Aan d'overkant (onder pseudoniem Max van Ravestein)

Melati van Java

bron
Melati van Java, *Aan d'overkant (onder pseudoniem Max van Ravestein)*. L.J. Veen, Amsterdam z.j. [1911]

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/mela002aand01_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

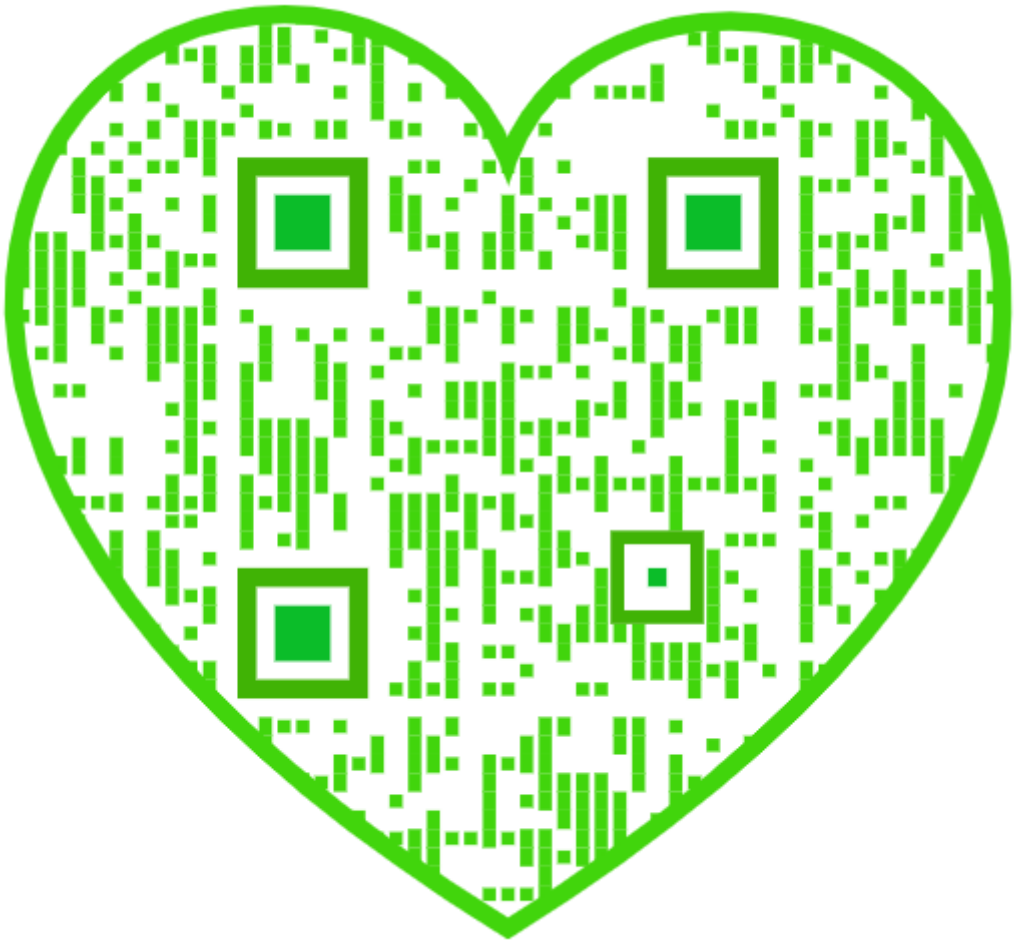

I.

De zon scheen helder in de groote huiskamer der pastorie van Varenberg en het onbarmhartige licht verried, hoe kaal het kleed, hoe versleten de overtrekken waren, hoe verschoten en bijgeplakt de behangsels.

Mevrouw Wegers, de Dominésche wiesch met haar oudste dochter de ontbijtboel af; in een hoek stond de wieg met den jongsten spruit, het nakomertje van nog geen acht maanden, wiens verschijning niemand had verheugd, zelfs niet den zesjarigen broer, die eerst verrukt over het ongewone feit van een wezen, jonger, kleiner, onbeholpener dan hij, langzamerhand begreep, dat het Benjaminschap eigenaardige voorrechten met zich brengt, nu voor hem verloren.

Jo en Annie, waren frissche, gezonde meisjes, niet bijzonder aantrekkelijk, maar eenvoudig, vroolijk, behulpzaam, tevreden met haar lot van onbemiddelde predikantsdochters op een welvarend Overijselsch dorp.

Moeder moe, afgetobd, had sinds lang alle zucht tot gratie afgelegd. Na haar laatste bevalling was zij niet goed meer op krachten gekomen. Zij liet tegen haar gewoonte veel van het huiswerk aan de

meisjes over, maar altijd als ‘Paatje’ het niet merkte, want Paatje was zoowel van de gemeente als van het huis ‘de Baas’. Met zijn autocratische natuur kon hij hier gelegenheid vinden zijn aard vrij uit te vieren.

Reeds dikwijls ontving hij een beroep naar grootere steden, maar had steeds bedankt. Hij voelde zich hier thuis, ingegroeid, liever als Cesar de eerste in een klein nest dan N°. 4 of 5 in Amsterdam of Rotterdam.

Mietje, - zooals hij zijn vrouw altijd noemde, eerts tot haar groote ergernis, nu tot haar vreugde, want als hij Moeder zeide of erger nog Vrouw, dan wist zij op de een of andere manier misdaan te hebben - wenschte ook geen verandering. Zij had elk jaar dezelfde baker gehad, behandelde ieder kind op dezelfde manier, zond ze op gelijken leeftijd naar dezelfde school. De burgemeester, de notaris en hun vrouwen waren dezelfden als bij haar intrede van jonge vrouw in de Varenbergsche pastorie - hun kinderen waren met de haren opgegroeid - alle menschen van uren ver uit den omtrek kende zij.

In haar jeugd was zij een elegant, wereldsch meisje geweest met heel andere illusiën dan de vrouw te zijn van een dorpspredikant, de moeder van zijn min of meer boersche kinderen. Zij was met dominé Wegers getrouwd, omdat hij haar vroeg en er om verschillende redenen geen kans was dengene te krijgen, dien zij liever had gehad. Reeds spoedig geraakte zij onder den invloed van zijn persoonlijkheid, verloor haar

eigen zwakke individualiteit; door de drukke bezigheden en de elkander snel en regelmatig opvolgende kinderwiegjes raakte zij versloofd.

Zij had zich aan haar omgeving bijzonder goed aangepast, haar familie verbaasde er zich over. Een enkelen keer was zij in den loop der jaren te logeeren geweest bij haar moeder in Utrecht, maar toen de dood der professorsweduwe het ouderlijke huis had doen opruimen, was dit vervallen.

Daar had zij zich nog thuis gevoeld, zij mocht haar kinderen van elke grootte en leeftijd met hun aanhang meebrengen. Moeder duldde vol liefde zuigflesschen, spenen, luiers, kinderwagen, kinderstoel, want Oma voelde voor Mita's kinderen het meest. - Haar eene dochter mevrouw Drieman Meijer had slechts vervelende stiefkinderen, die volstrekt niet op hadden met de vrouw van hun vader en haar familie, en de kinderen van haar oudste, mevrouw van Berne, waren haar ook half vreemd om hun roomsch geloof - die behoorden meer aan hun vaders kant.

Nu waren de gelegenheden tot logeeren zeer gedund; mevrouw Drieman Meijer, de rijke weduwe, was altijd op reis, zij had geen tehuis meer, leefde in dure hotels of pensions van de Riviera, Parijs, Egypte, Zwitserland, Londen. Soms verscheen zij meteoorachtig in Holland, bracht een kort bezoek aan Varenberg, overlaadde de kinderen met mooie cadeaux, liet er een vizioen achter uit een andere wereld van weelde, rijkdom, mondaniteit - Zij bleef heel kort, zij voelde

zich niet behagelijk in de eenvoudige pastorie, de nieuwsgierige blikken van allen, die haar binnen en buitenshuis aanstaarden, schenen haar als zoovele scherpe spelden te prikken. Heel Varenberg toch was op de been als haar auto het dorp binnentufte en voor het oude predikantshuis stil hield. Hartelijk en vriendelijk als zij was, gaf zij toch een indruk van ongedurigheid, rusteloosheid, van niemand op zijn gemak te brengen.

Dominé Wegers ontving haar steeds hoffelijk, zelfs galant. Hoewel hij haar wereldschen zin volgens zijn principes moest veroordeelen, stelde hij haar hoog. Dagen na haar vertrek hing er nog een vage geur van Erasmiek of New Mown Hay door de holle kamers en mengde zich met de gewone weeë luchtjes van groote en kleine wasch, van poetsgoed en terpentijn of speenkinderen.

Nog weken lang werd op het wekelijksche kransje der notabele dorpsdames gesproken over de excentrieke toiletten en den reusachtigen durfhoed van Marie's schitterende zuster - en de jeugd, wier belangstelling de auto had omringd als een wild dier uit verre oorden, werd niet moe de dominé'skinderen te ondervragen over de mysterieuze tante, die als een goede fee tot hen scheen neergedaald. Nog lang borduurde de volksverbeelding rondom het sprookjesachtige bezoek en de dwaaste verhalen werden er om geweven.

Gezelliger en rustiger waren de bezoeken der andere tante, Louise; nu kwam zij alleen, vroeger vergezelden haar een paar aardige meisjes, maar het had te veel

opspraak en zelfs ergernis gewekt, als de logé's van Dominé zondags naar de katholieke kerk gingen. Bruno, de oudste zoon had ze gebracht en rekende het zich tot plicht de geheele godsdienstoefening door te blijven, wat hem een gevoelige afstraffing van vader deed oploopen.

Nu woonde tante Louise van Berne in Den Haag, waar oom Alfred een hooge betrekking bij de rechtbank bekleedde, dikwijls had zij de kinderen te logeeren gevraagd maar toen zij nooit kwamen, begreep zij dat haar zwager de katholieke atmosfeer in haar huis minder geschikt voor hen achtte en zij berustte er in, als weer een onaangenaam gevolg van haar gemengd huwelijk.

- Jo, zeide Mita tot haar oudste dochter, 't is tijd voor Paatje's bouillon. Zet het water op, dan ga ik even rusten, ik heb zoo'n hoofdpijn.

Een eigenaardigheid was het van Ds. Wegers dat hij zijn vrouw nooit ziek, moe of zwak wilde zien. 't Werkte dadelijk op zijn humeur als Miet haar migraine-gezicht trok en onderdanige vrouw die zij was, wist zij het te verbergen tot dat zij kromp van pijn, zwakte of vermoeienis en hij 't zien moest.

Zij dook dus neer in den grooten stoel aan het raam der voorkamer - het zoogenaamde salon - door een smal tuintje was het huis hier gescheiden van de dorpsstraat. Het was er koel dank de schaduw van de rij gladgeschoren lindeboomen vóór de pastorie, zij sloot de oogen hunkerend naar wat rust, maar het

klopte en hamerde onophoudelijk, tegen haar slapen - zij kon niet geregeld denken en zij moest toch aan haar wasch, en aan haar inmaak, straks zou de tuinman drie of vier manden met doppertjes brengen, die moest zij nog doppen. Dominé was zoo gesteld op de ingemaakte groenten uit zijn grooten tuin, zij had het alle jaren gedaan maar het viel haar steeds zwaarder, evenals in den herfst het maken van rolpens, rookvleesch, balkenbrij - wanneer Dominé halve koeien en heele varkens voor een prikje kocht - Wie had 't ooit van de chique Mita Elspeet kunnen denken, dat haar eens zulk werk wachtte? Hoe heel anders was 't haar zusters gegaan en toch wist zij niet of zij met Lou of Jona had willen ruilen. Werken was wel de boodschap, maar Paatje was zoo goed en zoo knap en de kinderen daar had zij nooit last mee - zoo gelukkig dat ten minste de meisjes haar zoo flink konden helpen - och ja! zij waren zoo gewillig, zoo eenvoudig, niets modern. - Zij en haar zusters waren heel anders geweest - zij kwamen toch veel te kort de schapen, maar Paatje...

Even raakte zij weg, het knarsen van het tuinhekje deed haar opschrikken, zij hief zich op, keek door het raam, toen sprong zij in de hoogte. Hoofdpijn, moeheid, wasch, erwten vergetend vloog zij als een jong meisje de kamer uit naar de voordeur, juist bijtijds om in de armen te vallen van een knappen blonden jongen, die, valiesje in de hand, was binnengekomen.

- Bruno, hoe kom je hier, beste jongen, - 't is geen vacantie - je bent toch niet ziek?

- Ik heb zelf vacantie genomen, lachte hij.

Even betrok haar zoo juist verjeugdigd, stralend gezichtje.

- Vacantie genomen, maar Paatje, wat zal hij zeggen?

- Och! de proffen zwamden zoo, en de stad is zoo stoffig en warm, toen dacht ik: Thuis werk ik veel lekkerder in het bosch of in den tuin en bij mijn lief moeke.

Hij kuste haar en haar kin in zijn hand nemend, keek hij diep in de flauwe, zwart omkringde oogen.

- Kon er beter uitzien, Miet. Je moet jonger worden, dat doen alle Ma's tegenwoordig, dat hoort zóó.

- Ik zou 't willen Bruno, maar mijn jaren rekenen dubbel.

- U moest tante Lou eens zien.

- Tante Lou - en zij schrikte - waar heb je ze ontmoet?

- Dat vertel ik later.

- Ja maar...

- Neen, niet angstig doen Miet, ik vertel als de Baas er bij is en - ô daar zijn de jongens.

Jo en Annie hadden broer's stem gehoord en kwamen aangerend, 't was een gekakel en gelach en gejubel in de gang tot een barsche stem van boven riep:

- Wat halen jullie toch uit! Kun je mij geen rustig oogenblik gunnen? Houdt je toch stil!

- Dag vader! klonk hel Bruno's stem de gang door, de trap over.

- Wat, hoor ik goed? Bruno, jij hier, midden in den studietijd vóór de vacantie - Wat beteekent het?

Het eerbiedwaardige hoofd van Ds. Wegers, glad geschoren, goudgebrild tusschen twee grijzende bakkebaardjes gevat, verscheen boven de trap.

Bruno, sprong bij drieën de treden op, gaf hem de hand, terwijl Moeke en zusjes beneden in spanning wachtten.

- 't Beteekent dat ik al mijn boeken bij mij heb en hier even goed kan vossen als in Amsterdam college loopen.

- Dat is niet zoo. Ik vind het eigenmachtig van je zoo te handelen. Ik houd er niet van.

- Ik heb niets aan de colleges van professor Dronkers.

- En waarom niet...

- Hij zou mij met zijn gebazel ongeloovig maken of...

- Nu, wat of -

Ondeugend tintelde het in zijn blauwe oogen en in den lach van zijn frissche lippen.

- Erger nog, paapsch!

- Dat zijn geen onderwerpen om te schertsen, bitste Dominé. - Ik keur uw - als Dominé ontevreden was over vrouw en kinderen sprak hij ze altijd aan met *U* - handeling ten zeerste af, maar nu u eenmaal hier is, valt er niets aan te veranderen. Ik zal een studieplan voor u ontwerpen, dat door u op straffe van ongehoorzaamheid streng gevolgd moet worden.

- Best vader, best!

Hij beet op zijn lippen om den vroolijken lach te

verbergen, hij was zoo blijde thuis te zijn en kon niet anders dan lachen.

- Maar vandaag begint het toch nog niet.

- Van avond om zeven uur wacht ik u in mijn studeervertrek om het plan te bespreken.

- Perfectibus bonus est.

- Is dat Amsterdamsch Latijn?

- Neen Varenbergsch!

- Het Latijn is te ernstig om zelfs jocunditer te bespotten.

- 't Is toch niet de taal van onze liturgie.

- Wij hebben geen liturgie - en gelukkig ook maar.

De vader terug naar zijn heiligdom, Bruno de trap af en met de armen om moeder en zusters geslagen naar de huiskamer; daar pakte hij Baby uit de wieg, hield hem op den schoot, stak het verbaasde wurm handig de speen tusschen de lippen en sprak hem deftig op zijn vader's toon toe:

- Geliefde broeder, mag ik de eer hebben mij aan U voor te stellen, uw oudste broeder, Bruno Wegers, Candidatus Theologiae, Magister Verbi Domini in spe of in nihil... Kom, pak het loodje aan Jo, moeder en ik gaan wat tuinen.

- Maar het eten...

- Daarvoor heeft u dochters, om te zorgen dat het lekkerder is dan bij mijn ploeterij. Daar is de ossenlap of liever ouwe-koeien leeren lap en vette varkenslap met spinazie of roode kool, of broodgehakt met wat

soepvleesch er tusschen en zondags Thompson's pudding met Maggi soepwater.

- Je bent een echte keukenpiet, lachte Jo.

- Dat wordt je als je studeert en geen student bent; alleen bij de van Berne's knap je wat op.

- Kom je daar dan? En eten nog wel? vroeg mevrouw wat geschrikt.

- Waarom zou ik niet, omdat het katholieken zijn van de bovenste plank misschien...?

- Paatje zegt...

- Och wat, Paatje kent geen roomschen en daarom is 't bij hem nog altijd: Liever turksch dan paapsch, een fossiel begrip.

- Foei Bruun, dat zegt Paatje niet - maar welke van Berne's zijn dat - Dr. Gerard...

- Ja, de eerste katholieke dokter van Amsterdam verduiveld knappe kerel, aardige, joviale vent, hij woont met zijn zuster samen.

- Pia?

- Een engel van een vrouw en huishoudster om voor te knielen.

- Laat Paatje het toch niet hooren. Hij wordt er woest van...

- Kom, daar moet hij zich aan wennen. Als je een zoon aan de Academie hebt, dan komt hij met allerlei soort lui in aanraking: socialisten, ongeloovigen, theosophisten en ook roomschen - en later moet ik toch in het vrije leven - ik blijf niet suffen op zoo'n negerij en dan liefst naast vader aan het handje.

- Wat draaf je weer door, vent! - en haar blik streelde den mooien, slanken jongen, haar oogappel, de eenige van haar kinderen, die haar herinnerde aan haar vroeger zelf, maar in haar trots school zekere angst, een voorgevoel van een groot verdriet, van botsing tusschen hem en zijn vader - twee persoonlijkheden, twee karakters geheel verschillend, en toch beide van staal en ijzer - zij voelde hem zich ontgroeien, van jongs af was hij anders dan de overigen - en vader wilde, kon het niet begrijpen, zag in den knaap niets dan was, door zijn machtige hand licht te kneden.

Moeder fluisterde den meisjes wat toe - Bruno's lievelingskostje moest klaargemaakt - en samen gingen zij den tuin in, haar hoofdpijn was weg. Hoe zalig ook met zijn arm om haar tenger middel langs de groentebedden te wandelen - een vraag trilde haar op de lippen - gek van zoo'n oud, vervallen moedertje.

- Is hij nog ongetrouwd, Dr. van Berne?

- Ja, verstokt celibatair. Maar hij kan het ook niet beter hebben dan bij de lieve tante Pia - ik mag ook ‘tante’ zeggen als George en Lucy, voegde hij er kinderlijk verheugd bij.

- George en Lucy zijn dat kinderen van Elsa Erleburg?

- Ja, van Dr. Duroy, die nu in Nijmegen woont, na zijn pensionneering; door hem kwam ik met de van Berne's in aanraking, George is jur. cand. moet u weten.

- Hoe kom je met zoo'n roomschen jongen in kennis?

- Op de kroeg - wij vielen dadelijk in mekaar

en maakten uit dat wij zoowat neven waren, door onze gemeenschappelijke tante Louise.

- Zij is geen tante van de Duroy's, o ja toch, door zijn tweede huwelijk met Bets van Berne.

- Ik had moeite die familie uit mekaar te houden. Natuurlijk toen tante Louise en haar dochter Mia bij oom Gerard en tante Pia logeerden...

- Zeg je ook al oom...

- Ik kon tegen die goeie menschen niet meneeren en juffrouwen - moest ik daar een visite maken en verbeeld u eens, wat oom mij dadelijk vroeg.

Er waasde een lief blosje over de verwelkte wangen, van mevrouw Wegers, dat haar dadelijk veel jonger maakte.

- Nu wat dan?

- Ben jij de zoon van die lieve Mita? Een snoes van een meid - en een snoes van een moeke - echode ik. Nu, wie weet als zij roomsch was geweest of ik niet den grooten sprong had gewaagd, jaren terug.

- Och - zei hij dat?

- Zeg, moeke, had u gewild?

- Er is nooit sprake van geweest. Toen tante Louise in Amsterdam woonde, logeerde ik er vaak en kwam natuurlijk met de roomsche families in aanraking. Zij waren altijd heel lief voor ons maar je voelde toch, het was niet d a t en tante Louise is ook al zoo gereserveerd en stijf.

- Ja, zelfs tegen mij en hoe ging het verder?

- Wel, toen is oom Fred overgeplaatst en na dat

tante Jona zoo'n geschiedenis had met dien Felix Erleburg...

- O ja, de Benedictijner-monnik.

- Benedictijn of Dominikaan of Franciskaan, ik ken al die k a n e n niet uit elkaar. Ik weet het fijne niet van de geschiedenis of zij hem, òf hij haar leelijk behandeld heeft, - maar toen is de kennis na mijn engagement verflauwd...

- Miet, ik zie het wel, je hadt je geloof of ongeloof wel voor hem over gehad, zooals je het trouwens ook aan Pa hebt opgeofferd.

- Dat is iets anders. Ik ben toch protestant gebleven.

- Nu ja, maar 't is een heel ander soort protestantisme. Dat van oom Piet en tante Lou en Jona staat gelijk met zoowat niets en dat van vader en u, het verschilt meer met het hunne dan met de katholieken.

- Laat Paatje het toch niet hooren! smeekte zij angstig.

- Och, Paatje, eeuwig dat Paatje. Hij dweept immers met het vrije onderzoek, hij heeft pas zoo'n prachtig stuk geschreven over Luther en zijn tijd.

- Heb je dat gelezen? Mooi hè, en dominé Bronsveld feliciteerde er hem mede.

- Jammer dat het te vroeg uitscheidde iets verder - en... kom! geen theologie met moeke. -

- Maar met vader toch ook niet, Bruun? Ik voel het, jullie zijn het niet meer eens - o verbitter ons samenzijn niet door dat godsdienst-gekibbel. Waar dient

het voor? 't Is zoo rustig te denken, dat wij een Vader in den hemel hebben, die voor ons zorgt, waarom moet men zich kwaad maken over de wijze, waarop men tot Hem bidt?

- Lief moederke, en hij kuste haar, bidt u veel voor mij?

- Voor jou 't eerst en 't meest - en toen plotseling - die Lucy Duroy wat is dat voor een meisje?

Zijn geheele gezicht leefde op.

- Een schat... schrik niet Moeder... 't geeft immers niets hoe ik haar vind.

Zij was nader bij het huilen dan het lachen.

- Bruun, een dominé met een roomsche vrouw, dat kan toch niet.

- Dus ziet u nooit zoo'n onmogelijk paar.

- Maar dan kost het je verdriet...

- Zonder verdriet kom je er niet, rijmde hij en trachtte te lachen, terwijl hij door zijn volle, blonde haren met de mooie golf streek - en later ontmoette ik ook Mia, mijn volle nicht; een blonde lelie, daar doet zij mij aan denken, zoo rein en wit.

- En Lucy?

- Een schitterende iris òf een orchidée.

- Eten moeder, Bruno! riepen de meisjes en de kinderen zoo pas uit school, holden hen tegemoet, hingen aan zijn armen, zijn kleeren, zelfs zijn beenen. Moeder ging even kijken wat de meisjes van het eten hadden terecht gebracht en Paatje stond in de groote tuindeur, toegang gevend tot de eetkamer, waar

smakelijk de tafel was gedekt, zoo echt landelijk. In de verte kraaiden hanen, op 't grint pikten de duiven broodkruimels op, door de deur zweefde de geur van versch gemaaid hooi en van de boerenrozen hier en daar in den tuin. - Bruno ademde diep, het deed zoo goed zich de longen te vullen met die heerlijke buitenlucht. In de stad was het altijd benauwd, stoffig, druk, hier in al dat groen en die zon, zoo vredig, je zag het mooie van de wereld zonder het leelijke, dat de menschen er bij maken.

Men ging aan tafel, allen bogen het hoofd, baden, en terwijl vader de dampende, geurige soep opschepte, zeide moeder:

- Bruno heeft zooveel goeds gehoord van je stuk over Luther.

- Hm, hm! Ja, ik heb er pleizier van beleefd. Zoo, wie zei er iets van?

- Die moeder toch, dacht Bruno, zij brengt mij juist, waar zij mij niet hebben wil - en hardop: Ik heb het Dr. van Berne laten lezen.

- Die roomsche dokter, zwager van tante Louise? Hoe kom je aan hem?

Moeder en meisjes wisselden angstige blikken.

- Hij heeft mij behandeld toen ik angina had en wilde geen rekening zenden om de parentage, zei hij.

- Dat je nu juist naar een roomschen dokter moest gaan er zijn toch gereformeerde genoeg in Amsterdam.

- O ja en joden ook, wat knappe proffen, maar

weet u wat hij zei? Prachtig van logica en consequentie - nog maar een stap en je vader wordt roomsch.

- Zei hij dit, dan begreep hij 't niet, dat is mijn bedoeling natuurlijk niet.

Dominé begon een lang, ingewikkeld betoog, Bruno deed zijn best om het te volgen en tevens naar het vroolijke, gedempte gebabbel van de jongelui te luisteren.

II.

Bruno lag in het gras, languit, achter in den boomgaard. 't Was zoo lekker onder de kerseboomen, de vruchten piepten zoo vriendelijk tusschen het groen en de blauwe lucht, koepelde zich helder over hem; hij had twee boeken bij zich, - Hello *L'Homme* en een geschiedenis der Hervorming door een geleerden predikant van vaders richting.

Hij las echter niet, hij dacht na of liever hij droomde doezelig, de oogen gesloten; hij zag zich als kleine jongen in den hoogen lindeboom, daar op de grens van moestuin en boomgaard geklauterd, na den een of anderen ondeugenden streek - Vader stond er onder, zijn stok in de hand tevergeefs hem sommeerend naar beneden te komen - hij bleef er een halven dag en eerst toen moeder hem huilend smeekte en vergiffenis beloofde, kwam hij uit zijn schuilhoek - Vader had hem wel genade toegezegd, maar toch kreeg hij zijn pak slaag, een woordbreuk, die hij nu nog zijn vader als grief toerekende. Tusschen hen was nooit veel sympathie verspild. Uit den vroolijken wel wat pedanten Dirk Wegers, die de mooie Mita Elspeet

had weten te winnen, was een zeer ijverige, degelijke, zelfgenoegzame, vooral heerschzuchtige man gegroeid.

In zijn jeugd zeer liberaal, was hij in den loop der jaren en misschien onder den invloed zijner gemeente tamelijk ver naar rechts gezwenkt. Bepaald modern was hij niet meer, zonder echter steil orthodox te zijn. Hij preekte goed, zijn redevoeringen waren keurig gestyleerd, mooi van bouw. Aan gemeentewerk deed hij veel; vroeger stond zijn vrouw hem bij, nadat haar huisgezin zich vermeerderd had en tevens zijn eischen voor comfort gestegen waren, kon zij armenzorg er niet meer bij waarnemen. Bovendien was Varenberg een rijk dorp met armen licht te tellen. De inkomsten waren ruim en dit had Dominé wel noodig, sedert het failliet van zijn broer in een Overijselsch stadje hem zijn persoonlijk fortuin grootendeels had ontnomen. Ook schreef Dominé veel, zijn artikelen hadden in geleerde kringen wel succes, evenals de lezingen, die hij in vele steden hield. Hij was een man onberispelijk van gedrag, een waardig voorganger zijner gemeente, een goed, hoewel niet altijd even beminnelijk huisvader.

Met zijn vrouw had hij een zwak voor den oudsten zoon. Reeds als kind was Bruno mooi, lief, aanhankelijk met buien van wildheid afgewisseld door vreemde droomerij.

Bruno moest nog lachen om zijn dwaze grillen van toen. Kort na die boomepisode, zag hij zich dwalen door de bosschen rondom Varenberg - hij kon toen acht of negen jaar geweest zijn - met maar een gedachte,

een doel, hij wilde de wereld intrekken om de heilige Graal te veroveren.

Een duitsche juffrouw, zuster of nicht van een der dorpsgrooten schwärmte met het aardige ‘Pfarrerssöhnlein’. Zij woonde bij haar familie in, op een kamer vol heerlijke dingen - dacht Bruno - bloemen, platen, boeken, beeldjes, hij raakte nooit uitgekeken. Zijn liefste uren waren, als hij bij Fräulein op visite mocht komen; zij verstond de kunst het woelige baasje stil te houden - zij moest altijd weer vertellen van al het vreemde en mooie op haar kamer, in haar half Duitsch, half Hollandsch. Daar zag hij het eerst een kruisbeeld, dat zij, trouwe evangelische, op haar schoorsteen had, en vrome voorstellingen uit de Dusseldorfsche school.

Hij werd het luisteren nooit moe, maar zijn lievelingslegende was van de Graal uit de middeleeuwsche Parcifalsage. Zoo heerlijk te hooren naar de avonturen van den edelen ridder, die uittrok om het kostbare kleinood te zoeken.

Aan vader vroeg hij of men nog niet wist waar het te vinden.

Dominé was toen nog niet zoo ernstig en streng formalistisch, hij legde zijn zoontje grondig uit dat de Graal niets was dan een zinnebeeld, van deugd of godsdienstzin.

Bruno herinnerde het zich niet goed meer, - voor hem was en bleef de Graal de gouden kelk van het H. Avondmaal, waarin Christus' bloed was verbor-

gen en die de kracht bezat alle menschen goed en heilig te maken, - en hij verlangde zoo zeer braaf te worden en geen straf meer te krijgen, want nu deed hij altijd alles wat Paatje zoo verkeerd vond en dat was toevallig juist zoo prettig. - Dus trok hij uit op een mooien lentezondag om den Graalburcht te vinden; ergens diep in het bosch moest hij zeker zijn.

Lang liep hij voort door stille lanen, waarover laag de groene takken zich bogen, hij drong door kreupelbosch en struikgewas altijd verder, hij scheurde zich de kleeren en schramde zich de handen, hij kroop over het zachte mos der paadjes, waarover zeefde de goudglans der zonnestralen. Soms voelde hij zich moe en moedeloos, honger en dorst lieten zich voelen, de boterhammen, door hem meegenomen, waren sinds lang gegeten, zijn gezonde eetlust, geprikkeld door de boschlucht deed hem verlangen naar meer, met wilde bessen stilde hij zijn dorst. Hij wist zich wanhopend verdwaald maar nog verflauwde niet zijn moed, verkilde niet zijn brandend verlangen naar de heilige Graal, het zoete onzegbare mysterie.

Hij sleepte zich voort, tranen biggelend langs zijn wangen, zich voelend een zwakke kleine Parcifal maar des te grooter dacht hij zich de overwinning.

Daar nam het bosch een einde, bij een open plek door hooge boomen omringd, een ranke toren, waarboven een kruis gloeide en vonkelde - in zijn verbeelding zag hij een groot, indrukwekkend, machtig tooverslot, in werkelijkheid, een eenvoudig dorpskerkje.

Wijd opende zich de deur en een bron van licht anders dan van de zonnestralen verblindde zijn oogen; hij stond voor een half donkere ruimte en in mystieke verte blonk, stralend tusschen goud en purper, en bloemen, op een troon dacht hem, te midden van vonkellicht en stralenglans, hoog en stil - de geheimzinnige Kelk - hij hoorde zingen, orgelen - dat waren engelenstemmen - nooit meende hij, had hij iets gehoord zoo zoet, zoo teer - ja, er was geen vergissing mogelijk. Hij had ze gevonden de heilige Graal, hij was in den geheimzinnigen Graalburcht getreden, daar, tusschen goud en licht in wondere glorie was het Heilige hem verschenen - hij bleef voor de trappen knielen, tot hij niets meer hoorde of zag. - Was hij bewusteloos of ingeslapen van moeheid?

De kerkgangers, die heengingen toen het Lof uit was, vonden het slapende kind; de koster droeg hem in de pastorie en de pastoorsmeid nam hem liefderijk op, gaf hem eten en drinken - toen vertelde hij wie hij was en vroeg of hij de Graal mocht zien - men begreep hem niet, de koster bracht hem in het wagentje van den pastoor terug naar Varenberg, naar zijn ongeruste ouders - zijn geheim bewaarde hij in het diepst van zijn hart als iets zeer liefs en heiligs - nu was hij te klein om den kostbaren schat te veroveren, maar later als hij groot zou zijn - later!

En als onwillekeurig keerden zijn gedachten weer naar Amsterdam, naar het mooie huis op de Heerengracht van Dr. van Berne; het was daar zoo rustig,

stil in de hooge tuinkamer, uitzicht gevend op den tuin met veel groen en veel schaduw en de groote treurwilg in den hoek, waaronder tante Pia voor de theetafel zat, en oom Gerard rookend zijn krant las, soms vloekend op het fransche bandieten-gouvernement dat het gestolen geld der Congregatien overliet aan brassende en gokkende fielten, en onder den naam van vrijheid de grootste tyrannie uitoefende.

- Opknoopen moest men de haaien, maar de grootste schuld ligt aan de lamlendigheid van de katholieken. Bah! water- en melkras. Ik zag de heele ellende aankomen sinds jaren. - Zij moesten...

- Drink je kopje thee, suste tante Pia, een zoutebol er bij? - neen - neen niet het heele trommeltje. De kinderen moeten ook wat hebben - jij lijkt ook wel zoo'n haai.

'De kinderen' waren hij, George, Lucy, Mia - allerliefst in haar witte blouses, tennissend op het park of bloemen tot bouquetten schikkend - heel anders dan zijn zusters dacht hij - als Mia een lelie was en Lucy een orchidée, waren Jo en Annie frissche, grove boerenrozen.

Mia, slank, blond en blank, beloofde een tweede Pia te worden, aan wie zij innig gehecht was, zoo kalm, bedaard, gelijkmatig. Lucy - want zoo werd zij bij verkorting genoemd voor Lucretia (den mooien naam door haar moeder uitgezocht, misschien zeiden spotters, omdat zij zelf niets van een Lucretia had - dus wist de nieuwe moeder niet beter dan den naam

zoo spoedig en zoo diep mogelijk te doen vergeten -), daarentegen druk, dartel, plagend, kweelend, een tjilpend vogellijn, dorstend naar levensvreugde, naar glans, licht, genot soms wat ernstig haast droevig, maar dan weer met iets dat angstig maakte, in de groote schitteroogen, in het zilveren tintelen van den lach.

- Dan kwam er iets zorgelijks in Pia's helderen blik. Zij denkt aan Lucy's moeder, flitste het Bruno door den geest - O neen! en onwillekeurig zong zijn hart.

> Du bist wie eine Blume
> So schön, so hold, so rein.

De geesten van het verleden waren verbannen voor goed, de vrome, tweede moeder Elisabeth had ze bezworen, niets bleef in haar dan de goede aard van haar edelen vader. Zij was niet zoo regelmatig mooi als Mia met haar fijnen tint van witte gardenia en zuiver madonnaprofiel, waarlangs de gescheiden haren à la Botticelli zoo zedig neervloeiden - maar toch zoo aantrekkelijk, zoo boeiend met de rosgouden in duizend krulletjes losspattende lokjes, en de warme huidkleur, waartegen zoo geestig afstaken de gitzwarte wenkbrauwen en de lange wimpers, de donkere oogen zoo zacht omsluierend, - zwart leek het dat zij waren, maar eigenlijk diep blauw en altijd lachten zij mee met het frissche mondje. O, die heerlijke uren in den grooten, koelen stadstuin! hij kwam er dikwijls, en als hij er niet was, dan bleven er zijn gedachten na.

Vader moest het eens weten hoe thuis hij zich voelde bij die roomschen en dat hij geen uur langer meer in Amsterdam kon blijven, nu oom Gerard vacantie nam om met vrienden een voettochtje te maken door den Eiffel en tante Pia ging logeeren bij de Duroy's. Mia was weer in Den Haag terug en Lucy zou een zeetochtje maken op het jacht van haar oom en tante Wailer.

Tante Pia vond het maar half goed, dacht Bruno, maar Lucy juichte van zalige verrukking; haar grootmoeder Erleburg had er op gestaan dat zij 't aanbod niet afsloeg. Die vreesde dat haar kleinkinderen te eenzijdig werden opgevoed; na het logeeren bij oom en tante van Berne zou dit tochtje het evenwicht herstellen. - Oom Gerard was er knorrig over.

- Wat doet dat kind in die jodenboel, pruttelde hij.

- Foei oom, plaagde zij, niet zoo anti-semitisch, dat staat niets mooi. 't Zijn zulke goeie, lieve menschen - en zij pakte hem beet en fluisterde hem toe, ik ben zoo dol op oom Leo of oom Levi veel meer dan op u... gelooft u dat?

- Laat me los! bromde hij, je bent ons stijve lui dadelijk vergeten in die gezellige jool en pretpan.

- Natuurlijk, ik vergeet ze allen, ik kom geëngageerd terug met een Mozesje of Salomonnetje.

- Dat moest eens gebeuren...

Pia zag haar broer bezorgd, onderzoekend aan; in den laatsten tijd, meende zij, was er iets in hem

gekomen, dat zij niet kende en tot Lucy zeide zij een beetje streng:

- Jij lacht ook over de ernstigste dingen.

- Noemt u dat ernstig? Kijk toch zoo gewichtig niet, tantetje, dan lijkt u precies oudtante Cécile.

Cécile was Pia's stokoude tante, die ondanks haar meer dan tachtig jaren altijd even kwiek en vlug van de kerk naar haar armenvereenigingen draafde...

- Bru .. u .. no, riep een der zusjes, koffie drinken, dan neemt Paatje je mee op pastoreel bezoek.

Bruno stond op, zuchtte, sloeg zich de grassprieten van de kleeren, pikte zich een paar kersen van de boomen, verborg Hello in zijn jas en met de Hervorming onder den arm, drentelde hij langzaam naar huis.

III.

Het jacht van de Waiters lag in de haven van Shanklin, op het eiland Wight; de reizigers logeerden aan wal. Shanklin is een tuinenstad, alle straten op die der winkels na, zijn breede lanen met aan weerskanten lieve villa's, meest twee aan twee s e m i d e t a c h e d in tuinen vol bloemen, soms verschoten achter grijze muren bebloemd met klimrozen, bekroond door wilde hyacinthen. Gouden regens storten in cascaden van ongeloofelijke weelde neer, zilveren margrieten bestarrelen de glooiende downs-(heuvels) rotsen schemeren rood, bruin gestreept onder varens en woeste, stekelige dorenstruiken - en bij elken kronkel van het pad, van elke hoogte, aan het einde van elke laan het wijde gezicht op zee, flonkerend in goud en in groen, in blauw en in zilver, hier dan daar vervroolijkt door een zeil glinsterend wit of brandend rood.

Op het driedubbele strand - het bovenste met het middelste door een lift verbonden - wandelen de badgasten. Ook andere wegen leiden naar boven, de mooiste langs de beroemde C h i n e - Shanklin's trots - een bergpas, waardoor een beekje naar beneden dartelt tusschen tropisch rijken plantengroei, grillig

gewrongen boomen, frissche varens, bemoste steenen. Ginds kromt zich de weg naar Ventnor vlak langs zee, over heuvels en weiden tot de Landslip, ingestorte rotsen door de golven ondermijnd, zwaar geploft in het water en toen door woest geboomte in een soort van oerwoud herschapen, dat zich nestelt tot in het zoute water.

Boven op de Green, - het grasveld, in elk dorp of stadje van Engeland onontbeerlijk - blaast de muziekkapel, de badgasten loopen vrij over het gras - ook het Wailer gezelschap is komen luisteren zonder hun druk gepraat en gedoe op te geven. - Nancy Wailer vooraan met ingenieur van Burk, haar trouwe cavalier, achter hem Leo naast zijn zuster mevrouw Benequita en een engelsche dame, wier kennis zij in het hotel maakten.

Lucy Duroy, heeft de Green en haar menschendrukte ontvlucht en daalt met Tom Hardy, een violist, ook medereiziger, vlug en vroolijk het pad af naar het eigenlijke, het derde strand, door een muur van het tweede, de wandelplaats, gescheiden, en zelfs nu bij ebbe slechts eenige meters breed.

Zij ziet er allerliefst uit, Lucy, in haar matrozenpakje, den blanken hals vrij latend, de witte baret op het rosgouden haar geprikt; de pittige zeewind doet haar wangen gloeien, en oogen stralen, levenslust en overmoed er in dansen.

- Wat is de zee hier mooi, zegt Hardy, zoo heel anders dan in Holland.

- De zee is dezelfde maar de omgeving verschilt, je ziet hier geen duinen, weinig zand...

- Maar rotsen, planten, boomen.

- Ik heb liever mijn blonde duinen, mijn breed zandvlak.

- Zooals in Zandvoort! Hoe prozaisch! In Shanklin denken aan Zandvoort - hij keek even rond en toen lachend, fluisterde hij: Het jodenaquarium.

- Foei hoe leelijk! bestrafte zij. Wiens gasten zijn wij! En dan hoe? Zoo koninklijk zou ik haast zeggen, maar koningen zijn dikwijls nog schriel.

- Ik spreek geen kwaad van ze, ik heb veel respect voor het ras en mevrouw Wailer is toch christin - alleen Sara Benequita is een type, - dat mag ik toch wel zeggen?

- Ik vind haar ook niet erg genietbaar en ik bewonder tante, dat zij zich zoo goed kan schikken in die omgeving

- Och! zij is er al zoo lang in en heeft er zich aangepast, ook door haar uiterlijk en manieren.

- Waar gaan we heen? Ik heb zoo'n behoefte aan zee en lucht en zon. - De pier op... daar is 't altijd leuk.

- Neen, laat ons naar Sandown wandelen, zoo knusjes over het strand, langs de zee...

- Kan 't nog voor 't diner?

Zij scheen besluiteloos en keek toch verlangend naar de pier van Sandown, een half uur verder zich in zee strekkend. 't Badplaatsje glinsterde wit en blij in haar bad van zonnestralen, daar ginds sloot een wal

van rotsen het water een eind ver af - tegenover hen wiegelde het jacht ‘Nancy’ elegant wit en oranje op de zacht kabbelende golfjes.

- Kom dan, maar heel hard loopen en van avond...

- Speel ik Grieg voor je.

Hij was een jong indisch manneke, met groote smachtende oogen, vaalbruin gezicht vol zwarte schaduwen, laag voorhoofd en breede ooren, veel sluik zwart haar. Het khakibruin fluweelen jasje, dat hij volgens den vreemden kleurensmaak van alle oosterlingen droeg, flatteerde hem niets, evenmin als de groene fietspet.

Tom Hardy studeerde aan het conservatorium van Amsterdam en woonde in hetzelfde pension als van Burk, de intiemste vriend van de Wailers. Door hem was hij bij hen geïntroduceerd en spoedig kind des huizes geworden. De Wailers hadden gaarne in hun mondaine hartelijkheid een hofhouding om zich heen; de jongen speelde mooi, zijn toekomst beloofde iets en een jong mensch als cavalier was altijd aardig en gemakkelijk.

Vlug liepen zij over het zand, soms boog Lucy om een mooie schelp op te rapen, Tom trapte op de kwallen en voetbalde ze ver in zee, Lucy's lach parelde telkens door de lucht.

- Foei, wat is die zee hier tam, veel te zoet, en te lief, je voelt dat het eigenlijk niets is dan een Kanaal -

- Waar het geducht spoken kan. Toen ik van Indië kwam hield ze vreeselijk huis.

- Je zoudt het niet zeggen. Nu doet ze akelig snoezig en daar houd ik niets van.

- Grieg? Of houd je meer van Strauss?

- Ik begrijp Strauss niet en wat ik niet begrijp, vind ik niet mooi.

- Begrijp je mij? vroeg hij dwepend.

- Daar heb ik nog geen moeite voor gedaan. Valt er dan iets te begrijpen in jou?

Hij schoof dicht naar haar, zoodat zijn haren bijna haar hals raakten.

- Werkelijk, begrijp je niets?

- Dat je een goeie jongen bent, die al iets is, maar nog veel worden moet.

- En als ik dit geworden ben, Lucy, wat dan?

- Wel, dan word je beroemd, een Sarasate of Casals en de meisjes overladen je met billets-doux en brengen je bloemen en hopjes en chocolaadjes, als je in het Kurhaus van Scheveningen speelt.

- Ik zoek geen roem, ik zoek liefde...

- Die vind je gewoonlijk heel dicht bij den roem - en bij de hopjes.

- Liefde van jou...

- O hemel! Is 't zoo ver? Foei, hoe banaal èn saai. Dan keer ik dadelijk om.

- Neen, neen blijf! Heb je nooit iets gemerkt van mijn gevoel, hoe ik om niets ter wereld geef dan alleen om jou?

- Nu is alle aardigheid er af. Wij gingen zoo prettig en gezellig met mekaar om en dachten aan niets.

- Ik wel!

- Is dat mijn schuld? Waarom ben je zoo gek,

je weet toch, dat het niets geven kan, hoe je denkt, of niet denkt.

- Waarom niet?
- Om honderd redenen, de een al beter dan de andere...
- Houd je van mij?
- Dat doet er niets toe voor 't oogenblik.
- Dat doet er alles toe. Antwoord mij toch!
- Ik weet het nog niet en ik wil 't ook niet weten, want al was ik ook zoo gek op je, van trouwen kan toch niets komen.
- Zeg dan toch waarom?
- Wel omdat jij artiest bent en artiesten zijn heel best, maar als mannen niet te gebruiken, of te genieten, Je kunt niet op hen aan, vandaag gloeiend als een warme bol, morgen koud als vanille-ijs.
- Dat moet je ondervinden.
- Och jongen! 't Is te gek om van te praten, ik zal het als onbenulligheid van je beschouwen, dat is het beste en gemakkelijkste en dan verandert er niets tusschen ons.
- Voor mij is 't hooge ernst. Ik had het je eerst niet willen zeggen, maar 't is erger dan ik dacht, 't ontsnapte mij, ik denk alleen aan jou, dag en nacht - en zoodra wij terug zijn, ga ik naar je ouders en vraag hen je hand.
- Verbeeld je, niet meer of minder! Maar eerst zou ik toch moeten willen.
- Je wilt zeker, je bent altijd zoo lief tegen mij

geweest en je luisterde altijd zoo aandachtig als ik speelde. Ik dacht dat jij ook...

- Ik mag je wel, en je muziek nog liever, maar trouwen, dat is heel iets anders - ik denk nooit aan jou als ik je niet zie...
- En ik altijd - dat zal wel komen, als wij geengageerd zijn.
- Mijn ouders zeggen niet zoo gemakkelijk, ja.
- Als wij maar van elkaar houden dan overwinnen wij alles.
- Je weet toch dat ik roomsch ben?
- Dat ben ik ook...
- Op rolletjes - Een, die er niets aan doet, dan nog liever een protestant of jood.
- Nu ja, mijn vader is indisch roomsch en die denken over alles ruimer en breeder. Ik ben in Holland tot mijn 13de jaar op een kostschool van Broeders geweest en toen kwam ik op de H.B.S. en bij protestanten in den kost en toen begon ik te begrijpen dat al die verschillende godsdiensten eigenlijk niets beteekenen en dat je voor alles mensch moet zijn en zoo moet je ook denken. Je ouders zijn ouderwetsch, maar jij bent jong en verstandig en modern.

Weer het parellachje dat Tom dol maakte.

- Denk je dat ik roomsch ben, ten pleziere van mijn ouders? Och arme Tommie, wat begrijp je weinig van je eigen godsdienst. Trouwen als je niets van mekaar's zijn snapt! - Mijn godsdienst is voor mij het hoogste en liefste, wat ik bezit - is een stuk van

mij, zoo goed als mijn hoofd of mijn handen of voeten.

- En jouw tante Wailer is toch ook roomsch, al gaat zij nooit naar de kerk.

- Dat moet tante weten. Kom, laat ons naar boven klimmen en over de Cliff naar huis terugkeeren.

- Maar ik zal met je meegaan naar je kerk, als je er op gesteld bent.

- Alsof het aan 't kerkgaan ligt...

- Waaraan dan anders?

- Wel, aan alles, aan het denken, het voelen, och! je vat het toch niet, al spreek ik tot morgenochtend.

- En ik laat je niet los - siste hij, wit van passie - je zult van mij houden of je wilt of niet.

- Vervelende jongen! Dreigen op den koop toe, wat mauvais ton! Al mijn aardigheid is er af, zoo'n mooie avond, zoo'n prettige wandeling, was ik maar bij oom Leo gebleven en tante Saar.

- Ik heb genoeg van je plagen en lachen. Jij hebt mij dol gemaakt en nu zou je mij...

Hij pakte haar beet, zij rukte zich los.

- Houd je fatsoen, overal loopen menschen.

- Neem 't dan niet als een grapje op, geef mij ernstig antwoord.

- Nu dan, neen! Is 't nu goed. - Neen - neen - neen! àltijd neen!

- Lucy, 't is slecht van je, je speelt met mij.

- Dat zou ik doen, als ik je hoop gaf, maar dat kan ik niet geven, want ik kan je onmogelijk trouwen.

- Omdat je niet van mij houdt?

- Al hield ik van je, dan weet ik nog niet of ik het aan zou durven, want aan ons gevoel ontbreekt alle vastheid. - Comme la plume au vent, neuriede zij, femme varie - en homme, niet minder. Onze gevoelens zijn veeren in den wind en daarvan zouden wij een levenslang geluk moeten maken - onmogelijk!

- Spreek voor jezelf Lucy, niet voor mij.

Zij liepen nu over den grooten weg terug, vóór hen lag Shanklin, rood van daken en muren, in groen gevat, daarboven stompte de vierkante toren der katholieke kerk omhoog, vriendelijk klokkengelui uitzendend over land en zee - als groet aan den stervenden dag.

- Nu Tom! ga jij naar het hotel en zeg tante dat ik over een half uur kom, ik moet naar de kerk, naar het Lof. Er wordt voor geluid. Weet je nog, wat het is, een Lof?

- Ik ga met je mee.

- Dat hoeft niet. Je weet het immers beter, je hebt mijn godsdienst verschopt, je staat zoo hoog boven die kinderachtigheid.

- En daarom verschop je mij, Lucy?

- Niet daarom alleen! Wat moet je veel van iemand houden om hemel en aarde voor hem te vergeten, en dat begrijp je wel, zoo groot is mijn liefde niet - op lange na niet. - Ga je nu daar langs en als je alleen wandelt, kom je misschien tot andere en wijzere gedachten.

- Je maakt van alles een gekheidje. - Wat denk je toch wel van mij?

Zij liep lachend weg, en hij durfde haar niet vol-

gen, maar toen zij het devote kerkje binnen kwam, waar de zusters en de weinige kerkgangers, zoo lief en aandoenlijk zongen, lachte zij niet meer, zij viel op de eerste de beste knielbank neer en verborg het gezichtje in de handen, tranen stroomden tusschen haar vingers en zij had moeite het niet hardop uit te snikken;

- Ach, lieve God! Waarom heb ik toch zoo'n ongelukkig karakter? Ik wil zoo graag goed en vroom zijn als Mia en tante Pia en moeder, maar als ik onder wereldsche menschen kom, dan voel ik mij zoo heel anders. Als ik met een jongen ben, moet ik hem gek op mij maken - en dan - dan later voel ik mij zoo ongelukkig, heb ik zoo'n berouw. Hoe moet het gaan met mij? Heilige Maagd, bid voor de arme Lucy, dat zij rein en goed blijft, en niet wordt zooals - zooals - maar 't is zoo moeilijk. Ik voel twee Lucy's in mij, de eene is gewoon maar de andere zoo wild en hartstochtelijk - zoo - zoo koket... Als de goeie Lucy 't maar wint en niet dat akelige, onuitstaanbare nest.

't Was een wonderlijk gebed, maar het welde op diep uit haar hart; ootmoedig boog zij het hoofd toen de zegen werd gegeven, zij voelde zich sterker en beter dan zoo even en wist nu duidelijk, dat zij niet verliefd was op Tom.

Bij de kerkdeur stond hij met een boos gezicht.

- Wat kom je hier doen? snipte zij hem tegen. Ik verbood het je.

- Mevrouw Wailer zendt mij, zij vroeg wat voor

kuren het zijn, dat je niet aan tafel komt, - straks gaan wij allemaal naar de Pier, waar verlichting is, en confetti-bataille.

- Dat gezeur, - ik ga niet meer uit.

Zij sprak niets tot aan het hotel, liep boos de eetzaal in, waar het diner reeds bijna afgeloopen was, antwoordde niet op de vragen van tante Nans en tante Saar, waarom zij zoo laat kwam, at iets van het dessert en ging toen naar haar kamer - zij bleef voor het raam zitten van waar men een prachtig uitzicht had op zee, door de maan met zilver bepoeierd, nu de dag langzaam als met weerzin van het mooie stukje aarde scheidde. De sterren pinkelden in wedstrijd met de lichtjes van de pier - gouden koralen in lange keten gereid. - De klanken der muziek wuifden haar toe, tot dat alles overschallend, jubelend, snikkend, klagend, dreigend, een viool, die zij maar al te goed kende, begon te zingen.

Zij greep zich vast aan de balustrade voor het raam, haar geheele wezen bruiste op. Toen Tom Hardy van zijn liefde sprak, had zij hem belachelijk gevonden, wilde zij niet ernstig antwoorden, nu de viool zijn passie uitzong, kon zij niet kalm, niet koel blijven. Zij klemde hoe langer hoe vaster het ijzer in haar fijne handjes, het was of zij op moest staan, naar hem vliegen, zich in zijn armen werpen - zijn liefdespel trok haar onweerstaanbaar tot hem.

- O mijn God! laat mij sterk zijn! bad zij snikkend - hij roept mij, ik moet gaan... wat houdt hij van mij,

hij kan niet leven zonder mij, ik gaf hem hoop, ik maakte hem gek, op die lange avonden als wij naast mekaar zaten met niets dan zee en hemel over ons - ik liet hem mijn hand drukken... neen, neen, zoenen, dat deed ik nooit, daar griezelde ik van... nu wil hij dat ik bij hem kom, - ik wil niet, ik mag niet... maar 't is zoo vreeselijk... ik moet...

Zij kromp ineen, zij wrong zich snikkend heen en weer, - en altijd door riep haar de viool, zuchtend, schreiend, klagend, gebiedend - zij kreunde en kermde als van lichamelijke pijn, dan wilde zij het ijzer loslaten, dan omvatte zij het weer in vaster klem, en toen overviel haar een wonderlijke kramp, zij vreesde te stikken, zij kon niet ademen, hijgde naar lucht - eindelijk liet zij zich languit op den grond vallen, het hoofd op de armen geleund, altijd door huilend en steunend totdat zij in slaap viel of het bewustzijn verloor.

Nancy Wailer keerde terug van de pier, elegant ondanks haar toenemende gezetheid, groote hoed met uitwaaierende haneveeren, zomerbont wapperend om haar schouders - zij was ongerust omdat ook Hardy niet verscheen, zij vermoedde een afspraakje en herinnerde zich haar chaperon-plichten.

Leo en de anderen achterlatend, had zij van Burk verzocht haar thuis te brengen, onwillekeurig stak hij den arm onder den hare en zij liepen in den maneschijn sentimenteel dicht naast elkander. 't Beteekende niets zoo'n paar goede, oude vrienden. 't Kon Nancy niets schelen als Leo met de engelsche dame zoo

wandelde, maar toch duwde zij hem weg, toen zij vlak bij het hotel Tom Hardy op en neer zag gaan, treurig, hangend hoofd, handen in de zakken.

- Waar is Lucy? vroeg zij.

- Dat weet ik niet, antwoordde hij met verstikte stem, ik heb haar niet meer gezien, sinds het diner.

- Wat 'n malle meid! en toen liep zij zoo snel als haar zwaar figuur en omslachtig toilet het toelieten de trap op naar Lucy's kamer.

De maan stroomde vol en licht naar binnen, 't leek alles blauw zilver, onwezenlijk, tooverachtig - vlak voor het raam op den grond de witte gestalte van het meisje, nog witter in de blanke manestralen.

- O God! gilde Nancy, 't kind is vermoord. Lucy, Lucy!

Zij werd wakker uit haar verdooving, sprong op, de gouden haren golfden in allerlei vreemde tinten, door de maan belicht over het witte kleed.

- Goddank! Je leeft, riep Nancy opgelucht, scheelt je iets?

Lucy wreef zich langs de oogen, nog nat van tranen en sprak geen woord. - Nancy's angst ging in boosheid over.

- Wat zijn dat voor malle kuren, kwaje meid? Mij zoo te doen schrikken. Wat is er gebeurd? Praat toch!

- Och tante! Ik wil weg, ik kan niet langer blijven ik ben zoo ongelukkig en zoo slecht...

Als een Magdalena lag zij voor Nancy's voeten.

- Sta op, gek schepsel! Spreek toch eindelijk.

- Tom, Tom...

't Hart stond Nancy stil. Wat had zij toch begonnen dit kind mee te nemen, zij kende haar strenge zwager en schoonzuster, beiden even fijn. Misschien in een perversen lust om hen te dwarsboomen, had zij er op aangedrongen Lucy te inviteeren en haar Tom tot gezelschap te geven, maar dit had zij niet bedoeld.

- Sta op, vertel mij alles, wat voor gekheid heb je uitgehaald met Tom?

- Hij - hij houdt van mij en heeft het mij gezegd...

- En jij ook van hem?

- Ik weet het niet - misschien wel - maar alleen voor het oogenblik, niet voor goed, voor tijd en eeuwigheid zooals men van zijn man moet houden... maar als hij zoo prachtig speelt is 't of ik naar hem toe moet. O God! o God! kermde zij, schokkend over haar geheele lijf, snikkend of haar hart breken moest - ik kan er niets aan doen, ik weet niet, wat het in mij is - dat slechte...

- Je moet klappen hebben, vaarde Nancy rood van drift uit. Wat zullen je ouders zeggen, ondeugend kind, een artiest, die nooit naar de kerk gaat, juist iets voor die vrome lui, dat is een verworpeling - en natuurlijk is het mijn schuld, ik die jou uit goedheid meenam.

Nancy pakte haar bij de schouders en schudde haar ruw heen en weer, haar sterk tuberoze parfum maakte Lucy duizelig, zij kromp ineen altijd door erbarmelijk huilend.

- Ik zou je, ik weet niet wat kunnen doen, jij hebt hem dol gemaakt, hij zou niet gedurfd hebben amourettes met je te maken, als jij geen aanleiding had gegeven. Je bent koket, wuft, door jouw schuld krijg ik het met je heele familie te kwaad. Je begrijpt dat er toch nooit iets van komen kan.

- Ik kan 't niet helpen, ik... wil ook niet met hem trouwen.

- En toch leg je het met hem aan, jij bent een slecht schepsel, geen haar beter dan je moeder, - klets - klets ging het haar om de ooren.

Lucy liet een snijdenden gil, en toen boog zij zich diep ter aarde, als onder den last van een zwaren vloek, om weerloos altijd meer slagen te ontvangen.

- Laat mij naar huis gaan, huilde zij, morgen, ik hoor hier niet.

Nancy duwde haar ruw weg, tot zij ineenzakte.

- Je schreeuwt het heele hotel bij mekaar. Maak toch zoo'n spektakel niet met je komedie. Zij zullen denken dat ik je vermoord. - Zeker ga je naar huis en morgen nog. Ik heb plezier van mijn goedheid, is dit er de dank voor? Zoo'n vroom meisje liefst, en dan zich zoo schandelijk te gedragen, met een jongen, dien zij niet trouwen kan. Geen van de Waiters zie ik er toe in staat, al zijn die niet kerksch.

En verontwaardigd zeilde zij de kamer uit.

Lucy snikte den halven nacht door tot zij huilkrampen kreeg en 's morgens pas laat kon opstaan, ziek van hoofdpijn en zenuwen. Tom Hardy zag zij niet meer,

hij was vertrokken naar Londen en verder naar Holland. Oom Leo bleef heel lief en goedig voor zijn nichtje, maar tante boudeerde haar, en Saar en van Burk zagen haar minachtend aan of zij een groote zondares was.

Toen zij tot kalmte kwam, begreep Lucy niet, welke groote misdaad zij had gepleegd. Zij voelde zich alleen diep ongelukkig, omdat Tom zoo'n verdriet had, en zij verbeeldde zich nu ook heel veel van hem te houden maar zij zou zich overwinnen en sterk blijven, zooals zij sterk was gebleven, toen hij haar tot zich riep door zijn spel.

Twee dagen later keerde de 'Nancy' naar Holland terug; het jacht had zwaar weer. Lucy lag halfdood van zeeziekte. Zij zag er bleek en ontdaan uit, toen zij in Amsterdam aankwam. Zij wilde dadelijk doorreizen naar Nijmegen want het huis van oom Gerard en tante Pia stond leeg. Herhaaldelijk vroeg zij tante vergiffenis, maar kreeg geen goed woord terug. Nancy vroeg haar zelfs niet bij zich aan huis om wat te bekomen van de zware reis.

IV.

Bij de Duroy's heerschte groote vreugde toen Zus haar terugkomst telegrafeerde. George, de student, en Frank, de seminarist, haalden haar met vader en tante Pia af; zij verwachtten haar stralend van vreugde te zien, in plaats daarvan stapte uit den trein, een rillend, bleek meisje met ingevallen oogen en slordig opgestoken haar, dat zich als hulpzoekend in vaders armen wierp.

- Maar kindjelief! wat is er gebeurd? vroeg Dr. Duroy, een deftig oud heer met grijzen baard, die vooral zittend een goed figuur maakte, want zijn beenen en armen waren overdreven lang; als hij liep bengelden zij er bij, of zij los zaten en van bordpapier waren.

- Och vadertje, ik ben zoo zeeziek geweest. Dag jongens, dag tantelief! Hoe jammer dat u niet in Amsterdam was, dan zou ik eerst bij u gebleven zijn tot ik wat opknapte en er niet zoo ellendig uitzag.

- Kon je dan niet bij tante Nans blijven?

- Neen, ik verlangde te veel naar huis.

Toen Lucy den volgenden morgen na een heerlijken, rustigen nacht wakker werd in haar eigen kamertje en haar eigen bedje, wierp de zon haar goudlicht door

de wit tullen gordijnen, waartusschen de blauwe lucht schemerde. Zij sprong op en 't scheen of al het verdriet van de laatste dagen gedroomd was, alleen een beetje melancholie bleef achter - maar dit was niets meer dan donzige wolkjes over helderen hemel drijvend. 't Leek zoo ver achter haar, het jacht, en Shanklin en tante Nans. Zelfs Tom Hardy doezelde weg, in ver verschiet.

Toen zij opgewekt beneden kwam en de lieve gezichten zag, opklarend door haar lach, werd zij weer ouderwetsch vroolijk en begon te vertellen van het leven op zee, en aan land; de jongens zagen haar benijdend aan.

- Mijn ideaal, zoo'n tocht! riep George, als ik rijk word, schaf ik mij een jacht aan. Waarom vroeg tante mij er niet bij?

- Och, filosofeerde Frank, wij zijn niet zoo chic, als onze aristocratische zuster, die is geboren voor auto's en jachten, wij voor aapjes en trekschuiten.

- Ik had het jullie graag gegund, zuchtte Lucy en haar gezichtje omwolkte zich weer, ik ga nooit meer weg, in der eeuwigheid niet.

Op een lange wandeling met Pia stortte zij haar hart uit en al vertellend, vergrootte zij zonder het te bedoelen haar liefde voor Tom, idealiseerde haar gevoel en haar gedrag alsof het een groot offer gold, dat zij haar liefde had gebracht en of het haar veel, veel verdriet kostte.

't Was zoo zalig tante Pia alles toe te vertrouwen.

Zij begreep je dadelijk, zij leefde met je mee. Moeder was ook lief en goed, maar zij stond te hoog boven al dat kleine gedoe en dan - er was iets, dat haar de lippen sloot tegenover Elisabeth. - Zij wist dat haar eigen ouders niet gelukkig waren geweest door haar moeders schuld, - bij de Erleburgen had zij er genoeg van gehoord, - en hoewel men haar steeds had geleerd voor Mama in den hemel te bidden, voelde zij als bij instinkt dat haar moeder geen heilige was geweest en nu had tante Nancy, haar eigen zuster, het haar kind zoo onbarmhartig in het gezicht geslingerd - meer dan ooit schaamde zich Lucy tegenover moeders opvolgster en nu begreep zij ook, waarom zij die twee Lucy's in zich voelde, zoo moeilijk in toom te houden.

En aan tante Pia durfde zij alles zeggen, zelfs het ergste, dat verwijt aan haar moeder, waarop zij niet kon antwoorden. Elisabeth verblijdde zich omdat Lucy zooveel vertrouwen in Pia stelde, zij was er niets jaloersch om - integendeel! Tusschen haar en Lucy stond nog altijd de doode Elsa - soms was het haar of Lucy door een woord, blik of gebaar haar herinnering opriep. Zonder het te bekennen was zij angstig voor die bleeke schim. Zij huiverde als zij iets in Lucy terug vond van de verdoolde moeder en daarom stelde het haar gerust dat Pia haar leidde en met het angstwekkende in het kind den strijd aan durfde, waarvoor zij den moed miste en dat zelfs de vader niet scheen te vermoeden.

Na eenige dagen klonk Lucy's parellach weer door

het huis, hartelijk liefkoosde zij haar ouders, stoeide plaagziek met de jongens, werkte zoo ijverig dat Elisabeth en Pia den geheel en dag konden rentenieren, zooals zij het noemde, hoewel de keukenmeid ziek naar huis moest. Zij kookte alle lievelingskostjes voor het gezin, hield de kamers in orde, tornde een japon van haar moeder uit om ze te moderniseeren - want mijn moedertje mag er niet ouderwetsch uitzien. Ik wil haar mooi hebben zoodat tante Nans er niets bij is met haar schwung. - 't Staat zoo antediluviaansch die wijde mouwen en die sleep.

Pia vertelde haar zuster in het kort wat er gebeurd was.

- Zie je wel, verontwaardigde zich Elisabeth. Ik was er al bang voor. Theo had het niet moeten toestaan. Wanneer ik de eigen moeder was geweest, zou het nooit gebeurd zijn maar de Erleburgen verwijten mij al genoeg mijn bekrompenheid in de opvoeding. Verbeeld je dat Lucy minder verstandig was, de ellende zou niet te overzien zijn geweest.

- Van de Wailers heeft ze voorloopig genoeg. Nans heeft haar schandelijk behandeld, zelfs geslagen en gestompt.

- De eigen zuster van haar moeder nog wel! 't Is geen gezelschap voor Lucy. Voor de wereld zijn Nora en Leo zeer gelukkig maar zij gaan hun eigen weg en doen en laten wat hun bevalt. Wat ik blij zal zijn als Lucy een goeden man heeft en die familiestrijd om ons kind ophoudt.

Elisabeth scheen knapper dan vroeger, zij was met de jaren in haar een beetje ouwelijke trekken gegroeid, haar vroeg vergrijsde haren stonden goed bij haar frisch gezicht, dat vroeger wel wat al te hoog gekleurd scheen; zij was ook zwaarder geworden en voller. Zij leek op haar moeder terwijl Pia daarentegen nog altijd haar slank figuur en rein, effen gelaat had behouden met den mooien, kalmen lach. Geen zilver haar streepte door haar donkere coiffure; hoewel zij nauwelijks twee jaren met Elisabeth verschilde kon zij haast voor haar dochter doorgaan. Dit jeugdig voorkomen maakte haar dan ook tot een bijna gelijke vriendin van de jonge nichtjes.

Op zekeren avond verscheen onverwacht oom Gerard. Hij vond het niets gezellig in den Eiffel, het regende daar en het was verbazend slikkerig. Toen hij Lucy zag, klaarde zijn knorrig gezicht op.

- Al thuis en niet verwailerd, hoop ik!

- Alles behalve oompie! Zoo blij dat ik thuis ben nu de heele familie bijeen is. Ik zal zoo lekker voor u koken, oom al uw lievelingskostjes, - champignonragout, hé? - Dat hebben zij in dien woesten Eiffel zeker niet - De jongens moesten maar eerst de paddenstoelen gaan zoeken.

- Om mij te vergiftigen, zeker!

Hij greep haar beide handen, zag haar in de tintelende oogjes, in den vroolijken, kinderlijken lach, toen liet hij haar los, keerde zich om, streek zich over het gezicht en vroeg aan George of hij dat artikel

over de wonderen van het Radium had gelezen, - verbazend - de heele wetenschap zou er van op stelten komen te staan.

't Waren gezellige dagen, fietstochten, pic-nics, wandelingen, rijtoeren naar Berg en Dal en het Reichswald, en den St. Jansberg en Kleef. Lucy een en al lachjes en blijde jeugd. - Zij had alles van het jacht vergeten, zij begreep zelf niet, dat zij er zoo over heen was, zij dacht niet meer aan Hardy - zij vond het wel lichtzinnig en oppervlakkig van zichzelf maar zij kon er niets aan doen. Oom Gerard was voor haar alles, zij vond hem veel zachter dan anders, hij kon zoo jolig doen met de jongens of hij hun speelkameraad was, juist als tante Pia. -

- Zijn dat nu ouwe menschen, zij zijn zoo jong als wij, plaagde zij, - maar dan zuchtte Gerard:

- Ik vergeet dat ik aan den leelijken kant ben van de veertig.

- U is pas twintig geweest, plaagde Lucy en wierp hem een klimoptak om den hals, u is vrij wat pittiger en fermer dan die ouwe, jonge jongens van tegenwoordig.

Pia sloeg haar onbevangen manier om met Gerard om te gaan, wel eens ongerust gade, maar zij durfde niets zeggen. Lucy scheen zoo onschuldig, zoo te goeder trouw, zoo kinderlijk, dat het verkeerd zou zijn haar te herinneren, dat Gerard een flinke man was in de kracht van zijn leven, die eigenlijk nooit tijd had gehad aan vrijen en trouwen te denken.

Hij voelde zich zoo ingeburgerd in het kalme, rustige

leventje met Pia. Altijd had hij 't ouderlijke huis bewoond, zijn ouders waren gestorven, de andere broers en zusters het huis uitgegaan, hij en zijn zuster bleven achter, zij leefden tevreden en gelukkig samen - zijn praktijk werd steeds drukker - misschien zag hij de vrouwen en de realiteit der liefde van te nabij en ontnam hem dit de lust tot trouwen.

- Eerst moet ik verliefd worden, - sprak hij - en dan vrees ik, zal het mij geducht aanpakken, maar de tijd is voorbij, zou ik denken.

Pia vond dat hij heel anders deed dan vroeger tegen Lucy; hij was galant, hij plukte bloemen voor haar, liet zich soms door haar plagen en streelen, totdat hij haar dan weer eens ruw van zich afstiet en wegging, om heel alleen een paar uur rond te dwalen en somber thuis te komen, maar 't idee was te gek om er bij te blijven staan. Lucy zoo'n kind en hij, de man van wetenschap, ernst en leeftijd.

- Pia, wij gaan morgen weg, zeide hij eens heel onverwacht aan tafel, na lang, dreigend zwijgen, toen Lucy zelf niet vermocht zijn voorhoofd te ontrimpelen.

Op verschillende tonen riepen allen ‘maar Gerrit, maar oom!’

- Hoe kom je er aan, vroeg Duroy, je vacantie is nog niet om en wij amuseeren ons zoo, de kinderen ook.

- Een kraamvrouw, loog hij.

- De traditioneele kraamvrouw van de dokters. Weet jij er van, Pia?

- Neen, ik hoor 't voor het eerst, maar 't is mij goed, ik zal dadelijk gaan pakken.

- Tante, foei toch!

- Jij kunt blijven, als je trek hebt.

- Oom - vleide Lucy, de handen om zijn hals slaande en hem diep in de oogen kijkend, die hij telkens afwendde, wat hebben de kindertjes misdaan, zijn ze stout geweest? Hebben zij 't u zoo lastig gemaakt? Als u blijft, zullen wij toch zoo braaf doen, zoo lief zijn, bijtijds naar bed gaan.

- Laat mij met rust, snauwde hij, zijn aderen zwollen op, zijn gezicht werd vuurrood en hij beet zich op de lippen. Pia verbleekte.

- Als je gaat, dan ga ik natuurlijk ook mede, sprak zij zacht.

- Dan ben ik boos, heel boos, voor goed boos, pruilde Lucy, u is een akelige, nare man, tante ook weg tronen, ik wil u niet meer zien, en zij draaide het kopje om.

- Foei, Lucy niet brutaal zijn, vermaande Elisabeth, maar het komt ook zoo vreeselijk onverwacht.

- Er is een tijd van komen en gaan, suste Pia.

- En wij moeten nog naar Den Haag, naar Alfred, bedacht Gerard.

- Nu, dan wil ik je niet tegenhouden, zuchtte Duroy, 't stelt ons vreeselijk teleur, maar Alfred is je broer, en Louise verbeeldt zich toch altijd dat zij tekort komt bij de overige familie.

- Nu komen wij te kort, klaagde Elisabeth.

- U moet niets meer zeggen, moeder, baasde Lucy. Oom houdt veel meer van die stijve tante Lou, als van zijn eigen zusters, en de Haagsche nichtjes zijn hem ook nader, dan zijn echte nichten en neven. Wij zijn maar familie van den linkerkant.

Met de houding van een beleedigd prinsesje, het figuurtje aardig opgetrokken, het hoofd schuin omgedraaid, ging zij haar oom voorbij naar de veranda. Zij nam Pia's arm en samen wandelden zij door den tuin.

- En nu moet ik u ook missen, valsch van oom! Wat doet hij toch raar vindt u niet? Als hij niet zoo'n verstokte oude vrijer was, zou ik zeggen, hij is verliefd.

Pia schrikte. - Maar kind, hoe kom je er aan?

- Ik heb meer verliefde mannen gezien, beweerde zij hoogwijs, - hij heeft zeker te diep in de oogen gekeken van een moffin ergens in den Eiffel - wacht, ik zal hem eens plagen.

- Neen, neen! Laat hem begaan, als hij zulke buien heeft moet je hem stil laten loopen, anders wordt hij boos en ruw.

- Tante, vroeg zij zonder te luisteren - als oom trouwt met zijn Frei-frau, want dat is zij stellig, niet meer of minder, komt u dan bij ons wonen?

- Neen, stellig niet, dan ga ik naar een gesticht voor oude dames.

- Zoo'n lief jong meisje tusschen oude totebellen. Dat zou iets moois zijn. Tante, waarom is u niet getrouwd?

- Omdat niemand mij hebben wilde.

- Dat weet ik beter. Zeg tante, heeft u ook een ongelukkige liefde gehad? Beken het mij maar...

- Gekke meid, wel neen!

- En u bloost, dat staat u zoo snoezig. Ik weet er toch alles van, in Brussel zijn ze zoo bescheiden niet.

- O, je grootma en tantes weten alles beter.

- Zij zeggen dat - ben ik onbescheiden, neen, wel? - dat u oom Felix heeft bekeerd en dat hij naar het klooster is gegaan, omdat u hem niet wilde hebben, alleen omdat hij uw volle neef was.

- Zij weten er niets van - oom is monnik geworden omdat God hem riep, dat is de eenige reden.

- Ik wou oom wel eens zien en spreken en hem alles - alles zeggen. Maar hij komt nooit meer in Holland, hij voelt zich niet thuis bij die mondaine familie van hem. - Als ik rijk word, ga ik naar Italie hem bezoeken.

Gerard met Theo en de jongens, kwamen ook in den tuin, zij liet Pia los, vloog naar hen toe.

- Oom, ik ben niet meer boos op u. Ik weet het nu. U is verliefd, en verliefde menschen moet men alles vergeven. Die zijn abnormaal.

Gerard werd krijtwit.

- Wie zegt dat - wie - Pia?

- Ha, ziet u wel, 't is waar, juichte zij, ik krijg een nieuwe tante, een moffin, een pruisin, neen, ik bedoel een duitsche, maar ik had veel liever een nieuwe oom, ik houd veel meer van ooms dan van tantes,

behalve van tante Pia, die is een uitzondering en spant de kroon.

- Is dat naïveteit of koketterie, vroeg Pia zich af, of beide tegelijk?

Zij voelde zich ongerust en verlangde weg te zijn met Gerard uit die omgeving, welke haar plots verschrikte.

- Je bent niet wijs - en Gerard's stem klonk echt boos.

- Gaan wij wandelen, kom oom! Wij tweeën saampjes en dan vertelt u mij alles.

- Neen!

- O, wat is u lief tegen 't arme Lucytje. Die nare Fräaulein, zij bederft mijn liefste oompje.

- Ik ben je oom niet, alleen je achterneef.

- Dan zeg ik geen oom meer, als u mij niet tot nichtje wil hebben dan zeg ik Gerard - of neen Dokter! Is dat goed, kijk mij dan eens lief aan, - Dokter! Gerard! Gerritje!

- Foei, wat ben je kinderachtig, ergerde zich George, oom is niets op je flauwiteiten gesteld.

- Dan is het uit tusschen ons, Ha - de post! Een brief voor oom van zijn Angebetene...

Zij holde naar het hek - voor pa, voor tante, voor George, hé voor mij van tante Nans... Ik dacht dat ze boos was - alle menschen worden boos op mij - en ik doe toch niemand kwaad. Lui jullie mag mij niet storen, ik ga naar 't prieel hem op mijn gemak lezen.

De familie was onder de veranda gaan zitten, Elisabeth zette thee, Pia handwerkte, Theo las de courant en de jongens praatten met oom Gerard, toen een akelige gil de lucht scheurde.

- Wat is er weer? Luus? dat kind heeft altijd iets anders, hoorde Pia nog George pruttelen. Zij wierp haar werkje neer en vloog naar het prieel door de anderen gevolgd, Lucy lag met het hoofd op de tafel, kermend en kreunend, de brief op den grond.

- O mijn God, mijn God! 't Is mijn schuld, mijn schuld.

- Wat is er toch, zeg nu iets!

Duroy nam den brief op en las:

'Wij zijn vreeselijk onder den indruk van een ontzettend geval. Van morgen heeft men Tom Hardy dood op zijn kamer gevonden - de gaskroon stond open - opzet of ongeluk, dat weet jij 't beste. Een jongen van zoo groot talent, zoo'n toekomst - wij zijn verpletterd en 't spijt ons zoo dat...

- Infaam, riep Gerard uit en Pia hief het kind op, en Elisabeth bracht water; zij klemde zich aan haar tante vast, benauwd, snikkend, hijgend naar lucht.

- O God, een doode op mijn geweten, zelfmoord, zijn arme ziel! Ik moet boeten voor hem...

V.

Gerard en Pia vertrokken den volgenden morgen niet; de kleine Lucy lag te bed. Telkens schrikte zij op, hevige huilbuien wisselden af met aanvallen van totale gevoelloosheid - alle vreugde, alle vroolijkheid, alle licht was in het blijde huis verdoofd.

Duroy wist niet wat te denken, begreep niets, Pia gaf uitlegging, zoo verzachtend, zoo verschoonend, zoo kort mogelijk.

- 't Kind heeft haar plicht gedaan, diep zat de liefde ook niet bij haar, anders was zij niet dadelijk er op zoo vroolijk en onbezorgd geweest. Zij kon het niet helpen als de jongen zoo overdreven was, misschien is het ook maar toeval. Zoovelen sterven er aan gasverstikking, maar van Nancy is het onverantwoordelijk het haar zoo botweg te schrijven.

- Ik zal haar de waarheid eens zeggen, en vertellen, wat voor ellende zij hier heeft aangericht, beloofde Elisabeth.

Gerard was nu door zijn dokter-zijn verantwoord haar niet te verlaten, toch wilde hij haar niet alleen behandelen en liet een anderen arts komen. Hij kwam

heel weinig bij haar ziekbed, maar als hij er was, scheen zij kalmer. Eens trok zij hem naar zich toe, en huilde erbarmelijk tegen zijn borst.

- Ach oom! ik ben zoo ongelukkig, maar ik heb mijn lot verdiend - ik zal nooit meer vroolijk zijn, nooit meer lachen. - Hij kon zich niet langer goed houden, en haar in zijn armen sluitend kuste hij haar op de vreemde, rosblonde haren.

- Hield je zooveel van hem, Lucy? fluisterde hij heesch.

- Neen oom, dat is het niet, maar ik weet het zelf niet. Ik ben zoo ongelukkig, ik weet nooit waarom ik iets doe - toen ik hier terugkwam, was ik zoo blij dat alles uit scheen en ik geen verdriet er over voelde - want dat kan je ook niet helpen, of je verdriet hebt of niet. Ik dacht eerst - Onze Lieve Heer zal tevreden over mij zijn omdat ik Hem mijn liefde opoffer, maar later dacht ik: - Ik geloof eigenlijk niet eens dat ik van Tom hield, ik was alleen vriendelijk tegen hem - en dat was toch geen kwaad?

- Kind, je kunt het niet helpen. Misschien was 't een ongeluk.

- Neen! neen! Dat was het niet! Hij was radeloos, ik hoorde het aan zijn spel dien avond, dat maakte mij zoo dol.

- Hij was ontoerekenbaar, een gedegenereerd type en die malle muziek bracht hem geheel van streek. Een flinke man strijdt tegen zijn liefde, al kost het hem ook zooveel.

- Misschien was ik wel te koket. Ben ik koket, oom?

- Neen, je bent lief en natuurlijk - en, en - maar dat kun je ook niet veranderen. - Ik kan niet langer blijven, je moet gauw beter worden, - morgen ga ik naar buis.

- Oom, als u weggaat, dan word ik gek. U alleen geeft mij troost en kalmte, u alleen kan mij beter maken.

- Ik kan niet langer...

- Omdat ik ziek ben...

- Omdat... omdat...

- Oom, ga niet heen!

Maar zonder om te kijken holde hij de kamer uit. Lucy zag hem na, als werd zij wakker uit diepen slaap. Zij schudde zich het lange haar van het hoofd, dronk het glas melk, dat op haar wachtte in een teug leeg en bleef een poos overeind zitten, in verwonderd nadenken.

- Wat scheelt oom toch? Hij doet zoo vreemd. Zou ik werkelijk erg zijn, maar dan mocht hij niet heengaan. Neen hij mag niet weg, ik kan hem niet missen.

Gerard was buiten de kamerdeur uitgebarsten. Hij had het niet langer kunnen volhouden, huilend als een kind, liep hij de trap af het stille salon binnen, viel op de canapé en het gezicht tegen de kussens gedrukt, trachtte hij zijn snikken te smoren...

Pia zat alleen in de serre, Theo en de jongens

waren uit, Elisabeth met het huishouden bezig; zij hoorde hem binnenkomen en toen het onderdrukte geschrei, verschrikt stond zij op en kwam naast hem zitten; met haar zachte, koele handen streek zij langs zijn voorhoofd, teer fluisterend:

- Arme jongen! dat je zoo iets moet overkomen.

- Wat overkomen! Wat weet jij er van?

Hij beet zijn zakdoek stuk en lichtte het hoofd op, hij zag er vreemd uit, met zijn behuilde oogen en gezwollen gezicht.

- Ik ben een ploert, een ouwe gek, viel hij uit let er niet op. 't Zal wel overgaan, een jonge juffertje die haar zenuwen niet bedwingen kan en...

- 't Doet zoo'n pijn...

- Hoe weet je! Kon jij 't merken en de anderen ook?

- Neen niemand anders, ik ken je al zoo lang, Gé.

- 't Is verschrikkelijk, ik weet niet wanneer het 't eerst begonnen is, van den zomer, denk ik, toen zij in haar onschuld altijd aan mij zat te hangen. In den Eiffel had ik geen rust, ik was zoo gejaagd, zoo ongedurig. Te denken dat zij met dat volk rondzwalkte op zee. En toen ik hier kwam, werd het hoe langer hoe erger. Ik nam een kloek besluit en wou weg, maar toen kwam de catastrophe.

- Wij moeten weg, er kan toch niets van komen, dat zie je zelf 't best in.

- Waarom niet? Om mijn leeftijd? Maar nu zij geleden heeft is zij ouder geworden dan haar jaren.

- Je mag van haar weeke stemming geen misbruik maken.

- Als je dat misbruik noemt! Kan ik haar niet gelukkig maken, beter dan menige blanc bec, ik die weet, wat haar toekomt, ik die nooit naar een andere vrouw heb gekeken - ten minste... wat 'n positie kan ik haar aanbieden - alleen het nichtschap is er tusschen maar dat is zoo ver - zoo ver...

- Dat is het ergste niet - tante Cécile zou zeggen, de van Berne's trouwen allen met dispensatie, daar is overheen te komen.

- Dat weet jij het beste.

- Laat mij er buiten als je blieft, maar 't is te dwaas. Je kunt haar vader zijn.

- Wat doet het er toe als ik van haar houd, niet als een vader.

- Zij is zoo jong en heeft nog zoo weinig evenwicht...

- Geloof je dat zij aanleiding gaf tot dat ellendige geval met dien muziekaap?

- Foei Gerard! Hij is dood! Onbewust, zeker! wat heeft zij zonder bedoeling jou niet aangedaan?

- Zij maakt mij dol, dol... en Gerard veegde zich het gloeiende gelaat af - nog nooit ben ik zoo geweest. Ik wist niet dat het zoo ellendig was verliefd te zijn. Bah! Wat voor drukte ik ook aan 't hoofd had, geen oogenblik is ze mij uit de gedachte geweest. Vroeger sliep ik als een roos en nu heb ik in geen week een oog toegedaan dan met morphine.

- Maar Gerard! begin daar toch niet mee, hoe gevaarlijk!

- Dat huilen heeft mij opgelucht, maar nu heb ik hoofdpijn of mijn hoofd barsten moet... 't Is mij wat lekkers die liefde, zij kunnen ze houden, die dichters en schrijvers. Ik vraag haar ten huwelijk, zoo gaat het niet langer...

- Gerard! wees toch een man, bedenk...

- Praat mij niet tegen, ik doe het. Bedankt zij mij dan weet ik mijn lot. Ik zal geen gaskraan openzetten maar werken - tot ik er bij neerval.

- Er komt niets van dan ongeluk. Zij is ziek op 't oogenblik.

- Ik weet hoever ik gaan kan. Al ben ik op het oogenblik mijzelf niet, ik ben geen kind meer - ongelukkig...

Hij ging de kamer, en het huis uit, Pia vouwde radeloos de handen; zij stond er zoo vreemd tegenover. 't Was een heel andere Gerard, hij zoo practisch, luchthartig - behalve in zijn vak, - nu klein, ontredderd, zich aanstellend als een kwajongen, om zoo'n kind. Zij ging naar boven en vond Lucy slapend, toen zocht zij Elisabeth om haar alles te vertellen.

Mevrouw Duroy nam het heel anders op dan Pia verwachtte, zij vond het volstrekt niet zoo onzinnig, Gerard was zoo jong van hart en 't kind had den ernst des levens leeren kennen, hij zou haar kalmeeren, als zij te wild was. Zij bleef in een godsdienstig milieu, in haar eigen omgeving en de partij was goed, ook

financieel. - 't Zou een rust zijn als Lucy getrouwd met hem was.

- Voor jou is het 't ergste, maar ons huis staat voor je open.

- Maak je niet moe over mij. Ik kom niet in aanmerking, - en Pia's stem klonk wat boos, - maar zie je dan niet in, dat - dat - het dezelfde geschiedenis wordt als van Elsa en Theo? Die was ook verliefd op een musicus en toen is zij uit dépit met Theo getrouwd en wat was 't gevolg?

- Alsof onze Lucy ooit haar man ontrouw zou worden. Daarvoor hebben wij haar te godsdienstig opgevoed.

- Weet jij hoe sterk haar godsdienst is?

- Nu heeft zij er door overwonnen.

Toen Pia weer naar Lucy kwam kijken, lag zij klaar wakker.

- Tante, vroeg zij, nu heel kalm, maar hoog ernstig en zielsbedroefd, wat moet ik met mijn leven doen? U begrijpt dat ik geen geluk meer verlang op de wereld. Ik wil boeten om Tom's ziel te redden, maar hoe kan ik het doen? Voor het klooster heb ik geen roeping.

- Je blijft stil bij je ouders, doet je dagelijksche plichten en offert ze met je gebed op voor den armen jongen.

- Ik zou willen opstaan en naar de kerk gaan.

- Daar ben je nog niet sterk genoeg voor - morgen vertrekken wij.

Het lipje begon te trillen, de oogen vulden zich met tranen.

- Laat u mij alleen in mijn verdriet? Ik vertrouw niemand zoo, als u en oom. U is mijn ziels- en oom mijn lichaamsdokter.

- Sta maar op dat zal je goed doen én verzet geven.

Gerard vond Lucy in de serre op de rustbank liggen, zij had haar blauwe saut de lit aan en zag er aandoenlijk zwak, bleek en treurig uit. Zij was geheel alleen en reikte hem beide handen toe. Hij beefde toen hij zich zoo onverwacht tegenover haar zag, en onwillekeurig nam hij ze in de zijne.

- Wat is u koud, oom, zeide zij en wreef ze warm tusschen haar witte vingertjes. Gerard kon niets zeggen, zoo kropte zijn keel, en zij ging voort te vleien: Oompje, gaat u nu werkelijk heen? Heeft u niets geen medelijden met mij, of veracht u mij ook?

- Maar kindjelief!

- Ik voel mij zoo slecht, zoo vernederd, zoo ongelukkig! Als ik maar wist òf ik schuld had. Kan ik er iets aan doen, dat ik niet scherp ben en ongegeneerd als de moderne meisjes?

Zij zag hem zoo hulpeloos aan, zoo sympathiek en beklag vragend, dat hij op zijn lippen moest bijten om zich goed te houden.

- En u houdt ook niet meer van mij, oom?

- Lucy, schei uit, je maakt mij gek!

Hij rukte zijne handen uit de hare, en drukte ze tegen zijn gezicht. Hij was van zijn groote wandeling

thuis gekomen, met het voornemen er een eind aan te maken. Wat drommel! Daar ben je toch een man voor, met zoo'n lang leven van ondervinding achter zich, om je niet door zoo'n klein nest te laten beheksen - want dat was het, anders niet. Pia had gelijk, het was dol, ongerijmd, onmogelijk, neen, zelfs zondig, hij kon het niet verantwoorden tegenover zich zelf, tegenover zijn geweten, tegenover God!

Maar zij bleef door klagen, als een gewond vogeltje.

- Och! wat moet ik beginnen mijn leven door, ik ben nog zoo jong, en misschien wordt het heel lang, altijd met die wroeging en die pijn in mijn hart. Alle menschen geven mij de schuld van zijn dood. Ik zal nooit meer lachen, nooit meer onbezorgd gelukkig zijn - en dat ben ik juist zoo graag. Ach! wat moet ik doen met mijn leven?

Toen braken al zijn goede voornemens en haar in zijn sterke armen sluitend, fluisterde hij haar toe:

- Lucy, blijf hier! Hier bij mij! Je vraagt wat je met je leven moet doen? Maak mij gelukkig, want je bent mijn alles. Heb je dat niet reeds lang gevoeld? - Ik ben een ouden man, maar geen jongere kan meer van je houden dan ik.

Zij nestelde zich aan zijn borst, liet zich liefkoozen, zoenen.

- Meent u dat werkelijk, oom? Ik zoo'n onbeduidend schepseltje, en u zoo'n knappe, deftige dokter. Ja, ik wil heel graag bij u en tante Pia blijven mijn leven lang, - als vader en moeder het goed vinden.

Juist kwam Elisabeth binnen en er klonk iets van de oude Lucy in haar stem, toen zij altijd op Gerard steunend haar toelachte.

- Oom en ik zijn verloofd, hoe vindt u dat, moedertje? Dan word ik uw zuster en van tante Pia, leuk hè, en de tante van de jongens, U vindt het toch goed, Bets? en Pa is alles goed, wat u goedvindt.

- Maar Gerard, begon Elisabeth, wat doe je overijld!

Hij liet zijn meisje niet los en drukte haar vaster tegen zich aan.

- Laat haar mij, smeekte hij, ik kan niet meer buiten haae en ik zal zoo goed voor haar zijn - zoo lang ik leef.

- En ik kan ook niet buiten u, klaagde zij met gesloten oogen.

- Je neemt een zware verantwoording op je, Gerard.

- Die ik dragen zal, ik voel er mij sterk genoeg voor.

- Heerlijk, juist dat sterke in u, fluisterde Lucy, dat heb ik zoo noodig.

VI.

Oom Gerard en Lucy geëngageerd!

Men kon het niet gelooven, de Erleburgen waren woedend. Grootmama schreef aan Theo en Elisabeth een boozen brief. Nancy was opzettelijk naar Brussel gereisd om hen alles te vertellen van het Hardy-schandaal - er hadden hevige tooneelen plaats, de oude mevrouw verweet Nancy dat zij niet goed op haar nichtje had gepast. - Nancy antwoordde brutaal, dat zij dat oppassen ook niet van haar moeder had geleerd - die had het niet kunnen beletten, dat twee van haar dochters Elsa en Fanny zich misdroegen en Minnie, de schilderes had een ongelukkig huwelijk gesloten met een russischen of hongaarschen avonturier, dat weldra ontbonden werd. - Minnie heette zenuwziek en reisde met haar zuster Andrée, de verpleegster alle badplaatsen af. - Mevrouw kreeg zenuwtoevallen en bitste er tusschen door, dat ook Nancy zelf niet onbesproken door het leven ging - nieuwe aanval van kwaadaardigheid van Nancy - men verliet elkaar in boosheid.

Bij Alfred en Louise in Den Haag was de verbazing

niet minder groot. Louise zeide niets maar Alfred zag aan de eigenaardige plooi van haar lippen, wat zij dacht. - Agnes zoo juist uit Dresden terugkomen, oordeelde:

- Empörend, degoûtant, disgusting!

Mia sloeg haar kalme, rustige oogen op.

- Ik kan heel goed begrijpen, dat Lucy van oom houdt. Hij is zoo flink en degelijk, heel anders dan die onbenullige jongens van onzen leeftijd.

Lucy had haar in een langen brief alles oprecht verteld van Tom Hardy, haar wroeging over zijn dood en de koesterende, warme liefde van oom Gerard, waarmede zij zich zoo rijk voelde. Geluk verwachtte zij niet meer voor zich zelf, maar zij wilde geluk geven zooveel zij kon, en aan anderen goedmaken, wat zij aan één had misdaan.

Mia vond Lucy wel wat overdreven en overspannen, maar toch voelde zij sympathie voor haar gemoedstoestand. 't Was heel gelukkig voor haar, dat zij zoo spoedig een levensdoel had gevonden, oordeelde zij in haar jonge wijsheid, maar gesloten als zij was, sprak zij niet over den brief met haar ouders, terwijl Agnes baasde:

- Jij kunt gemakkelijk oordeelen, Lucy heeft jou alles uitvoerig geschreven, ik denk wel twintig bladzijden lang.

Mia zeide niets, Louise voelde zich geprikkeld zoo als altijd wanneer Mia geheimen voor haar bleek te hebben. Haar oudste dochter bleef haar innerlijk

vreemd, - en toch vervulde haar altijd de vraag wat Mia dacht of verzweeg - zij voelde haar gedachten altijd met de hare in strijd.

Sedert eenige maanden was zij begonnen te studeeren voor Middelbaar Fransch, waarom begrepen de ouders niet - het huishouden liet zij aan haar moeder over, vroeger had zij er zich met liefde en ijver aan gewijd, nu ging zij op in haar studies. Zij leerde niet zoo gemakkelijk als Agnes, 't kostte haar inspanning, maar zij vond er een voorwendsel in, niet uit te gaan. Vriendinnen had zij niet behalve Lucy en Pia. 's Winters en zomers weer of geen weer, elken ochtend om zeven uur ging zij naar de kerk, - daarna zette zij het ontbijt klaar tegen acht uur. Nooit sprak zij over religie maar toch wist Louise welke groote plaats deze in haar leven innam.

Overigens was Mia onberispelijk beleefd, vriendelijk en zorgzaam; wanneer Louise haar jour had, kwam zij binnen thee schenken en gebakjes presenteeren. De Haagsche kennissen vonden haar knap, maar koud, een pop of een non. Agnes hoewel lang niet mooi, viel meer in den smaak, zij was vroolijk, leuk, dol op pretjes, oppervlakkig, maar Louise zag haar aan met heel andere oogen dan Mia, zij nam haar niet ernstig op - zij voelde met haar fijn moederlijk instinkt, dat Mia een intens zieleleven leidde, waaraan zij geen deel had. Bij Agnes daarentegen was alles uiterlijk - haar godsdienst ook, die nauwelijks een duim hoog lag, zooals zij zelf beweerde. Zij ging op in muziek, waarvoor zij wel aanleg had, maar hoofdzakelijk dacht haar moeder

om met de mode mee te gaan. Agnes had haar eigen godsdienstloos temperament, zonder haar diepte van gevoelens en warm gemoedsleven, dat geheel op Mia was overgegaan.

Daarom hechtte zij weinig aan Agnes' doen en laten, er zat zoo niets achter, bij Mia daarentegen vermoedde zij een geheele haar onbekende en zelfs vijandige wereld. De geheimzinnige macht, die haar leven verbitterd had, beheerschte haar kind geheel en verwijderde het meer en meer van haar innerlijk zijn, groef tusschen hen nog grootere klove dan tusschen haar en Alfred.

De vertrouwelijkheid, van Mia tegenover tante Pia vervulde haar met ergernis en jaloezie, zij had de grootste moeite ze te verbergen en zich te beheerschen. Ten opzichte van Alfred en zijn gevoelens had zij sedert lang alle ijverzucht afgelegd - maar dat Mia haar zoo geheel ontgroeid was, viel haar het hardste. Nog nooit had de scheidsmuur tusschen haar en haar man en kinderen zoo dreigend hoog geschenen als nu zij in Mia dat gehate geloof als het ware verpersoonlijkt zag. Zij wist dat van jongs af voor Mia haar godsdienst alles beteekende, - zij was geheel en al een van Berne, zooals haar tantes en ooms, als Pia en Elisabeth, als de non Coba, die in Suriname gestorven was aan de vreeselijke ziekte, opgedaan bij de verpleging der melaatschen, als pater Otto, de Dominikaan, en als tante Sophie, die na den dood van haar onwaardigen man in Brussel Dame du Calvaire was geworden en zich wijdde aan ongeneeslijke zie-

ken. Zij wist hoe Mia zich met die allen één voelde in geloof en liefde, hoe zij met hen één van geest en hart was, - misschien brandde van verlangen ze na te volgen.

Nooit sprak het kind hierover met haar moeder, terwijl zij toch druk correspondeerde met tante Pia en oom Otto. Zij, de moeder, de jonge lieve, intelligente, opofferende moeder stond buiten alles, - in niets werd zij tot vertrouwelinge genomen, zij begreep van het kind en haar idealen niets, - voor haar was alles wat Mia zoo dierbaar scheen niets dan illusie, bedrog misschien, - dan voelde zij zich soms zoo leeg, zoo verlaten, zoo arm te midden van haar rijp geluk. - Mia beklaagde haar om haar ongeloof en dat ergerde haar 't meest. Sedert Agne' terugkeer kwam er een vreemde geest in het huis, zij sprak ruim en vrij over godsdienstzaken tot angst en ergernis van Mia, die er physiek zelf onder leed wanneer alles, haar zoo heilig en intiem, door het loslippige zusje werd besproken en bespot zonder eenige reserve of eerbied.

Zondags gingen vader en dochter samen naar de negenuurs Mis, meestal was Mia dan reeds vroeg geweest. - Louise begreep dat zij ten ‘Avondmaal’ ging. - Agnes bleef lang slapen, kwam tegen half twaalf beneden, haastig ontbijten, holde naar de tram om ergens een twaalfuurs Misje te ‘pakken’ zooals zij het familiaar uitdrukte en kwam dan over ééne thuis.

- Kan je nu niet vroeger gaan, 't wordt zoo laat

met de koffie en dan is 't weer jagen om bijtijds naar de Tent of het Kurhaus te gaan? vroeg Louise ontevreden. 't Is zoo lastig met dat late ontbijt en aan de koffietafel; den eenigen dag dat vader thuis dejeuneert, kan het nooit gezellig zijn.

- Ik heb Agnes al dikwijls geraden naar de Hoogmis te gaan, antwoordde Mia, dan is zij om twaalf uur thuis, maar zij wil niet.

- Dank je wel, spotte Agnes, ik ben geen kwezel en bidmachine als jij. De Hoogmis duurt mij veel te lang en dat leelijke zingen ontsticht mij meer dan het mij goed doet.

Louise trok een minachtend gezicht, dat Mia maar al te goed kende en haar een steek in het hart gaf.

- Ik heb er geen verstand van, ik kan er niet over meepraten, ik weet alleen maar dat het late gaan van Agnes en de jongens, als zij thuis zijn, 't huishouden ontreddert.

- In Dresden ging ik altijd naar de Hofkirche, daar werd prachtig gezongen - maar hier dat geblèr, flapte Agnes uit.

- Ga je dan naar de kerk om het zingen? vroeg Mia geërgerd.

- Waarom anders, plaagde Agnes, waar dient dat gekerk voor? Ma gaat nooit naar een kerk en er is geen liever moesje en geen braver vrouw dan zij. Ik zal blij wezen als ik eens zoo word.

- In Mia's oogen ben ik een heidin, een half mensch, en Louise's lippen trilden en haar oogen knipten. Tante Pia is meer haar moeder.

- O Mia en Pia, dat zijn twee harten ééne klop, twee zielen ééne slag, in afwachting dat zij samen tantes Céciles worden.

- Foei, hoe kan u dat zeggen, en Mia's lieve oogen stonden blank van tranen. 't Was haar grootste verdriet, dat zij van haar moeder alleen hield, zoo als je van iemand houden kan, met wie je niet de minste ziel- of geestesgemeenschap hebt. Geen twee snaren van beider gemoed klonken gelijk, alles scheidde hen terwijl zij en Pia elkander maar hadden aan te zien, om zich te begrijpen.

Toen zij alleen was met Agnes verweet Mia haar zulke dingen te zeggen in moeders bijzijn.

- Och wat! 't Is ook hard voor haar altijd datzelfde pijnlijke gezicht van jou te zien als je het maar even over godsdienst hebt.

- Nu ja, is 't dan niet vreeselijk het hoogste wat je bezit te hooren minachten door je eigen moeder?

- Jij stoot ma af met jouw manier van doen. Je behandelt haar, alsof zij onwaardig is zich met jouw hooge belangen bezig te houden, en de eerste plicht van vrome kinderen is, je ouders eeren en lief te hebben.

- Doe ik dat dan niet? stoof Mia op.

- Met 'n gezicht en een houding van zoo - en zij parodieerde haar zusje, en altijd moeder laten voelen, dat zij achterstaat bij de tante's Pia, Bets en misschien ook nog die zuurpruim van een Cecile.

- Dat is zoo niet. Natuurlijk lijd ik er vreeselijk

onder, dat mijn moeder en ik mekaar niet begrijpen. 't Knaagt aan mijn hart.

- Je bent gek. Wat kan 't jou schelen, dat je moeder anders over Onzen Lieven Heer en den Paus denkt dan jij? Zoovele roomschen mochten willen zoo goed te zijn als zij.

- En daarom is het juist zoo jammer dat zij niet roomsch is.

- Daar bidt jij zeker dagelijks voor.

- O, en zij sloeg met een dwepende uitdrukking haar oogen op, en jij dan niet?

- Ik heb wel wat anders te bidden, ofschoon ik zoo weinig mogelijk bid, wat geeft dat bidden? Je krijgt toch nooit antwoord en je verveelt er God maar mee.

- Je bent zelf nauwelijks meer katholiek, jij voelt ten minste niet katholiek. Je hebt mooie dingen geleerd in Dresden, alle lessen van onze goede zusters zijn er bij je uit.

- Die nonnepraatjes, ik ben onder de menschen geweest, ik heb over alles leeren nadenken...

- Jij, en nadenken?

- En ik zal zoo gek niet zijn mijn leven te laten bederven door godsdienst, dat kan God niet willen, daar is Hij te goed voor. - Jij moest maar een flinke man hebben. - Maakt Lambert de Haan je nog het hof?

- De Haan, een protestant? en met een stem bevend van ingehouden aandoening, denk je dat ik mijn kinderen

ooit het verdriet zal aandoen, dat ik dagelijks lijd.

- Je kinderen, wie praat er van kinderen en die heeft niet eens een vrijer. Maar moeder is verstandig, zij zelf zou het niet toestaan want niemand heeft zoo door dat gemengde huwelijk geleden als zij, de familie schoudert haar toch en haar eigen kind 't meest.

- Dat doe ik niet, snikte Mia, is 't mijn schuld, dat wij altijd in strijd zijn, al zwijgen wij ook? Ik wou dat het anders kon zijn.

- Waarom denk je niet als ik? Mij kan 't niets bommen al was mama ook Mormoon of Mohammedaan Dat moet ieder weten, maar wat ik denk of zeg, daar geeft zij niets om en van jou heeft zij bepaald verdriet.

- O, 't is zoo in treurig, zuchtte Mia en zij ging naar haar kamer, door Louise, toen zij vóór drie jaren van kostschool thuiskwam, met teere liefde ingericht in een symphonie van lichtblauw en fijn voorjaarsgroen, - maar zijzelf had er een eigen stempel op gedrukt.

In den hoek een beeld van O.L. Vrouw van Lourdes, waarvoor zij dagelijks versche bloemen plaatste. - Louise vond het niet goed, - bloemen in een slaapkamer was ongezond. - Op het japansche bureautje, de portretten van haar ouders, van tante Pia en Lucy, en van tante Coba, Zuster Francisca, met een palmtak en lelie versierd, en van haar oom, den Dominikaan, - ook een groepje van tante Mita en haar kinderen. Aan de muren gravures van Raphaël en Fra Angelico een Madonna naar Carlo Dolci, een prach-

tige Memlinck kopie, en boven haar bed een groot kruisbeeld met wijwatersbakje.

- Kind, waarschuwde haar vader, maak nu van je kamer geen kapel, dat zou moeder hinderen.

- Maar dat is toch niet al te tante Cecile-achtig, lachte zij. Die kunstplaten zie je overal.

In het geheele huis kwamen geen godsdienstige voorstellingen voor, hier alleen was het katholieke terrein, plaagde Agnes, grondgebied van Rome. Zij zelf had haar kamer artistiek ingericht, vol behangen met portretten van musici en prentbriefkaarten van groote kunstenaars op een bord - alleen haar eerste Communieplaat, een leelijke prent, met schreeuwende, bonte kleuren, verried, dat zij ook katholiek was.

Mia nam uit haar kleine bibliotheek haar ‘Navolging van Christus’ en las een hoofdstuk; zij was droef te moede, zij had zich zooveel voorgesteld van Agnes' thuiskomst, maar nu voelde zij door haar oppervlakkig gedoe de disharmonie aangroeien.

- Wat denkt vader toch van dit alles, vroeg zij zich af. Hij laat zich nooit uit en ziet zoo sfinxachtig. Laatst had zij gehoord dat haar vader was genoemd, als minister in het christelijke kabinet, maar wegens zijn protestantsche vrouw was hij er niet toe aangezocht. Misschien was het niet eens waar, maar hij scheen een paar dagen lang stil en moeder zag er bekommerd en verdrietig uit. Zij moest haar hart lucht geven, en begon te schrijven aan Pia.

- O tante, zoo zette zij den reeds begonnen brief

voort. 't Is zoo hard die gesloten zielen, wij gaan naast elkander, ma en ik, wij praten over mooi weer, over de meiden, over toiletten, over kennissen, over nieuwtjes, - maar telkens stokt het gesprek, wij denken beiden aan iets anders en wij voelen het van mekaar - dan blijft een woord, dat op onze lippen zweeft onuitgesproken, - of één van ons zegt iets, dat de andere onwillekeurig prikt, altijd moeten wij onze woorden wegen, moeder zoowel als ik - wij voelen hoever wij van elkander staan, hoe wij eigenlijk niets gemeen hebben - en dan, moeder en dochter! - Wij zijn toch alleen maar iets waard door ons innerlijk wezen, ons zieleleven, al het andere is slechts het omhulsel, en onze zielen raken elkander bijna nergens - soms vrees ik zelfs, maar ik verdrijf die gedachte als een beleediging aan mijn lieve moeder, dat zij het verschil tusschen ons nog overdrijft, dat zij trotsch gaat op haar ongeloof. Ik bewonder haar zoo, zij is zoo edel, zoo goed, zij heeft zoo weinig kleine fouten, en ik zoo vele - dan denk ik, òf het niet haar grootste zwakheid is die kinderachtige jaloezie op u, tante Pia, - zij weet hoe wij mekaar begrijpen, zonder een woord te spreken, hoe onze harten gelijk kloppen - onze zielesnaren in harmonie trillen, wij die één geloof hebben, één liefde, - o tante! 't Is zoo verschrikkelijk te denken, dat moeder nooit bidt, dat er voor haar geen God bestaat en geen Christus, onze goddelijke Vriend en Zaligmaker, geen hemel, geen terugvinden van ons overleden broertje en zusjes, - ik huiver

er van en dan beklaag ik haar zoo, mijn goede, lieve moeder - hoe troosteloos moet het in en om haar zijn, en 't ergste is, dat zij er trotsch op gaat, dat zij haar geest verhardt, en als zij met vreemden spreekt, en ik ben er bij, dan hoor ik eerst hoe zij minachtend over katholieken oordeelt, hen als stumpers aanziet.

- En ook tegen vader kan ik mij niet uitspreken, hij is zoo bang moeder te stooten, altijd zie ik dat hij in angst verkeert voor een conflict tusschen ons, - hij neemt zijn plichten waar, maar zonder eenig vuur, eenige lust of warmte, 't is of hij aan onzen godsdienst de schuld geeft van de stille tweespalt in ons huis. - Met Agnes' terugkomst is het niet beter geworden, zij is zoo oppervlakkig en plaagziek, telkens begint zij mij mijn vroomheid te verwijten, in mama's tegenwoordigheid en soms zou ik denken, dat mama het niet prettig vindt en medelijden met mij heeft, dat zij het frivool noemt van Agnes, in elk geval is het een soort opzettelijk scheuren van het kleed, dat onze zielen omsluit.

- 't Is soms zoo moeielijk, tantelief, zooals u mij voorschrijft, altijd zacht te schijnen en toch flink te blijven. - Ach! die verhouding tot mijn ouders doet mij zoo'n pijn en als ik denk wat het later zal zijn als... u begrijpt mij, niet waar?

- De jongens? Och tante! Dat is ook zoo hard, die geven mij zoo'n zorg. Hans is een tweede Agnes maar goediger, vroolijk, onbezorgd danst hij door het leven, hij gaat naar de kerk als het moet, maar

werktuigelijk - 't liefst naar het kortste en laatste Misje, - maar Otto, 't petekind nog wel van Heeroom - is ernstiger en sedert hij in Delft studeert, schijnt een heel andere geest in hem gekomen. Hij komt Zondags pas aan de koffie thuis en nu blijft hij daar de halve vacantie over, studeeren heet het, ik denk zeker, dat hij zijn geloof verloren heeft, en er tegen opziet het ons te laten merken. - Bennie daarentegen, is heel anders, wij zijn de van Berne-kinderen, plagen zij ons; wij bidden samen ons rozenhoedje en avondgebed, wij gaan in de Meimaand naar het Lof en - is het niet vreemd tante, hij gaat hier op het Gymnasium, dus een gemengde school en de anderen zijn in Katwijk geweest en er is zoo bitter weinig godsdienstig gevoel in hen - 't Is misschien heel wijsneuzig van mij, maar waar thuis de atmosfeer niet bepaald katholiek is, daar helpen alle geestelijke kostscholen niets òf de kinderen moeten religieus zijn aangelegd zooals Ben en ik, - dan doet het er weinig toe waar zij school gaan. Agnas en ik zijn op hetzelfde pensionaat geweest en hoe verschillen wij? Ben is op een gemengde school en juist dat de jongens zijn godsdienst belachen en bespotten, maakt hem zoo sterk en strijdvaardig, hij moet zich zijn eigen overtuiging scheppen en daarom is deze hem zoo lief en kostbaar - de anderen daarentegen, die van jongsaf hetzelfde hooren, worden er zoo onverschillig voor - maar het ligt toch vooral aan het kind zelf. Wat zou er van Hans en Otto hun godsdienst zijn terechtgekomen als zij hier op het

gemengde Gym waren geweest? Laatst vielen er harde woorden, mama verweet mij dat ik Ben leerde kwezelen en wat in een meisje al vervelend is, maakt een jongen onuitstaanbaar. ‘Ik geloof dat het nog beter is hem naar Katwijk te zenden, dan hier onder haar invloed te laten blijven,’ zeide zij. Verbeeld u eens!

- Hoe smacht ik er naar eens bij u of tante Bets te komen logeeren, in katholieke atmosfeer te ademen. Lucy is wel gelukkig! Met mijn studiën gaat het tamelijk, ik heb geen studiekop, maar het moet toch...

Er werd getikt, Louise kwam binnen.

- Maar ma, riep Mia, u kloppen aan mijn deur.

- Natuurlijk, ik zal je intimiteit niet storen. Druk aan de studie? O neen, een uitstorting des harten zeker aan tante Pia. - Kleur nu maar niet zoo, daarvoor zijn de tantes om confidenties te ontvangen. - Moeders zijn maar dwarskijksters.

Mia keek bedroefd en verlegen, Louise beet zich op de lippen 't speet haar dat zij zich had laten gaan; intusschen zochten haar oogen begeerig den brief.

- Ik dring mij niet in je geheimen, ik zou toch niets van je bekentenissen begrijpen. Ik wou je alleen zeggen, dat tante Wegers mij belet vraagt voor haar kinderen Bruno en Jo, zij komen morgen hier. - 't Komt mij niet erg uit, want Otto zal toch eindelijk wel eens thuis komen. - Nu moet hij maar wegblijven, dan kan Bruno in de logeerkamer slapen.

- En Jo bij mij, viel Mia gretig in.

- Eerst dacht ik bij Agnes, jij en een dominee's-

dochter - en dan in zoo'n santiboutique... zij keek rond - maar Agnes zegt dat zij pas thuis is en haar kamer nog met niemand deelen wil.

- Jo kan gerust hier slapen, dan lig ik op de rustbank.

- Jij hoeft je niet te behelpen om mijn nichtje!

- Och ma, waaraan heb ik 't verdiend, ben ik niet altijd even lief tegen uw familie als tegen die van pa. Zij zijn mij even na.

Louise was reeds uit haar humeur omdat Agnes botweg had verklaard:

- Geen parasieten op mijn kamer, laat Mia zich schikken ten wille van de ketterin, dat is een goede oefening voor haar deugd. Ik denk er niet aan ze te herbergen.

En nu was Mia dadelijk bereid, maar zoo echt of zij een offer bracht, zelfs de tranen kwamen bij haar op, na het bittere woord van haar moeder terwijl zij snikte:

- Ik zal alles wegnemen, wat haar kwetsen kan.

- Schei nu uit met dat gegrien, laat alles blijven zooals het is. Ik wil niet dat jij je opoffert in het minste.

- Ik doe het met plezier, Jo ken ik niet maar Bruno is een lieve, goede jongen...

- Al zijn het in jouw oog maar halve of kwart menschen... wilde Louise zeggen, maar zij hield zich in en zei niets dan: Ik zal van je aanbod gebruik maken en apprecieer je liefheid.

- Is het dan niet mijn plicht?

- Plicht, altijd plicht! Bij tante Pia of Lucy is er geen sprake van plicht - alleen van liefde.

- Och! dat wij nooit den rechten toon kunnen vatten en het rechte woord spreken, zuchtte Mia.

- Je tranen zeggen genoeg, - kom nu als je blieft niet beneden met roode oogen. Wat zullen ze denken?

Tot overmaat van ramp, kwam Agnes ook binnen.

- Och! is 't zoo hard je kamer te deelen met een dominee'skind? sarde zij, arme Mies! Weer in tranen!

- Neen, zei Louise streng, zij is dadelijk bereid geweest, heel anders dan jij, die niets voor mij over hebt.

- Mater dolorosa, ora pro nobis! zong Agnes.

- Agnes! kom mee, plaag haar niet, beval Louise - en toen zij samen buiten waren: Overal haal jullie den godsdienst bij. Wat zou de wereld gelukkig zijn als die twistappel er niet was.

- Zoo ver zijn wij niet, lachte Agnes, maar wij zijn ai een heel eind op weg, dan slaan wij mekaar dood en tréteren wij mekaar om godsdienst zonder God! Dat is de hoogste beschaving.

VI.

Jo Wegers maakte een tamelijk provincialen indruk naast haar nichtjes. - Agnes had moeite zich goed te houden. Mia daarentegen begon op kiesche manier haar te fatsoeneeren, het haar te kappen en haar hoed te vervormen. Zij en Bruno hadden het natuurlijk druk over het engagement van Lucy.

- Dat valt mij tegen van haar en misschien ook van hem, - ik kan 't mij niet voorstellen - hij kon haar vader zijn.

- Ik sprak laatst Rosa Benequita, een nichtje van de Wailers in het Kurhaus, zeide Agnes, en die vertelde mij dat Lucy een ongelukkige liefde heeft gehad, eigenlijk een vreeselijk avontuur - een violist, die met hen meevaarde, heeft zij het hoofd op hol gebracht, en op slot van rekening bedankte zij hem, om verschil van godsdienst en toen heeft hij zich gezelfmoord - Nu heeft zij om zich te verzetten of om iets anders met oom geflirt en hem ingepalmd.

- Foei, kwam Louise verwijtend, dat zijn Ieelijke praatjes over je eigen nichtje, heel erg liefdeloos.

- Ja, viel Mia bij, schandelijke leugens.

- Nu ja, ik ken Lucy bijna niet, dus ik weet niet waartoe zij in staat is.

- Zij is er niet toe in staat, en Bruno's aderen op het voorhoofd zwollen van ingehouden drift, dat weten Mies en ik 't beste.

Jo schoot veel meer op met Mia dan met Agnes, zij wist niet wat ze aan dat altijd spottende meisje had; zij had eerst nog al opgezien tegen Mia's vroomheid maar nu vond zij haar zoo lief en gewoon. Mia was altijd bereid om met haar mee te gaan naar het Kurhaus of naar het Bosch, de musea en winkels. Agnes deed òf er geen logé's waren, zij stond laat op, zong uren lang vocalises en ging dan op haar eigen uit.

Zij was vaders lieveling. Alfred voelde zich niet op zijn gemak met zijn oudste dochter, hij las in haar ernstige duifjesoogen hetzelfde stille verwijt dat hij soms in zijn eigen hart voelde. Agnes deed hem lachen door haar geestige zetten; haar zelfstandigheid, die Louise ergerde, hinderde hem niet, - zij nam alles niet zoo tragisch op als Mia.

- Waarom kun je niet godsdienstig zijn in de binnenkamers van je hart, waarom altijd die verschillen van meening op den voorgrond plaatsen? - Laat ieder denken wat hij wil en er nooit over spreken als het een ander hindert - wanneer Mia niet zoo'n bijzonder vroom kind was geweest, zou het er in huis veel gemoedelijker toegaan - zoo sprak hij zich zelf toe maar in werkelijkheid dacht hij, zou het zoo heel anders geweest zijn als er meer eenheid in zijn huisgezin woonde, als

men niet alleen over godsdienst zweeg, maar er over vrij spreken kon. Voor zich zelf vond hij het onmogelijk anders te zijn dan katholiek. De gewoonten van zijn kinderjaren, zijn jeugd waren nog niet zoo spoedig vergeten, al verflauwde de herinnering er soms van, maar de gedachte niet katholiek te sterven, deed hem huiveren, - dat zou het ergste zijn - dat was ondenkbaar, en daarom misschien bleef hij altijd nog gehecht aan den godsdienst zijner ouders, die ook van zijn kinderen was.

Dezer dagen juist ontving hij een brief van zijn zoon Otto, die vóór dat hij met vacantie thuis kwam, het noodig oordeelde, zijn ouders mee te deelen, dat hij na rijp beraad en ernstig onderzoek besloten had den katholieken godsdienst te verlaten. Hij had er van jongs af nooit veel voor gevoeld, op kostschool had hij steeds moeite gehad zich er naar te voegen, en nu zag hij de onvereenigbaarheid van godsdienst en wetenschap zoo duidelijk in, dat hij om waar te blijven tegenover zich zelf, besloot zijn ouders openlijk bericht te geven van zijn verandering in gevoelens en niet te huichelen door kerkelijke plichten waar te nemen, die voor hem geen zin of beteekenis meer hadden. De treurige tweespalt in zijn familie had hem steeds met wrevel vervuld, hij vond er iets onwaardigs in. Voor zijn moeder echter koesterde hij de grootste bewondering, omdat zij ondanks alle pogingen om haar te bekeeren, ondanks de weinige sympathie, die zij van haar mansfamilie ondervond zoo trouw was gebleven

aan haar beginselen en gevoelens. Dit voorbeeld had verheffend op hem gewerkt en versterkend, hij had er moed in gevonden om te breken, met de voor hem waardeloos geworden tradities der familie. Hij voelde niet den minsten spijt over zijn verloren geloof, hij was blijde met zijn herwonnen vrijheid van denken en verzocht zijn vader, geen poging te doen om hem van zijn besluit terug te brengen, dit zou vruchteloos zijn, maar vooral, zoo eindigde hij - verlang ik bevrijd te blijven van bekeeringspogingen van mijn oudste zuster. Dat zij mij als een verworpeling aanziet, begrijp ik, dat zij voor mij zal bidden en boeten, vind ik zeer mooi van haar, maar in twistredenen treed ik niet. Zij is gelukkig in haar geloof, zooals moeder en ik in ons ongeloof, en wij moeten niet trachten elkaar ongelukkig te maken door de anderen die voldoening te ontnemen.

Toen Alfred Louise zonder een woord te zeggen den brief gaf, werd zij doodsbleek, haar lippen trilden.

- Ik heb nooit invloed op den jongen uitgeoefend, zeide zij, nooit, evenmin als op de anderen.

- Nu, antwoordde hij, directe invloed niet, dat weet ik, daar ben je te loyaal voor... maar...

- Verwijt het mij niet, ik kon toch niet anders...

- Neen, ik verwijt je niets en wij kunnen er niets aan doen, hij is tot de jaren des onderscheids gekomen en verantwoordelijk voor zijn eigen daden. Hoe minder men er over spreekt, hoe beter...

- Wil je het Mia zeggen? vroeg zij klein en bedeesd.

- Ja, en Agnes ook!

Toen hij haar den brief liet lezen, bloosde Mia sterk, Agnes haalde de schouders op en schudde het hoofd:

- Wat 'n drukte om niets! Hij is een tweede Mia, excepté que c'est tout à fait le contraire - wat maken die lui toch drukte van gelooven en niet gelooven. Wij weten er toch niets van, als wij maar goed leven, dan is het immers voldoende.

- Als je maar weet, wat je onder goed leven verstaat, antwoordde Mia, en tot haar vader: ik heb 't sinds lang gevreesd.

- En nu geen discussiën, geen toespelingen meer! Wij laten jou vrij, fijn roomsch te wezen, jouw broer moet ook het recht hebben, zijn opinies te volgen. Hij is een eerlijk man.

- Maar vader, en Mia's groote oogen zagen hem innig bedroefd aan, vindt u het niet verschrikkelijk van zoo'n jongen, dat hij het grootste goed verwerpt, zonder het eigenlijk te kennen, dat hij God en hemel verloochent?

Alfred zocht iets tusschen zijn papieren, hij kon niet goed tegen den blik van haar oogen.

- Als hij maar zoo braaf en edel blijft als zijn moeder, dat is het voornaamste en nu geen woord meer er over, dat verbied ik je, noch tegen mekaar, noch tegen Otto, noch tegen moeder.

Toen Otto thuis kwam, viel hij Louise om den hals en zij kuste hem stom van aandoening.

- Jongen, fluisterde zij, zorg er voor dat niemand

zeggen kan, hoe je vrijheid van denken, alleen een voorwendsel was voor vrijheid van handelen en minder goed leven.

- Ik heb uw voorbeeld, antwoordde hij, dat heeft mij van jongs af wantrouwend gemaakt tegen alles, wat de roomschen mij leerden.

Mia's lippen zeiden hem niets, maar haar oogen spraken genoeg.

- Zij beklaagt mij, wat zou zij veel te zeggen hebben, als zij mocht.

Agnes lachte en schertste over alles heen. Zondags ging Otto niet meer naar de kerk, op vastendagen at hij met zijn moeder vleesch. Vrijdags was het altijd vischdiner, dat had Louise ingesteld tot Alfreds groote waardeering.

- Zou hij dan niets meer gelooven, aan geen God, geen Heiland? vroeg Jo Wegers aan Mia.

- Hij zegt van niet, zuchtte haar nichtje.

- Dat is toch vreeselijk! Ik zou 't niet kunnen uithouden dat te denken, en ik vind het zoo heerlijk Mies, dat wij zooveel samen gelooven.

- Wij moeten voor hem bidden Jo, fluisterde Mia en ook voor mijn arme moeder.

- En dan voor Bruno ook - toen vertrouwde zij haar - Maatje is zoo angstig, dat hij geen dominé wil worden. Hij spreekt er met mij nooit over - ik ben maar een dom meisje, maar als jij het hem eens vroeg. Ma voelde wel, dat er iets in hem veranderd was, en zij is zoo bang voor twist tusschen hem en Paatje, daarom vroeg Ma logies in Den Haag voor ons.

Den eersten keer, dat zij met Bruno alleen wandelde door de Scheveningsche boschjes, begon Mia over Otto:

- Hoe vind je dat, Bruno? Ma en ik hebben er nog geen woord over gesproken met elkander.

- Hij weet niet, wat hij verwerpt, maar hij is nog zoo jong.

- Hij heeft mama's karakter, hij heeft geen religieus gevoel evenmin als zij. 't Is een gebrek, schijnt het, waarmede men geboren wordt, zooals men op de wereld komt, zonder reuk of gezicht, en dan zijn ze er niet verantwoordelijk voor, denk je wel Bruno? Maar toch, 't is wel makkelijk zòò.

- Gemakkelijk? Ja, de diepte der dingen niet te zoeken, aan de oppervlakte blijven, het leven door lachen of door dansen of eenvoudig den ernst van ons bestaan te ignoreeren - zeggen: ik kan toch niet weten, hoe alles zich toedraagt - ja, voor wie 't kan...

- 't Komt natuurlijk door mijn karakter maar zeker ook door den eigenaardigen toestand bij ons aan huis, dat ik zoo onophoudelijk vervuld ben van godsdienstige dingen, en er in de onzichtbare wereld voor mij meer waarheid is dan in de zichtbare.

- Voor mij ook, fluisterde Bruno, en toen gehoor gevend aan een inwendigen drang, ik voer ook zoo'n strijd Mia?

- Tegen ongeloof? schrikte zij.

- O God zij gedankt neen, maar tegen hetgeen ik van jongs af heb geleerd en wat ik later zal moeten

leeren aan de menschen. Weet ik zelf wat ik geloof, wat mijn vader gelooft? Hoe moet ik hun iets verkondigen, waarvan ik zelf niet overtuigd ben? Wat gaf zulk een kracht aan de prediking der Apostelen? Hun rotsvast geloof, in hetgeen de Meester hun had geleerd maar op wiens gezag is het, dat ik de waarheid preek?

- Wat 'n verwarring!

- Ja verwarring, dat is het woord; laatst preekte in onze kerk een predikant uit Assen en de boeren vonden het heel mooi, maar zij begrepen het niet, ik vatte het duidelijk dat hij het over een goddelijk Ideaal had bij gebrek aan een persoonlijken God.

- En wat zei je vader?

- Toen ik er over sprak, bleek het dat hij denzelfden indruk had gekregen - want zijn godsgeloof is onwrikbaar, maar toen wij het over de godheid van Christus hadden, schermde hij zoo handig met den Zoon des Menschen en de goddelijkheid in den mensch als kind Gods, dat ik van zijn bedoeling niets begreep. Den volgenden Zondag ging ik naar een ander dorp en daar kregen wij een onvervalschte, ouderwetsche preek, - vol schelden en hakken op de katholieken. - Nu vader, vroeg ik, wie heeft nu gelijk van de twee, en hij hield toen een verhandeling over het objectieve en subjectieve der waarheid.

- Maar twee verschillende dingen kunnen toch niet tegelijk waar zijn?

- 't Schijnt toch van wel, en twijfelen moet ook beter zijn dan weten - zeggen ze, - en toch als

ik in de rechten of de medicijnen studeer, dan weet ik waar ik aan toe ben, wat de proffen mij leeren staat op vaste basis. - Allen zijn het er over eens dít leert het Romeinsche recht, dát de bacterologie. Ik kan mijn kennis opbouwen uit hun lessen, - maar in theologie sta ik te waggelen, ik weet niet òf ik voor of achteruit moet gaan om niet te vallen in den afgrond van het ongeloof.

- En word je toch dominé?

- Het wordt mij hoe langer hoe moeilijker. Maar ik durf er niet aan denken het vader te zeggen. Misschien is het maar goed dat Lucy geëngageerd is, zij waren zoo bang dat ik verliefd op haar zou worden, - en een roomsch meisje kan toch niet met een dominé trouwen.

- Neen, dat zou nooit gaan, - ook niet voor jullie.

- Laatst betrapte vader mij op het lezen van een goedkoop volksboekje: Waar is de Kerk van Christus?... maar toen had je zijn boosheid moeten zien, hij verscheurde het, of ik al zei: Leest u het maar eens, 't is uitstekend geschreven en zoo eenvoudig bevattelijk.

- Ik heb de zekerheid van mijn geloof, antwoordde hij en den geheelen dag kreeg ik geen goed woord, en ik werd ook boos en zei: 't Is waarlijk of u bang is voor de waarheid in dat boekje van dertig cent. Ma huilde en bad mij te zwijgen, - maar 't laat mij niet los na dien tijd.

- Wat bedoel je?

- Wel dat, zooals Otto denkt, het Christendom

een groote leugen is of een mooie illusie, of wel dat in geen van onze ontelbare kerkjes de ware Kerk van Christus te vinden is.

- Dan, dan! Mia's oogen schitterden, o Bruno! dan...

- Voor de laatste consequentie blijf ik nog staan, - lachte Bruno, maar ik wil het weten, ik zal het onderzoeken, en mijn besluit nemen als eerlijk man, zooals ik hoop dat je broer deed.

- Wat heeft hij onderzocht? Hij volgde eenvoudig zijn neiging, maar je moet niet alleen zoeken Bruno, maar ook bidden...

- Bid je voor mij? Mia, er hangt zooveel voor mij af van het antwoord, dat ik ontvang, maar dat weet ik zeker, protestantsch predikant kan ik niet worden. De teleurstelling is groot voor mijn vader en mijn arme moeder krijgt er den terugslag van - maar ik moet beslissen, wie weet hoe spoedig!

Tegen Jo zeide Mia alleen:

- Je moet ook veel voor jou broer bidden, hij doorleeft moeilijke uren, maar als God hem steunt, kan hij niet anders dan een goed besluit nemen.

- Och Mies, zou ons dat wachten? Paatje overleeft het niet, zuchtte Jo bekommerd, en 't ergste is dat ons Maatje er door lijdt en zij is toch al zoo zwak en zenuwachtig.

Mia zuchtte mee:

- Ach Jo! wij zijn niet op de wereld om gelukkig te zijn.

't Klonk vreemd die bekentenis van de jonge, frissche lippen, in deze omgeving van rijkdom, weelde, comfort, maar Jo drukte haar nichtje de hand en beaamde:

- Je hebt gelijk Mia, maar geluk is heel iets anders dan pleizier of pret, en toen vertrouwde zij haar, dat zij stil verloofd was met den zoon van een orthodoxen predikant, uit een naburig dorpje en deze studeerde voor onderwijzer en wilde naar Zuid- of West-Afrika gaan als zendeling, en 't kostte haar natuurlijk veel, Maatje en de kinderen te verlaten, maar zij wilde zoo gaarne werken onder de heidenen en hun ziel openen voor de waarheden van het Christendom. - Maatje zou het hard vinden, maar Annie kon haar reeds zoo flink helpen en spoedig zou ook Leentje groot genoeg zijn om in het huishouden te assisteeren. Paatje keurde het zeker goed, hij bemoeide zich niet veel met de meisjes. Bruno was zijn alles, en toen fluisterde ook Mia haar nichtje, haar eigen groot geheim in, dat zij niemand zeggen mocht en Jo zag haar vreemd aan met groote, verbaasde oogen.

- O, Mia dat is nog heel iets anders, je heele leven lang, wat 'n offer!

In stille extase sloeg het meisje de oogen op haar kruis.

- En ik vraag mij af Jo, òf ik niet te weinig geef aan Hem, die ons zoo oneindig heeft liefgehad, of Hij nìet recht heeft op nog meer.

- Nog meer, vroeg Jo, nog meer? Wat bedoel je?

Mia kuste haar, maar antwoordde niet.

VII.

In September waren Alfred en Louise zoo goed als alleen. Al hun kinderen waren uitgevlogen, Agnes naar Parijs, waar tante Jona zich voor den winter had geïnstalleerd en gaarne een nichtje bij zich wilde hebben.

Louise was er niet voor geweest, zij vond de mondaine, weelderige omgeving van haar zuster in een rijk pension minder geschikt voor haar wuft dochtertje, maar Agnes liet alle batterijen werken, zij vleide haar vader, zij pruilde tegen haar moeder, zij voerde haar muziekstudiën aan, die zij in Parijs onder tante Jona's leiding zoo uitstekend kon voortzetten, - zij dreigde met ziek te worden, met wegloopen zelfs als zij meerdeijarig zou zijn; bovendien zette zij in het geheim haar tante aan, steeds dringender invitaties te schrijven, zoodat de ouders eindelijk strijdensmoe hun toestemming gaven en zij opgewonden en vol illusies haar vlucht nam en naar de Lichtstad fladderde.

Otto studeerde in Delft en Hans was toegelaten als cadet aan de Militaire Akademie van Breda, Bennie was door Louise naar Katwijk gezonden, om hem aan den verderfelijken invloed van zijn oudste zuster te ont-

trekken, dien zij meer vreesde dan van een paar dozijn paters, zooals zij minachtend zeide.

Mia was te logeeren in Amsterdam, waar ook Lucy zou zijn ter gelegenheid van Pia's verjaardag, - dit onschuldige verzoek kon men 't kind niet weigeren, en toch viel het Louise moeilijker haar deze veertien dagen te gunnen, dan het onbepaalde verlof aan Agnes toe te staan. Te denken dat Mia nu met hart en ziel zich toevertrouwen kon aan Pia viel haar onbeschrijfelijk hard, - een troost bleef haar, zij kon nu met Otto vrij spreken, hij begreep haar en samen luchtten zij hun afkeer van al dat gek wezel en domme gedoe in de katholieke kerk. - Zooals meestal met afvalligen gaat, kon Otto niet onverschillig blijven voor hetgeen hij vroeger had aangehangen of moeten aanhangen; wrevel en ergernis vervulde hem bij de herinnering aan zijn vroegere godsdienstige gewoonten, en Louise kon nu haar jarenlange grieven en teleurstellingen aan hem bekennen en er sympathie voor vinden.

In tegenwoordigheid van Alfred spraken zij nooit over hetgeen beiden vervulde, maar in haar ziel juichte het:

- Ik heb mijn belofte gehouden, mij nooit met hun godsdienst ingelaten, en nu triomfeert het gezonde verstand bij mijn zoon en hij verstoot, wat zijn familie van verlangen brandde, bij hem levendig te houden.

Tegenover Mia had Otto de grootste moeite altijd te zwijgen en haar overtuiging niet te prikkelen. Hij verbeeldde zich dat haar gesloten lippen medelijden

uitdrukten, en in haar oogen een stomme aanklacht dreigde, die hem soms woedend maakte en tot onhebbelijke opmerkingen en uitvallen verlokte, waarover hij zich later schaamde.

Zij zag hem kalm en rustig aan en zeide ernstig:

- Otto, vader heeft mij verboden met jou over godsdienst te twisten. Ik moet hem gehoorzamen, maak mij dus het zwijgen niet te moeilijk; 't zou onedel en niet gentlemanlike van je zijn er misbruik van te maken. Je weet hoe lief mij mijn overtuiging is.

- Mij ook de mijne, maar ik zie het genoeg aan je gezicht, aan je manieren hoe je over mij denkt.

Zij haalde de schouders op en glimlachte - hij verbeeldde zich minachtend.

- Zijn gedachten niet tolvrij, beweer je? Daarvoor is men toch vrijdenker, om niet alleen zelf te denken, wat men wil, maar het ook anderen toe te staan.

- Ik zou nog liever eens een flinke discussie met jou hebben, jij, die met je ingepompte nonnenwijsheid zoo hoog boven mij meent te staan. Ik zou je het wel anders leeren en je de wereld van een anderen kant laten bezien, maar tegen dat stomme, zure snoetje van je, sta ik machteloos.

- Vader heeft mij verboden met je te twisten.

- Maar jouw ziel twist in stilte tegen mij en ik kan je niet antwoorden, mij niet verdedigen...

- Je hebt zelf verzocht van mijn bekeeringspogingen verschoond te blijven, - nu heb jij je zin en je bent

nog niet tevreden. Ik zeg immers niets, ik verzoek je alleen mijn gevoelens niet te kwetsen.

- Die meid maakt mij dol met haar air pincé, klaagde Otto tegen zijn moeder.

- Dat doet ze mij reeds zoo lang, zuchtte Louise, wat zullen wij op de Heerengracht worden toegetakeld.

- Papa moest flinker zijn en kleur bekennen, hij is toch te verstandig om aan al die rommelzooi te blijven hechten. 't Is hem te doen om de traditie, de conventie, weet ik wat...

- Jongen, jongen! gelukkig dat jij je van alle banden hebt vrij gemaakt, je kunt nu een vrouw kiezen heel naar je hart en geest. Zoo'n tweespalt in huis is 't schrikkelijkste, wat je denken kunt, en eigenlijk is er niemand verantwoordelijk voor.

- Als vader royaal uw partij gekozen en desnoods gebroken had met zijn familie, zooals ik het doe, dan zou het in ons gezin eenheid hebben gebracht, dan had zelfs Mia een heel andere levensrichting gekozen.

- Maar je vader is niet ongeloovig. Ik weet dat hij zijn huisgezin katholiek zou wenschen als vroeger bij hem thuis.

- Ik had den ouden heer voor verstandiger aangezien, verklaarde hij, met al het gezag van zijn jonge wijsheid.

Het waren anders heerlijke dagen voor Louise zoo alleen met Alfred; zij vergaten alles wat hen scheidde, maakten groote wandelingen samen, gingen naar het Kurhaus en de Tent, op elkaar geleund als een paar

jonggetrouwden, dineerden en lunchten samen in restaurants; zij waren beiden nog knap en zagen er jeugdig uit. Louise wilde vroolijk en opgewekt doen, soms alleen schrijnde felle smart door haar ziel, - als zij dacht aan Mia, hoe zij nu opging in haar omgeving, Pia alles vertrouwde uit haar thuis en zich beklaagde over het ongeloof van moeder en broer, en dan martelde zij zich zelf met de vraag of Alfred, zoo hij weer stond voor de keuze van zijn leven, hetzelfde had gedaan - voor haar was het antwoord niet moeilijk.

- O neen! alles ware beter geweest dan dit gemengde huwelijk; beter mijn hart gebroken, mijn leven eenzaam gebleven, gewijd aan mijn groote liefde, dan dit bestaan naast elkander met altijd die scheidsmuur die slagboom tusschen ons, - dat altijd vermijden van hetgeen ons die scheiding voelbaar maakt, geen eenheid in onze begrippen over opvoeding, over levensrichting en nu weer dezelfde strijd te zien oplaaien tusschen onze kinderen. Otto en Mia staan als vijanden tegenover elkander, Agnes en Hans, al steken bij hen de kleuren niet zoo sterk af, strijden op hun manier mede, later wint Mia aan Ben nog een steun - van onderlinge liefde en gehechtheid is bij hen nauwelijks sprake, en Alfred die het ziet en voelt, spreekt er nooit over; hij is te edel er mij een verwijt van te maken, hij draagt de gevolgen van zijn daad in een zware keten, evenals ik - de oorzaak dat hij geen vol geluk geniet, dat hij niet

geheel en al op kan gaan in ons huiselijk leven, zich verheugen over onzen welstand, onze positie in de wereld, onze knappe, flinke kinderen - alleen omdat wij - omdat wij - ja, wat was het eigenlijk? -

Zij zocht de formule - omdat wij zoo verschillend denken over wereld en menschen - haar ongeloof was nog ongeschokt en zijn geloof? - O, dat zij elkander niet te gemoet konden komen, dat die tweespalt zich nog verscherpte tusschen hun kinderen, dat zij beiden staan moesten aan de uiterste polen van de menschelijke wereldbeschouwing - als zij Mita's karakter had gehad of zelfs van Jona, alles zou misschien heel anders zijn geweest, maar juist de tegenstand rondom haar had haar vaster gemaakt in haar beginselen en opvattingen. Meer dan ooit haatte zij de overtuiging van Pia, die de deuren der ziel van haar liefste kind toegrendelde - meer dan ooit stond zij vreemd tegenover het zieleleven, de verlangens, de teere gevoelsuitingen van haar dochter.

Vage vrees vervulde haar voor iets verschrikkelijks dat haar wachtte, juist van Mia, nieuwe strijd, nieuwe bitterheid, nieuwe smart; niet alleen voor zich zelf, maar voor Alfred, en zij kon hem zijn last niet verlichten, zonder zich zelf te verloochenen, zonder onwaar te zijn tegen zich zelf en tegen hem. Dan vroeg zij zich af, òf het niet beter zou zijn, heen te gaan, Alfred vrijheid te geven - maar wat baatte die vrijheid? Hij was aan haar gebonden door zijn geloof - van echtscheiding kon dus geen sprake zijn, - hij hield nog evenveel van haar als op hun

huwelijksreis, hij kon haar niet ontberen en zij hem ook niet - en telkens kwam het weer in haar op: Waarom moet er toch godsdienst bestaan, om ons leven te verbitteren, onze harten vaneen te scheuren?

- Waar denk je aan, vroeg Alfred opééns.

Zij zag recht voor zich uit, met een troostelooze uitdrukking in haar groote, starende oogen, zij luisterden naar de opwekkende muziek van een vroolijke Strauszwals, boven hen het zacht ruischen der hooge boomen van het Haagsche Bosch, rondom hen de flikkerende lichtjes van de Tent en goed gekleede, welverzorgde menschen, de meesten zeker denkend en voelend, de wereld beschouwend als zij.

Zij schrikte op, als keerde zij van een langen tocht terug in gewone omgeving.

- Och, ik droomde zoo'n beetje, antwoordde zij verlegen, en toen, wat aarzelend - ik dacht aan de kinderen, en jij...?

- Ik dacht aan jou, hoe weinig je veranderd bent na ons trouwen, nog altijd even lief, mooi, elegant.

De tranen sprongen haar in de oogen.

- Alfred, zou je werkelijk mij nog kiezen, als je er weer voor stond?

- Jij dan niet? vroeg hij terug.

Het stuk was uit, zij stond op en zeide:

- Laat ons naar huis gaan, ik verlang naar de post, er zijn misschien brieven van de meisjes.

Gearmd liepen zij door het groote bosch, tusschen de vele buiten-luisteraars, zij spraken niet, maar voel-

den elkanders gedachten en toen overviel Louise misschien voor 't eerst een twijfel:

- Als die anderen nu gelijk hadden en ik niet... wat dan?

Zij verjoeg de gedachte als iets harer on waardig, neen, neen! Zij was overtuigd, vast overtuigd dat zij gelijk had en de anderen dwaalden, zij waren krankzinnig, alles wat de wereld mooi en heerlijks had op te offeren aan een abstrakt begrip, aan een hersenschim, maar waarom dan zich niet uitleven, alles genieten, wat de wereld te genieten geeft? Zij wenschte niets dan het goede, het geregelde, het edele, - eigenlijk het conventioneele, precies hetzelfde wat de van Berne's zoo hoog op prijs stelden, maar anderen hadden toch ook heel verschillende neigingen. Als Otto eens tot haar kwam en zeide: Ik wil genieten, alles uit het leven persen, zuigen, wat het bevat, - hoe zou zij hem moeten antwoorden, - hoe hem steunen, leiden?

- Lieveling! Wat ben je stil, vleide Alfred's stem, terwijl zijn arm den hare drukte.

- Och! die stemming van het groote, heilige bosch en daar naast al dat kleine gedoe van menschen om mij heen, die frivole muziek stemt mij verdrietig. Laat ons de tram nemen naar huis.

- Ik wilde je voorstellen in de Twee Steden te soupeeren.

- Neen, naar huis, ik heb wat hoofdpijn.

En intusschen beloofde zij zich zelf haar hart te

verharden tegen die lastige vragen, die ontzenuwende twijfelingen, - o konden zij zich maar tegen elkander uitspreken, doch Alfred ontweek volgens zijn gewoonte door lieve woorden en liefkoozingen elke toespeling op hetgeen hen scheidde.

Diepe moedeloosheid drukte haar neer, Alfred had haar niet geantwoord op haar vraag en zij ook had zijn terugvraag ontweken; beter daarover te zwijgen maar zij wist het genoeg: wat zij zich eens voorgenomen had, hem door haar liefde alles te vergoeden, wat hij opofferde, stond niet in haar macht en dit knaagde aan haar geluk, - vol geluk zou zij nooit, nooit hem kunnen geven, al wenschte zij het nog zoo vurig.

VIII.

Mia genoot in Amsterdam van de sympathieke omgeving, vooral toen Lucy ook kwam logeeren. Nu moest oom Gerard volgens ouderwetsch gebruik slapen in een hotel. Pia stond er op, hoewel hij het bespottelijk vond.

Lucy was wel wat veranderd, vond Mia, ernstiger geworden, hetgeen haar niet misstond, maar altijd met die losheid van manieren, dat vroolijke, geestige, waarmede zij over alle mogelijke moeilijkheden zoo gratieus heenwipte. Mia benijdde haar deze gemakkelijkheid, het was niet de impertinentie van Agnes, en vooral niet de zwaarwichtigheid van haarzelf; hoeveel lichter zou het Lucy vallen in een antipathieken kring zichzelf te blijven zonder aanstoot te geven.

Zij hadden het altijd druk met elkander, want oom Gerard's tijd was te bezet om dien aan zijn meisje te besteden. 's Middags wandelden zij samen door het Vondelpark, zoo'n lief paartje! Mia slank en teer in haar oud-blauw liberty costuum, geheel de kleur van haar oogen, met op het aschblonde haar de vergeetmijnietjes toque en Lucy iets kleiner, bewegelijker,

levendiger, het ros-gouden haar onder den witten charlottehoed, de zwart-blauwe oogen vonkelend als donkere diamanten in het warm blanke gezichtje.

Lucy werd niet moe haar vriendin alles te vertellen van den tocht op de ‘Nancy’, van het vreeselijke geval met Tom Hardy, van haar berouw, haar boete.

- Zie je, non worden, durf ik niet aan, ik weet zeker dat ik de roeping mis. Verpleegster? Daar griezel ik van en nu zeg je wel, dat is juist de boete, maar ik ken mijzelf zoo, ik voel er geen kracht toe. Ik moet op natuurlijke wyze geleid worden om in een richting voort te gaan, anders is het dadelijk weer mis en al bid ik mij nog ziek, een oogenblik komt dat het mij te machtig wordt en zoo'n reactie is het ergst wat jij je kunt voorstellen en daarom was 't mij zoo'n uitkomst met oom te trouwen. Hij heeft mij zelf aangeboden, het gelukkig maken van hem tot mijn levensdoel te kiezen en dat trekt mij wel aan. Dit wordt voortaan mijn eenig streven op aarde.

- Ja, maar, - merkte Mia op, - is dat nu wel de rechte manier om het huwelijk in te gaan? Ik zal nooit trouwen, dat weet je wel, maar ik zou het toch vreeselijk vinden het te doen - uit boete.

- Ik niet, ik houd veel, heel veel van oom, - ik ben blij als hij binnenkomt en van pleizier lacht, wanneer hij mij ziet, dan denk ik, dat geluk bezorg ik hem en ik zal 't hem zoo prettig maken als ik maar kan. O ik heb zulke goede voornemens... Romantisch is mijn liefde niet, maar dat vind je alleen in

de boeken. Dat beschermende, dat koesterende in hem, doet mij juist zoo goed. Ik vind het zoo heerlijk, dat ik mij dikwijls afvraag, heb ik niet de lichtste manier van boete gekozen?

- 't Wil er bij mij niet in, trouwen om boete te doen, - wonderlijk huwelijk en wonderlijke boete. Wat zegt tante Pia er toch wel van?

- O tante Pia, die bevalt de geheele geschiedenis niet, maar als zij later inziet, wat 'n verstandig, goed vrouwtje ik zal worden, komt zij zeker tot andere gedachten.

Te huis was Lucy oogenschijnlijk niet zeer veranderd in haar verhouding tot Dr. van Berne; zij zat naast hem en leunde tegen hem aan, het aangenaam vindend als hij haar dicht naar zich toetrok en beschermend met zijn arm omvatte. Dan speelde zij met zijn vingers en pruilde als zij flauwtjes naar jodoform roken. Zij leek zoo'n echt lief poesje, een beetje kinderachtig, vond Mia, en vroeg zich af of het natuur dan wel gemaaktheid was. - Hij echter verslond haar met zijn oogen, soms niet op zijn gemak bij haar onschuldige liefkoozingen. Hij voelde zijn passie aanstormen en moest zich met al zijn kracht beheerschen, omdat hij teveel eerbied voor het kind koesterde, - dit maakte hem links en gedwongen, lang niet zoo lief en hartelijk als vroeger, klaagde Lucy soms.

Gelukkig was hij niet en vooral niet tevreden over zichzelf, altijd knaagde er iets in hem òf hij iets verkeerds had gedaan, òf hij handelde tegen zijn plicht en

overtuiging, - of hij Lucy had overgehaald tot een huwelijk, waartoe zij te goed was, met een ouderen man, die bovendien zoo geheel opging in zijn praktijk, zijn vak, - het scheen hem haast zonde haar te begeeren, zijn liefde zou haar ontwijden, vreesde hij - en toch - toch, hij had haar zoo innig lief met alle kracht eener eerste liefde.

En Lucy vermoedde er niets van. Zooals zij nu op dezen mooien September-middag in het prieel trad, waar oom Gerard en tante Pia reeds zaten, straalden haar oogen en schitterde haar lach - zij zag er uit om geluk te geven en geluk te ontvangen, een beeld van levenslust en levensvreugde.

- En haar, die zoo begeerig en vreugde wachtend de wereld inziet, moet ik alles geven, wat zij van het leven vraagt? dacht Gerard, en zijn hart kromp ineen en angst schroefde zijn ziel toe, voor hetgeen hij op zich had genomen. Zou Pia gelijk hebben - konden slechts ellende en verdriet het gevolg zijn? Maar hij vergat weer alles, toen zij vroolijk riep:

- Wat 'n verrassing, oompje thuis! Om dezen tijd. Gelukkig dat wij niet verder zijn gegaan, den grooten vijver om, Mies, nu wij het onschatbare voorrecht hebben zijn WelEdele Zeer Geleerde aan de theetafel te zien.

- Je hoeft er zoo blij niet om te zijn, bromde hij, de praktijk is zoo slap, de menschen in de stad zoo wanhopig gezond, en bij dit mooie weer blijven de andere lui buiten.

- Prachtig! - zij telde op haar vingers - drie goeie dingen, oom thuis, - de stad gezond, en het weer mooi. Mein Liebchen, was willst Du mehr! Is dat geen paar honderd gulden minder aan rekeningen meer dan waard?

Zij kuste hem vluchtig op het voorhoofd en kwam dicht naast hem zitten, terwijl Mia stemmig als altijd, bij tante Pia schoof.

- Zoo'n heerlijke wandeling, 't park was prachtig, zoo mooi, rood en goud, jammer dat het zoo'n moekespriez en kindergarten was - o Gerritje! eens in de week moet later het vrouwtje met je een wandeling hebben, heelemaal buiten, in het Gooi of rondom Haarlem. Beloven oompje, beloven?

- Wat kan ik jou weigeren? Maar als wij arm worden, omdat de praktijk verloopt, wat dan?

- Dan gaan wij samen bedelen en zingen - oom heeft toch zoo'n mooie stem - en ik op de guitaar accompagneer u. Wij maken meer geld dan Blokzeil en Pisuisse.

- Een schorre kraai, lachte hij.

- Jammer, zei Mia, het park is dadelijk uitgewandeld. Ik ben zoo verwend door het Haagsche Bosch en de Scheveningsche boschjes.

- Niets bij Nijmegen, daar kan je uren lang dwalen en fietsen. - Maar wij hebben niets gezien, alleen druk gepraat.

- Waarover dan toch?

- Wou je dat weten, oompje? Dat vertellen wij tante Pia niet eens.

George kwam ook den tuin binnen en nauwelijks zat hij of Lucy vroeg:

- Hoe komt het dat Bruno nooit meer hier komt?

George antwoordde ontwijkend:

- Och, hij moet voortmaken, zich niet laten afleiden...

- Ik denk dat Pa, de dominé, ons gezelschap verderfelijk voor hem vindt - je kunt nooit weten, wat zulke Jezuïeten in 't schild voeren.

- Wie weet? Ik heb hem dikwijls gevraagd mee te komen, vooral omdat Mia nu hier is, maar hij zocht altijd een uitvlucht.

Lucy trok een minachtend lipje.

- Komt hij nog wel bij jou op de kast? vroeg zij.

- Niet zooveel als vroeger. Ik mocht hem graag, ik sympathiseerde met hem meer dan met vele van mijn katholieke vrienden.

- Geen wonder, viel Gerard uit, de studentenwereld is gedegenereerd. Ik heb het vroeger altijd voorspeld, Pia, weet je nog, hoe ik vroeger op alles en nog wat schetteren kon?

- Asjeblieft, òf ik het nog weet.

- Ik had toen alles omver willen trappen, 't hinderde mij dat de katholieken zoo achterlijk, zoo weinig ontwikkeld waren, dat zij niet genoeg meegingen met hun tijd, - niemand heeft ooit zoo gejengeld over hun tekorten als ik.

- O ja, jij wou aan de bisschoppen en den Paus wel voorschrijven, wat zij te doen hadden om de Kerk te redden.

- Desnoods aan Onzen Lieven Heer, dat is waar, maar nu is dat jeugdige vuur bekoeld, en ik zie het anders in. Al dat redeneeren en zwammen over katholiek bewustzijn en katholieke principes, dat hossen op allerlei moderne stokpaardjes geeft niets en niemendal - daar wordt de wereld niet beter door en de Kerk niet meer geëerd. - Je helpt haar er niets mee vooruit. - Het apostolaat van de leeken - van de roomsche studenten, magnifiek, maar dat ligt heel ergens anders, dat kan ik je zeggen, ik die student ben geweest en - ik durf er op pochen - met hart en ziel.

- Tot vervelens toe, lachte Pia.

- Misschien ben ik het nog wel, ondanks mijn grijze haren, vooral nu ik jongensachtig verliefd ben op zoo'n schat van een meisje - maar mijn ondervinding en praktijk hebben het mij geleerd: 't Is alles heel goed en kranig, als de katholieke jongelui hun Vaandellied uitbrullen met alle mogelijke geestdrift en hun geloof uitschreeuwen over de daken heen in hun kranten, hun artikelen .,.

- Hun toasten.

- Ja, hun toasten en fuiven, champagne in de hand, vol jolijt, alles uitstekend, maar zij moeten beginnen met hun geloof te toonen in hun leven. Zoolang als het bij kletsen en schetteren blijft, dan geeft het niets, integendeel doet het meer kwaad dan goed - juist door hun gebral en hun rumoerigheid.

- Maar oom, onze organisatie rekent u die voor niet, hoe wij toenemen in aantal en in kracht?

- Lak, niets dan lak! Jelui moet je geloof beleven, toonen wat de katholieke idee tot stand brengen kan in een gewone menschenziel, hoe zij ze hemelhoog verheft boven anderen, die zoo ongelukkig zijn, die kostbare parel te missen. En dan vroom zijn, degelijk, godsdienstig, maar niet kwezelachtig, niet kophangerig.

- Hè ja, oom, dat zeg ik ook, je mag niet vervelend zijn, kwam Lucy, dan breng je de deugd in discrediet.

- Juist mijn lief poesje, dat zie je goed in. Flink, ferm, vroolijk. Doe jullie aan sociale actie, best! houd jullie gloeiende speeches, en doorwrochte, taaie lezingen over allerlei verheven philosophische onderwerpen - ook goed! als jij er maar plezier in hebt, maar verbeeld je niet dat het wat geeft dat geklets, allemaal larie! Ik weet er van mee te praten, ik, die in allerlei krotten moet kruipen om mijn patiënten te bezoeken, of die ze onder handen krijg in de gasthuizen. - Zoolang jelui zelf niet in contact komt met de armen, zoolang je hun niet overtuigt dat je ze liefhebt - versta je, liefhebben - omdat zij, hoe vies en verkommen ook, toch het beeld zijn van den Christus, omdat al wat je hun doet, aan Hem gedaan is, zoolang ben jullie niets beter dan alle andere jongelui - misschien nog minder...

- Wat is hij weer aan den gang, lachte Pia.

- En dan moet er bij jullie uit 't ellendige idee, dat het man zijn bestaat alleen in doordraaien en...

Pia keek wat onrustig van Gerard naar de meisjes.

- En verder in hakken en vitten op alles wat

roomsch is of van roomschen komt, je eigen moet je hooghouden, dan houden anderen je ook hoog.

- Hm, hm! kwam Pia.

- Doelt dat op mij, nu ja, ik spaarde geen kritiek op katholieke personen en toestanden, maar dat was à la Huysmans, omdat ik mijn godsdienst zoo innig liefhad en niet verdragen kon, dat menschen haar verkleinden, bedierven, belachelijk maakten, maar ik ben altijd oprecht geweest, al draafde ik soms voort als een hollend paard, of doorsloeg als een blinde vink, terwijl de jonge lui van tegenwoordig...? Onderscheiden zij zich in iets van hun andersdenkende vrienden, ik wil niet eens spreken van geloovige protestanten, maar van joden of ongeloovigen?

- Daar zijn zulke flinke kerels onder, oom!

- Zeker, jongen, dat is juist voor ons zoo ongelukkig! Die zijn beter dan hun beginselen, terwijl katholieken slechter doen dan hun leer voorschrijft. Deze toch bevat alles, wat die anderen nog goeds hebben, en wat helpt hun moraal, waarop zij pochen, als zij drinken als sponzen en eten dure diners en soupers op vaders kosten, en zij gaan daarna naar de meisjes zoo goed als een ander, die het zijn plicht of recht noemt zich uit te leven en geen kwaad ziet in het volgen van zijn natuur...

- Gerard! suste Pia, de meisjes!

Maar de drie jonge lui hingen aan zijn lippen.

- En als zij hen kwallen noemen, die zich beheerschen, zich rein houden voor het meisje, dat eens hun vrouw

zal zijn, de moeder van hun kinderen, die hard werken, - al zijn ze ook in rijkdom en weelde geboren en getogen, - want al respecteer ik den man, die het van niets brengt tot een eervolle positie, nog hooger bewonder ik hen die alles kunnen koopen voor hun geld en toch werken, om niet zedelijk of geestelijk achteruit te gaan, - en die de armen niet tarten door hun verkwisting en brooddronkenheid in het geld maar weg te gooien. - Laat hen dan opgewekt, vroolijk, levenslustig blijven, niet vies zijn van een aardig fuifje en een flink glas bier, en een goed wijntje zelfs, hun mooie ideeën niet alleen uitkeffen in kranten en annuaria, maar toonen in hun leven, anders is die heeleactie geen duit waard.

- Ik ben het volkomen met u eens, oom, zeide George, dat ergert mij juist zoo in vele van mijn roomsche vrienden en trekt mij aan in Wegers - zijn - zijn...

- Zijn innerlijk leven, vulde Pia aan.

- Ja, door ons innerlijk leven moeten wij staan boven onze arme, misdeelde broeders, maar als er iets is, dat gevaar loopt te vervluchtigen in onzen roezemoezigen herrietijd, dan is het juist ons innerlijk leven. Wie heeft nog tijd daaraan te denken, er voor te werken?

- In de kloosters, fluisterde Mia.

- Maar juist in de wereld heeft men er het meest behoefte aan, ons innerlijk zijn moet ons uiterlijk leven beheerschen, - als wij gelooven, dat wij de volle waarheid hebben, door Christus op aarde gebracht,

dan moet zij ook stralen uit ons leven en dat kan zij niet zoo lang zij onze ziel niet vervult. Zeker zijn er onder je vrienden, die het zoo opnemen, en dan verzeker ik je, dat een flink roomsch student, die leeft volgens zijn geloof, die echt jong is, niet alleen in pretmaken, drinken en fuiven, maar zich rein bewaart onder alle verleidingen, veel beter een apostolaat uitoefent dan de knapste spreker op G. en W. of Thomas, dan de ijverigste en geleerdste priester.

- Och, kon Otto u eens hooren, zuchtte Mia.

- Oompje, vleide Lucy, als zij daarbij zoo mooi spreken als u, dan zijn zij ideaal en daarvoor moet ik je een extra pakkertje geven, Gerritje mijn! Ik zie je zoo graag eens electrisch.

En zij sloeg den arm om zijn hals; nog onder den indruk van zijn opwinding, greep hij haar vast en kuste haar lang en innig, fluisterend.

- Mijn vrouwtje, eenige in mijn leven! Geloof je dat?

Zij maakte zich zachtkens los en ging weer naast hem zitten, stil de oogen neergeslagen, de vingers ineen gestrengeld.

- En de meisjes dan, zei George, als die nu ook maar eens wilden begrijpen, dat er meer kracht en ware mannelijkheid toe noodig is om zich te beheerschen dan zich te laten gaan en te genieten, terwijl de goeie pa maar betaalt, ma en de zusjes zich thuis vaak moeten bekrimpen ten wille van broerlief-student, die beweert maar eens jong te zijn en daarom vrij

te mogen genieten. Die meisjes hebben nog altijd liever een Don Juan dan een chevalier sans peur et sans reproche, - die heeten saai en vervelend in hun oogen.

- Aan jullie te zorgen, het niet te worden; waarom moet ondeugd alleen aantrekkelijk zijn, - deugd kan het ook wezen.

- Zooals tante Pia, riep Mia uit.

De meid bracht een boodschap voor den dokter, dat iemand hem spreken moest. Lucy ging op hem geleund den tuin door.

- Tante, vroeg Mia, gelooft u dat zij gelukkig zullen worden?

- Wij kunnen niets anders doen dan voor hen bidden, antwoordde Pia ontwijkend.
-

- Al uw gebeden worden verhoord, lachte George, dat weten wij nu eenmaal.

- Op één na, zuchtte Mia en tranen stegen in haar oogen.

- Ook hier zal God het beste weten waarom, antwoordde Pia, haar aanziende met langen, innigen blik.

IX.

- Vrouw, kom eens hier, riep dominé Wegers door het huis,

De arme Mita deed de wasch met haar dochters, of liever Jo en Annie rekten met allen ijver en zij haalde de bandjes uit, want zij was dien morgen weer met razende migraine opgestaan, had aan de ontbijttafel met waren heldenmoed alles gedaan, opdat manlief er niets van zou merken en nu weerstreefde zij de pogingen van haar dochters om naar bed te gaan. Zij zouden voor alles zorgen, misschien knapte Maatje dan wel op tegen het eten, en dan zou Paatje het niet te weten komen, terwijl het nu maar altijd erger werd en zij zich nauwelijks meer kon ophouden. Mita's tegenstand verzwakte meer en meer en zij begon er ernstig aan te denken, den raad der meisjes op te volgen, toen vaders luide stem haar aanwezigheid vorderde.

Zij schrikte op, het was koud, griezelig weer, een van die Decemberdagen, waarop men onveranderlijk spreekt van de donkere dagen vóór Kerstmis, - de wind zwiepte klagend en knorrend door de schoorsteenen van de pastorie en rammelde aan de vensters,

waartegen soms de hagelsteenen kletterden, juist een dag om ziek te zijn en lekker in bed te blijven, beweerde Annie, en Jo zuchtte:

- In Den Haag merk je er weinig van. Scheveningen zal wel ongezellig zijn, maar 's avonds naar komedie of concert of gezellige visites, dat is heel anders dan hier. Mia heeft mij zoo lief geschreven om met de Kerstdagen over te komen. Agnes is nog altijd te Parijs, maar ik wil mij niet verwennen, later in Afrika zal ik ook niet veel wereldsche pret kunnen hebben, gelukkig is het ten minste daar niet zoo koud.

Zij blies in haar roode vingers; zij zaten in de bijkeuken, waar geen kachel aan was, de warmte kwam uit de keuken. Jo had het petroleumkacheltje willen aansteken, maar moeder was er tegen. De petroleum is zoo duur en wij hebben reeds zooveel verstookt, en dan kan het zoo gauw walmen. Als ma nu maar lekker onder de wol wou kruipen...

- Vrouw, hoor je niet? klonk het nog eens.
- Och Paatje - Ma...
- Neen, neen, laat Paatje er niets van merken, dan raakt hij uit zijn humeur, ik kan best even naar boven.
- Dan blijft u er maar meteen.
- En de kleine?
- Wij zorgen wel voor hem.

Zij zag er ellendig uit, met haar ingevallen oogen en pijnlijk verwrongen trekken, aschgrauw van tint, de dunne, gryzende haren hingen in een losse vlecht neer, zij stak ze even op, en deed den wollen shawl,

waarin zij zich gewikkeld had, af, - dat stond zoo ziekelijk. - 't Hamerde en bonsde in haar hoofd bij elke trede die zij opkroop.

- Zoo'n stakkert, zuchtte Jo, wat Paatje toch weer heeft?

- 't Is zeker van de post, Betje heeft hem dien zoo boven gebracht.

- Dan van Bruun zeker, - die brengt altijd de poppen aan het dansen. Zou hij schulden hebben?

- Of een meisje...

Met een wanhopende poging tot een soort van lachje, vroeg Mita haar man:

- Wat is er, toch niets ergs, hoop ik?

't Viel haar mee, hij keek haar niet aan en zij was te dof om te denken, hoe dit een slecht teeken kon zijn. Zonder op te zien, duwde hij haar een brief in de hand.

- Daar, lees! gebood hij.

Zij ging zitten want alles duizelde om haar heen, zij kon zich niet meer staande houden, zij trachtte te lezen, maar de letters dansten haar voor de omfloersde oogen.

- Ik heb mijn bril niet, lees hem mij voor, wil je, verzocht zij, en ondersteunde haar bonzend en stekend hoofd met de eene hand. Dominé, die bijziende was, schoof den bril van zijn neus en las met door ingehouden drift bevende stem:

- Geliefde Vader!

Ik vrees dat deze brief u verdriet zal bereiden en bittere teleurstelling, maar 't is mijn plicht, u niet

langer te bedriegen aangaande mijn geestestoestand en mijn toekomstplannen, nauw daaraan verbonden.

- Het is beter, vóór ik tegen Kerstmis thuis kom u mede te deelen, dat ik mijn godgeleerde studiën niet langer kan voortzetten, omdat ik besloten ben geen predikant te worden.

- Uit de lessen van mijn professoren kon ik mij geen overtuiging op bouwen; zij spreken elkander tegen, geven mij geen vastheid over datgene, wat ik met u als de hoogste en heiligste schatten der menschheid beschouw. Reeds sinds lang konden zij mij geen voldoening geven, want zij waren het onééns over de grootste, de eerste vraag, die ik hen stelde, en waarvan toch het geheele Christendom afhangt. Wie is Christus? Is Hij de Zoon Gods, de Zaligmaker, de Messias, God zelf neergedaald op aarde, of de volmaaktste Mensch? Heeft Hij werkelijk bestaan, werkelijk geleefd, geleerd en geleden? Is Hij gestorven en verrezen? Alle andere vragen vallen hierbij in het niet. Is Hij geen Zoon Gods, zelf God, dan is Hij - vergeef mij het woord! een bedrieger, een leugenaar, ik kan dan zijn lessen niet aannemen, want zij zijn te zwaar en te moeilijk voor mijn zwakheid - alles of niets!

- En hoe kan ik het Woord Gods verkondigen, als ik zelf het niet ken, als ik er aan twijfel of het werkelijk de woorden zijn van den goddelijken Leermeester, of het de Heilige Geest is, die spreekt uit mijn mond, of dat ik de mooie theorieën verkondig, van een joodschen dweper, die zijn excentriciteiten moest boeten door een schandelijken dood?

- O mijn God, hoe kan hij dat schrijven, kreunde Mita.

- Luister verder, er komt nog meer.

En zalvend las Dominé voort:

- Zoo lang ik dus niet weet, met zekerheid weet, hoe te denken over den Christus, kan ik mijn studiën aan de Academie niet voortzetten - telkens betrap ik mijn leeraren op inconsequentiën, - ik zoek de Waarheid en zij bezitten haar niet. - Na langen, zwaren strijd besloot ik dus mijn loopbaan als predikant op te geven, ik, die zelf zoo weinig weet, voel geen roeping anderen te leeren, met mijn lessen de gemeente voor te gaan, dus heb ik besloten mij met uw goedvinden, op de studie der nieuwe letteren toe te leggen. Zoo u mij dat niet toestaat, zal ik trachten een betrekking te krijgen, die mij in staat stelt in mijn vrije uren te studeeren voor Middelbaar Nederlandsche Taal en Letterkunde. Langer durf ik geen offers van u aannemen, nu ik weet dat het doel, waarvoor u ze brengt, nooit door mij zal bereikt worden. Mijn plicht als eerlijk man dwingt mij, u niet langer te bedriegen, want ik herhaal het u nog eens: Mijn geweten verbiedt mij ooit predikant te worden, van welke richting ook. - Wil ik mij bij de modernen aansluiten, dan zal ik een godsdienst moeten preeken zonder God, of een christendom zonder Christus.

- De jongen is gek, siste Dominé en trillend van verontwaardiging las hij door:

- en word ik orthodox, dan scheidt mij maar een stap van Rome, waar ik alle vastheid, alle waarborgen,

alle gezag zal vinden, die ik bij mijn meesters moest missen.

- Zie je wel, heb ik het niet altijd gevreesd...

- En hoe ik ook kies, ik heb het recht niet anderen een overtuiging op te dringen, die ik zelf niet bezit. Lieve ouders, laat mijn besluit geen invloed hebben op uwe liefde en hartelijkheid jegens mij. In alle andere opzichten zal ik een liefhebbende, gehoorzame zoon voor u zijn, ik wil u in niets tot last worden, ik zal hard werken om mij een positie te veroveren, en later u te steunen in het groote werk van de opvoeding van mijn broers en zusters. Geloof toch vooral niet, dat andere invloeden op mij gewerkt hebben, ik nam mijn besluit na ernstige overweging en vurig gebed.

- Schijnheilige, barstte de vader uit. Ik ken hem niet meer, hij is dood voor mij, laat hem zelf zien klaar te komen, mijn huis en mijn hart blijven voor hem gesloten... 't Is uit tusschen ons, ik heb geen oudsten zoon meer...

- O mijn God, mijn God! kermde Mita, hoe vreeselijk! Och Dirk! wees zoo hard niet!

- Is het dan niet hard voor mij? Al mijn illusies, al mijn droomen vervlogen. Hij was mijn trots, mijn hoop op de toekomst, hij met zijn groote gaven...

En de tranen rolden den predikant over de wangen. Nog nooit had Mita haar man zien schreien; zoo gaarne wilde zij hem troosten, als zij nu maar niet zoo dol was van de hoofdpijn, zoo suf en moe, als zij 't ook maar verwerken kon, zij begreep het nauwelijks, wat Bruno

schreef en wat Dirk boos en verdrietig maakte.

- Maar als hij... als hij... stotterde zij eindelijk - als hij er geen zin in heeft, dan kan je hem toch niet dwingen.

- Neen, riep Dominé opstuivend en de kamer op en neer stappend, dwingen kan je hem niet, maar veranderd is de jongen, als een blad aan den boom, sedert hij met die roomschen omgaat, die familie van jou, godloochenaars of papen, en nu zouden mijn dochters er nog logeeren, dat gebeurt in der eeuwigheid niet.

- Maar - man - 't is de schuld niet van mijn zustor, dat Bruno...

- Bij die familie van haar heeft hij het opgedaan, dat zijn de ellendige gevolgen van gemengde huwelijken, die vergiftigen de zielen van geslacht tot geslacht. Het vrye onderzoek, het vrije geweten, waarvoor onze vaderen zoo bloedig hebben gestreden, al die voorrechten verschopt hij...

- Maar hij wil juist onderzoeken... waagde Mita te zeggen.

- En dan geen overtuiging te kunnen opbouwen! Ik heb het toch gedaan, ik ben ook modern geweest in mijn jeugd, en later heb ik mij mijn eigen geloof gevormd.

- En is dat het ware, hoe weet je dat? vroeg Mita, wier hoofd naar alles behalve naar theologische disputen stond - alleen om maar iets te zeggen.

- Er is geen objectieve waarheid, - en toen begon hij te philosofeeren, zwaar en grondig. Mita

steunde radeloos haar hoofd met beide handen, schijnbaar overstelpt door droefheid, eigenlijk omdat zij het niet meer recht kon houden van dolle pijn.

- O God, kermde zij plotseling en zakte in mekaar, blauwbleek, den mond akelig vertrokken. - Dominé Wegers staakte zijn betoog.

- Jo - Annie, kom boven. Moeder is niet goed! schreeuwde hij. Miet, Miet, trek je dat zoo niet aan. 't Is voor mij al erg genoeg, maak het niet zwaarder - ik heb al zooveel te dragen. - Kinderen helpt toch!

- Paatje! maakt u zich niet ongerust, suste Jo. Moeder had van morgen al zoo'n hoofdpijn.

- En zij heeft er mij niets van gezegd. Dat eeuwige dulden en lijden, dat haat ik zoo, zij weet toch, dat ik het niet velen kan.

De meisjes hielpen haar te bed, terwijl vader onophoudelijk weeklaagde:

- In plaats van mij te helpen en te steunen in deze moeielijke omstandigheden, wordt zij ziek. Waarom mij niet gezegd, dat zij hoofdpijn had, dan was ik er op voorbereid geweest. Hadden jullie haar dan geen antipyrine kunnen ingeven, je kunt er niets op aan, 't zijn en blijven kinderen, en moeder is het grootste kind; er niets voor doen, pijn lijden, zonder dat zij 't zegt.

En den volgenden morgen reeds ontving Bruno een brief van zijn vader, waarboven als toespraak niets anders stond dan: ‘Zoon!’ en waarin zeer pathetisch gewag werd gemaakt over het toeval dat moeder had getroffen, na zijn verpletterende mededeeling. Hij wilde in geen

twistgesprek met hem treden, de toestand zijner moeder ontnam hem allen moed en strijdlust, maar met de Kerstdagen wenschte hij zijn plichtvergeten zoon niet aan den huiselijken haard te zien, - hij zou de waardige stemming van het feest maar verstoren door zijn afval, daarna echter wachtte hij hem thuis om de zaak ernstig te bespreken. Was geteekend: Uw Vader.

Bruno had dit en nog veel meer van zijn vader verwacht, 't eenige wat hem trof, meer dan al het andere, was het bericht over zijn moeder - zijn lief moedertje, ziek van verdriet, neergeploft van schrik na zijn brief, hij kon het niet begrijpen. Dat zijn vader zich veel voorstelde over zijn predikantschap, wist hij, maar dat zij er zoo buitengewoon aan hechtte, kon hij niet vermoeden. Zoo gaarne had hij haar in zijn sterke armen gedragen over alle moeielijkheden en bezwaren van haar arm leven en nu vermeerderde hij nog haar reeds zoo zwaren last. Dit was het hardste van alles.

Diepbedroefd bracht hij een brief aan Johanna op de post, waarin hij om nadere tijdingen vroeg over moeder en bleef toen dwalen door den triestigen, grauwen, neveligen wintermorgen langs de grachten, niet wetend wat te doen, aan wien zijn verdriet en twijfel toe te vertrouwen.

De van Berne's? Hij had George in den laatsten tijd vermeden; bij den dokter en Pia, bracht hij een beleefdheidsvisite, hij vond ze niet thuis en kwam niet terug, - hij maakte zichzelf wijs om zijn strijd

alleen uit te vechten, eigenlijk omdat Dr. van Berne hem was tegengevallen, door zijn aanstaand huwelijk.

Nu echter ging zijn weg onwillekeurig den kant van de Heerengracht op - en daar liep hem Lucy te gemoet.

- Hé Bruno! waar blijf je toch? Ben je bang voor ons geworden, of vermijdt de Dominé in spé het roomsche hol?

- O foei Lucy, hoe kan je dat zeggen? Ik had het heel druk den laatsten tijd...

- Met je studiën? Ja dat kennen wij, dat zeggen alle studenten, 't hardst, die niet studeeren. George zei laatst nog: Bruno is heel obscuur geworden, ik zie hem nooit meer op de kroeg.

- Ik ben ook geen lid meer. Trouwens ik wist niet, dat je hier logeerde - wanneer ga je trouwen?

- O, - zij haalde de schouders op, pas na Paschen. - Oom - ik bedoel Gerard, zoo gek dat ik mij niet wennen kan hem anders te noemen - heeft het zoo druk met de influenza in dezen tijd, en dan je weet, dat hij bezig is met een sanatorium voor zenuwlijders op te richten en daarvoor krijgen wij in Januari een fancy-fair en een kunstavond. Ik heb er zoo razend veel mee te doen, dat begrijp je, ik moet er den fut in brengen, ik de aanstaande mevrouw van Berne, kan je het je voorstellen, Bruno?

- Neen, antwoordde hij verstrooid, nog niet.

- Je ziet er betrokken uit, is er iets met je niet in orde?

- Slechte tijding van huis, moeder is niet wel.

- Och, hoe naar! En ga je er niet heen?

- Neen - nog niet!

- Ik vind je zoo vreemd, heel anders dan vroeger. Heb je het heel erg druk, ik zou zoo graag met je praten, er is zoo veel. Ik moet naar het Lydwinagasthuis met de tram, wij hebben er vergadering van het Comité, maar als je een eind meeloopt, dan wil ik wel wandelen, 't is nog vroeg...

Zij zag er allerliefst uit in haar donkergrijs tailorcostuum, de zwarte bontmuts op het krulletjeshoofd, het gezicht frisch gekleurd onder het witte voiletje, de oogen vonkelend als blauwe diamanten, de persianer boa vlug om den hals geslagen, - onder den korten trotteurrok trippelden aardig haar net geschoeide voetjes.

Bruno dacht wel, dat het verstandiger zou zijn niet met haar te loopen, maar haar aanbod klonk zoo ongekunsteld en eenvoudig, hij was diep neergedrukt en haar aanzien was reeds een opwekking, een verkwikking, haar aan te hooren een troost... hij kon niet anders en bleef naast haar gaan.

- Je hebt zeker opgekeken over mijn engagement, begon zij, maar 't is zoo'n goeie oplossing voor mij, want ik kòn toch nooit meer gelukkig zijn.

't Sombere woord vloekte tegen haar frisch, vroolijk, guitig jonge-meisjesgezicht en stem.

- Jij, en niet gelukkig worden? Waarom?

't Lieve kopje boog zich ootmoedig.

- Ik ben slecht geweest; als ik de roeping had gehad was ik non geworden, maar Mia zegt, dat ik het

heele klooster op stelten had gezet. Voor verpleegster deug ik ook niet. Ik wil alleen leven voor mijn plicht - ik moest je dat eigenlijk niet vertellen, Bruno, want je bent protestant, maar jij gelooft toch ook aan God en aan zonde en boete?

- Natuurlijk, tenminste ik hoop het...

- Ja, jullie weet nooit precies wat je gelooft, wij zeggen eenvoudig, wat God geopenbaard heeft en de heilige Kerk ons voorstelt. Credo! Uit - nu dan, ik heb iemands dood op mijn geweten.

- Maar Lucy, niet meer of minder.

- Ja, ik hield van den jongen, ik heb 't hem misschien getoond en toch kon ik hem niet trouwen, om den godsdienst en om andere redenen en toen heeft hij zich gezelfmoord, - dat denken zij ten minste.

- Maar als die jongen zoo dwaas was, kon jij 't toch niet helpen.

- Dat zeggen zij allen maar ik weet het beter, en toen ik merkte dat oom van mij hield, vond ik het zoo rustig met hem te trouwen en voor hem te zorgen en altijd bij hem en tante Pia te blijven...

- Foei Lucy, je bent nog te jong om zoo over je leven te beschikken. Verbeeld je eens dat je tot het inzicht komt, dat jij je vergiste, - en iemand tegenkwam, van wie je werkelijk hield en niet met zoo'n kalverliefde als voor dat overspannen jongmensch.

Zij zag hem aan met een verrukkelijk lachje en een blik vol blijde extaze, die hem het bloed sneller door de aderen joegen.

- Des te beter, dan breng ik die liefde ten offer voor de ziel van Tom, - maar dat zal nooit gebeuren, want als wij katholieken trouwen, dan is het voorgoed, voor altijd. Wij mogen nooit scheiden, dat weet je wel, om te hertrouwen.

- Dat komt bij ons geloovige protestanten ook zelden voor, maar over je hart ben je geen meesteres, en over je liefde ook niet, en dan sta je voor een verwoest leven.

Zij schudde met grappigen ernst van neen.

- O neen, daar is geen gevaar voor, ik heb afgedaan met liefde.

- Daar weet je nogal wat van.

- En dan ik houd ook heel veel van oom Gerard.

- Maar hoe?

- Ben je bang, dat ik hem niet gelukkig zal maken?

- Wij zullen het hopen, maar ik heb ook iets op mijn geweten. Mijn moeder heeft een toeval gekregen, mijn vader is radeloos, - ook al door mijn schuld, - want ik heb de dominéesbef aan de wilgen gehangen.

- O Bruno, wat doet mij dat pleizier!

- Pleizier, waarom?

Zij bloosde en begreep dat zij een domheid had goed te maken.

- Och, ik vind jou niets geen dominé, niet deftig genoeg.

- Ben je dan blij voor mij of voor den dominéstand?

- O die kan mij niets schelen.

Weer lachte zij, 't was op nieuw een onhandigheid,

maar hij lachte mee en zei toen dadelijk weer ernstig.

- Ik mag met Kerstmis niet eens thuis komen.

- Arme jongen! dan kom je bij ons met de feestdagen, ik ga dan naar huis en keer na Nieuwjaar terug. Weet George 't al?

- Neen, niemand weet het. Ik ga nu studeeren voor Middelbaar Nederlandsch.

- En... en blijf je protestant?

- Ik weet het niet, ik wil studeeren en onderzoeken, vader moest eens weten, dat ik den laatsten tijd niets heb gelezen dan katholieke boeken, ik rust niet voor ik zekerheid heb.

Haar gezichtje straalde, oogen, lach, alles scheen hem aan te moedigen, te roepen naar d'overkant, waar zij stond.

- Wat zullen wij voor je bidden, Bruno, dat je naar ons toekomt, - ô 't is zoo heerlijk, zoo rustig katholiek te zijn en al vraagt je geloof ook veel offers, je brengt ze gaarne.

Hij kon zijn oogen niet van haar afhouden, haar woorden niet minder dan haar hartelijkheid en schoonheid stegen hem naar het hoofd.

- Lucy, zeide hij zich met geweld onttrekkend aan haar tooverinvloed, - daar komt een tram, ik zou er maar instappen 't is te ver om heelemaal te loopen.

- Zoo, verveel ik je? Ook al goed! Dag! Ik zal George naar je toezenden. Met hem kan je beter over die belangrijke dingen spreken dan met zoo'n oude bakvisch als ik.

En met een allerliefst draaitje van haar nek en een gemaakt boos lachje, liep zij weg. Hij zag haar na en zuchtte diep.

Neen, het was niets voor hem, - hard werken, ontberen, geen liefde, dat zou voortaan zijn leven worden, - als zij maar gelukkig werd door Dr. Gerard van Berne, met zijn drukke praktijk, zijn ouwe jongeheeren manieren. Zeker hij zou haar vertroetelen, verwennen, vrij laten, - zij was innig godsdienstig maar zou die godsdienst sterk genoeg zijn tegen alle aanvallen en in ieder geval wat wachtten haar na bitteren strijd, zwaar gekochte overwinningen, en toen kwam het weer over zijn lippen, telkens wanneer hij aan baar dacht.

> 'Du bist wie eine Blume,
> So schön, so hold, so rein.'

Hij kwam thuis nog geheel vervuld van zijn ontmoeting met Lucy, nu overviel hem plots weer de gedachte aan zijn moeder; gelukkig lag er een briefkaart met potlood gekrabbeld van Annie.

- Maak je niet ongerust, Mama heeft haar gewonen hoofdpijndag, anders niet, maar P. maakt er zoo'n drukte van, M. wou hebben, dat ik je geruststelde.

En Lucy, terwijl zij druk vergaderde en luisterde naar allerlei plannen en stil lachte over allerlei kleingeestigheden van standenkliek, die zich maar niet konden oplossen in den warmen gloed en den gouden glans der christelijke Charitas, - over allerlei angstige

bezorgdheden om het al te wereldsch en te futiel worden van het feest, - dacht telkens weer aan Bruno. Zij vond hem in zijn voordeel veranderd, lang niet meer zoo harkerig en boersch als vroeger, hij scheen slanker en bleeker, vooral als hij lachte, zag hij er aardig uit, zulke mooie witte tanden en een flinke blonde snor, en dan kneep hij zoo leuk zijn oogen toe, precies zijn moeder. Gelukkig dat hij geen dominé werd, - het was wel zoo erg niet dominé te zijn als kapelaan, maar in haar verbeelding van roomsch meisje was het denkbeeld van dominé onafscheidelijk van iets houterigs en deftigs, bijna ongenaakbaars. Dat zij telkens aan Bruno denken moest! zoo'n vervelende meid en 's nachts droomde zij, dat zij met hem schaatsen reed, ver heel ver weg, - met schrik werd zij wakker, boos op zich zelf, - zij kon met geen jongen praten of zij was er vervuld van en aan oom Gerard, dacht zij niet meer dan vroeger toen zij nog niet met hem geëngageerd was, altijd moest zij strijden tusschen hetgeen zij doen moest en gaarne deed, want dit was nooit goed, - neen, zuchtte zij, - nooit!

Eens had zij ergens gelezen van een jong meisje, uit wier oogen de vlammen der hel schenen te gloeien, maar door vasten en bidden had zij den gloed gedoofd, zou dat ook zoo moeten gaan met haar? Zou zij het moeten doen?

Zij was verloofd en toch vond zij de gedachte zoo zoet dat Bruno Wegers door haar gezicht scheen op

te leven, dat hij haar liefheid indronk, even alles vergat wat zijn geest vervulde.

Het was toch zoo verrukkelijk dat verliefd worden, alleen denken aan één enkel mensch, koud en warm worden als je hem ziet of hoort en zelfs aan hem denkt, en dan het hem ook maken door die handdrukjes, die wisseling van lachjes en oogjes, - totdat het verflauwde, je onverschillig werd en met een ander hetzelfde spelletje weer begon.

Van jongs af had zij hier plezier in gehad, maar altijd had zij tegen haar neiging gestreden; zij wist dat het niet mocht, dat het een braaf, godsdienstig meisje niet paste, - een enkelen keer, dat zij zich liet gaan, zooals op de 'Nancy' had het haar bitter berouwd. Zou zij ook oom op die manier hebben aangetrokken en nu weer Bruno?

Zij werd er verdrietig van en dien dag at zij om zich te versterven niet van de heerlijke pralines, die Gerard haar meebracht en bad lang in het kerkje van het Begijnhof, om kracht te vinden den strijd tegen zich zelf te voeren.

X.

Ondertusschen zat Pia in haar huiskamer met tante Cecile, die over de tachtig jaar oud, een wandelende mummie leek, maar in wier perkamentachtig gelaat, als twee lichten in duistere grot, nog altijd levendige, gloeiende oogen brandden. Overigens was zij even vlug in haar bewegingen, altijd bij den weg, weer of geen weer.

Soms kon Pia een weemoedige zucht niet onderdrukken; haar lieve ouders, betrekkelijk zoo jong gestorven, aan haar liefde ontrukt en Cecile, die niemand zou missen, scheen onsterfelijk, maar dadelijk berispte zij zich zelf.

- Uw wegen Heer, zijn niet mijn wegen, U weet het beste wat en waarom U het doet.

't Bezoek op dit uur was zeer ongewoon, maar Pia ontving haar altijd vriendelijk, hoewel zij nu druk bezig was met haar verslagen als lid van den Voogdijraad, welke benoeming zij op Gerard's aandringen had aangenomen. Zij vond het een zware taak, maar, beweerde de dokter, er waren zoo weinige katholieke vrouwen voor berekend, - velen maken door haar preutsch-

heid of onnoozelheid zoo'n ellendigen indruk bij andersdenkenden, of zij zijn maar katholiek bij het kantje af. Zij, die intelligentie hebben en met hart en ziel godsdienstig zijn, kunnen zoo verbazend veel goed doen. Hij duwde haar steeds in de richting van algemeene weldadigheid, - de roomschen komen met hun affaires wel klaar zonder jou, die redderen dat onder mekaar, maar op algemeen gebied, dienen wij ook vertegenwoordigd te zijn en niet maar zoo, zoo! kranig moeten wij voor den dag komen.

Zij was nog knap van uiterlijk, sprak bedaard maar pittig, had een practisch verstand en groot liefhebbend hart. Gerard was trotsch op zijn zuster, en bedacht telkens nieuwe baantjes voor haar. 't Maakte haar leven druk, 't vervulde haar geest met akelige dingen, waarvan zij griezelde. Zonde, zwakheid, bedrog, - zij voelde zich in haar reinheid vaak bezoedeld; door gebed en de Sacramenten moest zij haar ziel verfrisschen. - Dan, het huishouden diende toch ook te worden bestierd. Gerard was veeleischend, na zijn huwelijk hoopte zij op meer vrijen tijd. Voorloopig zou zij bij het jonge paar blijven. Lucy had er zoo om gesmeekt, zij was een uitstekend huishoudertje en kon alles best alleen af. Pia wilde dus slechts kostdame zijn, zich met niets bemoeien, later, zoo 't gezin grooter werd, kon zij nog altijd zien wat haar te doen stond - maar zij kon het zich nog niet goed voorstellen - Lucy als Gerard's vrouw in het groote huis.

- Wel tante, wat 'n ongewone eer, u hier te zien!

zoo begroette zij de oude dame, zette haar in een gemakkel ijken stoel en belde de meid om voor een warme stoof te zorgen en anijsmelk, tante's lievelingsdrank, klaar te maken.

- Maak zoo'n drukte niet, pruttelde tante, wij hebben retraite in de Spin, en nu moet ik nog even naar de Prinsengracht, zij hebben er een meisje, dat zonder betrekking was, niet opgenomen en nu is het kind in een protestantsch huis, Beth - San - of Beth - Pal, weet ik het...

- Gelukkig dat zij ten minste behoorlijk onder dak is. Zij zullen wel reden hebben gehad baar niet aan te nemen.

- Dat moet ik onderzoeken, maar weet je, waar jij eens op moet letten, om met de deur in huis te vallen, - dat die nicht en aanstaande schoonzuster van jou, niet met een protestantschen jongen, een dominé-student, liefst, over straat loopt te ginnegappen en te draaien - Tante rekte haar lang bovenlijf uit en wentelde haar vogelkopje om den dorren, dunnen hals, hetgeen zulk een onweerstaanbaar grappigen indruk maakte, dat Pia bij de nabootsing moeite had ernstig te blijven. - Ik heb 't altijd bespottelijk van Gerard gevonden, zich te engageeren met zoo'n mal wicht en de dochter liefst van zoo'n moeder...

- Och tante! Lucy is zoo'n degelijk goed kind.

- Dat denk je maar, die aard van de Erleburgen zit er in. Pas maar op, zij wordt net haar moeder, die een gemeen schepsel was, evenals haar zuster.

- Tante, wat is u hard!

- Ik hard? Omdat ik het kind bij den waren naam noem. Zeg gerust voor mijn part aan Gerard, hoe ouwer, hoe gekker. 't Geeft groot schandaal, als zij nu reeds begint met studenten langs den weg te loopen en mal te doen. Ik zat in de tram en kon dat gedoe juist aanzien. Zij namen afscheid en zij lachte, en deed zoo en zoo - tegen hem, en hij stond haar na te kijken toen zij in de tram stapte, of hij verliefd was. Waar ging zij heen?

- Naar het gasthuis.

- O ja, waar jullie weer zoo'n drukte maken, allerlei wereldsche feesten, daar gaat het geld voor de armen aan op. Ik heb er nooit aan gedaan, ik houd niet van dansen en fiedelen voor een goed doel. 't Is of ziekte en armoede alleen maar op de wereld zijn, om jongelui gelegenheid te geven pret te maken en een vrijer of meid te krijgen. 't Is goed geld naar kwaad geld gooien - om het lolletje is het te doen - in mijn tijd kostte het moeite en offers om weldadig te zijn, maar nu doe je het voor de jool alleen.

- Och! tante, daarvoor zijn ze jong.

- Ja, jij met je eeuwige jeugd, spreekt ze altijd voor. Hoe lang moet die jonkheid duren? Maar wat wou ik ook zeggen, o ja, dat kind! Ik wou je waarschuwen over haar ongepaste manier van doen.

- Zij heeft hem zeker toevallig ontmoet, 't is een nette jongen en een vriend van George.

- Ook een vriendschap, die hem goed zal doen,

maar dat gaat mij niets aan. George en Lucy zijn gelukkig familie van den kouden kant, maar 't is om Gerard, dat ik mij moe maak. Gaan zijn oogen nog niet open? Ziet hij niet dat hij zijn ongeluk tegemoet holt?

De meid kwam met de warme stoof binnen.

- Dank je Lies! Ruikt ze niet? Ik houd niets van die nieuwerwetsche briketten, zoo'n echt turfstoofje, dat is je ware, dat doet je goed aan je gebeente - en toen de meid vertrokken was - ik voorzie er niets van dan schande en miserie. Vroeger kwam onder katholieken nooit zoo iets voor, maar nadat die mevrouw Dinges er vandoor is gegaan, met een kwajongen van nog geen vijf en twintig, lijkt het wel of het hek van den dam is, en hoor je telkens er weer van, - nu pas van die...

Pia keek heel verveeld en viel haar in de rede.

- Nu ja tante, ik zal het zeggen aan Lucy, maar ik weet zeker dat zij niets verkeerds heeft gedaan of gezegd tegen Bruno, dien ik ken als een zeer ernstig, bedaard jong mensch.

- Dan is zij zeker bezig hem te bekeeren, zooals jij vroeger met Felix, dat was mij ook een malle verhouding van nicht en neef, altijd samen, en druk - druk...

Pia lachte vroolijk.

- Mij dunkt, dat heeft toch wel goede resultaten opgeleverd.

Tante Cecile haalde de schouders op.

- Nu ja, hij blijft daar maar hokken in Italië en

wat daar gebeurt... hoe dichter bij den Paus, hoe slechter christen... nu ik heb je gezegd, wat ik op mijn hart had en nu moet jullie het zelf weten, ik wasch mijn handen in onschuld, - geef mij nog maar een kopje melk - Gebruik je tabletten? Die zijn nooit zoo goed als echte anijszaad, die laat je trekken in een linnen dotje, van dat nieuwerwetsche geknoei moet ik niets hebben. Die stoof geeft ook niets, de briket ruikt, 't is alles gauw en slecht tegenwoordig, zij gunnen zich geen tijd dat ding te laten uitbranden.

Pia nam de stoof onder haar voeten weg om de test te onderzoeken.

- Neen, neen, neen, laat dat maar, ik kan toch niet langer blijven, je weet het nu en spreek er met Gerard over, anders doe ik het.

- Och tante, ik zou 't maar laten...

- Jij bent altijd zoo modern geweest, je wist nooit wat men aan je had.

- Kom tante, plaagde Pia, u heeft mij al lang genoeg gekend om te weten, wat u aan mij heeft. Als u even wacht, komt Gerard thuis en kan de coupé u thuis brengen.

- Dank je wel, zoolang mijn onderdanen mij geen dienst weigeren heb ik geen rijtuig met of zonder paarden noodig, of 't moest zijn een enkelen keer in de tram om een paar gekken in de kaart te zien.

Toen Lucy 's middags thuis kwam, vertelde zij haar ontmoeting met Bruno en zijn nieuwtje.

- Wat 'n zware slag voor zijn vader, zeide Pia,

hij had er zoovele illusies over, maar als hij zijn geloof geheel had verloren was 't erger.

- Ik begrijp niet dat protestanten het zoo erg vinden, als een van hen roomsch wordt; zij mogen toch het geloof hebben wat zij willen.

- Behalve het katholieke, je weet, dat Hello ergens zegt: Een van de kenteekenen der Waarheid is dat zij algemeen wordt gehaat en veracht, terwijl men voor de dwaling meestal zoo verdraagzaam is; maar hij is er nog ver van af, al voldoet hem zijn godsdienst niet meer.

- En hoe zielig, die arme jongen mag met de Kerstdagen niet thuis komen, ik heb hem bij ons geïnviteerd, dan kan hij bij George op de kamer logeeren, en u op de logeerkamer, die arme oom moet toch naar een hotel.

- Je durft wat, zei Pia, die over dit onderwerp liever niet doorging, - ik weet nog niet òf wij uit de stad gaan. Met Paschen moeten wij toch naar Nijmegen, als je kort daarop trouwt.

- En dan blijf ik voor goed hier, heerlijk! dat er geen andere verandering komt. Alleen moet ik mijn boudoir nieuw inrichten, wanneer gaat u eens met mij mee tante, naar een heel moderne meubileer-inrichting, want het moet in-chic en à part worden, - wat voor kleur dunkt u? Oud-roze en grijs, of mordoré en nil... en de meubels...?

- Lucy, begon Pia nu heel ernstig, dat is alles heel aardig en gezellig en leuk en typisch of hoe je

't noemen wil, maar denk je nu ook wel aan den anderen kant van het trouwen? Begrijp je goed wat het huwelijk beteekent voor een christen meisje, wat voor verplichtingen jij op je neemt, je man liefhebben, gelukkig maken, geen wil, geen gedachten hebben dan alleen aan hem?

- Geen gedachte! Foei tante, dat is wat te erg, aan een ander denken, niets dan denken, is dat al zonde? Dat is toch onmogelijk, vindt u niet?

- Neen, het kan aanleiding worden tot zonde. O kind! niets is zoo moeilijk, verbeeld ik mij, als het huwelijk, wanneer het enkel plicht is.

- Ja maar tante, de genade van het Sacrament helpt je toch, hebben wij in den catechismus geleerd.

- Zeker, maar met de genade moet je meewerken. Je speelt en lacht met Gerard, laat je vertroetelen, maar je denkt niet aan de zware verantwoordelijkheid, die je op je neemt.

- Dat zei Bruno ook en dat maakt mij bang. Vreeselijk als ik tegen het trouwen opzag en dan zou ik 't toch moeten doen, - want ik trouw niet om mijn geluk, - daarvan deed ik afstand.

- Kind, je speelt met je toekomst, je moet een retraite houden om met jezelf in klaarheid te komen.

- U heeft gelijk tante, mijn hoofd lijkt precies op een niet geredderde kamer, vol allerlei prullen en mooie dingen ook wel, maar alles onderste boven en in een hoek - een doodkist!

- Foei Lucy, wat 'n idee!

- Dat is 't eenige ernstige in mij, ô 's nachts als ik wakker word en ik verbeeld mij gas te ruiken dan kmip ik in elkaar en huil mij weer in slaap. Soms begrijp ik niet, dat ik overdag zoo vroolijk en onbezorgd kan zijn, maar oom ziet het graag en hem plezier te doen is voortaan mijn eenig levensdoel, dat vind ik verrukkelijk.

- Dat het dan zoo mag blijven, jullie heele leven lang.

- Tante, geef mij een zoen, dank u voor uw mooi puntje. Hoe jammer, dat zegt Mia ook, dat u geen moeder is. Mijn moesje Bets is ook wel lief, maar ik had het toch veel leuker gevonden, als pa u had genomen. - Waarom is u toch niet getrouwd, tante?

- Omdat ik niemand getroffen heb, wien ik mijn liefde heel en al kon geven.

- Niemand, niemand? En - en - neen, ik wil je niet plagen tante-zus! Toch blijft u mijn tante! Ik noem u nooit anders en tante Wies ook niet, die ijskegel. Brr! Mijn schoonzuster verbeeld je!

Gerard lachte zich tranen, toen Lucy aan den lunch vertelde van de vergadering en van al die kleine wrijvinkjes en beredderinkjes en benauwdheden en kouwe drukte, - zooals hij 't noemde.

- Jij bent een echte spotvogel, juist iets wat 'n man, die altijd tusschen akeligheid en menschelijke ellende verkeert, noodig heeft.

Hij pakte haar bij de kin en kuste haar op het voorhoofd.

- Weer iemand, nog vóór het spreekuur. Zij laten

den ouwen man nooit rustig eten en naar zijn vrouwtje luisteren, en te denken dat ik vroeger iederen patiënt nog geld toe had willen geven, alleen om iets te doen te hebben.

XI.

Met Kerstmis was Bruno vast van plan rustig in Amsterdam te blijven; hij was zeer down en dacht veel aan het huis, waaruit hij gebannen werd, want van zijn thuiskomst na de feestdagen, stelde hij zich ook weinig voor. Toen kwam er juist een hartelijke brief van George, om hem te inviteeren de Kerstdagen - er waren er dit jaar drie, - bij zijn ouders door te brengen; hij had geen moed tot weigeren en vertrok dus op Kerstavond. George en Frank haalden hem af.

- Lucy zit in zak en asch, begon George dadelijk. Oom heeft afgetelegrafeerd, een van zijn patiënten is zoo erg, dat hij niet uit de stad durft gaan, en tante Pia laat hem niet graag alleen; 't is nu dubbel prettig dat wij niet alleen zijn en een logé hebben. Moeder had al een kalkoen besteld en Lucy is met een reuzenplumpudding bezig, die moeten wij klein krijgen, en nu heeft zij Mia geschreven of zij ook komt. Voor die stakkert zijn zulke feestdagen zoo vervelend, er wordt niets geen werk van gemaakt. -

Hij zweeg plotseling. Bruno was de volle neef van tante Wies.

- Mijn ouders vieren ze altijd vooral Kerstmis, wij zijn met zoovelen thuis, dan is 't heel gezellig, maar nu ben ik in ongenade.

- Wij zullen alles doen om het je te doen vergeten.

- Ga jullie naar de nachtmis, dan wil ik mee.

- Ja, ten minste wat je hier nachtmis noemt, 's morgens om vier uur, geloof ik; alles wat je wil, hoor!

In de gezellige huiskamer, ontving Elisabeth hem vriendelijk en Lucy buitengewoon hartelijk.

- Ik ben zoo blij, Mies komt straks, juichte zij.

- Gelukkig! plaagde Frank, dan heeft het arme, verlaten meisje een kleine vergoeding voor al die jongens, en dan nog het laatste jaar dat zij thuis is...

- 't Laatste, dat kan je begrijpen. Neen, ventje, zoo gemakkelijk kom je niet van mij af. 't Volgende jaar zie je ons alle drie, oom en de beide tantes, Pia en Lucy - en als oom weer zoo'n dwarse patiënt heeft, die juist de Kerstdagen uitzoekt om dood te gaan - dan kom ik alleen.

- En als je heer en meester het niet hebben wil?

- Dan loop ik weg, tartte zij.

't Was alles vroolijkheid, lachen en stoeien in huis; 's middags gingen zij met hun vieren Mia afhalen, toevallig liepen de broers even vooruit en zij volgde naast Bruno.

- Zeg Bruun, zeide zij op haar grappig ernstigen toon van jong moedertje dat zoo contrasteerde met

haar jolig figuurtje, ik vind het heerlijk dat je geen dominé wordt, maar als je ongeloovig werd als Otto zou ik er om huilen.

- Dus dan liever predikant, lachte Bruno.

- J - j - ja, ik geloof 't wel. Dol, nu Mies komt, dat oom er niet is, wij hadden dan zoo weinig aan elkaar.

- Aan oom of aan Mies?

- Aan geen van beiden.

- Lucy, zeide Bruno, nu heel vaderlijk op zijn beurt, jij moet ook goed jezelf onderzoeken, of je wel het rechte kiest voor je leven.

- Dat zeggen ze allemaal, ik weet toch wat ik doe, of liever wat ik gedaan heb, maar ik zal je iets bekennen Bruno, 't is zoo gek, ik zie in jou nog altijd zoo'n soort van geestelijke, vrij wat mannelijker en ernstiger dan de jongens. Ik heb het niemand verteld, zelfs aan tante of Mia zeg ik het niet, maar in den laatsten tijd droom ik niet meer van Tom Hardy. Telkens moet ik mij dwingen om te begrijpen, dat mijn leven voortaan een boete moet zijn, en dat ik eigenlijk geen plezier mag hebben in de wereld - in alles wat ik doe heb ik zoo'n schik, of er geen schaduw ligt op mijn leven.

- Daarvoor ben je ook jong, ontviel het Bruno.

- Tegen Driekoningen ga ik naar Amsterdam en dan krijg ik zoo'n drukken tijd. Wij hebben zoovele invitaties, en ik mag overal heen met tante Pia. Is dat niet snoezig van oom? Waar vindt je zoo'n ver-

standige aanstaande? Zij zelf geven nog vóór Vastenavond een Cendrillon - je weet, dat scheidt uit, precies twaalf uur - en dan die voorstelling en de fancy-fair. Ik maak mijzelf wijs, dat ik aan dat alles moet meedoen, omdat ik de a.s. mevrouw Dr. van Berne ben, maar eigenlijk dans ik inwendig van pret bij al die fuifjes in 't vooruitzicht. Zou dat zonde zijn, als ik er met genot aan denk...?

- Neen, dat kan het niet zijn, verzekerde hij vol overtuiging.

- Daar ben ik blij om. Ik wil doen als Jephta's dochter, 't is mijn laatste carnaval en dan komt de lange vasten voor goed, - dus eerst pret maken en jong zijn, dan word ik een deftige doktersvrouw.

Bruno's hart kromp ineen, hij zag haar aan, - het beeld van leven, jeugd, vreugde - een eenvoudig wit bonten mutsje op het kroesend haar, wit bont om den hals, wit wollen mantel, een roosje in sneeuw met haar zachten blos, en zij ook vond hem zoo flink, mannelijk, jong, in zijn blauwe jekker, de fietspet op het kort geknipte haar. Zijn oogen zoo helder en oprecht, zijn tint frisch en gezond.

- Hij lijkt meer op een sportman dan een dominé, dacht Lucy, zoo heel anders dan dat gedegenereerde ventje Tom, en toen flitste het door haar geest:

- Hoe jammer dat Tom in mijn leven is gekomen. Zou Bruno niet juist de man zijn, die mij alles kon geven, wat ik noodig heb voor mijn toekomst: steun, liefde, harmonie?

Hij wendde met schrik de oogen af, want hij voelde haar gedachten - zij was zijn alles, sedert langen tijd. Had hij omdat zij katholiek was, zijn eigen godsdienst beginnen te wantrouwen, - was zij de onschuldige aanleiding geweest tot zijn ernstig onderzoek, dat hem reeds zoo ver had gebracht, - had hij haar Kerk lief, zooals hij haar liefhad, diep, vurig, innig, voor altijd? Maar 't hielp niets, hij was niets, hij kon haar niets aanbieden, en zij was verloofd met zijn vaderlijken vriend, elke blik, elk woord kon verraad worden.

- Waarom ben ik gekomen, schreide het in hem, hij voelde zich laag, slecht, onwaar, tegenover Dr. van Berne, tegenover Lucy, tegenover zijn ouders. Gaf hij werkelijk zijn ambt op uit overtuiging - of omdat hij niet alle kansen op Lucy verliezen wilde?

Hij wist toen reeds, dat zij nooit de zijne kon worden, maar hun zielen zouden dan toch vereenigd zijn in één liefde, één geloof, één hoop, zij naderden elkander zoo dicht, en toch moest de slagboom tusschen hen vallen, - 't was òf zij zonder woorden spraken en elkander begrepen. Toen verbrak Lucy plots de bekoring.

- George, riep zij haar broer toe, ga met Bruno vooruit, ik geloof dat het al heel laat is. Frank en ik komen wel na, wij moeten iets bespreken.

- Tot je bevel, kapitein! en George maakte een militair saluut, vóór hij met Bruno wegdraafde.

- Zeg Frank, vroeg Lucy dadelijk, zou je denken dat het Bruno ernst is met zijn roomsche sympathiën?

- Als hij ze heeft, dan is het hem zeker ernst,

maar je weet anders nooit precies bij bekeerlingen of het bij hen overtuiging is of wel sterke emotie.

- Hij offert er zooveel aan op.

- Waarom? Met zijn logischen kop ziet hij het onhoudbare in van zijn protestantsch standpunt, 't wordt voor die stakkers hoe langer hoe moeilijker er op te blijven, de vaste grond valt onder hen weg. Zij moeten kiezen tusschen alles of niets. Dat half en half kunnen zij niet volhouden.

- Dan moet je hem helpen, eerwaarde heer in den dop, a l l e s te kiezen. 't Zou verschrikkelijk zijn als hij zijn laatste restje geloof nog moest kwijt raken.

Frank schudde energiek het hoofd.

- Neen, geen mensch mag hem helpen, hij moet het alleen uitvechten, worstelen met God. Ik geef niet om die bekeeringen, waarvan je tegenwoordig zoo veel hoort, om een meisje.

- Daar is bij Bruno geen sprake van.

- Of erger nog, die het gevolg zijn van een mooie impressie, heerlijke muziek, de preek van een modepater, wierook of bloemengeur, een groot verdriet of een teleurstelling. Dan worden zij katholiek met de groote trom, huilen tranen met tuiten, doen vreeselijk fijn, beoefenen allerlei devotietjes, loopen paters en nonnen overal na...

- Foei, wat ben je prozaïsch scherp.

- En dan zien zij neer op alle gewone goeie roomschen, kunnen hun geen zwakheid, geen fout, geen gebrek vergeven, ergeren zich als wij den gods-

dienst kalm opnemen, een beetje huiselijk, - omdat wij ons zoo op ons gemak voelen met onzen God en Vader.

- Ja soms te veel.

- Zeker, veel te veel, - maar als die nieuw aangekomen werkers in den wijngaard des Heeren ons de les willen lezen, raken wij uit ons humeur, en eigenlijk is het toch een compliment, dat zij ons alleen om ons mooi geloof als heiligen beschouwen en van ons niets dan heiligheid verwachten.

- Daar hebben zij eigenlijk wel gelijk in, maar wij blijven zwakkelingen.

- Niettegenstaande de overvloed van genade, die over ons wordt uitgestort, maar God doet goddelijke dingen met menschelijke werktuigen, van daar dat zij onvolmaakt blijven. - Ongelukkig zien bekeerlingen dit niet in. Als zij merken hoe los katholieken praten en handelen, hoe ongegeneerd zij spreken over heilige dingen en priesters dan is voor hen de desillusie en ergernis groot, meest komt er dan een crisis. Die ze goed door maken zijn gered, maar de anderen verflauwen of vallen af.

- Ja, wij moeten dubbel zoo goed zijn als andersdenkenden; onze verantwoordelijkheid tegenover God is zwaar.

- Heel veel zwaarder! Er zal van ons meer worden gevraagd omdat wij meer talenten ontvingen.

- Maar wij mogen Bruno toch niet afstooten?

- Neen, toch geloof ik dat jij en Mia met jullie

bekeeringsmanie meer kwaad dan goed bij hem zullen doen, hoe minder jullie zegt, hoe beter!

Toen zij dicht bij het station waren, kwam Mia tusschen de twee jongens, die haar bagage droegen, hen reeds tegemoet. 't Was een kussen en verwelkomen van de beide meisjes zonder einde.

- Nu ik jou heb, kan ik de jongens missen en met een genadig knikje gaf zij hun hun afscheid.

- Zij is evengoed een nichtje van ons als van jou, plaagde George, wij willen er ook wat aan hebben.

- Van mij alleen is zij een echt vol nichtje, beweerde Bruno.

- En ik, ik word jullie aller echte tante, verzekerde Lucy trotsch.

- Neen, niet van mij, drong Bruno aan.

- Nu graag of niet! en zij haalde de schouders op, maar toen zij elkander lachend aanzagen, bloosden beiden. Zoo dwaas!

Wat waren dat voor Bruno onvergetelijke dagen, die nu volgden. Dien avond ging men vroeg naar bed want om vier uur zouden zij allen naar de Nachtmis gaan. De kerk schitterde van licht en de kribbe was verscholen tusschen bloemen en planten, met brandende kaarsen er om heen. Blijde schalde het lied der Herders - V e n i t e a d o r e m u s ! Komt laat ons aanbidden! afgewisseld door zoete kerstliedjes als:

- Een kindje is ons geboren!

- Nacht schooner dan de dagen, fluisterde Bruno, naast zijn vrienden in allen eenvoud neergeknield; wat

een vreugde, wat een blijheid omdat tweeduizend jaar geleden de Verlosser is geboren! Zij zijn gelukkig als de herders, wien de Engelen een groote vreugde verkondigden.

Gloria in Excelsis Deo, et pax hominibus bonae volumtatis. Eere zij God in den Hooge, vrede den menschen van goeden wille!

- Vrede, vrede! zuchtte alles in Bruno, vrede met zijn ouders, met zichzelf, met God. Diep boog hij het hoofd en toen begreep hij het ten volle, van goeden wille moest hij zijn, hij mocht geen beletsel in zijn hart stellen tegen dien vrede, hij moest willen, wat God wilde, wat God van hem verlangde, niet wat hij zelf zou wenschen.

Hij zag bijna allen tot de heilige Tafel naderen, hij zag de kalme, zoete uitdrukking van vrede op het gelaat der vrouwen, van Mia en Lucy vooral, - zij scheen hem nu zoo heel anders zooals zij langs hem ging, de handen in vroom gebaar tegen elkander gedrukt, het hoofd licht gebogen, de schitterende oogen door de lange gewimperde leden verborgen, de lippen trillend in stil gebed, - hij voelde tranen opstijgen diep, diep uit zijn ziel, uit geheime diepten nooit vermoed - zoo had hij zijn moeder en zusters nooit gezien als zij ter Nachtmaal gingen, - en vurig verlangen gloeide in hem, naast Lucy te knielen, te aanbidden wat zij aanbad, te beminnen wat zij liefhad boven alles ter wereld.

- Wat zij gelooven, is voor hen waarheid, tastbare

waarheid die zij zien, die zij voelen, die zij benaderen - het kindje Jezus is hun nabij, als eenmaal den herders - Toen voelde hij zichzelf uitgesloten van hun vreugdemaal, zoo eenzaam, zoo verlaten tusschen al die blijden en gelukkigen - want zelfs zij die leden en treurden, vonden hier troost en verkwikking.

V e n i t e a d o r e m u s ! Ja, hij wilde mee aanbidden, niet achterblijven, Christus was toch ook voor hem geboren, voor hem gestorven, had ook hem geleeraard - ook voor hem had Hij zijn liefdemaal gespreid en hij zou verre blijven...

- O, waarom hèbben de onzen de altaren verwoest, de tabernakelen geledigd, - wat is onze godsdienst zonder offer, zonder geheimen, - voor zoovelen zonder Verlosser, zonder God! en toen viel hem in de droom, de illusie zijner jeugd, - de gouden Graal.

Hier was zij, het mystieke kleinood, omstuwd door de jongelingen en jonkvrouwen, die smeekend de handen ophieven en liederen zongen, het Heilige ter eere, - hier was de Bron, de levenwekker. - Hij zou Vondel's Altaar-geheimenissen nog eens nazien. - Wat stond er ook?

Hij had den schat gevonden na langen, pijnlijken tocht diep in het woud, hier ontsluierde zich voor hem het groote Mysterie, dat hij in kinderlijken eerbied eens van verre had gezien, hier zonk hij in huiverende aanbidding neer, want hier was het, wat hij zocht, wat hij eens als kind en nu als man veroveren wilde tot allen prijs.

Ja ten koste van alles, de liefde van zijn vader, de zoetheid van het ouderlijk tehuis - zelfs van haar, die hem den weg gewezen had naar de geheimzinnige Graalburcht, ô 't was goed, dat Lucy voor hem verloren was - dat niets aardsch zich stelde tusschen hem en de Waarheid. Zij zou hem alleen Beatrice zijn, de eeuwige schoonheid, hem geleidend toen aardsche wijsheid hem verliet, daar zij niets meer vermocht te leeren, en hem brengend naar het hemelsche Paradijs tot aan den troon van Hem, zoo hoog gezeten, in het grondelooze Licht... Alles scheen zoo gemakkelijk en licht, daar hij de kostbare Graal had gevonden, waarvan hij thans de volle glorie aanschouwde en de geheimzinnige kracht voelde.

- Van goeden wille zijn, Heer! niets dan Uw wil, de goede wil bij uitnemendheid - nu - en morgen - en altijd...

En ondertusschen lag de kleine Beatrice niets vermoedend van haar macht en taak, verzonken in gebed, - zij had ook zoo veel te vragen in dezen Kerstnacht, aan het Kindje in de kribbe. Hij was haar zooveel nader in zijn zwakheid, zijn lieftalligheid, zijn armoede - dan de glorieus verrezen God en Zaligmaker op den schitterenden Paaschdag, de machtige Overwinnaar van wereld, hel en dood!

- O, help mij, kindje Jezus, zoet kindekijn, in het leven dat ik mij heb gekozen, en dat mij zoo vreemd aandoet. Help mij tegen mijzelf, tegen die duistere macht in mij, die mij dwingt tot datgene, wat ik moest

verafschuwen. Zoo ben ik veel gelukkiger, veel kalmer veel geruster, dan in uren van opwinding en passie. O, kon ik zoo blijven, rustig en tevreden, - ja, van goeden wille, laat mij van goeden wille zijn, lief Kindje, U weet hoe zwak die wil is, en hoe hevig teer de neiging in mij om alles te doen, wat niet goed is, wat niet mag.

Lang kon Lucy niet verzonken blijven in gebed, de dagelijksche dingen kwamen te spoedig bij haar op. Met geweld moest zij haar gedachten, als de gonzende bijen uit de korf, als de vroolijk fladderende vogels uit de volière, als de stuivende bloemen in lentemorgen bijeengaren en hun het wegvliegen beletten. Zij sloeg de oogen op, zij zag Bruno neergeknield met intense aandacht de oogen gevestigd op het altaar, als wilde hij alle geheimen, daar verborgen, doorgronden, en naast haar Mia alles vergetend, wat om haar was, in stille extase, wondere mysteries aanschouwende, die geen menschenoog gezien, geen menschenoor gehoord heeft. - Zij wist veel van het innige zieleleven van haar nichtje, maar niet alles, toch voelde en begreep zij haar, in zachte samenspraak verzonken met Hem, dien zij zich tot hemelschen Bruidegom had verkoren.

Neen, zoo verheven voelde zich Lucy niet, zij was een aardsch schepseltje met zeer wereldsche neigingen - nu zelfs dacht zij vluchtig nog aan de heerlijke dagen, die haar in Amsterdam wachtten, ‘creëerde’ zij haar fancy-fair-costuum, dacht zij er aan wat die Bruno toch een lieve, gezellige jongen was, en hoe hij haar

scheen te bewonderen, maar plots schrikkend over de afdwalingen van haar wuften geest, riep zij alle bijen en alle vogels weer bijeen, sloot ze op in de korven en kooien van haar geest, en trachtte weer te bidden - voor allen, die haar zoo lief waren, voor haar ouders, tante Pia, Bruno, - dat hij een onvergetelijken indruk mocht ontvangen van de schoonheid en de grootschheid van haar geloof, voor de jongens, voor de ziel van dien armen Tom, - en, o ja, dat zij 't vergeten kon, zij was verloofd, ja, zeker, voor oom - neen, voor Gerard moest zij bidden, maar vooral voor zichzelf, dat zij een goede vrouw voor hem worden mocht, wat zei tante Pia ook, - zonder ooit een andere gedachte aan wien ook.

't Zou moeilijk zijn, want wat is er moeielijker dan je gedachten te beheerschen, maar zij zou het beproeven - als God helpen wilde - o, hoe heerlijk zulk een karakter te hebben als Mia, zeker, zij had haar kruis en een zwaar kruis ook, maar tegen zich zelf behoefde zij niet te strijden, zij was zoo goed van nature, en zij vond nu juist niet dat heerlijk wat niet goed was, zooals zij, arme Lucy, met haar vurig temperament van Erlenburgsche.

De drie Missen van den Kerstdag waren gehoord, de laatste zoete liedjes verstomden en langzaam stroomde de kerk leeg.

Zalig Kerstmis! wenschten de Duroy's elkander, en toen gingen zij naar huis, door den donkeren, vochtigen nacht. Als schimmen liepen de kerkgangers door

de straten, met druk geschuifel in vroolijk, opgewekt gepraat. Flauwe schemering kondigde het naderen aan van het licht na den duisteren nacht, schooner dan de lichtste dag.

In de huiskamer van de Duroy's was het helder en warm, het ontbijt stond smakelijk klaar - volgens oud gebruik saucijzenbroodjes, koffie, thee. Alle gezichten straalden van innige vreugde; men sprak en schertste nog lang om de gezellige tafel, Lucy natuurlijk de ziel van alles, haar gelaat een en al zonneschijn, haar lach tintelend als zilveren klokjes. Van slapen kwam niets meer, toen de zon er goed door was, verdreef zij de nevels en het werd warm en koesterend als een lentedag.

- Dat geeft een witte Paschen, je trouwt in de sneeuw, plaagde Mia.

- O neen, ik bestel zon en lentegroen, bloemen, veel bloemen, bloemen overal, ik zou Amsterdam in bloemen kunnen zetten - antwoordde Lucy, maar er klonk iets valsch in haar lach, als zij schertste over haar huwelijk, neen, zij wilde er niet aan denken, vandaag nog niet. - 't Was pas Kerstmis - 't duurde zoo lang voor Paschen, die lange, vervelende vasten er tusschen en dan, als het blijde Alleluja schalde, dan kwam voor haar de ernst van het leven, de boete, - neen! niet er aan denken, vandaag vooral niet!

Mia voelde zich hier ook zoo gelukkig en zoo vredig, de laatste tijd was drukkend geweest in huis. Agnes kwam terug uit Parijs, als echte Parisienne, niet alleen

in haar uiterlijk maar ook in haar woorden, haar meeningen. 't Beviel moeder niets - nog minder dat zij dwong om in Parijs aan het Conservatoire te studeeren. Tante Jona was er zoo voor, het was tante Jona om het andere woord, toen ontviel het Louise in volle bitterheid des harten:

- Mijn dochters zijn meer van de tantes dan van mij; de twee uitersten Pia en Jona betwisten ze mij en ik schijn de kracht niet te hebben, ze naar mij toe te trekken.

Zij werd stil, in zich zelf gekeerd, prikkelbaar, alleen met Otto sympathiseerde zij, maar de jongen ging zijn eigen weg, gaf haar zijn vertrouwen, voor zoover jongens aan vrouwen, zelfs moeders, kijkjes gunnen in hun intiem, persoonlijk leven. Alfred scheen onverschilliger te worden voor zijn kinderen - als zij hem raadpleegde, klonk het onveranderlijk:

- Vrouwtje-lief, wat jij beslist is per sé goed. Ik vind het reeds bij voorbaat uitstekend.

Zij kon niet ingrijpen in het zieleleven van haar kinderen, waar zij zoo vreemd tegenover stond; zelfs de kleine Ben ontgroeide haar, hij hechtte zich aan Mia. Zij merkte dat zij samen geheimen hadden voor haar en zelfs voor hun vader, - duister voorgevoelde zij dat Bernard, die zich nooit over zijn toekomst uitliet, priester wilde worden, - en Mia boezemde haar nog meer bezorgdheid in, zij was immers ook een echte van Berne. Haar studiën had zij laten varen en vertelde niemand waarom - Lucy en

Pia weten liet zeker wel, dacht Louise, maar het was niet zoo, zelfs tegen deze, haar vertrouwelingen, zweeg Mia er hardnekkig over.

Zij hielp weer in het huishouden als vroeger, zij was lief, vriendelijk, voorkomend, maar toch ergerde haar stil, gesloten wezen Louise. Nooit kon zij haar een hartelijk woord zeggen, nooit een liefkoozing geven, - alleen wanneer Otto en Agnes haar plaagden en tegenwerkten, gebood de moeder hun het te laten, den vrede niet te verstoren.

- Ik zeg immers ook niets - ik laat haar begaan.

Toen Lucy's telegram van invitatie kwam, gaf zij haar toestemming met een vinnig:

- Doe wat je het aangenaamste is.

En op Mia's verzekering, dat zij even graag thuis bleef, bitste zij:

- Dat jok je. Ik ga nooit naar de kerk, maar ik zal nooit liegen. Al ben ik een heidin, menschelijke deugden bezit ik toch ook, bij gebrek aan zoogenaamde goddelijke.

Mia wilde haar omhelzen, zij stiet haar van zich af.

- Jij bent toch Pia's kind. Ik heb je het leven gegeven meer niet, jij hoort mij niet toe, wij blijven elkander eeuwig vreemd.

Toen was zij maar gegaan, zij had zoo'n behoefte aan een echt Kerstfeest; 't meest speet het haar om kleine Ben, als hij met vacantie thuis kwam en haar miste; 't liefste had zij hem meegenomen, oom en tante Duroy vonden het stellig goed, maar zij durfde

het niet voor haar moeder, die toch reeds zoo verbitterd was en leed, zonder te vermoeden, wat haar nog in de toekomst wachtte.

Hier bij tante was het zoo warm, zoo harmonisch. Op den avond van Kerstdag, hielp zij Lucy den kerstboom versieren, voor de kinderen uit de arme gezinnen, voor wie Elisabeth Duroy zorgde. Het waren meest nuttige gaven, gebreide en genaaide kleertjes, maar ook allerlei surprises en aardigheden - daar was Lucy voor, - die vinden zij toch het leukste, verzekerde zij, - veel meer dan al die nuttigheid.

Dan had zij hun kerstliederen geleerd, zij accompagneerde ze op de piano en de heeren kwamen ook even kijken en luisteren, ten slotte werden allen getracteerd op chocolade en taartjes.

De jongelui maakten ook groote wandelingen en kwamen vroolijk en opgewekt thuis, - 's avonds werd het avondgebed en het Rozenhoedje gezamenlijk gebeden, en George vroeg Bruno, of hij niet liever naar zijn kamer ging, maar hij wilde alles meemaken, volop genieten van de zoete roke van echt roomsch gezinsleven om hem heen, zeide hij. Om beurten bad een der kinderen voor, de meiden kwamen ook binnen en baden mee.

't Avondgebed bracht tranen in Bruno's oogen - hij vernederde zich met de anderen voor God, Hem vergeving vragend voor de fouten van den dag - beterschap belovend na ze berouwd te hebben, dan kwam het gebed voor allen, - voor dierbaren, die

afwezig waren, voor de ouders, om voor hen wijsheid, voor de kinderen, om voor hen gehoorzaamheid te vragen, voor de meesters en de onderhoorigen - voor de gastvrijheid van het huis en de mildheid der handen - niemand werd vergeten, de zieken, de stervenden, de reizigers, de zondaars en de dwalende broeders - ten slotte de dooden, die ons zijn voorgegaan, en ten slotte de hymne: T u l u c i s a n t e t e r m i n u m . - Voor het einde van het licht, smeeken wij U Schepper van alle dingen, - dat gij onze Helper en Beschermer zijt. - Verre blijven ons alle droomen en spooksels van den nacht.

Frans had een mooie, geoefende weeke stem, vol buiging en teeren klank, maar hoe Bruno hem ook bewonderde, niets kon halen bij den warmen, innigen toon van Lucy, zij sleepte mee, overtuigde.

- Ja, zij doet het dezer dagen bijzonder mooi, zeide haar vader, zeker om op Wegers indruk te maken.

- Anders kan zij het afratelen, meenden de jongens, nu doet zij haar best, zij is koket, zelfs, als zij bidt, met haar stem.

- Leelijke jongens, gaf zij terug, zeker doe ik mijn best. Ik wil Bruno een mooie herinnering geven van ons avondgebed.

Te gauw vlogen de mooie dagen om; toen vertrokken zij weer, Bruno en Mia, met zwaar hart, zij wisten wat hun te huis wachtte.

XII.

Bruno wandelde met looden voeten naar de pastorie. 't Was een half uur van het station; akelig, nattig weer, zooals het bijna den geheelen winter was geweest, hij zakte diep in de modder van den weg en de fijne druppels prikten hem in het gezicht, zijn gedachten waren nog steeds in Nijmegen, in het gezellige, warme interieur der Duroy's.

Overal piepten de ondeugende, guitige oogjes van Lucy, hij zag ze gloeien tusschen de kale takken in den vaal grijzen mist, hij voelde ze schitteren, op de glimmende, natte stammen der boomen langs den weg. De echo van haar parellach wilde maar niet uit zijn ooren, alles wat zij had gezegd, herhaalde hij zich in den geest, ja, hij kon het zich zelf niet verbergen, hij was geheel en al in haar verliefd, maar hij wilde er niet aan toegeven. Hij zeide het zich telkens en telkens weer, dat zijn liefde hopeloos was, alles scheidde hem van haar, het verloofde meisje, - hem, de domineeszoon, maar toch, hun zielen waren elkander nader gekomen, hij wist nu, waar steun en troost te zoeken. Hij redeneerde niet meer, hij streed niet, neen! hij wist, en in zoo'n

stemming thuis komen, - zijn vader onder de oogen!

Hij zuchtte diep, 't beste zou zeker wezen, alles tusschen hen af te breken, heen te gaan voor goed, elk woord dat zij spraken, elke redetwist groef de kuil tusschen hen dieper, maar het arme, lieve moedertje, - zij zou, zij kon hem niet begrijpen - om harentwille zou hij voorzichtig zijn, vader niet prikkelen, niet ergeren, hem trachten te gehoorzamen in alles - voor zoover hij kon.

Het dorp kwam nader, de voorbijgangers groetten hem met vertrouwelijke onderscheiding, de zoon van dominé, zelf studeerend voor dominé - hij groette hen terug en dacht:

- Jelui moest eens weten, wat ik denk, hoe ver ik van je allen sta, - wat ik het liefste wilde...

Toen hij het hekje van den tuin opende, kwam hem onwillekeurig in de herinnering, zijn laatste terugkeer hier op blijden zomermorgen, de lucht vol zonnegoud, vogelgekweel en bijengegons, - de blijdschap van moeder en zusters, de stille verrassing zelfs van vader, en nu - koud, kil, somber van buiten en in hem stille wanhoop, - de anderen hem wachtend in angst en vrees.

Hij vond de deur als gewoonlijk open, hij liep de gang in, naar de huiskamer; moeder zat bij het raam kousen te stoppen, 't jongste broertje naast haar kraaiend in den kinderstoel. Zij schoof den bril van den neus en toen in een mengsel van vreugde en schrik:

- O Bruun! beste jongen! wat treft het! de meisjes zijn naar den naaikrans bij den burgemeester en de jongens zitten op zolder te timmeren.

- En vader?

- Paatje is naar Weldorp, op diner bij dominé, die verjaart. Heerlijk, dat wij een uurtje alleen zijn.

Hij wierp zijn overjas uit en toen drukte hij zijn moeder weer op den stoel en knielde voor haar, de armen om haar tenger middel, het hoofd op haar schoot.

- Och moeder, kreunde hij, lief moesje! Ik ben zoo ongelukkig.

- Mijn jongen, mijn arme jongen!

En zij kuste zijn haren, ze zacht streelend met haar nog zachte, maar door het werk vergrofte vingers.

- Heb je het zoo erg! O God! wat heb ik met Paatje doorleefd dezer dagen, 't was zoo'n bittere teleurstelling! Kun je er nu niets meer aan doen? Niets? Zou 't niet meer gaan? Heel niet meer?

Hij hief zijn hoofd op, en zag haar met zijn groote, bedroefde oogen vast en sterk aan.

- Dominé worden, neen, dat gaat niet meer, nooit, nooit.

- Maar - maar - je wordt toch niet roomsch?

Hij verborg weer zijn hoofd op haar knieën en antwoordde niet.

- Dat zou toch zoo verschrikkelijk zijn, erger dan het andere!

- Ik kan niet anders, fluisterde hij.

- En is 't - is 't alles, om dat - om dat meisje...

Nu stond hij recht op en lachte, dat het haar door de ziel sneed.

- Welk meisje? Er is geen meisje... u bedoelt toch niet het meisje van Dr. van Berne... neen, daar is geen sprake van. 't Eenige is: Ik kan niet christen blijven, zonder katholiek te worden. Dat is mijn overtuiging, mag ik daar tegen handelen als eerlijk man?

- Paatje zal zoo boos worden.

Hij haalde de schouders op.

- Dat zijn zoovele vaders geweest, als hun kinderen eigen overtuiging volgden - maar wanneer hij 't alleen op mij is, dan is het wel te dragen, voor de jongens ook wel, die kunnen er tegen, maar u...

Zij zuchtte diep.

- Och, ik, dat komt er ook niet op aan, maar hij, die zich zooveel voorstelde van jou als dominé, als professor, weet ik het, en de andere broers hebben geen studiekoppen, voor hem is 't zoo hard - zijn groote illusie te verliezen.

- Maar als ik er geen roeping toe heb, kan ik het toch niet worden tegen mijn zin en overtuiging? Ik kan toch op den preekstoel niet staan liegen tegen de lui en hun dingen vertellen, waaraan ik zelf niet geloof.

- Ik weet het niet, ik versta er zoo weinig van. Bij ons thuis was het of er geen godsdienst op de wereld was, maar als je het Paatje hoort uitleggen dan zou het toch gaan. De meeste dominees, die zeggen alleen wat zij denken of niet denken, och, ik begrijp

er niets van. Wij hebben een goeden God en Vader boven ons, - dit was het kort begrip van haar theologie - dat weten wij en waarom is dat niet genoeg? Waarom moet er zooveel over geredeneerd worden? En waarom brengt dat zooveel onaangenaamheid tusschen de menschen in plaats van liefde en vrede?

Hij zette zich naast haar neer, zijn arm om haar heen.

- Ons leven op aarde is een strijd, Christus heeft zelf gezegd, dat Hij niet op de wereld is gekomen om vrede te brengen, maar strijd, - en nu zeggen zij wel dat dit later is bijgevoegd, maar toch de geschiedenis gaf Hem gelijk.

- Och! dat verbittert mijn zuster Louise ook zoo, dat verschil van godsdienst in haar huis. Ik zou 't heel anders opnemen, als je maar goed en braaf blijft en nuttig bent. Paatje geeft de schuld van jou verandering ook al aan den omgang met die roomschen; hij verwijt het mij zelfs of ik het helpen kan, dat je bij die lui aan huis komt.

- Onbillijk van hem! Als ik u nu toch zeg, hoe ik van jongs af reeds ìets voelde, wat ik zoeken en vinden moest - iets grootsch en heiligs, dat ergens op aarde bestond.

- Maar Bruno, en zich half omkeerend, zag zij hem vlak in de oogen, ontkennen kun je het niet tegenover mij. Je bent verliefd op dat meisje, daardoor is de verandering begonnen in jou.

Hij wendde den blik af, zonder iets te zeggen, en toen merkte zij plotseling dat hij schreide.

- Arme jongen, zie je wel, dat is het vooral - en

zijn hoofd in haar armen nemend, drukte zij het vast tegen haar borst; hij huilde tegen zijn moeders hart, zijn bittere smart uit - en zij snikte mee, toen maakte hij zich langzaam los en ging naar het raam. Zoodra hij kalmer was, zeide hij zijn oogen afwisschend:

- Nu moedertje-lief, is het uit, 't is de laatste traan, dien ik om haar laat - er is toch niets aan te doen - ik mag mijn goeden vriend, den dokter, niet verraden en er kon toch niets van komen, al was zij ook niet geëngageerd - want ik moet alles en alles worden, en nu ten minste verschillen wij nog van godsdienst - Ben ik eenmaal iets, dan moet ik eerst u en de jongens helpen met mijn werk. 't Is dus gekheid van mij, ik wil niet toegeven aan die malle kuren. Voor u schaam ik mij niet, even zwak te zijn, maar voortaan zal ik mijn verdriet dragen als een man en het niemand laten zien.

- Och Bruno, kon ik je helpen en - Paatje ook.

- O, ik kom er wel mee klaar en vader, ja, daar kan ik niets aan doen - als hij niet wijzer is.

Toen ging hij naar zijn broertje in den kinderstoel.

- Geachte broer, vergeef mij, dat ik nog niet op uw tegenwoordigheid heb gelet, dat ik mij te veel bezig hield met mijn eigen zaken - geef mij een pootje - niet, - ook al goed...

En toen de jongen het op een schreeuwen zette:

- Zoo, heb je ook al verdriet? Ma heeft wat te doen met haar beide huilende jongens, - nu, houd je maar kalm kereltje! je huilt nu en maakt spektakel, zonder te weten waarom... het leven zal er wel

voor zorgen, dat je het later verduiveld goed weet.

Mita nam het kind nu op den schoot en trachtte het te sussen.

- Juist zooals u mij deed, lief, zacht moesje, fluisterde hij, hoe heerlijk nog zoo'n moeder te hebben, en om alle aandoening weg te schertsen - Gek! moesje! of liever toevallig, dat wij beiden met Dr. Gerard te doen hebben - hij was immers uw eerste liefde.

Zij lachte door de tranen heen.

- Mijn eerste - nu ja - dat weet ik niet. Ik was vroeger nogal verliefd van complexie, 't pakte mij zoo niet aan als Jona. Ik geloof eigenlijk dat het niets was dan zoo'n soort kalverliefde - toen je Pa om mij kwam, was ik het dadelijk te boven.

- Ziet u wel, je komt het te boven, met wat goeden wil!

- Als 't andere er maar niet was! Gelukkig dat wij nog kalm kunnen eten, zuchtte zij, daar zie ik de meisjes komen.

Jo en Annie begroetten hem wel wat gedwongen, maar spoedig smolt het ijs, vooral Annie vond het niets erg, dat hij geen dominé werd. Jo had het gaarne gezien om haar Joost, die in 't najaar naar Zuid-Afrika vertrok; over een jaar of twee, drie, mocht zij hem nareizen. Aan tafel werd het spoedig zoo vroolijk en gezellig als altijd. Ze vonden Bruno niets veranderd en hij deed zijn best al zijn verdriet en zorgen zoo ver mogelijk weg te dringen.

Maar toen vader 's avonds thuiskwam, was het of

hij een heel anderen geest meebracht, - zij zaten allen rondom de groote tafel, Bruno hielp zijn broers met hun werk, toen Dominé onverwacht binnentrad, niemand had hem hooren komen, want hij had het rijtuigje, dat hem bracht bij den tol verlaten en was toen de vijf minuten afstand tot de pastorie gewandeld. De meid stond voor de open deur en zoo had niemand er zich op kunnen voorbereiden, - hij wachtte zijn zoon nog niet en was verwonderd zijn blond hoofd tusschen de andere roode en bruine te zien. - Bruno sprong op, toen zijn vader daar plots voor hem stond.

- Dag vader, zeide hij, hem de hand reikend, maar Dominé liet den hoed, in zijn rechter niet los en zag hem streng en strak aan, de anderen hielden den adem in en alle oogen vestigden zich op de twee.

- Ik had u nog niet hier verwacht. Verlaat de kamer en ga naar boven, in mijn studeervertrek!

Bruno gehoorzaamde onmiddellijk.

- Blief je een kop thee, Paatje, vroeg Mita's bevende stem.

Jo nam hem den hoed af en Annie hielp zijn winterjas uittrekken.

- Ja, als je blieft, vrouw.

Toen ging hij zitten, vroeg naar 't geen er dien dag zooal gebeurd was, welke boodschappen, of welke bezoeken er waren geweest.

- Was het gezellig in Weldorp? vroeg Mita.

- O ja, zeer opbouwend, toen vertelde hij op afgemeten toon van het feest, van het goede middagmaal,

wat die en die had verteld of gezegd - alles met berekende langzaamheid - de anderen luisterden schijnbaar zeer aandachtig, eigenlijk met niemands gedachten er bij, allen waren in den geest den grooten broer gevolgd, die daar boven zijn vonnis afwachtte, in de donkere, koude kamer.

Eindelijk na zijn pijp gestopt en aangestoken, zijn gewarmde pantoffels en zijn chambercloak aangetrokken te hebben, slofte Dominé op zijn dooie gemak naar boven.

Vol schrik zagen de anderen elkander aan.

- Ik begrijp ook niet, zei Jo, dat Bruno niet wijzer is.

- Nou ik zou je danken, al ging de heele wereld ook op zijn kop staan, ik werd nooit dominé, beweerde Gijs, de dertienjarige.

- Stil jongen, susten tegelijk moeder en oudste zuster.

- Nu ja, ik heb er toch geen hersens voor, - gelukkig!

- Je hebt er geen hersens voor noodig, giegelde Frits, alleen maar zoo iets - en hij bootste vaders gezicht en deftige houding zoo grappig na, dat de anderen onwillekeurig begonnen te lachen tot moeders grooten schrik.

- Houdt je toch bedaard kinderen! smeekte zij, hoor jelui nog niets?

- Och maatje, Bruno zal toch geen klappen krijgen van vader? Vervelend, hij hielp ons juist zoo heerlijk.

- Daar, hoor je niet hard praten?

De jongens trokken hun schoenen uit en slopen geruischloos de gang in tot onder de trap, zij hoorden echter niets dan vaders harde, redeneerende stem.

XIII.

Boven had Bruno het licht niet aangestoken; de kachel was donker en doodsch, hij pookte ze ook maar niet op, hoewel het er koud en griezelig was. Toen eindelijk zijn vader binnenkwam, begon deze eerst de lamp op te steken - kalm, methodisch zooals hij gewoon was, toen bracht hij weer vuur in de driekwart doode kachel. Bruno bleef al dien tijd onbewegelijk staan naast de schrijftafel. Eindelijk na nog eerst de drukwerken van de post te hebben nagezien, nam hij plaats in zijn leuningstoel, wees Bruno een stoel aan links van hem, en gebood:

- Ga daar zitten!

En toen zeer kalm en bedaard:

- Vertel mij nu alles van het begin, hoe die verandering zich in u heeft voltrokken.

Bruno aarzelde, 't was hem moeilijk, zoo niet onmogelijk onder den scherpen blik van zijn vader, zijn ziel in al haar plooien open te leggen, hem alles te zeggen - hoe kon zijn vader hem begrijpen, de teere, fijne rimpelingen van zijn gemoeds- en geloofsleven? Een oogenblik bleef hij zwijgen, toen antwoordde hij vastberaden:

- Mijn geweten verbiedt mij langer voort te gaan met mijn theologische studiën. Ik kan en mag u niet bedriegen.

- En wat is de reden van die kentering in uw gevoelens?

Dat U maakte hem dol; hij spande alle vezels van zijn ziel en antwoordde kortaf:

- Ik geloof niet dat de protestanten gelijk hebben in hun opvatting van het Christendom, - of liever ik weet het, - als ik dus nog protestant blijf is het mijn zaak, maar ik kan hun godsdienst niet meer aan anderen leeren, en als u de man van karakter is, waarvoor ik u altijd gehouden heb, zal u 't in mij moeten goedkeuren.

Drift schroefde Dominees keel vast, maar hij beheerschte zich met mannenmoed; zijn oogen boorden zich in die van zijn zoon, onverschrokken weerstond Bruno den stommen aanval.

- Wie heeft u 't eerst die gedachten bijgebracht?

- Mijn eigen verstand en de lessen van de professors.

- Een roomsch meisje - dat is de professor van het nieuwe geloof.

- Vader, - en Bruno stond op, ik ben gekomen om mij te verantwoorden, niet om door u beleedigd te worden.

- Blijf zitten en verantwoord u dan!

Toen begon Bruno zijn vader zoo kort mogelijk rekenschap te geven van de verandering in hem; hij sprak alleen, want Ds. Wegers, zeide er niets tusschen,

viel hem niet eens in de rede, bleef hem alleen strak aankijken en ingespannen aanhooren.

Toen hij geëindigd had:

- De eerste, de beste catechiseermeester kan u al die argumenten uit de hand slaan. Ik ga er niet verder op in, het zijn alle drogredenen; de waarheid is, u heeft er persoonlijk belang bij geen predikant te worden, naar de roomschen over te hellen. Belangen van wereldschen aard.

- Vader, ik verzeker u...

- Geen woord meer! Ik treed met u in geen discussie. Hier zijn boeken, die u lezen moet - daaruit kan u leeren, wat de katholieken zijn en beoogen. Hoe weinig aanspraak zij meer mogen maken op den eeretitel van christenen, zij zijn Maria- en Paus-vergoders. Den Christus kennen zij niet meer.

- Vader, dat is niet zoo, voor hen is Christus alles, de hoogste Liefde, het middelpunt. Hij leeft nog tusschen hen, als in de dagen toen Hij rondwandelde door Galilea, voor u is Hij niets anders dan een mensch, een gewone mensch.

- God geopenbaard in den volmaakten mensch, dat is heel iets anders...

- Ook heel anders dan de God-mensch.

Een gebiedend gebaar legde hem het zwijgen op.

- U verlaat uw kamer niet gedurende de vacantie, men zal u het eten boven brengen...

Bruno beet zich op de lippen, maar zeide niets.

- Alleen met mij zal u in betrekking blijven, -

noch met uw moeder, noch met uw broers of zusters zult gij meer spreken.

- Dus een gevangene?

- Ja, ik leg u dat arrest op, voor den tijd dat u hier in huis zijt; zoodra u tot betere gedachten zijt gekomen, hef ik het op.

- En anders?

- Dan kan u heengaan als u het wenscht, maar dan blijft de deur, die achter u toeslaat, voor goed voor u gesloten. Ik trek mij niets meer aan van uw toekomst, van uw verdere wegen - u is meerderjarig, kan doen wat u wil.

- Vader, is dat niet wreed? Verdien ik zoo'n lot?

- Neen, 't is juist zeer vrijzinnig - ik geef u bedenktijd en daarna volle vrijheid.

- Zoo'n vrijheid, dus nooit meer in huis komen?

- De Kerk is uw huis, wij worden toch ketters in uw oog. Zij verbiedt u verderen omgang met ons.

- O neen, volstrekt niet! Vader, begrijpt u dan niet, dat mijn liefde voor u niets geleden heeft, dat u allen mij zoo na aan het hart ligt? Ik ben nog niet katholiek, ik wil alleen hard werken, om een positie te verkrijgen en - en...

- Dat is uw zaak, de mijne is, de besmetting niet verder in mijn huis te laten doordringen. In twistgesprek, zei ik reeds, begeef ik mij niet met u en nu kan u gaan... ik sluit de deur niet, mijn woord is voldoende afsluiting.

Bruno zocht zijn kamer op met het gevoel, dat hij

weer kleine jongen was, die na ernstig vergrijp, zwaar gestraft werd. Dominé ging naar beneden, waar de jongetjes weer zoet achter hun werk zaten, terwijl moeder en dochter met verdubbelden ijver de naald door de stof joegen.

- Jo en Annie! U zorgt er voor dat Bruno morgen vroeg zijn ontbijt op de kamer krijgt en zoo verder al zijn maaltijden.

Mita zag hem ongerust aan.

- Heb je hem... dan...

- Ik heb hem voorgeschreven, wat mij het meest dienstige voorkwam.

- De stumper, fluisterden de meisjes medelijdend, 't zal toch niet helpen, al zet vader hem ook op water en brood.

Bruno hield het acht dagen vol in zijn gevangenschap.

In dien tijd vielen de feestdagen, Oudejaarsavond en Nieuwjaar, het bracht geen verandering in Dominees vonnis. De stemming in het gezin was zeer gedrukt, moeder liep altijd met roode oogen en door hoofdpijn verwrongen trekken, hetgeen Wegers met inwendige ergernis vervulde. Hij was voortdurend uit zijn humeur, had nu eens dit dan weer dat op de meisjes te vitten. Het martelaressengezicht van zijn vrouw wond hem op; maar hij gaf toch in niets toe, zelfs niet toen op Oudejaarsmorgen de kleine Wies, anders nogal zijn lievelingetje hem kwam vleien, of groote broer ten minste dien avond in de huiskamer mocht komen.

- Neen, zeide hij bijna ruw, dat gebeurt niet.

En tot zijn vrouw viel hij uit:

- Ik begrijp niet, vrouw, dat ik van u geen medewerking ondervind in deze groote zaak, integendeel, niets dan stil verzet. U spoort de kinderen zelfs tot tegenstand aan, want 't is op uw aandringen, dat Wiesje mij lastig komt vallen.

- 't Is ook zoo vreeselijk hard, - snikte zij, 't is of de jongen gestolen of zich misdragen heeft. Verbeeld je toch eens Dirk, als je vader jou had gedwongen, b.v. dokter of ingenieur te worden. Dat is toch precies hetzelfde.

- Neen, dat is het niet en bekrompen is het van u, dat te vergelijken. Hij is onder betoovering en die betoovering wil ik breken - en toen met trillende stem - misschien valt die strengheid mij nog zwaarder dan u en hem.

Dien avond werd Maatje's hoofdpijn zoo erg, dat zij naar bed moest; beneden speelde Dominé ganzenbord met de kinderen, en de meisjes schonken chocolade, en gaven er heerlijke eigengebakken wafels bij, maar de vroolijke stemming wilde niet komen. Zij zaten allen stil en bedroefd bijeen, zelfs de kleinsten. - Dominé voelde dat het zijn schuld was en werd er nog meer door geprikkeld.

Voor 't eerst waagde Bruno het, ongehoorzaam te zijn en sloop naar zijn moeders kamer, hij streelde en liefkoosde haar, legde natte compressen op haar gloeiend hoofd en trachtte haar te troosten.

- Lief moedertje, maak u niet zoo verdrietig om

mij. Ik ben nog jong, ik heb Goddank! een goed verstand. Het leven en de wereld staan voor mij open, ik zal er mij wel doorheen slaan, alles beter dan een gedwongen beroep...

- Wanneer je maar beloven wilde niet roomsch te worden, snikte Mita met gesloten oogen.

Hij lachte droevig.

- Maar moeder, daar is nog geen sprake van. Ik moet eerst toch den godsdienst door en door kennen, vóór ik hem aanneem; al kan ik niet protestant blijven, juist omdat ik dat geloof zoo goed heb bestudeerd, ben ik nog niet dadelijk katholiek.

- 't Kan mij niet schelen, ik heb geen hekel aan de roomschen zooals tante Wies. 't Zijn toch ook goede menschen en zij gelooven aan God, wat zij, denk ik zeker, niet eens doet.

- Wij moeten veel bidden voor elkander, moedertje, fluisterde hij haar toe en zij knikte flauwtjes van ja, - Intusschen flitste het door Bruno's geest, hoeveel vertrouwelijker katholieken omgaan met God, dan zijn anders toch wel vrome moeder, - zij vond haar troost in dit verdriet niet in het gebed, zooals Pia of mevrouw Duroy hadden gedaan, - zij had het geloof van haar man wel aangenomen, maar het was niet krachtig genoeg geweest om haar een geheel nieuwe ziel te geven - in den grond was zij even onverschillig gebleven voor godsdienst, als haar ongeloovige zusters.

- Ga nu maar gauw heen, - drong zij aan, ik hoor iemand, als het Paatje eens was.

Bruno stopte haar nog eens warm in de dekens, kuste haar hartelijk goeden nacht en wipte weer in zijn cel. 't Was Annie die boven kwam, met wafels en chocolade zoogenaamd voor Maatje, maar Mita liet ze naar haar jongen brengen, zij beliefde toch niets.

Bruno nam de tractatie dankbaar aan, al was zij niet voor hem bedoeld, vader had het wel niet verboden, maar er toch ook niets van gezegd; hij had het zich tusschen zijn boeken en schrijfwerk tamelijk gezellig gemaakt en hij keek niets verdrietig zooals het een gevangene past. Een voor een kwamen de jongens boven, keken om de deur en vonden, dat hij 't hier eigenlijk nog leuker had dan zij beneden in de stille, sombere huiskamer.

Bruno had de boeken die zijn vader hem gaf, doorgelezen en toen er aanteekeningen op gemaakt, bij nader inzien verscheurde hij deze. Gelukkig had hij boeken voor zijn nieuwe letterkundige studie bij zich en verloor dus zijn tijd niet. 's Morgens en 's avonds maakte hij gymnastiek om de lenigheid in zijn ledematen te behouden, - maar daags na Nieuwjaar vond hij dat het wel was geweest.

Toen hij vader in zijn karretje hoorde wegrijden naar een vergadering in de buurt, pakte hij zijn goed bijeen, schreef hem een brief, waarin hij op zeer eerbiedigen, maar vasten toon verklaarde, dat hij bij zijn voornemen bleef om geen predikant te worden, en nu zelf zou trachtten, zich een eervolle positie in de maatschappij te veroveren. Hij begreep, dat hij natuurlijk

niet op de hulp van zijn vader behoefde te rekenen, maar vertrouwde op zijn jeugd en op zijn talenten - ten slotte vroeg hij zijn vader vergiffenis voor het verdriet, dat hij hem had berokkend tegen zijn wil.

Met den brief en zijn koffertje kwam hij beneden, in de huiskamer, waar moeder en dochter bezig waren met naaiwrerk; het was er benauwd warm en er heerschte een flauw kinderluchtje. Baby lag te spartelen in zijn mandje, allerlei vreemde geluiden uitstootend; 't drukte hem te denken, dat zijn moeder in zulk een atmosfeer haar leven moest slijten, voortaan met het verdriet over zijn verbanning er bij.

- Moeder, zeide hij, 't helpt toch niets meer, ik ga heen.
- Waar naar toe? vroeg Mita half huilend.
- Naar Amsterdam.
- En waarvan wil je leven en studeeren? vroeg zij verder.
- Ik weet het niet, antwoordde hij en trachtte onbezorgd te lachen, - ik heb nog mijn retourtje derde klas tot Arnhem - en een paar gulden die ik heb overgehouden van mijn laatste maandgeld, - later vind ik wel crediet. Misschien zijn er goeie menschen, die mij op mijn eerlijk gezicht aan een voorschot willen helpen, - en verder is zuinigheid de boodschap. Gelukkig zit ik ook nog goed in mijn kleeren.
- Ik heb nog wat op mijn spaarboekje, zeide Jo.
- En ik ook - viel Annie bij.

Wiesje bracht een ringetje, dat zij van haar naamtante, Louise van Berne had gekregen.

- Broer kan dit verkoopen, misschien krijgt hij er veel geld voor.

- Of naar oome Jan brengen, en dan breng ik het later wel terug, schertste Bruno, de kleine meid optillend en kussend. Heel lief van jullie, meisjes, maar zoo hoog is de nood niet gestegen, dat ik jullie plunderen moet. Jo heeft haar boekje noodig voor haar uitzet, en Annie begint pas te sparen en 't ringetje is veel te mooi.

- Schrijf aan tante Jona, raadde Mita - en - en zeg haar, dat het mij plezier zal doen, wanneer zij je helpen wil.

- Dat zal ik doen moeder, mijn rijke tante zal zich wel over mij ontfermen, - en toen nam hij afscheid, kuste hen allen, gemaakt vroolijk. - Mita trachtte zich goed te houden, maar het werd haar te machtig.

- Wanneer zie ik je terug? snikte zij.

- Wie weet hoe spoedig.

- Niet zoolang Paatje leeft.

- Kom, kom, huil maar niet, moedertje! Ik ga de wereld niet uit. Amsterdam is met den sneltrein maar drie uur hier vandaan. Kijk ereis aan, daar beginnen de jongens ook al te grienen! Nu wordt het te bar. Dag lui! zoet zijn hoor! en goed voor mijn moedertje zorgen - ik moet den trein van 11.15 halen.

Weg was hij en allen begonnen luid te snikken

totdat Baby hen overstemde en zij gedwongen waren, zich met zijn verdriet bezig te houden.

Toen Dominé thuis kwam, zag hij een kring van roodbehuilde gezichten rondom hem.

- Bruno is vertrokken, kondigde Mita gelaten aan - hier ligt een brief voor jou.

Dominé las hem met gefronsde wenkbrauwen, toen sprak hij beslist:

- Hij heeft gekozen en weet, wat de gevolgen zijn. Vrouw, schenk mij een glas melk in.

XIV.

De groote zaal van Apollo straalde in electrisch licht, dat zich uitstrekte over kleurige kleeden, bloemen, lieve gestalten - een japansch dorp moest het voorstellen, een tooneel, theehuizen, tuintjes met dwergboompjes, smalle bruggetjes, een pagode - wijsneuzen beweerden chineesch, evenals de Boeddhabeelden en groote porceleinen vazen - 't deed er niet toe - 't geheel maakte een alleraardigste, exotische impressie.

In de aangrenzende kamer deed druk mevrouw Ameland, de vrouw van een rijken koopman, die jaren lang in Tokio zaken had gedaan en nu vooral financieel de geheele liefdadigheidsbeweging ten gunste van het zenuwlijdersgesticht St. Vitus steunde - artistieke leidster was de jonge verloofde van Dr. van Berne.

Mevrouw Ameland was een goedige, een beetje ijdele vrouw aan den verkeerden kant der vijftig, wier illusie het was vasten voet te krijgen in de deftige, Amsterdamsche katholieke kringen. Zij had twee dochters, geen bijzondere mooie meisjes, maar toch wel elegant, of liever met een eigenaardige buitenlandsche, eenigszins gedurfde manier van zich te kleeden en

optreden. Jenny en Daisy hoopten met mama, dat het eens door kracht van geld zou gelukken er in te komen.

Zij waren zeer godsdienstig, mijnheers borst was met de orde van St. Gregorius versierd, - mevrouw droeg haar Pro Ecclesia et Pontifice in goud, - welverdiende onderscheidingen, want zij hadden in het vreemde land veel gedaan voor den godsdienst en de missiën. Eenvoudig van afkomst, lieten zij er zich op voorstaan, dat zij het zoover in de wereld hadden gebracht, dit parvenuachtige of zooals de nieuwste term luidde, - protzerige - deed hun geen goed.

Mijnheer Ameland pronkte met zijn ordeteekenen nog op zijn huisjasje, ja, zelfs op zijn pyama werd er gespot, - over zijn goed, rond buikje bengelde een zware gouden ketting, aan zijn dikke, korte pink schitterde een brillanten ring, en om zijn tweeden vinger, boven den breeden trouwring nog een kolossale zegelring. Een zwarte diamant schoot helle vonken op zijn das.

Mevrouw was bescheidener, of tenminste minder naïef in haar optreden; lang, mager en hoekig, overtrof zij haar man een heel eind in lengte, zij had breede polsen en grove handen, - men fluisterde dat zij dienstmeid geweest was en toen 't hem in Japan goed ging, met den handschoen getrouwd, hem was gevolgd. De mooiste kleederen droeg zij of zij niet voor haar gemaakt waren, de duurste hoeden schenen op haar hoofd maar geen houvast te kunnen krijgen, - het lange buitenlandsche verblijf had haar

Haarlemmerdijkschen tongval niet veredeld. - Zij sprak van haar man nooit anders dan van ‘mijnheer’. Zij wilde hartelijk zijn en men noemde haar indringend.

Op verzoek van Dr. van Berne, haar huisdokter, had zij er blijde en vereerd in toegestemd zitting te nemen in de commissie voor het zenuwlijdersgesticht, den droom van zijn leven, zij was er zeer gevleid mee geweest want, voor Gerard voelde zij diepe vereering. - Hij had haar man geheel genezen van zijn kwaal en haar verlost van hardnekkige hoofdpijnen, - zoo hij de hand van haar Jenny of Daisy had gevraagd, zij zou ze blijde hebben aangenomen, maar aan de mogelijkheid kon zij wegens het verschil van leeftijd niet denken - toen echter Dokter zich met het even jong meisje engageerde, stond zij verslagen, - 't had dan kunnen zijn als - als - maar het was zoo niet en nu stortten zij en haar dochters, de schatten van hun dokters-devotie uit op zijn allerliefst, snoezig meisje, dat het zich liet welgevallen om de goede zaak, want ook Lucy was één en al vuur voor de nieuwe schepping van haar aanstaanden man.

De commissie bestond verder uit met tact gekozen dames van den eersten stand en tevens ook van anderen, lager aangeschreven, hoewel vrouwen of dochters van gegradueerden, maar die eenvoudig niet ‘gepresenteerd’ door de eersten nauwelijks gekend werden en dan uit de gegoede zakenmenschen-kringen.

Dr. van Berne met zijn bekende, breede opvatting, die hem bij sommige enghartigen voor liberaal deden

doorgaan, had de grenzen van zijn inrichting zoo wijd mogelijk willen uitzetten, niet alleen katholieken, maar ook andersdenkenden noodigend tot de uitvoering van zijn grootsch idée.

- Charitas omvat allen van welk geloof ook, beweerde hij, geen hulp wordt geweigerd van geen Calvinisten of Lutheranen, Remonstranten, Menisten, Apostolischen, Kwakers, Joden of Boeddhisten - onze schalen staan open voor iedere gave, hoe klein ook. De aalmoes van de weduwe is even welkom, als de chèque van den milliardair.

Neen, van een samenwerking met andersgezinden wilde men niets weten - 't was al erg genoeg, dat men met die en die in de commissie moest zitten - verbeeld je, die lui met hun voornaam air, hadden een grootvader die kleermaker was - nu ja, die hebben nogal 't recht daarvoor te neusophalen, wij weten allen, dat zij hun rijkdom danken aan speculatie in boonen - nog beter rijk te worden in erwten en boonen, dan zooals die in borrels of spek, want die advocaat zou zich lang zoo'n chic niet kunnen vertoonen, als hij niet dat rijke meisje had getrouwd, wier geld afkomstig was uit het kroegje - daar op dien hoek van een drukke straat, waar de grond is verkocht tegen *f*2000 de vierkante meter - en de J's - wel dat was toch immers bekend van hun overgrootvader spekslager.

Nu ja, Dr. van Berne zelf, zijn vader wijnkooper en zijn moeder een arme freule uit Moffrika,

en zijn meisje haar moeder, zoo'n raar mensch, van die Erleburgen, wier grootvader met een kar lappen den boer opging - zij deden in manufacturen en wonnen er hun vele geld mee.

De meisjes ontmoetten schoolkameraadjes met wie zij vroeger heel druk en intiem waren geweest in het Leogesticht, of bij juffrouw Bartels - later waren zij naar het pensionaat gegaan en hadden mekaar uit het oog verloren. Nu meenden Mies X en Jo Y de oude vriendschap weer te kunnen aanwakkeren bij Helene de Z. of Rita van J., Mies was de dochter van den grooten meubelfabrikant, zij woonden in een prachtig huis in het Willemspark - en Jo's Pa had een leerlooierij, hun woning op de Heerengracht was niet minder rijk ingericht, - maar toen zij - lieve meisjes in aardige toiletjes, - de stijve Helene naderden met een hartelijk:

- Dag Leen! werden zij met een onberispelijke hofbuiging begroet.

- Juffrouw... o ja, Johanna, nietwaar!

- Weet je niet, toen wij nog bij juffrouw Bartels waren en toen wij samen....

- Och! 't is al zoo lang geleden - Marguérite, riep je mij? - excusez - hè juffrouw.... Johanna - tot genoegen!

Helene's vader handelde in lood en zink. Marguérite's grootvader had zijn geld verdiend in een grooten porseleinwinkel, de zoon was nu een deftige bankier, en Rita's pa stond op drukke dagen in den manufac-

tuurwinkel, van de bekende firma Meidoorn, waarvan hij eigenaar was, met den hoogen hoed op, stofjes bij de el te verkoopen aan Johanna's moeder, voor de japon, die zij nu misschien aan had, - 't deed er niet toe - de J's behoorden tot den chic en meenden daarom het recht te hebben op alle burgerlijke families neer te zien. Wat hier de grenzen aangaf, was en bleef een ondoordringbaar mysterie.

Nu zij samen moesten werken, was het grappig de wijze aan te zien, waarop men de deftigheid trachtte te bewaren en vooral zich niet te familiair te maken met de ‘proleten’, maar intusschen hun goede diensten niet te versmaden.

Met een genadig knikje nam de trotsche mevrouw Dinges, van de Dingesbank, het aanbod aan van mevrouw Ameland, om haar met den auto - want de Ameland's hadden er één - thuis te brengen, zij wist dan op de beleefdste wijze het burgerlijk vrouwtje duidelijk te maken, hoe zij 't eigenlijk was, die haar een groote eer bewees.

Lucy vermaakte zich dol met al die clubjes en kliekjes, zij zelf voelde er zich ver boven verheven en had zich vast voorgenomen na haar huwelijk om te gaan met wie zij sympathiseerde en zich niet door allerlei hekjes en slagboompjes te laten beknellen.

Zij gaf den arm aan Mies Y, met wie zij op kostschool was geweest, en zoo besprak zij met Helene allerlei bijzonderheden over het feest, want zonder haar en de Ameland's was er niets van terecht gekomen.

- Met al hun onder onsjes en bij onsjes zijn zij zoo stijf - klaagde zij - er zit geen durf in - geen schwung.

Haar initiatief bezielde de anderen, en als zij dan een van de voorname meisjes zag, strak en deftig in haar kostbaar toilet, zonder eenige gratie gedragen, een mandje bloemen aan den arm bengelend, liep zij naar haar toe, pakte haar beet en lachte:

- Kom Jeantje, niet zoo voorzichtig of je bang bent een bloempje te verkoopen - de mand hou je zoo en dan als er iemand langs komt...

- Dien ik ken...

- Neen, je hoeft hem niet te kennen. Iedereen kent mekaar van avond, dan ga je naar hem toe, steekt hem een bouquetje in het knoopsgat en kijkt hem met je liefste oogen aan - zóó - en zeg dan, een riks, geen cent minder.

- Ik zou niet durven.

- Zoo moet je het toch aanleggen, als je iets wil verdienen, maar als je zoo rondloopt, ontsnappen ze je allemaal. - Daisy, wat heb je? Cigaretten, - nu dan moet je hun soms het voorbeeld geven, daar! je steekt er zoo één aan - ja, je kent het wel, je hebt het meer gedaan - dat vinden de heeren zoo leuk, als je eventjes mee rookt, - maar niet hun sigaret aansteken, - dat is mauvais ton, en je stelt je bloot aan een beleediging.

- Zij durft alles, werd er gefluisterd, zoo vrij als zij is.

- Dat de dokter het toestaat.

- En tante Pia!

- Tante Pia is blij dat zij zich met het heele feestgedoe niet heeft te bemoeien, 't is niets voor haar.

Lucy zag weer een groep verkoopsters bij elkander staan en giegelen, zij schenen niet van zins zich onder de anderen te bewegen.

- Nu moet jullie hier thee schenken, en Suze N. zal je helpen, ô, Ines, ik heb een aardig werkje voor je, als je eens bij dat tentje ging staan, dat is een geheim zie je, - de schoonste vrouw der wereld, en wie er in komt, ziet zijn eigen beeld in den spiegel, 't is zoo gedaan, dat zelfs mannen in een vrouwenlijst komen, allerdolst - en de heeren moeten ook mee helpen voor het succes. - Och! Frits, wil je misschien voor den Mikado spelen, - daar in die pagode zit de Dara Lama of zoo iets, - voor een tientje te zien - te geef hè? - 't Is de moeite waard, de dikke Henk van Bremen, verbeeld je.

Zij had een goede hulp in Agnes van Berne, die uit Den Haag was gekomen, om aan het feest mee te doen. Mies had er geen lust in.

- Wij zullen die roomsche meisjes ontbolsteren, hè Lucy? 't Is zoo'n eigenaardig slag, de verboden vrucht interesseert ze, maar zij durven het niet toonen en kijken een anderen kant uit, al popelen zij ook zoo van binnen.

- Neen, zeide Lucy, 't zijn goeie, lieve meisjes maar zij meenen, dat het hun eerste plicht is deftig, voornaam te doen, - wij lijken er zulke wildzangen bij of mondaines.

Toen het feest in vollen gang was, begon er wat leven te komen. Agnes, Lucy en de meisjes Ameland gaven het voorbeeld. Lucy schitterde in haar goudkleurige kimono, het rosgouden haar nog met goudpoeier bestrooid, haar gelaat vreemd wit met een kleur van teer getint marmer, tegen haar hals felgroene zijde, de waaier ook groen en geel en groene vlinders in het gouden kapsel, - de lach was niet van haar gezicht, zij fladderde door de zaal als een goudkapel, jongen en ouden in haar stoet - zij maakte de grootste recette.

Agnes vond men een tikje brutaal en zelfs te vrij, maar je moest al heel jaloersch en preutsch zijn om op Lucy's houding iets aan te merken. Wanneer zij haar aanstaande zag, trippelde zij op haar hoog gehakte muiltjes naar hem toe, stak haar arm door den zijne en fluisterde hem ingelukkig toe:

- Oompje, oompje, wat maken wij goede zaken.

Hij dronk haar schoonheid in, drukte haar hand, meer durfde hij zich niet uiten...

- Mijn dapper, lief vrouwtje! Maak het je niet te druk! Ben je wel goed? Mij dunkt wat bleek!

- Nooit zoo frisch als nu, maak je niet ongerust dokter, ik heb je hulp niet noodig!

Weg was zij, en Gerard zag haar met een paar studenten lachen en onderhandelen, - het gouden taschje hief zij hoog en triomfantelijk op en keek hem over haar schouder aan, als om hem te toonen, hoe zwaar het werd.

Daar zag zij aan den ingang Bruno staan, even verwaasde alles om haar heen in wonderlijken gloed.

- Dat hij nog komen moest, de arme jongen - en toen wachtte zij tot hij langs kwam, een tikje tegen zijn schouder met haar waaier deed hem omzien.

- O! was alles wat hij eerst zeggen kon, zoo vreemd stond hij voor die gouden Geisha.

- Herken je me niet - vroeg zij één en al lach.

- En òf...

- Hoe snoezig van je om je te vertoonen, - zeg Bruun, geef mij je arm, zoo - en zij wuifde hem met haar waaiertje in het gezicht, - ik vind het schattig van je, je moet maar niet te royaal doen, ik ken je financieele draagkracht, - 't is geen schande, zoo'n deftige doktersvrouw weet alles - kom, daar is zoo'n leuk prieeltje, laten wij daar even praten. Ik begin naar een zitje te verlangen. Steek dit bouquetje in je knoopsgat - jij hoeft mij niet te betalen, hoor!

- Ik ben zoo arm niet als je denkt, lachte Bruno, en aan de champagne-bar bestelde hij twee glazen en legde twee rijksdaalders neer.

- Maar Bruun, en over haar parelend glas, lachten haar vroolijke oogen hem toe, hoe buitensporig - prosit!

Zij klonken, en toen gingen zij naar het ‘leuke prieeltje’, dat uit grillige boomtakken scheen gevlochten, een bank stond bij een kleine waterkom, waarop de nenuphars dreven.

- 't Is allerliefst hier, zei Bruno bewonderend.

- En zoo stil! Ik dacht juist, ik wou dat ik even hier kon rusten, - want ik ben zoo moe - ô zoo moe.

Nu zag Bruno duidelijk de blauwe schaduwen onder haar oogen en haar marmerwitheid viel ook hem op.

- Je jaagt je af, Lucy...

Zij sloot de oogen...

- Neen, neen, ik vind het heerlijk, dol - maar ik zal toch blij zijn als het uit is...

Even hijgde zij naar adem.

- Scheelt je iets, vroeg hij ongerust.

- Neen, neen, soms alleen drukt het hier zoo, - zenuwen zegt oom, - maar ik laat het niet merken, hij en tante Pia zouden mij dan thuis houden en ik wil 't niet. - Zij kunnen mij hier niet missen, ik moet ze allen opdraaien.

- Spreek nu niet zoo druk, wees even stil...

- Neen - neen 't gaat wel over - ben je zoo rijk tegenwoordig, Bruun?... en zij zag hem nu weer lachend aan.

- Op mijn manier, tante Jona, wie ik om een voorschot vroeg, antwoordde, dat zij mij geen geld wilde leenen om er mijn ouders mee te dwarsboomen, maar zij sloot er een chéque in van *f*2000, als mindering op het legaat, dat zij mij in haar testament heeft toegedacht.

- Dat is aardig van haar, en nu studeer je voort?...

- Ja, in de letteren, een heerlijke studie...

- En thuis zijn zij nog altijd boos.

Hij knikte?

- Heb je er verdriet van?

- Ja, heel veel.

- En 't andere...

- Bid je voor mij, Lucy?

- Ik heb weinig tijd om te bidden, en dan bid ik voor mij zelf, ik heb zoo gebed noodig, - wil je wel gelooven?

Haar stem eindigde in een snik en toen haar hoofdje plots tegen zijn schouder leunend, klaagde zij:

- Och Bruno, Bruno, waar moet dat eindigen?

Hij schrikte, en greep haar ijskoude handen in de zijne.

- Lucy, wat bedoel je?

Zij lachte alweer.

- Niets, niets! Ik ben een malle meid, die champagne heeft mij geloof ik van streek gebracht...

Om hen klonk de muziek en gonsden de vroolijke stemmen.

- Wij moeten opstaan, als iemand ons hier zag, zouden zij weer praten - niemand vertrouwt mij, om - je weet wel - mijn moeder - en ik zelf vertrouw mij ook niet en dat is het ergste...

- Maar Lucy, weet je dan wel, wat je doet - is het geen vreeselijk waagstuk? Je maakt jezelf ongelukkig en... en ook hem, je goeien oom.

Zij schudde het hoofd.

- Neen - neen - neen ik zal er voor zorgen - een mensch kan zooveel - ik wil niet gelukkig worden - dat is niet voor mij, alleen gelukkig maken, hem 't eerste natuurlijk.

- Je bent op een verkeerden weg, kan niemand je dan raad geven? Spreek met je biechtvader, met tante Pia, Lucy, je mag niet ongelukkig worden.

- Ik heb het verdiend, - o, je weet niet, wat er in mij omgaat; als je mij zoo ziet dansen en flirten, - neen, 't is alles gekheid, - om mij te verstrooien, om niet te denken - want denken doet zoo'n pijn, maakt zoo moe... Zeg Bruun, waarom zien wij je nooit meer...

- Mijn studies, mijn...

Zij zag hem aan, diep in de oogen, hij voelde zijn bezinning verliezen - nu was haar gezichtje zoo teer rose gekleurd en in haar oogen dansten de lichtjes.

- Lucy, vraag niet meer - o kind... begrijp je dan niet...

Toen overwon zij zich, de oogen wendde zij af - haar hand die hij reeds pijnlijk drukte, wrong zij los - en weg tippelde zij de zaal in - hij moest even blijven staan om tot zich zelf te komen. Als zij niet weggevlucht was, zou hij zich verraden, zich vergeten hebben, nu stond hij daar, radeloos van innerlijke droefheid, bevend van passie, verward en vernederd.

Zoodra hij wat kalmer was, ging hij terug naar de zaal - en zag hij Lucy dansen, want nu begon hier en daar reeds het bal. Zijn nichtje Agnes, kwam naar hem toe.

- Gelukkig dat je in de handen van je familie valt, zeide zij, straks Lucy, nu ik - vind je het niet God geklaagd, zoo'n echte papillon met dien ouden oom

- bah! misselijk, - je zult er wat van beleven later.

- O neen, daar is Lucy geen vrouw naar.

- Och wat weet jij daar van, groene jongen! Ik help het je wenschen, maar zie er niets van. Hoe is 't er mee, nog niet gebogen of gebroken?

- Geen van beiden.

- Zeg, weet je wat je doen moest? Je verheven op een rijk roomsch meisje. Je pa denkt immers dat je katholieke bevliegingen hebt, - ik begrijp niet, wat je in onzen godsdienst ziet, 't is veel makkelijker protestant te zijn. Je zit altijd in een harnas, nu denk ik er wel anders over dan mijn heilige zuster Maria, en zelfs dan Lucy, maar toch, je voelt altijd dien druk...

- Dat is misschien heel goed.

- Nou - ô ja, wat wilde ik ook zeggen? Ik zal je voorstellen aan de Amelandjes, aardige meisjes, niet van het gewone schablonenmodel - en rijk, rijk om zelfs je vader mee te verzoenen. Zal ik je voorstellen? - kom maar mee. - Hun moeder is een horreur!

- Neen, ik ga weg, ik heb acte de présence gedaan, ten wille van oom Gerard - nu heb ik er genoeg van.

- Dus blijf je niet dansen. Kom, ik zou 't zoo eenig vinden als jij met Jenny of Daisy, - Daisy is de knapste - voor den dag kwam. En je kreeg ze direct, een neef van den dokter, - den Dokter - zegt Mamma.

- Ik ben zijn neef niet eens.

- Zoo goed als... Kom, laat jij je niet verleiden!

Malle jongen, je bent zeker verliefd op een ander, - toch niet op Lucy? Handjes af, hoor! Die heeft trouwens geen sou, al was zij ook vrij.

Bruno vond Agnes grof, hij wilde haar ontsnappen en ongemerkt uit de feestzaal te glijden, hij verlangde er naar alleen te zijn, in den donkeren winternacht met zijn bangen twijfel en groot verdriet, maar een plotseling geschuifel en een opleving der algemeene belangstelling deed Agnes het hoofd rekken.

- Een nieuw nummer op het program. - Heb je het daar? *Danse des Anges*, o ja, die heeft zij ingestudeerd met zestien meisjes. 't Kind heeft zich moeite genoeg gegeven.

- Danst zij ook mee? vroeg Bruno.

- Ja, dominé, of is zoo'n dans voor uw bedeesde oogen te weelderig? Wees maar niet bang, wij zijn omringd door de roomsche élite, je zult niets zien, wat je puriteinsche oogen of ooren kwetst - ten hoogste een paar centimeters hals of bloote armpjes - die zie je bij je zusters ook wel, als zij de wasch doen!

Bruno antwoordde niet, hij hoorde haar nauwelijks. Aan weggaan dacht hij niet meer, zijn oogen waren strak gevestigd op het roode gordijn aan het einde der zaal.

Een vreemde zeer gerhytmeerde muziek deed zich hooren, toen schoof het gordijn uiteen en schilderachtig, van groot tot klein stonden de meisjes daar gegroept. Allen in lange, witte, soepele kleederen, met gouden banden om het losse haar, bloemtakken in de handen.

- Verbeeld je - Engelen, van wat voor soort hemel komen die? Ik heb haar zoo geraden - japansche dansen, maar dat vond zij te veel schon dagewesen.

Lucy stond in het midden, een wuivenden palmtak in de eene en een lelie in de andere hand.

- Precies een maagd en martelares, - spotte Agnes. Kijk eens Daisy, die staat daar links. Zij is veel mooier dan Lucy, het lijkt er niet naar.

In zacht beweeg, zweefden de meisjes heen en weer, op de eerste rij, de kleintjes, dan de grooteren, - liefelijk wiegend op den droevig zoeten toon der muziek.

- 't Lijkt een treurmarsch, - critiseerde Agnes.

- Stil toch, suste Bruno.

Hij zag alleen naar haar, zooals zij het kleine troepje voortleidde, nauwelijks den grond rakend, zwevend, als gedragen door onzichtbare vleugels. 't Leek een ritueel zóó ernstig, zoo statig, bloemen zachtkens door den wind bewogen. Lucy's blanke armen rondden zich boven haar hoofd, den palm en de lelie wiegend bij iederen tred, en toen onmerkbaar versnelde het tempo der muziek en ook de danseressen zweefden in vlugger passen, zij gleden voort, zij gingen uit een - schijnbaar in wanorde - werkelijk in kunstvolle groepeering één voor één dansten zij nu, zwevend als vlinders van bloem tot bloem, witte rozen zelf met gracelijk buigen der lenige gestalten, met hoog opheffen en wuiven der blanke handen. Lucy bleef hun middelpunt, de zon, waarom de sterren hun sferendans uitvoerden, zij gleed voort, steeds

sneller en sneller, de muziek werd levendig, vroolijk, blij, zij scheen te vervluchtigen zoo fijn en teer als de witte, diaphane wolk, die haar omwaasde! Gekleurd licht wierp rose, lila, zilveren tinten over alles. Allen rondom haar, zelfs de kinderen leken materieel, zij alleen onwezenlijk, teer, ijl, lichtend in idealen gloed, rein, kuisch, zooals Eva danste op engelenmuziek in het Paradijs, toen de jonge aarde zich voor haar opende en jonge liefde haar streelde met oogen vol bewondering. 't Was de dans der vreugde, der zoete, stille, heilige vreugde aan alle passie vreemd. Haar gelaat straalde, haar oogen vonkelden, zij was onzegbaar schoon. Geen geluid dan de muziek was in de zaal, ademloos volgde ieder elk gebaar, elken stand, fluisterend:

- Zij heeft de ware intuïtie van den dans.

Haar lief gezichtje hield zij opgeheven, haar oogen staarden omhoog, jubelend om alles wat er bloeide en schitterde in het mooie, jonge leven. De anderen knielden neer, hieven hun bloemen en palmen naar haar op, zij zweefde zachtkens voort in hun midden, los, onthecht van de aarde, totdat zij plots als versteende, in stille extase met even achterover gebogen lijf, scheen op te varen in hoogere luchten. Zoo bleef zij staan in de aureool van gouden licht, omkranst door de haar nastarende kleinen en toen schoof het gordijn toe - het vizioen van heerlijkheid en glorie was verdoofd.

XV.

- Kind, je bent moe, je moet rusten...

- Tante, 't was zoo heerlijk, ik genoot als nooit te voren, dat is nu eerst geluk: alles vergeten, op de maat van de muziek zweven, altijd maar door, hooger, hooger. Zal het zoo in den hemel zijn - in eeuwigheid - ô tante was dit ellendige leven maar voorbij... dat ik er in terugkeeren moet...

- Je moet bedaard zijn, kom, drink dat maar, Oom Gerard heeft het voor je klaar gemaakt.

- Ja... ja! dadelijk! Zoo, laat mij nog even droomen, 't is zoo heerlijk de droom en de werkelijkheid zoo hard, zoo wreed.

- Je bent opgewonden, er moet een eind aan komen...

- Neen, neen! ik heb nog zooveel te doen... ik wil er niet aan denken, want 't is zoo zalig dat gevoel - zoo zweven altijd hooger, altijd reiner tot Gods troon, - ô nu begrijp ik het, wat de hemel is... Tante, gaat u slapen, ik wil nog wat alleen zijn, nog voortdroomen... zulke oogenblikken zijn te zeldzaam in het leven, men moet ze niet bederven, niet verkorten... Toe, gaat u heen!

- Neen, je moet je uitkleeden... kom hier!

Zij lag op de sofa in haar slaapkamer met gesloten oogen, wit als haar sneeuwkleedje, het haar nog altijd los om de schouders, door den gouden band even opgehouden.

- Ga naar haar toe, gebood Gerard zijn zuster onder het dansen, zij zal neervallen van vermoeienis, neem ze direct mee, ik telefoneer om een rijtuig.

En Pia was gehoorzaam gegaan achter de coulisses en terwijl de zaal in razend applaus uitbarstte en telkens nog eens wilde zien de apotheose, het tableau vivant in zijn teere belichting, - stond zij te wachten op Lucy. Als een droomdanseres, wankelde zij van het tooneel af. - Pia ving haar op, wikkelde haar in haar bontmantel, - zij liet zich medevoeren, zonder tegenstand, zonder een woord te spreken. In de coupé leunde zij tegen haar tante. Vóór haar zat Gerard, die haar ijskoud handje vasthield, en den heelen weg pruttelde over die vermoeienis en die inspanning en die overspanning - en 't zou uit zijn en 't mocht niet meer gebeuren, het heele sanatorium was haar gezondheid niet waard.

Toen het rijtuig voor het huis stilhield, liet Lucy zich meer dragen dan geleiden, het bordes op; in de vestibule kuste Gerard haar bleeke wangen, zij liet hem begaan. Nog altijd als in hypnose, ging zij met Pia de trappen op naar haar kamer, hier maakte tante den mantel los, liet haar op de sofa liggen - terwijl Gerard tikte en het drankje aangaf.

- Tante, zoo verrukkelijk, nooit heb ik zoo iets ondervonden, herhaalde zij telkens weer zacht, 't was zeker mooi, ik voelde het...

- Het was te mooi.

- Kan er iets te mooi zijn...? Schoonheid is het hoogste, schoonheid is het heerlijkste, schoonheid is de hemel...

- Kom nu maar tot de aarde terug. Je hebt ons allen een vizioen van schoonheid gegeven, wij zullen je dankbaar zijn maar bederf je zelf niet.

- Zeker tante, laat mij eerst wat uitrusten.

- Goed, kind! Dan wacht ik wel.

In een sprong was zij opgericht.

- Neen, neen, lief, goed tantetje, model van alle puiktantes - uw nachtrust zal ik niet storen.

Zij maakte haar gouden haartooi los, spelde het losse haar even op, en begon zich uit te kleeden, druk pratend.

- Ja, het was een succès, een verbazend succès, en 't mooiste zoo geheel onvoorzien, een kwartier, neen, een minuut vroeger wist ik nog niet, wat ik doen zou.

- Maar je had dien dans toch ingestudeerd?

- O ja, met de kinderen, maar ik zou eenvoudig de maat aangeven, meer niet. Och tante, wat 'n werk het was met die schapen... u gelooft het niet - neen, dat doe ik nooit meer - van mijn leven niet.

- Dat zou ik je raden...

- O, die ma's - vreeselijke uitvinding die ma's - met de kinderen kom je wel klaar, maar met die

moeders! Wat moet dat toch een ellendige betrekking zijn, onderwijzeres, altijd met domme moeders optrekken - ô 't is niet te dulden, - Och, juffrouw Duroy, laat u mijn Jeantje zich niet te veel vermoeien, zij is zoo nerveus, Dr. van Berne heeft gezegd: Zus moet zich zoo inacht nemen, - Wel juffrouw Duroy, ik hoor dat u mijn Leni op de achterste rij heeft gezet, maar 't is toch heusch jammer - niet omdat ik haar moeder ben, maar Leni danst zoo allersnoezigst. 't Is zoo'n gratieus kind, dat heeft u zeker ook wel opgemerkt - liefst met beenen, zóó! als kleine boomstammen. - Zij danste eigenlijk al vóór zij liep, ziet u en als zij in de achterhoede komt, dan ziet men er niets van. En een ander weer: Mijn Tilly, is niet op haar voordeeligst gekapt, als u mij wilde toestaan, onzen eigen kapper haar te laten friseeren - die weet precies haar stijl! och wat stijl! Stijl is wat je goed staat - Tilly heeft zoo'n madonna-gezichtje en dat gekroeste haar maakt haar grof - en dan vooral - zorgt u juffrouw, dat mijn dochter niet te veel omgaat met Annie Dinges, 't beste was, dat u ze aan de beide uiteinden zette, want weet u, wij zijn van zoo heel andere kringen. Annie haar Pa is een heele nette man, maar leeraar aan de Kunstnijverheid, en zijn vader verkocht worst en eieren.

- Kind! houd je toch stil!

- Verbeeld je, en dat is een lappenmevrouw, die dat zegt, en u weet hòe Annie's pa een man van beteekenis is, die Sophie's ouders uit de mouw schudt,

ridder, officier, ik weet niet van hoeveel orden. - Bah! wat 'n kleine, suffe wereld! Heerlijk, dat ik ze uit kan dansen!

- Lieveling, zoo kon Pia eindelijk een woord er tusschen plaatsen - wees toch niet zoo druk...

- En zooeven was ik te stil. - O ja, wat wou ik ook zeggen, ik ben afgedwaald, - ik had ze gedresseerd, die stijve handen en beenen - een paar maar zooals Annie en Toos en Daisy, daar had je plezier van en onder de kleine meisjes zijn echte schatten - zonder de ma's natuurlijk - en ik dacht: Zij verwijten mij altijd, dat ik mij op den voorgrond stel, ik zal bescheiden in de schaduw blijven, maar jawel! nauwelijks sta ik daar op het tooneel en de muziek begint, of ik weet niet, wat er over mij komt, ik moest dansen, dansen... den heelen nacht door had ik gewild - ik voelde mij zelf niet meer, ik werd voortbewogen, voortgestuwd, weet ik het... ik vergat alles om mij heen, - ik was zoo gelukkig. Is dat extase of hypnose, ô tante! voor zoo'n uur geef je dagen van verveling en verdriet. Je kunt het niet te duur koopen.

Altijd door druk doende, had zij zich uitgekleed, heur haar geborsteld en gevlochten, haar kleeren netjes gevouwen en nu stond zij voor den grooten spiegel en zacht neuriend, begon zij weer in danspas zich te wiegelen.

- En nu is 't uit, nu gaat het kind naar bed... en Pia nam haar bij den arm en leidde haar naar het ledekant.

- Ik moet nog mijn avondgebed doen, tante.

- Maak dan maar een kruisje zoo, en bid terwijl je in slaap valt - werken is ook bidden en je hebt vandaag zooveel gewerkt voor het goeie doel.

- Lieve schat van een tante...

Zij liet zich toedekken, goeiennacht kussen, dronk het glas leeg en zag naar tante Pia, die na het licht te hebben uitgedaan, de kamer verliet - dadelijk richtte zich Lucy op en staarde naar het witte vak, dat het raam, van buiten door de wintermaan verlicht op het tapijt wierp, - 't leek haar alles zoo vreemd, zoo onwerkelijk toe, òf zij zich in droomenland bevond.

- Wat bezielde mij toch, wat deed mijn ziel zoo zweven en zingen en bidden terwijl ik danste, wat ontrukte mij zoo aan mijzelf, - wat was het toch...?

En toen schrikte zij plotseling, een huivering doorvoer haar ziel, zij liet zich achterover vallen, de handen voor de oogen.

- Bruno... hij... o... 't was voor hem - neen, neen! ik wil niet denken, ik mag niet - wij hebben zoo heerlijk in het prieeltje gezeten en gepraat en...

Ja, nu wist zij het, hoe hij haar had aangezien, haar hand gedrukt, hoe zij hem was ontvlucht... en toen was het spel begonnen, - want zij had in haar hart zoo iets blijde, zoo iets innigs gevoeld, iets wat er vroeger nooit was geweest. Het had daar binnen gestraald en geblonken als een kostbare, edele steen, en zij had gepraat en geregeld, heel verstandig en heel bedaard, haar leerlingen hun plaatsen gewezen,

zich zelf gekleed en toen was het plots over haar gekomen die vreemde betoovering, het stille, lichte heilige geluk, dat haar vervulde en bezielde, haar deed juichen en jubelen en dansen...

ô Mijn God! is het dan zoo iets hemelsch lief te hebben? - Zoo heel iets anders dan dat gewone flirten, dat verliefd doen... 't doorstraalt je als zonnegoud, 't heft je op boven je zelf, het verandert je geheel. Neen, niet er aan denken, niet toegeven - 't mag niet, de diamant bewaren heel diep, zoodat niemand hem ziet stralen en vonkelen... hij 't minst van allen... ô! God maakt mijn boete nu reeds zoo zwaar.

Wat leek hij ver die arme Tommy, zij had zoo'n moeite nog aan hem te denken, zooveel had zij ondervonden en gedacht en gevoeld, daarna... het moest, het moest, - zij zelf had haar lot gekozen, - 't kwam er niet op aan, òf het zwaar was en wreed...

Een snik steeg op uit haar keel en daar rolden tranen, twee, drie, vier en toen was de stroom niet meer tegen te houden; als zij van die buien had, dan duurde het uren lang, voor zij eindelijk machteloos, suf neerlag... en toch vond zij het heerlijk, dat wegsmelten in tranen, zich weerloos overgeven aan den stroom. - Goed dat tante weg was, dat zij zich niet hoefde te beheerschen - maar zij was zoo moe, zij kon niet meer denken, alleen maar schreien, van geluk of verdriet, zij wist het niet, totdat de slaap kwam en alles vervaagde in doffen, zwaren sluimer.

XVI.

Pia maakte de koffietafel klaar, zij had reeds een langen morgen achter zich, - eerst naar de kerk, toen het ontbijt en haar huishoudelijke bezigheden daar tusschen in een paar arme vrouwen te woord gestaan, die met haar gewone breedsprakigheid maar van geen uitscheiden wisten, en nu was het reeds bij twaalven.

Een paar keer had zij geluisterd aan de deur van Lucy's kamer, 't bleef er stil; eens was zij stil naar binnen geslopen, het kind sliep rustig, het gezichtje in de kussens gedoken en een kwartier geleden had zij het ruischen van het bad gehoord, zij was dus op, en zou zeker voor den lunch beneden komen. Gelukkig dat zij had kunnen uitslapen.

De bel! 's morgens werd telkens gebeld. Maar toen een krakende, bekende stem in de gang:

- De juffrouw thuis?

- Jawel, juffrouw!

- Zoo meisje, dan vind ik den weg wel, in de huiskamer zeker. - En terwijl Pia een zucht slaakte van ontmoediging, glipte tante Cecile's lange, magere gestalte om de deur.

- Ik stoor toch niet, ben je al wakker...

- Nu tante, wat denkt u van mij?

- Ja, weet ik het, je bent zoo wereldsch en zoo modern geworden, dat je best een gat in den dag kunt slapen en van het ontbijt het koffieuurtje maakt.

- Toch niet, tante. Ik ben op den gewonen tijd opgestaan.

- Maar die - zij wees met den duim naar boven - die nicht, schoonzuster, weet ik het - hoe die familie in mekaar zit - slaapt zeker nog, na dat afjakkeren van gisteravond?

- Lucy? Ja, zij is nog boven, maar zij komt wel dadelijk beneden, zou ik denken.

- Zoo! Des te beter, want ik moet je juist over haar spreken. Wat moet die meid zich gisteravond weer mal aangesteld hebben.

- Staat het in 't Ochtendblad? vroeg Pia ondeugend.

- 't Doet er niet toe. Ik heb het gehoord, en je weet, ik hoor alles - al... les...

- Dan heeft u al wat gehoord in uw leven.

- Je hoeft mij niet te bespotten, dat komt niet te pas. Ik schaam mij niet oud te zijn, 't is een voorrecht. De schaduwzijde is alleen, dat je zooveel rare dingen beleeft, want de jeugd van tegenwoordig - 't is wat te zeggen! - toen jullie jong waren, dacht ik al: Wat 'n verschil met mijn jongen tijd, maar 't is nog niets met wat ze op vandaag durven doen.

- Een kopje koffie, tante?

- Neen, dankje. Daatje wacht mij met de koffie,

en dan drink ik te veel, - ik wou maar zeggen, 't moet schandelijk geweest zijn, zooals zij gisterenavond heeft gedanst - iedereen is er vol over - een echte - ja, ik weet niet, hoe heet dat mensch ook, dat met bloote voeten danst, - Isem - Isembart of zoo iets? 't Mankeerde er alleen maar aan, dat zij ook haar kousen en schoenen uittrok.

- Neen, dat deed zij niet tante!

- Heb jij het gezien?

- Ja zeker, tante en ik vond het prachtig mooi, niets stuitends; als alle dansen zoo waren, zou niemand er iets tegen kunnen hebben - zelfs u niet.

- God bewaar me... Dansen is onbehoorlijk, altijd...

- Franciscus van Sales heeft er niets tegen. - David danste toch vóór de ark en de engelen in het Paradijs...

- De engelen - de engelen - Ja, 't heette de engelendans, verbeeld je, wat weet dat schepsel, de dochter van die gemeene Elsa van engelen en hun dansen af...

- O tante! Spreek daar toch niet altijd over. Lucy is door onze Bets zoo goed opgevoed, die is meer haar moeder geweest dan haar eigene.

- 't Is mij een mooie opvoeding geweest. Alles wat er nog goeds in gekomen is, ging er weer uit bij die jodenboel van Nans Wailer, - de aard deugt niet en ik vind het verschrikkelijk, dat die ouwe Gerard zich aan dat kind heeft verslingerd, 't geeft ellende en schandaal, dat voorspel ik je.

En de dorre vinger ging in heftig gebaar op en neer.

- Och tante, kwam Pia verveeld. Gerard is oud en wijs genoeg om te weten wat hij doet.

- Oud ja, - maar wijs? Hij is gek zeg ik je, van den duivel bezeten, mal als een oud kind - ieder kan het op zijn vingers nagaan, dat het niets geeft, een huwelijk met zoo'n jonge spring in het veld. Zij laat hem zitten en danst de wijde wereld in, - je zult het zien. God geve dat ik het niet beleef, maar jullie - je vader en moeder hadden het moeten weten - je moeder, die zoo'n hekel had aan Elsa Duroy en ze niet eens ontvangen wilde...

- Tante, ik wou dat u dit alles aan Gerard zei, misschien helpt het, misschien helpt het ook niet. Ik zou ook zeker nooit Lucy voor zijn vrouw hebben gekozen, maar nu 't eenmaal zoo is, kan ik er niets aan doen.

- Je mocht er niet aan meewerken, je mocht haar niet ontvangen in je huis, je moest je vooral er tegen verzetten, dat zij zich met al die pretmakerij aanstelt als - als - een lichtekooi.

- Dat is niet waar, en Pia's bleeke wangen gloeiden plotseling van verontwaardiging en schaamte - uw leeftijd geeft u geen recht om zulke dingen te zeggen van een braaf, roomsch meisje als Lucy.

- Braaf, roomsch meisje, waar zijn die tegenwoordig? Zij doen allerlei dingen, die je niet van hen mag verwachten. Zij worden student, zij fietsen met jongelui, zij roeien en sporten en spelen komedie - zij trekken

het land door zonder chaperon, verbeeld je zoo iets in onzen - ja, zelfs in jouw tijd - zij vragen zelfs haar man, en daarvoor worden vereenigingen opgericht van tooneel en gymnastiek of andere springerij, en dan zetten zij er R.K. voorop en zij krijgen er nog een pastoor of kapelaan bij als adviseur - een mooie wereld is het, waar moet het naar toe - als de geestelijken zelfs mee doen?

De deur ging open en Agnes kwam binnen.

- Goeien morgen, hè tante Cecile, wat ben ik blij u te zien!

- Jongejuffrouw, vertel nu maar geen leugens - want al komt u ook nog zoo dikwijls in de stad, nooit brengt u de ouwe tante een visite. - Je zuster Marie, die weet nog wel wat een oud mensch toekomt - en 't valt je erg tegen mij hier te vinden. Logeer je hier ook, om deel te nemen aan dat mooie, prachtige werk van die roomsche gekkenhuizen?

- Is dat niet echt mooi, volgens u?

- 't Mocht wat, eerst maken zij de menschen gek met al hun moderne kunsten en dan bouwen zij huizen om ze op te bergen. Bleven zij maar kalm, ouderwetsch, dan waren al die nieuwe ziekenhuizen niet noodig. Zij krijgen van mij geen cent, geen rooie duit als ik dood ben.

- Heel goed tante, als u het mij maar geeft...

En toen tot tante Pia:

- Is Lucy nog niet beneden? Wat heeft zij een succès gehad. Pyramidaal, zonde en jammer dat zij

zich niet heelemaal er aan wijdt. Ik heb Otéro gezien, en Matahari en Duncan, maar ik moet u zeggen, zij heeft mij veel meer geïmpressioneerd. - Zalig, goddelijk...

- Hoor je het nu, hoor je het nu? grinnikte tante, de aanstaande vrouw van Dr. van Berne, jouw zuster en mijn nicht, een danseres van beroep, - 't is aardig, 't is lief!

- Wat zou dat? Vindt u er iets ergs in? Als mijn heidensche moeder het toestaat, word ik operazangeres, ga ik aan het tooneel! Ik wou dat ik Lucy's natuurlijk talent had. Ik stond naast Bruno Wegers, hoe die onder den indruk kwam - neen maar, - ik geloof zeker dat hij doodelijk van Lucy is.

Alleen Pia's beurtelings rood en wit worden, verried hoe zij leed onder dat ondoordacht gepraat - zij verlangde vurig dat tante zou opstaan vóór dat Lucy of Gerard binnenkwamen - maar nu eerst zat zij stevig op haar praatstoel. Agnes had een boozen lust haar te prikkelen, en zij werd er steeds opgewondener door.

- Die dominees zoon? Bedoel je dien? Weet je wel Pia, hoe lang geleden, ik jou daar tegen heb gewaarschuwd! Zie je wel dat ik gelijk had, en dat mijn ouwe oogen scherp zien?

- 't Doet er niets toe, tante, nu Lucy geëngageerd is.

- Maar nog niet getrouwd! Goddank!

- Nu zijn wij het roerend eens, tante Cecile, ik zie ook niets geen heil in dat bespottelijke huwelijk.

Hoe gauwer het af raakt, hoe beter. Ik wil u gaarne daarin een handje helpen, dat is zeker een verdienstelijk werk.

Een bescheiden tikje aan de deur en Lucy kwam binnen; zij zag er een beetje vervallen en moe uit, geel van tint, met donkere kringen om de roode oogen, een huiltrek om de lippen.

- Daar heb je de danseres - hoe noem je ze ook nicht Agnes, - ik kan die vreemde namen niet onthouden - maar 't moet mooi zijn geweest, prachtig, heb ik gehoord. Heerlijk voor den dokter, je aanstaanden man, een vrouw te krijgen, die zoo ver is in de edele danskunst, juist iets voor een doktersvrouw. Je ziet er katterig uit.

- Ik heb ook zoo'n hoofdpijn...

- Dat komt er van, dans je niet, dan heb je niet! Ben je van plan als je getrouwd bent, ook zoo te blijven dansen?

- Natuurlijk, plaagde Agnes, dan danst zij met haar man den heelen dag. Pa vertelde, dat oom Gerard nooit dansen heeft kunnen leeren en jij kende het zonder leeren.

- Een voorrecht, glimlachte Lucy treurig.

- Je bent een ondankbaar schepsel, jij zou als danseuse noble een wereldreputatie kunnen krijgen. Zonde, zoo'n talent te laten roesten. Je bent in mijn achting gestegen, Luus, en ik zal het Mia zeggen: Je weet niet wat in jouw liefste vriendin zit.

Tante Cecile stond statig en indrukwekkend op.

- Ik heb mijn leven te lief, want jullie drieën, jij ook Pia, zooals van je broer, zeg ik ook van jou, hoe ouwer, hoe gekker, - hebt het er op gezet mij een beroerte van ergernis te doen krijgen. Ik groet de dames.

En stijf en waardig keerde zij zich om, stapte de kamer uit, door Pia gevolgd, die haar wilde uitlaten.

In den gang zeide zij haar nog:

- Die andere deugt ook niet. Mia is een goed kind, maar dat is een bedorven, wereldsch schepsel en Lucy ziet er uit of zij zoo pas uit het water is gehaald, - als een ouwe vâdoek, en dat moet nu zoo'n groote kunstenares heeten! 't Is me wat moois, 't spijt me dat ik Gerard niet heb ontmoet, maar ik zal hem schrijven hoe ik over zijn trouwerij denk.

- Doet u, wat u niet laten kan, zei Pia tot afscheid. Nog geen vijf minuten later rolde het coupétje van Gerard voor. Hij liep vlug en opgewekt de trappen van het bordes op, maakte de huisdeur open, ontdeed zich van pelsjas en hoed en stormde de eetkamer in.

Lucy kwam hem tegemoet, een beetje langzaam, met niet veel élan, hij sloot haar in zijn armen, kuste haar op de haren, lichtte haar kopje op en keek haar in de oogen.

- Zoo, een beetje afgedraaid? Ik was toch zoo ongerust, maar je ziet er naar omstandigheden best uit. - Wat heb ik van je moeten hooren, wat 'n succès! Heel Amsterdam is verrukt. Wat 'n beroemd vrouwtje krijg ik, zoo iets had men nooit eer gezien.

- Dat zeg ik ook, beaamde Agnes.

- En - en - vroeg Pia aarzelend, hoe vonden de menschen het? Tante Cecile kwam vanmorgen reeds met opgestreken zeil - als je haar hoorde was heel Amsterdam geërgerd en verontwaardigd.

- U weet wie 't zegt, schimpte Agnes.

- Ja, maar - zij heeft het gehoord...

- Van haar ouwe kwezelvriendinnen, die 't weer hoorden van jaloersche moeders...

- Laat ze praten mijn lief meisje, die totebellen. Je hebt de heele zaal gelukkig gemaakt, vreugde gebracht met jouw heerlijk talent, maar 't is nu eenmaal geweest... ieder is verrukt - en voortaan dans je niet meer voor zooveel onbescheidene oogen, maar in den intiemen huiselijken kring - voor mij alleen.

Agnes trok een grijns achter haar rug en Lucy zeide:

- Als het Aschwoensdag is, begint voor mij de ernst van het leven. Tot dan heb ik nog zooveel te doen, zooveel...

- Wanneer je hofarts ten minste niet zegt: Tot hiertoe en niet verder...

- O neen, neen, dat zegt u niet. Wat hebben wij vandaag ook Agnes? Thee bij Alice Witte en van avond - neen van avond niets.

- Goddank!

- Ja, zei Pia, voor mij ook vacantie.

- Maar morgenavond, sauterie bij G. en overmorgen vergadering en Zaterdag hier diner en dan zouden wij Maandag naar het gemaskerd bal van G.D.I. gaan,

en Dinsdag raoût bij de Z's en dan nog eens een gezellig onderonsje van de Fancy-meisjes, - wij weten nog niet bij wie - en dan - ik word er dol van - mijn hoofd loopt om - wat 'n werk, wat 'n werk!

- Zachtjes aan, kind, ja zachtjes - vandaag stil thuis blijven,

- Ik zou die koppen thee maar laten loopen, Luus. Van avond ga ik naar het Concertgebouw, dus voor mijn plezier hoef je niet uit, zei Agnes.

- Ja maar ik moet er zijn om af te spreken...

- Om van je succes te hooren.

- O neen, dat laat mij koud - ik weet dat ik mijzelf heerlijk gegeven heb in dien dans. Was er iets ongepast in, oom - tante...?

- Neen, kind, volstrekt niet, zoo kon je in de kerk dansen gelijk het in de middeleeuwen nog gebeurde.

- Le Jongleur de Notre Dame, weet u dat mooie sprookje tante, van dien armen acrobaat, die monnik werd en iets ter eere van O.L. Vrouw wilde doen en hij kon niets dan springen en buitelen. De broeders zagen hem voor het Mariabeeld zijn capriolen uitvoeren en toen riepen zij den abt. Allen stonden zij verbaasd en ergerden zich, maar toen de stakkerd vermoeid neerviel, stapte Maria uit haar nis en veegde hem het bezweete voorhoofd af. Ik ben ook zoo'n jongleur, die voor niets anders deugt.

- Fishing compliments, - en Agnes sneed haar broodje door, terwijl Gerard zijn meisje langs het haar streelde.

- Eet je niet! Kom, zoo'n heerlijk kalfsoestertje.

Zij at haast niets, zonder smaak, alleen om tante en oom plezier te doen - 't leek haar alles nog zoo vreemd toe.

- Ik geloof dat ik van middag maar wat ga rusten, zeide zij met gesloten oogen tegen Gerard aanleunend, dan ben ik van avond weer frisch.

Hij zag haar bezorgd aan, hoe verstandig hij haar besluit ook vond, toch verontrustte hem haar wijsheid, 't was een bewijs, dat zij zich niet normaal voelde - die behoefte aan rust.

- Verbeeld u toch eens, oom, ratelde Agnes, mijn oom, dominé Wegers, kan niet meer uit zijn humeur raken, dan als tante Mita onwel is, of hoofdpijn heeft. Die arme sloof houdt zich zoolang goed tot zij er bij neervalt, omdat hij anders woest wordt als zij gaat rusten.

Lucy keek Gerard van ter zijde aan en fluisterde:

- Zal je dat ook doen Gé, als 't vrouwtje moe is of ziek?

- Dat kan je begrijpen - en hij trok haar dicht naar zich toe.

- Bruno zei - aandachtig keek Agnes Lucy aan, maar zij verroerde zich niet, alleen verbeeldde zij zich dat haar huid aan de slapen een ietsje roosde - dat de arme vrouw nu geen leven meer had, nu hij de dominee's-bef aan den kapstok heeft gehangen. Heeft u hem gesproken oom Gerard, gisterenavond op het feest?

- Neen, je weet ik ben pas later gekomen en vroeg heengegaan - dadelijk na den engelendans.

- Wij stonden naast mekaar. Ik begon met erg te critiseeren, ik had juist zoo'n vitbui. Bruno had weg willen gaan, ik haalde hem over te blijven - nu hij had er geen spijt van. Hij wist niet wat hij zag en ik, ik werd er stil door en dat is het grootste succes - als men mij stom maakt.

Nu merkte zij duidelijk, dat Lucy's gelaat verlicht en doorstraald werd, als het ware door een stillen lach, 't was of zij nu als een gelukkig kind in de armen van haar vaderlijken verloofde in zachten sluimer viel, of groote rust over haar kwam...

Zie zoo, wij weten het, - zeide Agnes tevreden tot zich zelf.

XVII.

Den volgenden dag was Lucy haar vermoeidheid geheel te boven; zij ging met Agnes winkelen, maakte een paar visites, regelde financieele zaken als een kleine minister - zeide de bewonderende Gerard - voortaan laat ik je al mijn zaken over. Jij schrijft de rekeningen uit, je houdt mijn boek - ik bemoei mij met niets meer.

- O wat zullen de menschen het dan betreuren, dat hun dokter niet ongetrouwd is gebleven, lachte zij - want ik zal er achter heen zitten, niemand overslaan en wie 't goed betalen kunnen, reken ik dubbel tarief.

's Avonds reden de beide meisjes naar de sauterie; daar het heel intiem was, behoefde Pia niet als chaperon mee te gaan, zij was er dankbaar om, zij had zooveel te schrijven en nog te regelen, voor het diner van Zaterdag. Zij ook verlangde naar het einde van het feestseizoen, de tegenwoordigheid van Agnes benauwde haar - zij mocht het meisje niet, zij was zoo heel anders dan Mia, zoo vrij, zoo hard.

Lucy hoorde op dit avondje van niets dan van haar succès, de lof scheen eenstemmig, de critiek bleef achter

de schermen, - soms vond zij het prettig, maar dan ook weer vervelend, - toen zij naar bed ging, smachtte zij er naar, dat alles uit was en zij stil in Nijmegen terug mocht zijn in haar kamertje, maar zij wilde niet denken, neen, nu niet, later!

Den volgenden morgen in de Galerij van het Paleis, waar zij nog iets te bestellen had voor het diner van tante Pia, stond zij onverwacht voor tante Nancy, die zwaarder geworden, er nog opzichtiger uitzag, hoewel geheel in het zwart.

- Hè, juffrouw, kruidje-roer-me-niet! kwam zij dreigend met haar face à main van goud en schildpad bengelend aan dikken, gouden ketting - leeft u nog? Is dat manier van doen, zich te engageeren en bij haar bloedeigen tante, want dat ben ik toch veel meer dan Pia, - geen visite te maken?

- Ik wist niet, dat u mij wilde ontvangen, antwoordde Lucy tamelijk bescheiden.

- En waarom niet? Om die ouwe geschiedenis van Tom? Verbeeld je! Dat die jongen gek was, en niet tegen een beetje flirtation kon, was jouw schuld niet...

- U heeft het mij toch bitter verweten, tante.

- Nou ja! Onder den indruk van het oogenblik, maar ik hoor achteraf, dat het allemaal zulke overspannen lui zijn die Hardy's, en dan 't is nog niet bewezen of hij expres het kraantje open liet staan. In elk geval is 't geen reden om oom en mij te negeeren. - Dat wij het nu geen ideaal huwelijk vonden van jou en Gerard

doet er niets toe - in elk geval je wordt een deftige mevrouw, rijkdom, stand, daar komt het toch tegenwoordig meest op aan, de man nu ja...

Zij haalde haar schouders op.

- Wat bedoelt u tante?

- Wel van verliefdheid is natuurlijk geen sprake, maar dat hoeft ook niet... als hij maar zorgt, dat jij 't goed hebt en je vrij laat. Werkelijk zoo'n huwelijk is het prettigste, je hebt dan maar wat tact noodig - en savoir-vivre - de rest komt van zelf, je begrijpt mij en vooral geen wiegjes...

Lucy kleurde.

- O tante, dat hebben wij zoo niet geleerd van 't huwelijk.

- Ja, jouw stiefmoeder en tante Pia, die fossielen - maar jij bent van een heel ander maaksel. Ik hoor dat je zoo'n groot talent hebt als danseuse - 't moet prachtig zijn geweest, subliem. Iemand, die de eerste ballerina's heeft gezien, zei dat het uniek was. Zeg, als jullie mij een visite maakt, sans rancune, geef ik een groote partij ter jullie eere.

- En moet ik mijn kunst vertoonen?

- Dat zal je toch heerlijk vinden er de gelegenheid toe te hebben. Ik beloof je een dankbaarder publiek dan die stijve roomschen.

- Een bezoek zullen wij u wel brengen, als 't u aangenaam is, maar voor het bal moeten wij bedanken. De volgende week is het Asch-Woensdag en daarna gaan wij niet meer uit.

- Quelle bêtise! Nu ja, na Paschen kan 't ook nog. Zie zoo, is alles nu vergeten? Grootma vond het ook niets aardig van jullie dat affront. Oom zei dadelijk: Dat komt van de religie, omdat ik Israëliet ben. Dr. van Berne is een vurige antisemiet.

- 't Is zoo niet, ik dacht dat -

- Dat ik boos was - neen, neen hoor! Ik ben 't geweest, maar boos zijn is goed, boos blijven verkeerd...

En zij zeilde weg, om dadelijk terug te keeren.

- Hoor eens! Ik zal het je maar zeggen, misschien maakt het je tot een nog blijder bruid. Tom's intiemen gelooven zeker, dat het nonchalance was. Hij kwam laat thuis, een beetje aangeschoten, hij schijnt met een - een vriendinnetje te zijn uitgeweest en toen... nu ja... misschien is het voor jou minder flatteus, maar artisten vergeten gauw... ik geloof niet, dat jij iets met zijn dood te doen hebt. Ik had het je eer moeten zeggen of schrijven, maar wij zagen mekaar niet meer en schrijven is zoo zwart op wit, en jij bent er natuurlijk al lang over heen. Nu weet je het - Dag!

Lucy stond onbeweeglijk naar een winkel-étalage van schoenen te kijken; 't duurde lang voor zij zich bewegen kon, toen legde zij de hand op het hart, trachtte een paar keer adem te halen. Alles doezelde om haar heen, zij hield de koperen stang langs het winkelraam stevig vast, anders was zij misschien ineengezakt. Zij had een gevoel of Nancy's face à main een

dikke stok was, waarmede zij haar tegen het hoofd had geslagen - na een oogenblik kwam zij weer tot zich zelf, deed eenige stappen en ging toen een melksalon binnen, waar zij kon gaan zitten. Werktuigelijk bestelde zij een kop chocolade, - zij beefde over al haar leden en kon nog maar niet duidelijk beseffen, wat zij gehoord had. Eerst toen zij een paar teugen van den warmen drank op had, kon zij geregelder denken.

- Tom dood! buiten haar om! In plaats van poëtisch treuren, had hij haar vergeten met... met anderen... misschien was dat treuren op zijn manier geweest, dan was het nog erger of... flitste het door haar geest, Tom verdiende niet dat zij zijn liefde au sérieux nam, zij was een amusementje voor hem geweest evenals die anderen - hij had het zich verbeeld verliefd op haar te zijn. Nauwelijks in Amsterdam terug, had hij zijn oude liefhebberijen en gewoonten weer aangenomen. Foei, wat was de wereld toch slecht, en zij zelf zoo dom. Hoe had zij zich onnoozel betoond, te denken dat een jongen haar liefhad tot zelfmoord toe - bespottelijk! En zij had zoo om hem getreurd, zich voorgenomen te boeten, haar leven eigenlijk bedorven om dien losbol - dwaas! dat zij zich nu volstrekt niet gelukkig of verlicht voelde, zooals zij stellig had verwacht het te zijn, als haar ziel van dien schuldenlast zich ontheven zou voelen - neen, zij was nog te veel in de war om zich rekenschap te geven van haar gevoelens - maar wat zij ontwaarde, was niets dan groote hulpeloosheid, of zij een

steun miste, of een doel, waarnaar zij streefde vervallen was; zij voelde zich zwak, of zij voortaan niet anders dan strompelend en wankelend vóórt kon gaan. Alles was veranderd, alles, maar hoe? Wat zou er nu gebeuren?

Zij liet haar chocolade staan, betaalde en ging verder haar keel scheen toegepropt, haar hart bonsde en sloeg als wilde het zich met geweld aan haar doen voelen... Zij verliet de Galerij, buiten in de frissche winterlucht kon zij weer ademen, en toen bedaarde het wilde, onstuimige kloppen langzamerhand ook, zij liep eerst langzaam, toen wat vlugger... daar stak zich een hand tusschen haar arm - verschrikt keek zij om - Agnes.

- Wat loop je vreemd?

- Och, ja, ik denk dat de kou mij heeft bevangen.

- 't Is anders niets koud, zoo'n flinke bries - waar ben je geweest... ga je naar huis?

- In de Galerij, een boodschap voor tante, kom mee?

- Ja, ik was bij - zij noemde een specialiteit op muzikaal gebied - en hij liet mij zingen, mooi materiaal, maar er moet een massa aan geplooid en geschaafd en gemorreld worden - vervelend! Ik hou niets van dat geknoei.

- Maar je moet toch studeeren, je stem dient geschoold...

- Nou ja, - maar als je zoo'n overweldigend mooie stem hebt, als b.v. Patti of Melba, dan kijken de lui heel anders. 't Scholen bederft je talent gewoon, - 't valt mij bitter tegen.

- Je komt er zoo gemakkelijk niet.

- Als ik niet brilleeren kan, als ik geen ster word van de eerste grootte, dan is 't mij de moeite niet waard te beginnen. Met goedkoope lauweren ben ik niet tevreden.

- En je wilt er niets voor geven?

- Neen, anderen moeten het doen. - Vertel er maar niets van aan oom of tante, ik zal de ouwe lui er ook niets van aan den neus hangen. Ik ben er eigenlijk opzettelijk voor naar Amsterdam gekomen. Dat fuiven van jullie kan mij niets schelen, dat snap je. Jongen, jongen! wat 'n drukte geven zij zich toch, in hun zoogenaamd mondain gedoe, 't blijft toch zoo echt in-burgerlijk. Zeg, is Bruno morgen ook geïnviteerd?

- Ik geloof het niet, hij komt nooit meer bij tante en oom.

- Daar heeft hij zijn reden voor.

- Weet jij daar iets van?

- Natuurlijk - hij is verliefd op jou en hij is te eerlijk en te weinig modern, om daarvan misbruik of gebruik te maken.

- Och kom? Je fantaisie is weer aan het werk.

- Dan had je hem moeten zien onder jouw dansen. Kind! wees toch wijzer, vergooi je leven niet, wij leven maar éénmaal. Je zult je zoo diep ongelukkig voelen, als je tot bezinning komt en je bent getrouwd met zoo'n saai, oud heertje als onzen goeden oom, - dan is er niets aan te doen.

Tot bezinning komen, was zij het nu niet? Geheel

en al, helder en klaar? Zij huiverde en Agnes voelde de trilling in haar arm overgaan.

- 't Ergste is dat hij je oom is geweest; en hij zal voor je altijd niets anders zijn dan oom - verbeeld je als jij vijf en dertig bent, dan is hij bij de zestig. Winter en lente. December en Mei - en je kunt zoo gelukkig zijn. Bruno is een beste jongen en zoo knap, en interessant zag hij er uit, jullie bent beiden jong.

- Och Agnes! Plaag mij zoo niet. Er is niets aan te doen. Ik heb mij uit vrijen wil met oom geëngageerd. Ik houd veel van hem.

- En van Bruno?

- Ik denk aan geen Bruno.

- Houd je nog altijd van dien dooien jongen, dien violist, maar wij kunnen niet met de dooden leven...

- Neen, dat is uit - heel uit.

Agnes lachte honend.

- 't Moest eens niet uit zijn, iemand die al een jaar bijna dood is - welke weduwe zelfs kan daar tegen?

- 't Is alles gekheid. - Lucy trok haar arm terug, je begrijpt toch dat ik mij door zoo'n jongensliefde niet laat influenceeren als van Bruno wanneer er tenminste iets van waar is.

- Jongensliefde! En hij heeft zijn toekomst er aan opgeofferd. Om jou wordt hij geen dominé, om jou heeft hij ruzie met zijn ouders, wil hij zelfs roomsch worden.

- Je praat van dingen, waar je geen verstand

van hebt. Nu klonk Lucy's stem werkelijk boos, inwendig dacht zij: Wat een akelig nest is die Agnes toch, zoo'n verschil met mijn lieve Mia.

Agnes had nog geen rust; thuis vroeg zij aan Pia waarom Bruno niet gevraagd was, en George wèl.

- Dat is heel iets anders. Bruno komt nooit meer hier, en George is de broer van Lucy.

- Bruno is mijn volle neef.

Pia antwoordde niets, maar zij vond Agnes' pretentie belachelijk - als men nog de neven van je nichtjes verzoeken moest - zij kreeg wat te veel van die neven en nichten - dit diner met kleine danspartij er na, was een afdoener, voortaan zou zij haar waardigheid van vrouw des huizes afleggen, ze aan een ander toevertrouwen - zij was er niets rouwig om, zij verlangde naar rust en kalmte. - 't Liefst zou zij bij haar zuster Elisabeth in Nijmegen haar intrek nemen en stil voortleven tusschen lectuur, handwerken, kerk, maar 't mocht niet. - Werken zoolang het dag was, - zij had hier zooveel te doen. Wanneer zij geen huisvrouwplichten meer te vervullen had, zou het veel kalmer zijn, - je bent niet op de wereld om je gemak te zoeken, - haar zuster Coba had het vrij wat zwaarder gehad en ook Sophie nam het rustige weduwschap niet aan, wijdde zich aan ongeneeslijke zieken als Dame du Calvaire.

Bovendien had Pia nu andere zorgen; tante Cecile's ongezouten waarheden hadden haar dieper in de ziel gegrepen dan vroeger ooit het geval was - van alle

kanten stormde het op haar aan, dat het huwelijk van Gerard en Lucy een ontzettende vergissing, een zware misslag was, dat het vreeselijke gevolgen kon hebben. Zij vond Lucy zoo vreemd dezer dagen, nu eens dol opgewonden, dan down, suffig bijna, - zij bad veel voor hen beiden, maar gebed bracht haar geen troost, geen verlichting. Hoe zou zij er zich in mengen? Toevallig gaf Gerard daartoe aanleiding, hij liet haar den brief van tante Cecile lezen.

- Hoe vind je ze, die ouwe tooverkol?

Langzaam vouwde Pia het papier, nadat zij het gelezen had weer ineen en sprak toen ernstig:

- 't Is geheel tante Cecile, maar als een ander het had gezegd Gé, zou je misschien er door zijn gaan nadenken.

- Nadenken? Wat bedoel je? Valt er iets na te denken, of heb ik misschien niet reeds genoeg nagedacht? Moet de brief van die zeurkous, die zemelaarster mij aan 't nadenken brengen en met wat voor resultaat?

- Dat - dat je afvraagt òf je niet vóór de grootste domheid van je leven staat.

Hij zag haar woedend aan, beet zich op de lippen.

- Wat weet jij van die dingen, snauwde hij, en holde de kamer uit.

Aan het diner begon Agnes weer over Bruno.

- Voor mijn part vraag hem! zeide Gerard, officieel zal wel niet noodig zijn.

Pia maakte geen opmerking en ook Lucy zeide

niets, maar dien avond was zij onbezorgd vroolijk, bijna uitgelaten. Op Agnes' verzoek, begon zij te dansen, terwijl haar nichtje accompagneerde - spoedig raakte zij weer onder betoovering en gaf zich geheel - maar plots bleef zij staan - streek met de hand over de oogen, drukte de andere op het hart en wankelde toen naar een stoel.

- Wat scheelt je lieveling? vroeg Gerard haar bezorgd terwijl hij naast haar ging zitten. Vermoei je toch zoo niet - je maakt je veel te druk.

Zij lachte weer.

- Een beetje duizelig, anders niet!

Hij wilde haar kinderlijk tegen hem doen aanleunen, zooals zij anders gaarne deed, maar nu trok zij zich terug en ging naar de piano met Agnes over muziek praten. Zij voelde zich nog niets wel maar overwon zich om zoo natuurlijk mogelijk te doen.

- Zij is niet goed, verzekerde Pia, zij moet rust nemen.

Gerard haalde de schouders op.

- Wel neen, meisjeskwaaltjes - vapeurs noemden zij dat vroeger - zij is kerngezond.

- Je moest haar laten onderzoeken.

Weer trof haar een woedende blik en hij beet haar toe.

- Je wordt nu werkelijk een tweede tante Cecile, waarvoor je altijd aanleg hadt.

Het diner liep uitstekend af, daarna gingen de gasten. in de mooie, ruime suite, die tot danszaal was ingericht. Bruno was toch gekomen, na het diner echter -

't had hem zware strijd gekost - maar hij wilde Lucy zeggen hoe zij hem had doen genieten van haar kunst.

Toen Lucy hem zag, scheen alles rondom haar verheerlijkt - zij had dien heelen avond en dag zich maar telkens toegeroepen: ‘Ik wil niet nadenken - er is niets aan te doen - alles moet blijven zooals het is...’ maar toen zij Bruno zag, ontvlamde in haar plots een heftige begeerte naar geluk, naar liefde, naar bedwelming - naar vergeten...

Haar gelaat straalde toen hij haar begroette.

- Hoe lief van je te komen - zeide zij.

Wat was zij mooi, heel in 't wit met niets dan witte rozen in het haar en op de borst.

- Als een bruid, dacht hij, en toen op eens - een ijsbruid! Zoo wit en doodsch...

Maar juist begon alles te schitteren aan haar, een zonnebruid - vol goud en licht...

- De wals! Je kunt immers dansen...

Hij danste heel goed, hij schold zich een zwakkeling, maar kon niet weigeren.

- 't Laatst, 't laatst...

En alsof zij hem verstond, fluisterde zij hem toe:

- De laatste dans! Dinsdag is het Carnaval en dan - dan begint het leven voor mij, het echte, ernstige leven.

Hij drukte de lippen samen om niets te laten ontsnappen, van wat hem de ziel vervulde, hij nam haar in zijn armen en zij wervelden door de zalen, alles vergetend, wat rondom en in hen was.

- Wat danst hij mooi, voor een aanstaande dominé!

- Dat de dokter het goed vindt.

Gerard staarde den verleidelijken dans aan met iets van weemoed of jaloezie in de oogen. Voor 't eerst van zijn leven verlangde hij ook te kunnen dansen, op de maat der muziek meegevoerd te worden in dolle warreling - hij zag haar in de armen van Bruno, hoe zijn hoofd voorover boog om bijna 't hare aan te raken, hoe zij alles schenen te vergeten - 't priemde hem door het hart - dat genot, die vreugde kon hij haar niet geven. Hij voelde een woesten lust haar uit Bruno's omhelzing te rukken, op zijn armen te nemen, weg te dragen verre van daar, waar niemand hen kende, waar zij alleen zouden zijn, heel alleen.

Hij werd weggeroepen en terwijl hij in zijn coupé door de donkere straten reed, dacht hij er aan, hoe zij bij hem thuis vroolijk dansten en flirtten en hoe zijn meisje daar lag in de armen van den knappen, grooten Bruno, door hem omvat werd, met hem rondwarrelde en zwierde in vurigen dans.

Hij vervloekte zijn betrekking, zijn ouderdom, om dadelijk weer zich zelf voor dwaas en onredelijk te schelden, het kind was nog jong en levenslustig, hij kon haar alles geven, wat haar hart begeerde, hoe meer zij nu genoot, hoe rustiger zij later zou worden.

Die ellendige praatjes van oude juffers, Cecile en Pia, hij lachte er om - hoeveel huwelijken van oudere mannen en jonge vrouwen zijn niet door en door gelukkig. Als 't andersom ware geweest, zou 't erger

zijn. Neen! hij moest het zich uit het hoofd zetten, 't was zijn geluk, zijn toekomst, dat lieve, zoete meisje - maar toch! toch! als die passie hem niet had aangegrepen, hoeveel rustiger zou hij zijn geweest, 't kostte hem nu reeds moeite zijn gedachten bij de patiënten te houden, vroeger ging hij er in op - en dat sanatorium, hij moest zich geweld doen, er zich nog voor te interesseeren, maar als dat ellendige feestvieren voorbij was en hij en zijn Lucy waren ernstige getrouwde menschen geworden, zou alles veranderen, dan kon hij weer normaal denken en werken.

Intusschen stonden Bruno en Lucy een weinig afgezonderd uit te rusten.

- Lucy, smeekte hij, nog één - een enkele keer.

Zij schudde het hoofd.

- Neen Bruno, 't agiteert en vermoeit mij te veel. Ik wil het kalm aanleggen. 't Is de laatste dans geweest, onthoud hem goed.

Hij zeide niets, maar wendde het hoofd om, zijn lippen, zijn oogen, alles beefde aan hem.

- Jephta's dochter, fluisterde zij nog en zag hem aan met een blik, die hem door de ziel sneed.

- En nu, ging zij weer vroolijk voort, moet ik tante helpen, ik ben voorloopig dochter des huizes, in afwachting van vrouw en meesteres - wat zal ik gewichtig doen - zóó! en zij zette zich deftig in postuur.

Dien avond naderden zij elkaar niet weer.

XVIII.

- Neen tante! Van avond ga ik niet naar het bal-masqué, ik heb er genoeg van. Ik had willen volhouden tot Aschwoensdag en dan voor goed rusten - maar 't is beter, dat ik er nu maar 't bijltje bij neerleg.

- Heel verstandig van je, beaamde Pia.

- Dan ga ik van middag naar mevrouw Ameland onze financiën regelen. Ik heb alles keurig in orde, van mijn verslag - en van avond dan helpt u mij alles nog eens beredderen. U is zoo'n specialiteit op administratief gebied, tantekelief.

- Ik vind het best hoor, maar je costuum...

- Och! dat bewaar ik maar, - ik heb 't zelf gemaakt en het kost bijna niets, - werkelijk ik heb er niets geen zin in.

- Dan heb je groot gelijk met stil thuis te blijven.

Daar kwam Agnes binnen.

- Wie praat van thuis blijveu? Jij Luus! Kind, ben je niet wijs geworden? Wanneer je alles voor het bal klaar hebt en wij alles afspraken met de Amelandjes om ons af te halen... wat bezielt je...

- Zij is zoo moe.

- Dwaasheid! Ik weet wel waarom je geen trek hebt.

Lucy's gezicht laaide plotseling op.

- Waarom? Je weet van niets.

Agnes knipte haar toe met het ééne oog.

- Connu, connu! Straks, entre quatre yeux.

- Je kunt toch alleen gaan Agnes, met mevrouw en de meisjes Ameland, kwam Pia.

- Ik met dat gevaarte alleen, ik zou je danken. Neen, als Pia de kuur verkoopt thuis te blijven, dan ga ik ook niet, dan zal ik zoetjes kousen stoppen. U heeft zeker nog wel genoeg sokken van oom Gerard, die kapot zijn. 't Is zoo'n gezellig werkje als je voor plezier uit logeeren bent.

- Het bal trekt mij niets aan...

- Nu ja, dat moet je zoo niet uitkraaien, - zulke dingen denkt men, maar men zegt ze niet. Oom Gerard kan toch in een domino er ook komen - sarde Agnes - en - iemand anders...

Pia zag beide meisjes aan, haar hart stond even stil. Zou het waar zijn, had Lucy een andere affectie en streed zij er moedig en flink tegen?

- Ga nu van middag rusten - hield Agnes aan, dan ben je van avond frisch als een hoentje, gister heb je toch ook den heelen dag niets bijzonders gehad.

- Neen, van middag bij mevrouw Ameland had ik het meteen willen afzeggen.

- Ik zou 't maar laten - nog één keer en dan morgen kun je een voorproefje hebben van die vervelende Vasten. o Ja, ik geloof dat oom met ons morgen

naar de Opera wil gaan - Butterfly, niet waar tante?

- Ja, oom sprak er van.

- En dan is het uit, het heerlijkste carnaval dat je ooit beleefde, je laatste moet je maar denken. 't Is zoo leuk een bal-masqué, al zal 't weer zoo echt hollandsch stijf zijn - wanneer je dat in Parijs hebt gezien - dol - echt met zoo'n entrain - eenig - zalig!

En toen op den natuurlijksten toon der wereld:

- Mijn hoogernstige neef Bruno zal er wel niet verschijnen - die is niet precies mondain aangelegd.

- Nu dan - ik zal maar meegaan - stotterde Lucy. 't Is ook jammer van mijn costuum.

- Zie zoo, nu word je verstandig. Je hebt er zoo aan zitten pikken - een rozenfée - je zult beeldig zijn. Ik maak er maar wat van - koningin van den nacht - tante Pia's zwarte japon, en wat sterren hier en daar - that will do... ik loop toch maar naast de Koningin bij de gratie Gods, ik ben 't in schijn, zij inderdaad.

- Ga dan van middag niet naar de Amelands, raadde Pia, een beetje bezorgd.

- Neen, dat is plicht, daar gaat geen letter van af.

Pia wist nu genoeg en zij was vast besloten in te grijpen en een eind te maken aan het armzalige engagement - hoe en wanneer wist zij nog niet, maar gebeuren moest het, hoe eer, hoe liever. Het zou Gerard pijn doen voor het oogenblik, maar dat zou beter zijn dan twee, misschien drie levens

te verwoesten. Zoo ging het niet langer - misschien had zij van avond er wel gelegenheid toe.

Lucy wond zich op om vroolijk te schijnen, maar het kostte haar hoe langer, hoe meer moeite, Gerard merkte er niets van, verheugde zich er over dat zij zoo goed en opgewekt scheen. Liefde verblindde zijn helderen doktersblik zeker, want wat anderen zagen viel hem niet op, hoe alles slechts kunstmatige opwinding was, de gloed der oogen, de blos der wangen, het lachje dat niet van haar lippen week...

Hij verslond haar met zijn blik, - wat was zij toch prachtig mooi, zoo lief en levendig en aanhalig, het zonnetje in huis - wat zou hij zich daarin koesteren! Altijd moest zij zoo lachen en dwaas doen, dat was toch zoo heerlijk om te zien en te hooren na alle ellende en gezeur en geklaag, wat zijn vak hem bracht.

Agnes ging met haar mee tot aan het huis van de Amelands, zij wilde verder in het Dames-leesmuseum haar middag doorbrengen.

- Foei Agnes, wat ben je toch kinderachtig met je geplaag, viel Lucy dadelijk uit toen zij op straat waren, altijd Bruno er bij halen, waar dient het voor?

- Omdat ik het niet kan aanzien, dat je wetens en willens je leven bederft en het zijne er bij.

- Onzin! Wat zal tante Pia denken!

- Die weet er niets van, en als zij 't doet des te beter.

- Ja, dat kun je begrijpen, zij die zoo slim is en met haar scherpe oogen diep in je ziel kan lezen.

- Och kom! Mijn ma kan tante Pia niet uitstaan -

zij zegt altijd - dat zij Mia tot zoo'n kwezel heeft gemaakt.

- Dan is jouw moeder minder scherpziende dan tante, want dat is niet waar.

- Dat denk je maar - een ongelukkige boel, die godsdienst brengt alles in de war - dat zie je aan Bruno - en nu helpt het hem niets dat hij met zijn familie overhoop ligt om jou.

- Agnes, dan toch...

- Nu ja, ik zal je niet meer plagen, ik vind het schattig van je, dat je toch naar het bal gaat, al is het zonder eenig animo omdat de ‘herrlichste von allen’ er niet is.

- Agnes, schei uit...

't Klonk als een noodkreet.

- Ik zal maar zwijgen, dacht Agnes, anders krijgt ze het hier midden op straat nog op de zenuwen en wat begin ik dan?

Later herinnerden zich de Amelandjes, dat Lucy bij het behandelen der zaken lang niet zoo pittig en flink was geweest als anders, zij was er soms geheel uit, vergiste zich telkens, scheen dan weer te droomen en met haar gedachten heel ver te zijn.

- Och, neem mij niet kwalijk, lachte zij, ik ben zoo moe. Als de feesten voorbij zijn, ga ik slapen als een molletje, een week lang, 't is of ik nooit uitgeslapen kan raken.

Bij het afscheid scheen zij echter weer normaal en vroolijk klonk van de straat haar roep tot Jenny en Daisy:

- Tot van avond! Da... a... g!

Ook aan tafel merkte niemand iets bijzonders aan haar.

- Van avond weer fuiven? vroeg Gerard.

- Voor het laatst, het allerlaatst, oom! verklaarde zij opgewekt - en dan ga ik leven voor mijn plicht.

- En je liefde, fluisterde hij haar toe. Liefde en plicht zijn immers één bij jou, zooals bij mij?

Zij schrikte, streek zich met de hand over het voorhoofd, zooals zij meer deed en antwoordde werktuigelijk:

- Zeker, zeker... natuurlijk!

- Kom, ga je kleeden, Lucy! drong Agnes aan, ik ga ook naar boven. Moeder Ameland komt precies half negen - je weet, ‘mijnheer’ is een man van de klok.

Zij liepen hard de trap op, boven klonk nog haar lachen; als instinktmatig ging Gerard de kamer uit, hij vermeed het met Pia alleen te zijn, hij voelde dat zij iets te zeggen had.

- Van avond moet ik de gelegenheid afwachten, sprak zij tot zich zelf. Arme jongen, hij lijkt zoo gelukkig!

In Lucy's kamer lag het rozenfeeën-kleedje op het bed - 't ging heel schuil onder de gazen rozen, die Lucy zoo handig maken kon en zoo bedriegelijk de natuur getrouw waren. Van rozen waren ook de kroon, de scepter en de slingers, die haar hals zouden omzwieren. Zij draaide het electrische licht op en zag even naar het costuum; met een huiver van afkeer wendde zij zich af.

- Bah! hoe kan men zich daarvoor interesseeren?

't is zoo min, zoo futiel - en toen dacht zij door de rozen, aan den rozenkrans, dien zij altijd placht te bidden, vóór dat zij uitging volgens haar gewoonte van braaf roomsch kind.

Zij knielde op haar prie-dieu voor het kruisbeeld en de kralen rolden tusschen haar vingers maar haar lippen baden niet mee, zij kon haar gedachten nog niet verzamelen. Loome zwaarte drukte haar geest en haar leden, zij voelde zich òf zij nooit meer zou opstaan - neen, niet kleeden, niet met die rozen zich omkransen, wegrijden naar de feestzaal, lachen, schertsen, het balboekje vullen, dansen - o foei! neen, zij rilde van afkeer, zij kon niet meer, het was alles hetzelfde, zoo leeg, zoo hol én toch zoo zwaar.

- Is dat nu het leven, niets dan dat? Het levensdoel? Geen wonder dat Mia er zich van afwendt, - neen, dat is het niet. Ik zal trouwen, heel spoedig, hier meesteresse worden, dit mooie huis zal het mijne zijn... ik zal het rijk hebben mijn leven lang, al mijn wenschen zal oom Gerard vervullen, ik zal goed kunnen doen, zooveel ik wil, weggeven, aan wie 't noodig hebben. Ik heb beloofd niet meer te dansen, ik verlang het ook niet meer, ik heb er genoeg van, meer dan genoeg maar ik wil reizen, dat zal hij toch met mij wel willen doen, anders met tante Pia, naar Italië gaan, Rome, heerlijk, en dan mijn oom den Benedictijn bezoeken - de oom die voor haar zweefde in een schijn van geheimzinnige bekoring - hem alles zeggen, alles wat ik voel, wat mij verwart...

- Maar ik bid nu, waar was ik ook gebleven? Bij de blijde Geheimen. - Wees gegroet Maria... onmiddellijk dwaalde haar geest weer af, al fantaseerend. Haar jong leven trok haar zieleoogen voorbij - die eerste jaren altijd tusschen vreemden, de mooie, lichtzinnige moeder, wier beeld flauwtjes leefde in haar, altijd weg, een vluchtige zoen, als zij heen fladderde, scherpe woorden als zij langer bleef, klappen zelfs om haar slecht humeur te uiten - toen eens die moeder binnengedragen, gewond, verminkt na het vreeselijke auto-ongeluk, zij en de broertjes naar grootmama.

O, die herinnering aan de ongelukkige moeder vervolgde haar in de laatste maanden als met scherpe roeden, het was soms òf zij zelf niet leefde, maar die moeder in haar, en dan was er nog een Lucy, neen Lucretia die maar toekeek en zich verdrietig maakte om de andere, zij het ernstige, godsdienstige, plichtgetrouwe meisje. - Later kwam met mama Elisabeth een andere geest in haar vaders huis, ernst, hooge levensopvatting, regelmatigheid, warmte, liefde, blijde jeugd, harmonie, ja, de ouderlijke woning was vol licht en gloed voor haar geweest.

Alleen bij haar logeeren in de mondaine familie van haar grootmoeder kwam de andere Lucy weer te voorschijn met haar lust tot genieten, tot zich uitleven, deze voelde zich thuis in de omgeving van niets dan genot, van wuft over alles glijden, alles licht opnemen, zich in niets verdiepen, alleen tippen aan het schitterend schuim van het leven - zelfs haar

oude grootmoeder deed niets anders. - Zij kwam dan thuis, verward, ontredderd, ontevreden, het duurde lang voor zij zich weer aangepast had aan den stillen, vromen geest van haar eigen te huis, voor zij de kalme blijheid van het eenvoudige gezin weer waardeerde, het verre boven het andere, drukke, onrustige gedoe stelde.

Na het pensionaat was haar dwependende genegenheid voor tante Pia begonnen; het logeeren in Amsterdam bij haar en oom Gerard, haar vriendschap met Mia. Het werd haar veel liever dan het Brusselsche verblijf met al zijn uitgangen van sprankelend genot - en toen kwam dat avontuur met Tom Hardy, haar bitter berouw, haar behoefte tot boete, al riep alles in haar jonge hart, naar levensvreugde, naar rein geluk, naar zoete liefde - en nu - nu - ô ja, wat had tante Nancy gezegd er viel niets te boeten, zij had geen schuld, zij had haar onbewuste koketterie schromelijk overdreven, maar nu was het te laat - zij had beslist over haar leven...

O God! wat had zij gedaan! Trouwen met een oom, zich door hem laten liefkoozen, vertroetelen, kussen, zonder dat zij hem iets anders kon teruggeven dan nog geen helft van wat zij voelde voor haar vader of haar broers. Het huwelijk als boetedoening, als straf, en zij had niets misdaan... levenslang oom's pop zijn, niets meer, zelf niets te kunnen geven, dan kinderachtig spelen en vleien - altijd de vroolijke, levenslustige Lucy met geweld onderdrukken...

Zij had niet willen denken al deze dagen, zij had maar gelachen en gespeeld en 's avonds bromnatri ingenomen om te kunnen slapen zonder droomen, over dag van het eene pretje naar het andere gehold, alleen om maar niet tot bezinning te komen - om niet tegenover zich zelf te staan geen minuut, geen seconde en nu stormde alles tegen haar op, herinneringen, illusies, vrees voor de toekomst, onzegbare angst. Wat wacht mij nog? O God! zal ik sterk kunnen zijn tegen mijzelf, tegen de wereld? Met uw hulp, uw steun? Zal de gedachte aan mijn plicht, mijn besef van verantwoordelijkheid tegenover u, sterk genoeg zijn? - ik wil, ik wil - maar zal ik altijd willen - 't is zoo moeielijk - zoo zwaar - juist dat willen.

Zij herinnerde zich, wat zij eens gezien had, in het Hippodrôme, een forsche man op een romeinschen wagen, bespannen met twee woeste, vurige paarden, die hij met al zijn kracht tot eendrachtig samengaan dwong - zij zag weer de korte, ineengedrongen gestalte; de krachtige armen, hoe de spieren zwollen, zich spanden, de vingers als ijzeren schroeven zich klampten om de teugels, hoe zijn gelaat als van vuur scheen, het zweet druppelde op zijn voorhoofd - hij bleef hun meester, maar hoe?

Het eene dier sprong brieschend, schuimbespat naar links, het andere steigerde rechts, en toen hij eindelijk ze voor een oogenblik rustig in het gareel deed loopen, brak het publiek los in dol gejuich en haar fijne handjes klapten mee, dat de handschoenen er van scheurden.

En dat zou zij ook moeten doen! De beide Lucy's in haar bedwingen, hen laten samengaan kalm, bedaard, - neen! de goede, ernstige Lucy alleen mocht er zijn, de andere moest dood, zij had geen recht meer tot leven, maar die was juist de sterkste en - de zwakste...

Dien avond op Wight toen Tom's viool zoo verleidelijk zong, wat 'n strijd had zij gestreden, om sterk te blijven om niet te komen toen hij haar riep. Zou er weer zoo'n oogenblik komen en weer verleidelijke muziek klinken? Waarom dacht zij juist nu aan Bruno en zijn lieve stem en mooie oogen, - zou die wilde Lucy weer opstaan, dol jagen naar pret, naar opwinding, naar mannenhulde - dan zou het zonde zijn, een brave vrouw onwaardig. Nu lag die Lucy zwak, vermoeid, afgemat ter aarde, de andere zegevierde - voor hoe lang?

Het huwelijk stond voor haar als een dreigende rots, als een ijzeren poort, iets dat haar weg versperde - het maakte haar physiek benauwd, zij hijgde naar adem, de rozenkrans was sinds lang ter aarde gevallen, kletterend als klagend - o God! wat klopte haar hart weer woest, zij voelde het hoog tegen de keel...

Nooit meer vrij zijn, nooit meer gelukkig worden, nooit meer rust kennen, door haar eigen schuld. - Kon zij dan niet meer terug - wat zei Agnes ook? Hij blijft altijd een oom, hij wordt nooit voor je echt een man... Agnes wist het, die was zoo wereldwijs, heel anders dan zij en Mia.

Dien avond - daar opende zich plotseling een andere wereld voor haar - het paradijs, toen zij danste den Engelendans, en hij haar bewonderde, hij Bruno - ja, hij had haar lief, zij wist het, haar God zou de zijne worden, hij zou haar helpen de andere Lucy meester te blijven - dan had zij niets te vreezen als hij haar steunde, als hij haar raadde, als zij samen baden, samen streefden naar goedheid, naar deugd, naar het hoogste.

Hij was zoo edel, zoo sterk, hij zag het ware en offerde alles er aan op, hij vermeed haar bijzijn, hij wilde haar strijd niet bemoeilijken, - o ja, zij ook! haar hart trok naar hem, zoo heel anders als naar de andere jongens met wie ze vroeger flirtte en lachte.

Agnes had het doorzien en tante misschien ook - zij voelde nu, hij was de redding, het geluk, de harmonie, maar die ijzeren poort, waartegen zij haar hoofd zou stooten, zij moest er door en dan - dan vielen de paneelen dreunend toe en alles huilde in haar:

- Laat varen alle hoop, gij die hier binnentreedt!

Leven zonder geluk, zonder hoop, zonder liefde... en zij was nog zoo jong. Mocht zij dat, kon dat Gods Wil zijn - maar nu alles afbreken, alles verloochenen, bekennen dat zij zich vergist had, schromelijk vergist - oom's leven verbitteren, - ô neen! en hoe wist zij dat het andere ware liefde kon zijn, zij die zoo dikwijls was verliefd geweest, misschien nu weer! en 't ging altijd voorbij. Wie weet of ook Bruno haar op den

duur kon voldoen? Aan zoo'n gril nog eens het geluk van een man als oom Gerard opofferen.

- O God! wat moet ik doen!

Zij stond op, maar zij duizelde, alles warrelde om haar heen, met moeite bereikte zij den divan, viel neer huiverend, tandenklapperend, hijgend naar adem.

XIX.

- Lucy, Lucy! waar ben je, waar blijf je! riep Agnes' harde stem in de gang en toen geen antwoord hoorend, opende zij de deur - 't is al acht uur, dadelijk komt de tuf-tuf van moeder Ameland, pruttelde zij binnenkomend.

Hoog stond zij daar in haar costuum van nachtkoningin, zwart bijna dreigend, gouden sterren op het hoofd en de borst, het masker in de hand. Zij zag Lucy niet dadelijk.

- Waar ben je nu? Wat! nog niet gekleed!

Het kind lag gedoken in een hoek van den divan, bleek, hijgend, ontdaan.

- Wat scheelt je?

- Ik weet het niet, ik ben zoo onwel - benauwd - ik stik.

- Wat 'n kuren! Kleed je gauw aan. Verbeeld je, als de auto wachten moest! Zoo'n gezeur!

- Ik kan niet, ga maar alleen!

- Je bent gek! Kom, ik zal je helpen!

Zij greep haar arm, maar Lucy rukte zich los.

- Neen, ik kan onmogelijk! Zeg 't aan tante en

aan mevrouw Ameland - o God! geef mij lucht!

- Probeer het maar eens!

- Och! laat mij toch liggen, ik ben zoo moe en zoo ziek.

- Malle streken! 't Is alleen omdat Bruno er niet is.

Bij het schelle, harde electrische licht scheen Lucy's gezicht ineen te krimpen, vaalblauw werd het en de oogen glommen onnatuurlijk als zwarte sterren. Zij antwoordde niet meer, hijgde steeds heviger, nu werd Agnes toch ook ongerust.

- Tante, tante Pia, riep zij naar buiten gaande, over de leuning der trap - kom eens boven! Lucy is niet goed.

Pia kwam dadelijk; beiden gingen terug naar de kamer. Lucy was opgestaan, zij voelde zich iets beter, de kramp verminderde.

- Ik zal eens probeeren, - zeide zij lachend, of liever met een zwakke poging tot een lach - help je mij, Agnes?

- Neen, beval Pia, er komt niets van, je gaat naar bed onmiddellijk - ik zal je kleeren los maken...

Met de grootste gedweeheid, gehoorzaamde Lucy. Onder het uitkleeden moest zij telkens tegen Pia aanleunen, zoo zwak voelde zij zich.

- Is oom thuis?

- Hij is in de spreekkamer, er is iemand bij hem.

Pia legde haar in bed.

- Agnes, maak je mijn excuses? vroeg zij nog.

Agnes zag haar tante vragend aan.

- Zal ik thuis blijven misschien? kwam er weifelend uit.

- Wel neen! antwoordde Lucy, ga gerust hoor! Er is al drukte genoeg om mij gemaakt. Daar hoeft niets meer bij.

- Ik vind het ook maar beter dat je gaat, zei Pia, die hoe minder beweging, hoe beter voor de zieke vond.

- Daar hoor ik juist de patiënt heengaan. - Wil je oom zeggen Agnes, dat Lucy niet wel is en of hij even naar haar wil kijken.

Agnes ging heen, blij uit de ziekenkamer te komen.

- Lucy niet wel, barstte Gerard uit, en zij was zoo vroolijk aan tafel. Wat is er aan de hand?

- Och, ik weet het niet! Overspanning, zenuwen, ik kan geen diagnose maken, dat moet u doen.

Juist tufte de auto er aan. - Agnes sloeg haar avondmantel om en wipte weg. Gerard ongeruster dan hij wilde laten blijken, ging naar boven.

- Wat is er mijn lief meisje, mijn vogeltje? vroeg hij en nam haar hand om de pols te voelen.

- Och, niets oom, niets, ik ben zoo moe, zoo benauwd.

Maar hij werd doodsbleek, liet de hand vallen, maakte een beweging om de dekens weg te slaan en haar te onderzoeken, toen bedacht hij zich...

- Neen - en zijn stem klonk schor en onzeker, ik kan, ik wil het niet doen, ik zal dokter van Dam telefoneeren, hij moet dadelijk komen.

- Wat is oom onzeker, - hij, die toch alles zoo dadelijk weet van anderen...

- Hoe voel jij je nu?

- Goed, alleen maar benauwd en dat kloppen zoo wild... oom voelde het aan den pols - dat maakte hem zoo angstig... en een oogenblik later, ik geloof dat ik ernstig ziek ben.

- Wel neen! je hebt je te veel vermoeid.

Hij ging de kamer uit. Met gesloten oogen bleef zij een poos liggen, toen voer zij heftig in de hoogte... hijgend, snakkend naar lucht...

- Tante, tante, snikte zij, ik ben zoo bang.

- Maar waarvoor toch?

- Voor het leven... niet voor het sterven... zou ik werkelijk dood gaan, tante? Laat dan den pastoor komen.

- Maar kind! Daar is geen quaestie van, wind je zoo niet op.

Zij wierp de dekens onrustig weg.

- Ik kan zoo niet voortleven... ik heb te veel van mijzelf gevergd en het moest toch - ô die twee paarden...

- Wat bedoel je met paarden.

Zij lachte even.

- Dat begrijpt u niet, later zal ik het u wel vertellen. Nu kan ik niet zulke novellen van langen adem opzeggen.

Gerard kwam terug met een glaasje, waarin hij een kalmeerenden drank had gereed gemaakt; hij zag er bleek en bestorven uit.

- Drink, lieveling! drink! zeide hij met trillende stem.

Alweer moest zij lachen.

- Wat ziet u er vreemd uit, oom! Als u bij al uw patiënten zoo'n gezicht trekt, zouden zij zeker ongerust worden.

Terwijl zij dronk, klapperden haar tanden tegen het glas. Gerard nam weer haar pols, drukte zijn handen tegen haar slapen, Pia zag, dat hij er altijd meer bekommerd uitzag.

- Ik moet ijs hebben - waar krijg je het?

- Laat Lize het halen bij den banketbakker.

- Och, neen! lijnpap is misschien beter, - wacht ik zal het bestellen. - Lize moet het maken - of zal ik wachten totdat van Dam er is...?

Hun oogen ontmoetten elkander even. Pia wist genoeg, Lucy was erg, heel erg ziek; zij wenkte hem heen te gaan, zijn tegenwoordigheid werkte opwindend.

- Is oom weg? vroeg Lucy een poosje later.

- Ja, hij wacht op dokter van Dam.

- Laat hem niet meer binnenkomen, ik schaam mij zoo.

- Waarom?

- Omdat - omdat... ik kan het u niet zeggen, u, zijn eigen zuster.

Toen boog Pia zich over haar heen en met haar rustige, bedarende stem, fluisterde zij.

- Je mag het mij gerust zeggen, ik heb het al lang geweten, je voelt dat je engagement een vergissing is, je wilt het afbreken.

- O neen, en weer flikkerden haar oogen vreemd,

haast griezelig... ik wil het niet, ik mag niet...

- Een ding alleen mag je niet, je zelf en hem ongelukkig maken, - als je beter wordt, dan komt alles in orde, laat je dat nu rustig stemmen en denk er niet meer aan.

- Ik zal u alles zeggen, zoodra ik kan, fluisterde zij. Tante, leg nu uw handen op mijn hoofd. - Zoo heerlijk, zoo koel... ô dat dansen dien avond, ik vergeet het nooit, en toen voelde ik het ook al zoo - hier...

Zij bleef een oogenblik rustig liggen.

- Gek, de eene mensch stemt je rustig, de andere jaagt je zoo aan, dat doet Agnes - wat 'n verschil met Mia, hè!

- Ja, zij is mijn charme ook niet.

- Ik wel! hè tante? Ja, ik zal aan niets meer denken, eerst beter worden - en dan - dan - zoo 't erger mocht worden, spaart u mij niet, dan kan ik mij voorbereiden - zoo uit de wereld, zoo vóór God, 't is verschrikkelijk - en toch, toch, ik geloof niet dat ik veel heb gezondigd in mijn kort leven... maar ook weinig goed gedaan.

- Stil toch, kind! blijf bedaard.

Er werd gescheld, zij schokte over al haar leden.

- Dat is van Dam, zuchtte Pia verlicht.

Gerard bracht den dokter tot aan de kamerdeur, hij liep door den gang, zoolang als het onderzoek duurde te ijsberen - hij moest uit, maar hij dacht er niet meer aan.

Met groote zorg consulteerde Dr. van Dam het patiëntje, hij was een niet zoo heel jong, bedaard en kalm man; hij deed haar allerlei vragen, of zij aan flauwten leed, of zij meer hartkloppingen had, of zij veel emoties had doorleefd.

- O ja, het laatste jaar, heel veel, antwoordde zij oprecht.

Hij gaf eenige wenken aan Pia voor de behandeling, schreef volkomen rust voor, en zocht toen zijn collega op.

- Ernstig, vroeg Dr. van Berne haast ademloos.

De andere haalde de schouders op.

- Hoogst zenuwachtig! Hoe het hart werkt, kan ik nog niet dadelijk zeggen, wat dunkt je, als wij morgen Jeurissen er bij haalden?

Jeurissen was de professor, specialiteit voor hartsziekten.

- Morgen? neen van avond nog! Ik telefoneer...

- Geen overdrijving, zoo erg is 't niet. Als zij jou aanstaande niet was - zouden wij het kalmer aanzien - maar nu - vind ik het beter...

- Zie je het ernstig in?

- Heel ernstig of niemendal. Jij was er ook niet dadelijk gerust op.

- Bij mij is het iets anders. 't Is beroerd, zoodra het een familielid van mij geldt ben ik niets waard en - en ik houd ontzaggelijk van dat kind.

Dr. van Dam vond dat zijn collega er oud en zorgvol uitzag, bijna als de grootvader van het teere,

tengere meisje daarbinnen, volstrekt niet als haar aanstaande bruidegom.

Hij wrong hem de handen.

- Doe alles om haar gauw op te knappen, maar zij bevalt mij niets...

- Mij eigenlijk ook niet, en hij sprak nu in vaktermen over Lucy's ziekte.

Gerard luisterde nauwelijks, knikte maar verstrooid.

- Ja - ja - 't kan zijn...

In zijn ziel rees een duister voorgevoel op; het klemde zich vast in zijn geest met scherpe klauwen. Reeds van het begin van hun verloving had hij de sensatie gehad of hij een brandende kaars moest dragen, hoog boven zijn hoofd door een nacht van wind en storm.

XX.

Lucy was naar huis vertrokken, zoodra zij zich wat beter gevoelde. Zij had er om gedwongen, Gerard vond het verkeerd, heel en al verkeerd; zij had hier in Amsterdam zulke goede geneeskundige hulp en verpleging alles prima, maar zij wilde weg, naar vader en moeder.

Elisabeth kwam haar halen, zij was tamelijk wel bij het vertrek, met geweld hield zij zich op, maar zij voelde zich zwak en mat. De auto van mevrouw Ameland bracht haar, haar moeder en Pia naar Nijmegen.

Nu lag zij in haar eigen lief kamertje, in haar eigen wit bedje, met vlak voor haar het raam, dat zich opende op het heerlijke, jonge lentegroen, de vogels kwamen zingen op de vensterbank, ter eere van haar, die hun dagelijks van broodkruimels had voorzien.

De blijde zonnestralen zeefden door het teere, zachte groen vriendelijk naar binnen - 't was er zoo rustig, zoo kalm, heel anders dan in Amsterdam, waar de zware wagens hotsten over de straatsteenen en de hortende schokken en schelle signalen der taxi's de

stilte verscheurden en drongen in de ziekenkamer - ja, 't was goed hier te zijn, hier ziek te liggen, zoo rustig, zoo vredig na het jagen van den laatsten tijd.

Zij voelde zich gelukkig; noch verleden, noch toekomst beangstigden haar meer, 't was of zij slechts wachten moest op een groot, een onzegbaar geluk, of alle duisternis achter haar lag en niets dan licht en gloed haar meer zouden omstralen.

Zij vroeg naar niets, zij lag maar te staren naar het doorzonde gouden groen, als een scherm voor haar raam gespannen en te luisteren naar het gekwinkel der vogeltjes, stil glimlachend als er een naar binnen tripte, met verwonderde oogjes turend naar het witte meisje op de blanke kussens, tusschen wier wasbleeke vingers langzaam de zilveren koralen van haar rozenkrans gleden.

't Was zoo'n gemakkelijke zieke; alles vond zij goed, niets wenschte zij, voor alles, voor het kleinste bewijs van vriendelijkheid was zij dankbaar, zij sprak weinig, bijna niet uit zich zelf, en dat vond haar omgeving juist zoo vreemd en onnatuurlijk. Lucy in haar gezonde dagen juist zoo levendig en druk, daar te zien nederliggen, mat en zwijgend, met niets sprekend in haar, dan de groote, onnatuurlijk schitterende oogen.

Rust was haar voorgeschreven, groote rust, en rust genoot zij dan ook hier ten volle, niets kwam de rust verstoren, - somtijds alleen begon haar hart wild te jagen en snakte en hijgde zij naar adem - maar na zulk een aanval scheen zij geheel uitgeput en bleef

uren lang met gesloten oogen liggen, bleek en stil als een doode.

Pia was teruggekeerd naar Amsterdam. Gerard kwam geregeld haar bezoeken, zij ontving hem vriendelijk, gelaten bijna, niets zeggend dan een paar lieve, aardige woordjes, - hij ging heen, verdrietig, moedeloos, reeds geheel er van overtuigd, dat nooit, nooit hun huwelijk zou plaats vinden.

Elisabeth verpleegde haar alleen, zij duldde niemand naast zich, zij sliep in de naaste kamer, bij elk geritsel, bij elke beweging der zieke was zij dadelijk op. Verzwaard werd haar taak door de onrust van Theo, die telkens weten wilde hoe 't met haar was, hoe zij zich voelde, of zij niet beter werd. In de ziekenkamer maakte hij het kind onrustig door zijn zielsbedroefd gezicht, zijn herhaalde vragen, zijn blijkbaar ongeduld dat er maar geen vooruitgang viel te bespeuren.

Reeds dadelijk na haar aankomst vroeg Lucy zelf om bediend te worden.

- Ik voel mij dikwijls òf ik zoo sterven ga, zeide zij, en ik wil voorbereid zijn op alles.

De dokters vonden echter bedienen nog niet noodig - maar nu haar geweten rein was van alle kleine zonden en overtredingen, nu niets meer haar benauwde of beangstigde, scheen zij veel kalmer en gelukkiger, - zij voelde zich zoo goed, zoo kinderlijk rein - en haar gelaat straalde blijde als de priester haar wekelijks kwam voeden met het Brood der sterken, als de Koning der koningen haar bezocht in haar eenvoudig,

lief kamertje, als de goddelijke glorie haar kwam omstralen en verheerlijken. Dan bleef zij met gevouwen handen als verzonken in stille extase - alles vergetend, in stille herdenking van het groote geluk dat in haar was gekomen.

In den eersten tijd als zij stil lag te sluimeren, dan was het haar soms of zij heel in de verte Tom's viool hoorde, die haar aan zijn zijde riep, òf wel zij was weer in de feestzaal en danste, danste zonder van eindigen te weten, dan werd zij met een schok wakker, angstzweet bedekte haar leden, hart en slapen hamerden, klopten wild - zij gaf soms een gil van ontzetting en klampte zich aan de lakens vast in waren doodsangst - maar die aanvallen werden nu steeds zeldzamer. Het was of de muziek steeds verder, zoeter en stiller klonk, in wilde passie zich niet meer uitend, maar bedarend, troostend, en zij danste in haar geest altijd langzamer, op een statig rythme, stil, plechtig bijna, zonder dat het haar vermoeide.

George kwam meestal om de veertien dagen, de week in Nijmegen eindigen.

- Bruno vraagt altijd met zooveel belangstelling naar je, zeide George. Hij ziet er zorgvol uit, hij schijnt hard te studeeren en zich zijn verbanning van huis erg aan te trekken. Hij leert bij Pater Z. en ik denk wel dat hij tegen Pinksteren zal worden aangenomen. Hij vroeg mij zijn peet te worden.

Lucy glimlachte blijde maar sprak niets.

- Ik vroeg hem, ging George argeloos voort, van

eens mee te komen, zich hier te ontspannen, maar hij wilde niet, hij gunt zich geen tijd...

- 't Is ook beter, fluisterde zij, groet hem van mij en zeg, dat ik veel voor hem bid - en later nog meer.

Eens vroeg zij naar Mia.

- Waarom komt zij mij niet bezoeken?

- Zij heeft er reeds zoo dikwijls om gevraagd, maar wij vreesden, dat het je te veel zou vermoeien.

- O neen! Ik verlang naar haar, zij geeft rust.

Mia was er reeds den volgenden dag, zij schrikte toen zij Lucy bleek en zwak terug zag, en kon haar tranen niet verbergen.

- O, die losse traanklieren van jou, lachte Lucy, kom, er is meer reden tot lachen dan huilen - als ik bleef leven, dan zou het aan mij zijn traantjes te laten in de toekomst. Voor zulke schepsels als ik, is het leven zoo wreed - maar God is goed...

En toen zij samen waren, zonder dat iemand het hoorde, bekende zij:

- Ik heb mijn korte leven reeds zoo verknoeid; twee mannen misschien drie maakte ik ongelukkig.

- Maar kind, hoe verzin je het?

- 't Is zoo! Tom Hardy, oom Gerard en - en - Bruno.

Mia staarde haar verbaasd aan.

- Ja, je weet het niet. - Bruno en ik wij hadden mekaar lief en - merkten het te laat - al spraken wij het niet uit, geen van beiden.

- Neen, neen! niet te laat! Er is niets verloren!

Zij schudde het hoofd.

- Alles is zoo goed. Praat er niet meer over, Mies! Hoe minder er over gezegd wordt, hoe beter, - ook voor hem!

Eenige dagen later vroeg zij zelf weer, of zij het heilige Oliesel mocht ontvangen; haar familie schrikte, maar den dokter scheen het bijzonder genoegen te doen. Hij had reeds dagen lang plan gehad er over te spreken maar zag er tegen op, haar leven ebde immers langzaam weg, het hart werd steeds trager en onregelmatiger, zij had soms flauwten, die hem onrustwekkend vóórkwamen.

- Tante Pia moet er bij zijn - sprak zij.

- En Gerard?

- Neen, zeide zij beslist, hij niet, - en eenoogenblik later - 't Is te hard voor oom, dezer dagen zou het zijn trouwdag zijn en nu...

Mia versierde het altaartje naast haar ledekant met veel lentebloemen en brandende kaarsen.

- 't Moet alles zoo mooi zijn om onzen goddelijken gast te ontvangen en ik wil zelf ook mooi zijn - mijn wit kanten peignoir uit mijn uitzet - ze lachten er zoo om - veel te chic voor een hollandsch burgermeisje, werd er gezegd...

Zij zag er zoo kinderlijk uit met het rosgouden haar in een dikke vlecht over haar schouder vallend - haar oogen vol van vreemde schittering, in vurige aanbidding gevestigd op de kleine apyx, waarin zich de heilige Hostie bevond, die de priester op het altaartje neerzette.

Zij knielden allen neer, haar vader in stomme smart, Elisabeth, Pia, die reeds zoo vaak aan sterfbedden hadden gestaan, rustig, onderworpen, Mia vol leven en schoonheid gereed te sterven voor de wereld, de beide broers, wien het zoo ongelooflijk voorkwam, dat zij hun ging verlaten, het lieve zusje, hun kleine prinses.

Zij richtte zich half op en klopte op haar borst vol berouw:

- Heer, ik ben niet waardig dat gij komt onder mijn dak, maar spreek slechts een woord en mijn ziel zal gezond worden.

De priester hief de Hostie op:

- Custodiat Corpus Domini animam tuam, in vitam aeternam. Amen. Het lichaam des Heeren beware uw ziel ten eeuwige leven!

Nu naderde de priester met de H. Olie het bed en sprak met plechtige stem: Oremus! Laat ons bidden.

- Almachtige, oneindige God! die door uw Apostel, den H. Jacobus, hebt gesproken: Is er iemand onder u ziek, dat hij de priesters der Kerk roepe, opdat hetgeen door onze bediening uiterlijk wordt vervuld, innerlijk moge werken door uw goddelijke genade en onzichtbaar door uw vergeving, door onzen Heer Jezus Christus. Amen.

Toen de oogen van het kind zalvend, sprak hij:

- Moge de Heer, door Zijn liefdevolle genade, u alles vergeven, wat gij gezondigd hebt door uw oogen!

Arme, mooie oogen, die zoovele harten in liefde hadden

ontstoken, die alles zoo ten volle konden genieten wat er schoon was in de wereld, in natuur en kunst...

- Door deze heilige zalving...

en nu waren het de ooren, de neusgaten, de lippen, die zoovele lieve, zoete woorden hadden gesproken, de handen, die zich ver uitgestrekt hadden tot 's levens vreugde, de voeten - nog zoo kort te voren in bevallige beweging trippelend, toen zij den dans der engelen uitvoerden. Daarna sprak hij haar vrij van alle zonden en straffen der zonden, in naam van den Vader en den Zoon en den Heiligen Geest.

Nadat de heilige handeling voorbij was, daalde rust, groote rust over het huis neer, het offer was gebracht. Wat God gegeven had, zou men Hem terugschenken, nu Hij er om vroeg, en al scheurde het hart, al stroomden de oogen, Zijn wil werd geprezen, Zijn naam geloofd nu en in alle eeuwigheid.

Tot Pia sprak de zieke zacht:

- Tante, toen mijn moeder stierf noemde ieder het een geluk en ik ben zoo dankbaar, dat God mij zoo jong roept, juist als de strijd beginnen moet... en men mij nog betreuren mag.

- Stil kind, stil! Je moeder wacht je in den hemel.

- Zou u denken? Is het zonde, dat ik zoo weinig van haar houd, veel meer van u en van ma Elisabeth?

En tot haar vader en de jongens sprak zij:

- Als jullie samen zoo gezellig bijeen zit of wandelt, denk dan, Lucy is er ook nog bij, ik verlaat jullie nooit.

- Ons aardsch geluk is weg, voor goed, snikte de arme vader.

- O neen Theo, plaagde zij, flink hoofd en hart naar boven. Sursum corda, zeggen ze in 't Latijn.

Van Gerard zeide zij:

- Neen, laat hij niet meer komen, mijn lieve, goeie oom! Hij is nooit iets anders voor mij geweest en als hij 't later ook niet geworden was, zouden wij beiden ongelukkig zijn geweest. 't Was een dwaasheid... ik weet het nu zoo goed, maar ik deed altijd dwaze streken en wie weet, wat ik nog had uitgehaald! Dat ik zoo jong heenga, is mijn eerste wijze daad.

Nog even sprak zij over Tom Hardy.

- Nu offer ik mijn leven misschien nog beter op voor zijn ziel. Arme jongen! zoo te sterven, wat heb ik veel voor. Wie had kunnen denken toen wij zoo onbezorgd deden, dat wij beiden - binnen het jaar - moesten gaan...

Zij bleef vroolijk en trachtte allen nog op te wekken en te troosten; niemand vooral mocht denken, dat zij ongaarne of verdrietig heenging.

- Neen, neen! 't is zoo goed, zoo gemakkelijk...

Maar toch werden haar oogen soms vochtig, kwam een trek van droefheid over haar lippen.

- De aarde is zoo mooi - en dan reeds heengaan - neen, neen, de hemel zal veel mooier zijn - en zonder einde.

Eens dat zij alleen waren, boog Mia zich over haar en fluisterde haar eenige woorden toe.

- O Mia! het hoogste, het beste deel - zij vouwde haar handen en zag haar nichtje eerbiedig bewonderend aan - Maria, geen Martha! Ik zal bidden voor je volharding, want terugkeeren is zoo zielig. - Hij is onze bruidegom, want ook mij roept hij: Veni Sponsa mea! Al 't aardsche zinkt weg, Hij alleen blijft!

Eenige dagen later waren de kaarsen ontstoken, om het reine jonkvrouwen-bed, waarop Lucy haar laatsten strijd voerde, allen knielden neer, zacht snikkend en telkens versaagden de stemmen bij het antwoorden op de litanie door den priester voorgebeden.

- Van de gevaren des doods.
- Van alle kwaad...
- Van de macht des duivels...
- Door uw geboorte.
- Door uw glorierijke verrijzenis...
- Verlos haar Heer!
- Wij zondaren, wij smeeken u, verhoor ons!

En toen verhief zich zijn stem...

- Vertrek Christen-ziele uit deze wereld, in naam des Almachtigen Vaders, die u schiep, in naam van Jezus Christus, den Zoon van den levenden God, die voor u leed, in naam van den Heiligen Geest, die zich in u uitstortte... in naam der Engelen en Aartsengelen - in naam der Aartsvaders en Profeten... van alle Belijders en Martelaren - van alle Maagden en Heiligen. Dat de vrede heden uw deel zij en het heilige Sion uw woonplaats...
- Barmhartige goedertieren God! vergeet haar, zie

genadig neder op uw dienaresse, Lucretia, Maria, Anna, vergeef haar alles wat zij misdeed door aardsche zwakheid... heb medelijden met haar zuchten en tranen, zij, die geen ander vertrouwen heeft dan op Uw barmhartigheid...

- Wij bevelen u liefste zuster! aan de barmhartigheid van den Almachtigen God, wiens schepsel gij zijt - die u vormde uit de aarde, waartoe gij terug zult keeren... dat uw ziel, uw lichaam verlatende, ontvangen worde door het schitterende koor der Engelen, dat de raad der Apostelen tot u kome, dat de triomfeerende rij der Martelaren u begroete, - dat het jubelende koor der Maagden u omringe en gij in den schoot der Aartsvaders de heilige rust geniete, - dat het zoete gelaat van Christus Jezus u verschijne, en u tusschen de zaligen een plaats aan wijze... Dat de duivelen en de legioenen der hel terugwijken... en de gekruisigde Christus... u van den eeuwigen dood verlosse... dat Hij, de Herder, u erkenne als een zijner lammeren, u al uwe zonden vergeve, en plaatse aan Zijn rechterhand onder zijn uitverkorenen... dat gij in het leger der gelukzaligen het aanschijn Gods moogt schouwen, in de eeuwen der eeuwen...

- Heer - gedenk de fouten harer jeugd niet en haar onwetendheid... maar herinner U alleen Uw barmhartigheid en voer haar in de glorie van Uw heerlijkheid. Dat de hemelen zich openen, dat de Engelen zich met haar verheugen... dat de H. Michaël, de vorst der hemelsche legermachten haar ontvangen, dat de

Engelen Gods haar geleiden in het hemelsche Jeruzalem.

En haar lippen bewogen zich en haar wasbleeke vingers hielden de blanke kaars omvat, en haar oogen, voor wie de aarde zich meer en meer omnevelde, zagen nog eens haar geliefden aan, zij glimlachte als tot troost of als groet aan hen, wier leven haar heengaan verdonkerde.

- In Uw handen Heer, sprak de priester haar toe, beveel ik mijn geest...

Zij was reeds verre, haar oogen vielen toe, de doodsstrijd begon...

- Jezus - ô zoete Jezus - kom... tot mij... - 't Was meer gezucht, dan gesproken...

- O mijn kind, mijn kind! snikte haar vader. O God! vraagt mij het zwaarste en toen... haast onhoorbaar:

- Heer! Gij hebt mij haar gegeven - ik geef haar U terug... Uw wil, Uw wil... geschiede - nu altijd - in eeuwigheid!

Toen Lucy in de rouwkamer lag, op het sneeuwwitte praalbed, tusschen leliën en rozen en witte seringen, den rijken bloei der jonge, blijde lente, verzoette nog steeds haar laatste lach vol bovenaardsche zoetheid het strakke, teere albast van haar gelaat.

Bij de baar knielde Dr. Gerard, doodsbleek, zijn smart bedwingend uit al zijn kracht, hij was oud ge-

worden in de laatste weken - zijn haar scheen dunner en grijzer, zijn blik doffer.

Zacht en geruischloos kwam Bruno binnen, bedeesd en bescheiden als betrad hij verboden grond.

Gerard zag op en toen Bruno neerknielde en haar witte vingers kuste, begreep hij plots, hij, die zooveel beter de geheimen kende van de lichamen dan van de zielen; even schrijnde bittere jaloezie in zijn doorwonde ziel, maar zich overwinnend, sprak hij:

- Bruno, jij ook!

En hij richtte hem op, sloeg zijn arm om zijn schouders.

- Zij was mijn alles, snikte hij, zij heeft mij geroepen tot haar God, tot haar geloof. Ik had haar lief zonder eenige hoop, zonder eenig verlangen - ô u kan het mij niet verwijten... en haar ook niet... wij spraken over niets... nooit...

- Ik heb mij vergist, zuchtte Gerard, lente en herfst hooren niet bij elkander - 't ware beter geweest... - ô leefde zij nog maar - niet voor mij... maar voor jou...

En toen drukten zij elkanders handen. Geen van beiden kon haar meer verliezen!

XXI.

Na Lucy's heengaan schoot het leven langzaam, zwaar met looden voeten voort; er was geen lente, geen zomer meer voor allen, die haar zoo lief hadden, die zich zoo gaarne koesterden in de stralen van haar zonnetjesoogen.

Duroy's godsdienstig gevoel, dat hem reeds over zooveel had gedragen, hield hem staande; de liefde van Elisabeth, haar teedere zorg en de hartelijkheid van zijn beide jongens steunden hem.

Dr. van Berne was dezelfde niet meer, zijn vroolijke opgewektheid, zijn aangename, origineele ruwheid waren heen, hij leefde nog maar alleen voor zijn vak. Stil en rustig bleef Pia hem terzijde als van ouds.

Bruno was een gaarne geziene gast in hun huis, hij studeerde hard en werd, zooals het plan was, tegen Pinksteren in de katholieke kerk opgenomen. George Duroy en Pia waren zijn peter en meter.

Mia van Berne was na Lucy's overlijden zeer ten haren gunste veranderd, - zoo vond haar moeder in stilte. Zij was vroolijker en natuurlijker, gezelliger, vroeger trok zij zich altijd wat terug, in onbereikbare

ijshoogten - noemden de broers het, bleef koel en onverschillig voor wat haar omgaf, nu stelde zij meer belang in allerlei kleinigheden, hielp haar moeder ontvangen, vergezelde haar bij boodschappen, trachtte zelfs Agnes te begrijpen en haar door vriendelijkheid te trekken.

Louise bracht deze verandering met Lucy's dood in verband - maar soms voelde zij een vage onrust en vroeg zich àf, wat haar wachtte.

In dat najaar werd Mia meerderjarig; zij had geen bijzondere vriendinnen en was niet gesteld op partijen zelfs niet op een bal of garden-party, men vierde den dag in huiselijken kring met een rijtoer naar Wassenaar en het huis ten Deyl - waar gedineerd werd. Mia scheen bijzonder opgewekt, zij en Agnes speelden na het eten in den tuin, schommelden en wipten als echte kinderen, hun vroolijke lach klonk over alles heen, Louise en Alfred luisterden er verheugd naar, - 't was zoo zelden dat hun gezin zich één voelde en alle dissonanten zwegen.

T'huis bij het naar bed gaan, kuste Mia haar ouders hartelijk en bedankte hen voor het prettige dagje, zij had haar verjaardag niet aangenamer kunnen vieren - zij kwam nog eens terug, viel haar vader om den hals en zoende hem herhaaldelijk, toen drukte zij haar moeder aan het hart en fluisterde:

- Mgn lief, eenig moesje...

- Wat kan zij toch lief zijn, als zij wil, sprak Alfred verteederd tot zijn vrouw, toen zij alleen op de slaapkamer waren.

Louise veegde langs haar oogen.

- Ja - als zij haar reserve laat varen - maar ik vind haar vreemd, ongewoon... 't maakt mij ongerust.

- Waar ben je bang voor?

Louise ging zitten, het hoofd steunend op haar handen.

- Dat... dat zij ons gaat verlaten... voor goed.

- O neen, zij is juist zoo vroolijk, zoo onbezorgd...

- Ging je neef Felix, ook niet nog naar een feest, daags voor dat hij van zijn moeder afscheid nam voor altijd?

- Bedoel je dat...?

Zij knikte.

- Ik kan het nog niet gelooven, maar als het haar bestemming is...

- Natuurlijk dan moeten de ouders zich schikken en mogen zich niet verzetten, hun plicht is gehoorzaamheid.

Haar stem klonk bitter.

- Ja, 't is hard, maar...

- Jullie vindt het een eer; voor mij, die het niet inzien kan, is het weer 't ergste.

- Och Wiesjelief! Maak je geen zorgen voor den tijd, en bederf toch vooral het einde van dit mooie dagje niet.

Louise ging voor den spiegel staan en maakte haar lange haren los, waarover reeds een zilveren gloed verspreid lag; zwijgend borstelde zij ze af en sprak toen op gewonen toon:

- Wat heb je toch eigenlijk weinig gelegenheid tot mooie uitstapjes in de buurt van Den Haag.

- Toch altijd meer dan om Amsterdam, - viel hij bij.

Den volgenden avond zat Alfred op zijn kantoor toen Mia aan de deur tikte.

- Mag ik u even spreken, vader? vroeg zij met haar lief, zacht stemmetje.

Hij legde zijn pen neer en dacht aan Louise's stille vrees van den vorigen avond.

- Wat is er kind? Ga zitten... 't Zal mij wat gewichtigs zijn, waarvoor je zoo officieel bij mij komt.

- Gewichtiger dan u denkt, voor mij ten minste.

Even bedacht zij zich en toen, zijn handen in de hare nemend:

- Vadertje, het is reeds lang mijn plan geweest, zoodra ik meerderjarig zou zijn u te vragen of ik heen mag gaan...

Hij bleef haar strak aanzien, hij wilde het haar niet gemakkelijk maken die bekentenis.

- Misschien heeft u wel begrepen, dat ik altijd - plan heb gehad - religieuze te worden.

Alfred speelde met zijn pen en 't duurde een poos vóór hij kon antwoorden.

- Ik heb er voor gevreesd en mama ook. Gisteravond sprak zij er nog van, natuurlijk ziet zij het met heel andere oogen aan, dan jij en - ik en onze familie. - 't Doet ons niet het minste plezier, dat begrijp je wel. Je kunt even goed godsdienstig leven in de wereld, als in het klooster; ik zie het niet in, waarom het verdienstelijker is andere kinderen te leeren, of vreemde zieken te verplegen, dan je eigen

familieleden. In de wereld kan je nog veel meer goed doen, als je het maar zoekt.

- Dat weet ik wel, vader! maar u is katholiek en u weet toch als God je roept, dan moet je gaan, al valt het je nog zoo zwaar.

Alfred legde eenige papieren recht en ondertusschen zag hij zijn dochter van ter zijde aan.

't Scheen hem toe dat zij slanker was geworden in de laatste weken, bleeker, iets ouder, in haar oogen blonk een eigenaardig vreemd licht, hij vond haar mooier dan zij ooit geweest was. Er lag energie om haar fijn geteekende lippen, in haar heele houding kracht, misschien wel strijdlust - 't was geen kind meer, maar een vrouw, die over haar leven beschikt had.

- Ja, dat zeggen zij allemaal, zij praten elkander na...

Hij moest zijn inwendige ergernis lucht geven.

- Je goeie, lieve moeder begrijpt die finesses niet, zij staat er zoo vreemd tegenover - 't is hard, zeer hard voor haar - ik voor mij weet, dat verzet toch niet helpt... maar zij...

Mia's oogen vulden zich met tranen...

- Ja, dat is het hardste... zeker... en 't moeilijkste...

- Van wanneer heb je dat idee...?

- Sinds mijn eerste heilige Communie...

Zij durfde niet zeggen, wat de waarheid was:

- Toen ik God mijn leven en mijn aardsch geluk opofferde, om de bekeering van moeder te vragen. - Vader begreep het toch niet, voelde er in elk geval niets voor.

- En toen - ging zij voort - is het steeds sterker geworden. Ik heb nooit een ander levensdoel voor oogen gehad dan het religieuze leven - dat alleen kon mij voldoen...

- Dus Lucy's overlijden had er geen invloed op?

Zij glimlachte rustig.

- O neen, - vóór dien tijd was ik reeds vast besloten en - toen kort vóór haar dood heb ik haar gezegd, wat behalve mijn biechtvader niemand ter wereld wist.

Hij scheen niet naar haar te luisteren en als vervolgde hij zijn eigen gedachten, ging hij voort:

- Als je maar gelukkig wordt, dat is het voornaamste, ik voor mij geloof, dat het een onbezorgd, rustig leven is. 't Huwelijk is meestal een sprong in het duister. Zelfs in het gelukkigste, moet je zooveel toegeven en verdragen...

Zij zwegen beiden, toen na een poos, vroeg Mia met onvaste stem:

- Dus heb ik uw toestemming en wil u het aan moeder zeggen?

- Geen aangenaam werkje... mijn toestemming? Ik kan er niets aan doen als je ons verlaten wilt... jij, mijn oudste dochter, mijn steun... jij, die zooveel goed kunt doen hier in huis...

Zij zag hem aan zielsbedroefd.

- Vader, - dat weet u zelf, wat ik heb kunnen doen in al die jaren. 't Is zoo weinig - het gaf maar verbittering en tweedracht.

- Wanneer je altijd zoo was geweest als in den laatsten tijd, wie weet wat je had uitgericht!

Zij schudde treurig het hoofd.

- Misschien zou ik zelf veranderd zijn, als dat er niet geweest was en dat mocht toch niet... dan was er vrede gekomen, maar tot wat voor prijs, ja, ik was anders misschien, in den laatsten tijd, maar dat komt...

- Omdat je het einde voorzag en blij was te kunnen vertrekken - hé...?

- Omdat ik vrede gevonden heb met mijzelf en nu weet, wat ik wil en wat ik moet.

- Welke orde heb je gekozen? Dat studeeren voor een examen was zeker ook daarvoor?

Zij sloeg haar oogen neer en haar blanke, fijne vingers streken haastig over elkander.

- Dat was mijn plan - haar stem klonk zacht, haast onhoorbaar - ik heb mijn studies laten varen - omdat...

- Omdat?

- Zij mij niet meer noodig waren voor mijn keuze...

- Wil je dan ziekenzuster worden? Dat is ook een heel mooie bestemming, dernier cri - al begrijp ik zoo'n liefhebberij nog minder

De lichtzinnige toon van haar vader kwetste haar; zij bleef haar vingers strengelen, dit was het eenige blijk van haar aandoening en verwarring.

- Ik wil ook geen ziekenzuster worden, fluisterde zij nog zachter en haar oogen altijd neergeslagen:

- Wat dan? Werknon toch ook niet...

- Neen, - ik koos een beschouwende orde - Carmelites...

- Wat... heelemaal je begraven, dood zijn, heelemaal dood voor ons - je bent niet wijs, overspanning, geestelijke hoogmoed anders niet. Welke pater heeft je dat in het hoofd gepraat?

Nu lichtte zij haar gelaat naar hem op, het was zacht, teer gekleurd, in de oogen glansde het licht nog vreemder, bovenaardsch bijna. Hoe wereldsch, verflauwd en oppervlakkig Alfred ook zijn mocht, hij voelde onwillekeurig een macht op zich werken, iets waaraan hij geen naam kon geven, waartegen hij wist, dat hij, hoe zich nog verzettend, niet strijden kon, - iets dat hem met lamheid sloeg en tegelijk met wanhoop en angst vervulde. - Een wilde lust tot opstand, tot tegenweer bezielde hem, de lust haar te doen buigen, te breken, dat zwakke kind, hoe durfde zij, - hoe kwam zij er aan - wat bezielde haar?

- Niemand heeft het mij aangeraden, mijn biechtvader heeft mij beknord, verboden er op terug te komen, alles gedaan om er mij van af te houden - eindelijk stond hij mij toe, dat ik het zou probeeren - en door geen valsche schaamte mij laten afhouden als ik er mij niet geschikt toe bevond, om terug te komen.

- Dat is ten minste verstandig, dat valt mij mee, - maar ik wil dat niet - zelfs die proef niet. Ik ben je vader, ik weet dat je er niet toe deugt, zoo'n leven - mijn God! hoe kom je er bij? Altijd bidden, altijd smoezelen - als je gewone non wordt, dan

leidt je ten minste een nuttig leven, maar zóó, waar dient het voor? Dat eeuwige prevelen en vasten, die werkeloosheid, droomerij van fakirs.

- O vader! Dit leven is zeker nog veel nuttiger en noodiger voor de wereld dan als ik kinderen leerde of zieken verpleegde.

- Maak dat je moeder eens wijs...

- Arme mama, zij begrijpt niets van geestelijke dingen.

- En ik dan wel? Godsdienst is goed, maar hij moet ons niet brengen tot dwaze, abnormale dingen, en geen verdeeldheid zaaien in huisgezinnen. Alle overdrijving is verkeerd. Is er een vrouw beter en edeler dan je moeder en toch heeft zij niet den minsten godsdienst?

- Maar vader, als moeder een godsdienstige vrouw was met haar karakter en haar principes, gelooft u dan niet, dat zij nog veel hooger zou staan, veel, veel - wat zal ik zeggen - completer en rijker zou zijn?

Alfred zweeg even - misschien had Mia gelijk, er was altijd iets in Louise, wat hem hinderde in hun intimiteit - wat zei een dichter ook? - Handen nooit gevouwen, oogen nooit gesloten, mond nooit bewogen in stil gebed...

Onzin! Louise was verstandiger, aangenamer dan zijn vrome dochter met haar dwaze, overspannen ideeën.

- Beoordeel je moeder niet! Zij is goed zooals zij is. Neem een voorbeeld aan haar en waag het niet haar te beoordeelen, snauwde hij haar toe. Mijn toestemming om naar het klooster te gaan, heb je,

maar niet naar zoo'n middeleeuwsche inrichting, dat is niet voor onzen tijd - dat verbied ik je...

- 't Is toch dezelfde God, die mij roept voor het beste deel, zooals Hij Maria riep en de H. Theresia en...

- Ik verbied het je eenvoudig! Kom er niet op terug. 't Beteekent de ondergang van ons huiselijk geluk...

- Dan zal ik wachten, zeide Mia gedwee - tot u het mij toestaat.

- Dat gebeurt nooit. Ik ben katholiek en behoorlijk katholiek ook, al ben ik geen kwezel, maar dit heb ik nooit verstaan, waar dat overdrevene toe dient. Voor mijn zuster Coba, die melaatschen ging verplegen, had ik alle respect maar voor zoo'n bestaan - neen, daar zie ik het nut niet van in.

- Wij bidden en boeten voor hen, die het niet doen...

- Zwijg met dat gefemel. Ik zal je moeder niet...

De deur werd geopend en Louise kwam zachtjes binnen, met twee kopjes thee op een blaadje.

- Ik stoor toch niet. Je blijft zoo lang boven, kwam zij heel lief.

- Neen, kom gerust binnen, vrouw en hoor wat je oudste dochter mij daar zoo gezegd heeft...

- O vader, zeg het niet in boosheid. Spaar moeder toch! Denkt u dat het mij niet veel gekost heeft het u te zeggen... Ach! u weet niet, hoe hard het is, harder dan de dood. Lucy ging zoo blij van de aarde wèg - maar ik... ik...

- Wat is er? Is 't waar, wat ik gisteravond zei? Gaat zij ons verlaten - naar het klooster?

- En wat voor klooster?

- Ik heb het lang gedacht. Dat zij in den laatsten tijd zoo lief en menschelijk was, moest zeker dienen om ons het afscheid zwaarder te maken... om ons meer verdienste te geven voor den hemel.

- O neen, foei neen! snikte zij, ik heb mijn best gedaan beter te worden... en u...

- Laat mama nu maar alles weten. Als zij ons verlaat dan is zij dood voor ons. Zij heeft een klooster uitgekozen, waar zij de grootste armoede moet lijden, 's nachts in de bitterste kou opstaan om te bidden en te zingen, waar wij haar nooit mogen zien of spreken, dan achter de traliën - niet aan ons sterfbed... zijn stem brak.

- O mijn God! riep Louise ontzet uit, dat kan niet, dat is te wreed. Jullie praten van een liefdevollen God, maar dat kan Hij toch niet willen als... als Hij werkelijk bestaat.

Mia stond tusschen haar ouders, de handen gewrongen, de oogen vol tranen, nooit had zij den muur tusschen haar en hen zoo hoog, zoo angstwekkend en dreigend gevonden. Hoe zou zij hun verklaren, wat haar zoo duidelijk was, dat God haar riep tot het zwaarste, het moeilijkste, maar ook tot het grootste geluk, de hoogste vreugde, waarvan de wereld geen begrip heeft?

Voor Louise bestond slechts de aarde en het leven, eindigend met den dood, voor Mia was de aarde en

het aardsche leven niets, niets dan de weg naar de eeuwigheid, naar den Hemel, naar God en om haar moeder daar heen te voeren, zou geen offer haar te groot, geen prijs te hoog zijn, maar Louise kon het nooit begrijpen, nooit vergeven, zelfs haar vader wilde het niet vatten, wat haar zoo helder voor oogen stond... innige zielegemeenschap met God, een liefde, die alle liefde overtreft - de hemel reeds op aarde...

Radeloos zagen zij elkander aan in die wreede onmacht van elkander ooit te begrijpen, in het smartvolle weten zich eeuwig vreemd te blijven. Louise dacht huiverend aan de Romeinsche matronen van tweeduizend jaar vroeger, zij leed als deze, wanneer haar kinderen, haar mooie, lieve, teere meisjes van hoogen huize, den bruidegom afwezen door haar gekozen. Zich gelijk stellend met slaven en verworpelingen, weigerden zij wierook te branden voor 's keizers beeld en lieten zich voeren in de lupanaria, werpen in de arena, verscheuren door wilde dieren, altijd met dien lach van stillen triomf om de lippen en den blik van verrukking geslagen op den onzichtbaren Bruidegom harer zielen, die haar wenkte in zijn hemelsche glorie, waar Hij alle smarten met eeuwige heerlijkheid en onvergankelijke liefde zou beloonen.

En Louise wist toch beter, wist dat Hij er niet was, dat de hemelen leeg waren, haar liefde en hoop een illusie, niets meer, dat zij zich liet bedriegen als door een verraderlijk tooverbeeld!

- Mia, mijn lieveling, mijn oudste, barstte zij uit,

na Fransje's dood ben je mijn alles geweest, mijn schat, mijn trots. O, als je wist wat je mij was, wat je altijd voor mij ben geweest, hoe pijn het mij deed, dat wij mekaar niet begrepen, niet konden begrijpen, omdat wij andere zielen hadden...

- Moeder, lieve moeder, snikte Mia haar omknellend, zij vond geen woorden meer, niets dan tranen en kussen.

- Ach, klaagde Louise haar vast tegen zich drukkend, 't was het ongeluk van mijn leven, dat de zielen, die mij 't naaste en het liefste zijn, mij vreemd bleven en nu, nu wordt het erger dan ooit - nu is de scheiding voltrokken.

- Neen, maatje-lief! Ik blijf bij u in den geest. Dag en nacht zal ik voor u bidden - aan u denken, verbeterde zij zich zelf.

- In een graf ga jij je opsluiten, voor je leven, slecht voedsel, een hard bed, uitgemergeld van het vele vasten, rillend van kou, tusschen vreemde, doode vrouwen, met niets menschelijks meer, en hier zoo'n rijk leven van geluk, van weelde, van liefde dat je verlaat. Heb je dat bedacht in al zijn realiteit?

Zij knikte van ja.

- Alfred! Jij bent ook roomsch, je weet het beter. Is het waar of niet, wat ik zeg?

- Ik heb het haar ook voorgehouden, maar zij wil niet hooren, antwoordde hij dof.

- Gebiedt je godsdienst zoo'n onnatuur, dan is het een gekke, een onzinnige godsdienst, onzinniger dan ik ooit dacht.

- Neen, zuchtte Alfred moedeloos. 't Zijn de dwepers van haar soort, die onzen godsdienst in discrediet brengen.

- Je zult het niet volhouden, geen maand, geen week, of je trots moet je terughouden, valsche schaamte - om terug te keeren.

- Ik beloof u dat ik mij door geen valsche schaamte zal laten weerhouden - als ik voel dat ik mij vergist heb.

- Zoo'n leven van nuttelоosheid, luiheid, ledigheid...

- O neen, moeder, dat begrijpt u niet, 't is zoo niet, 't is een leven van bovenaardsch geluk. - Ik kan niet anders al zou ik willen.

- En je vader, begrijpt die het?

- Ik begrijp dat werken nuttiger is dan dat eeuwige bidden en moeilijker ook.

- Neen, bidden is werken, 't is misschien het zwaarste werken.

- Werken is bidden, dat zie je aan je moeder, wier leven nuttiger is dan van altijd biddende kwezels.

- Ik zeg niets van haar, u weet hoeveel ik van moeder houd en hoe hoog ik haar acht.

- Neen, jij houdt veel meer van tante Pia. Die heeft je vertrouwen, die weet alles...

- Zij weet hiervan niets, dat verzeker ik u. Alleen Lucy op haar sterfbed heb ik het gezegd. Zij nam mijn geheim mee naar den hemel.

- Je ziet op mij neer, omdat ik een heidin

ben, een onvolkomen mensch, dat heb je levenslang gedaan - ô ik weet het - ik voelde het altijd... die vernedering... dat medelijden...

En zij beet zich op de lippen om haar laatste restje zelfbeheersching niet te verliezen.

- Ach moeder, ik kan het niet veranderen, - snikte Mia hulpeloos, dat wij zoo heel anders denken. Ons lichaam is toch ons alles niet, wij hebben nog een ziel, ons innerlijk zijn heeft immers de hoogste waarde.

- Je hoogste geluk zou zijn als ik roomsch werd, maar dat gebeurt nooit, nooit... ik veracht een godsdienst, die haar kinderen tot zulke vreeselijke onnatuur dwingt... ik haat ze, ik vervloek ons huwelijk - Had ik 't geweten wat het beteekent - een gemengd huwelijk, ik zou nooit met een roomsche zijn getrouwd. 't Is een ellende geweest van het begin tot het einde. En dat heette gelukkig - neen, 't was een komedie, een bedrog...

- Louise, stil! suste Alfred, maak het mij niet harder, 't is al zwaar genoeg. Ik heb je gewaarschuwd Mia, jij doet met jouw dwaasheid onzen godsdienst door je moeder haten, wij kunnen jou niet missen.

- Vader, als ik getrouwd en naar Indië was gegaan had u mij ook gemist.

- Met Johan Boonkamp, een advocaat met prachtige vooruitzichten, dat is hetzelfde niet, dan was je gelukkig geweest. Maar al die praatjes dienen voor niets. Alfred! Sta je het toe...

- Neen, antwoordde hij beslist, in geen geval.

- Goddank, dan zijn wij het eens. O man, wat ik je dankbaar ben...

Mia zag hen kalm aan.

- Ik kan wachten, jaren desnoods... misschien altijd...

- Op je geluk, hè! Je toekomst, een mooi lot! en dan blijf je hier natuurlijk met een martelaarsgezicht als Agnes, die dwingt om zangeres te worden, liefst actrice, de twee uitersten - hoe komen wij toch aan zulke kinderen?

- Ik zal mijn best doen vroolijk en gelukkig te schijnen.

- En je gedachten en hart blijven daar?

- Als God mij werkelijk roept, dan zal ik ook eenmaal gaan, en anders blijf ik bij u; maar 't is mijn schuld niet, dat de wereld mij onverschillig is, dat ik haar niet begeer!

- Gedwongen, met tegenzin blijf je er in.

- Neen, - zooals God wil is het goed. - Vergeeft u mij?

Louise wierp haar een woesten blik toe, en wendde zich af.

- Laat ons alleen! bitste zij.

Zij ging heen. Stom zagen Alfred en Louise elkander aan, toen vielen zij in elkanders armen en schreiden hun bitter leed uit.

XXII.

Kort daarna moest Alfred naar Amsterdam om de begrafenis van tante Cecile bij te wonen. Zij was gestorven zooals zij geleefd had ‘in het harnas’. Teruggekeerd van haar vrome tochten door de stad, was zij in haar leuningstoel gaan zitten met mantel nog om en hoed op - geheel tegen haar gewoonte, want zij ging nooit rusten zonder zich te hebben ‘afgetuigd’.

- Ik ben moe, sprak zij, misschien voor het eerst in haar leven. Daatje, geef mij een glas water!

De meid kwam er mee binnen; zij was aan het friemelen aan de linten van haar hoed, maar kon de strik niet los krijgen, toch wees zij met een krachtig gebaar de hulp van Daatje en het glas water af, plots veranderde haar gezicht, de handen vielen neer, de oogen draaiden en het hoofd zakte op de borst.

Haar lang, welgevuld leven was ten einde.

Louise, die dezer dagen bijzonder scherp en prikkelbaar was, kon niet laten te zeggen:

- Dat had die vrome ziel toch niet verdiend, zoo zonder bediening te sterven, dat is immers het grootste voorrecht en de beste troost aan jullie sterfbed.

- Zij zal wel bereid zijn geweest, zeide Mia.

- Dat moeten zij bij ons ook zijn, maar ik heb er geen verstand van.

't Klonk altijd zoo minachtend, die bekentenis van onmacht om te begrijpen, van onwil of onwetendheid, bij haar scherp verstand.

- Als Liefde het hoogste is, dan heeft tante Cecile al heel zwaar gezondigd - voegde zij er bij - zij was er zoo arm aan.

De erfenis viel niet mee, 't bleek dat zij haar geheele kapitaal, voor het grootste gedeelte in een lijfrente had gestoken, om naar hartelust de vereenigingen, waarvan zij presidente, secretaresse, penningmeesteresse of gewoon lid was, flink te steunen - en ze geheel en al te kunnen regeeren. Al haar neven en nichten kregen legaten en tot ieders verbazing Bruno Wegers ook - om hem te steunen in zijn karaktervol gedrag, stond in een codicil.

Dr. van Berne was tot excecuteur benoemd en Pia tot uitvoerster van haar beschikkingen tegenover armen en kerken. Nu haar milde jaarlijksche bijdragen vervielen, werd haar heengaan toch nog smartelijk gevoeld. Zij was er op deze wijze in geslaagd zich te laten betreuren, hetgeen anders bij niemand het geval zou zijn.

- Maar, zeide Gerard, zij zullen nu wat te doen krijgen, om in haar vereenigingen wat modernen geest te brengen. Zij kocht met haar geld het recht alles het ouwe gangetje te laten gaan, zooals zij het goed vond.

's Avonds zaten Gerard, Alfred, Pia en de Duroy's bij elkander; de gedachte aan Lucy zweefde nog meer tusschen hen dan aan de doode, die heden was begraven - alle herinneringen aan die droeve dagen waren weer opgewekt, bij hen, die in haar hun ‘zonneschijntje’ zoo misten.

Alfred was ook diep terneer geslagen, al schrijnde niet de wond over Lucy's heengaan in zijn ziel. Ander bitter leed had hem gebogen, hij kon er niet over zwijgen; op dit oogenblik voelde hij zich weer geheel een met zijn familie, zij zouden hem misschien kunnen begrijpen.

- Je weet zeker al, begon hij, wat de ouders het laatste moeten weten. Onze Marie wil Carmelites worden.

- Carmelites! herhaalden allen met zulk een ongeveinsde verwondering, dat hij zijn vermoeden over hun reeds weten moest laten vallen.

- Ik wist, zeide Pia ontwijkend, dat zij plannen had om religieuze te worden. In de laatste maanden heeft zij er geen woord meer over gesproken, en ik vond ook beter het maar niet aan te roeren. Zulke besluiten kunnen niet te voorzichtig worden genomen.

- Zij heeft het ons verteld daags na haar een en twintigsten verjaardag. Je begrijpt hoe wij er onder zijn. Louise staat er natuurlijk vierkant tegenover en ook ik begrijp zoo'n opvatting van den godsdienst niet. Jullie zeker wel.

- God roept de besten en reinsten, zuchtte Duroy, dat zie je aan mijn Lucy.

- Ik weet niet wat beter is, sprak Alfred dof, jong te sterven, of jaren lang levend dood te zijn. Ik kan er niet over heen, dat de Kerk zulke wreede, nuttelooze instellingen nog duldt in onzen tijd. Het geeft maar ergernis aan andersdenkenden - meisjes zoo'n lui, waardeloos leven vol allerlei onwaardig geplaag te laten leiden.

- Lui, waardeloos leven? vroeg Gerard, zeg Alfred, hoe kun jij daarvan spreken, je weet toch beter, hoe gelukkig zij zijn en hoe nuttig.

- Neen, ik noem het een leeg, nutteloos bestaan, met niets anders te doen, dan vasten en bidden, je zelf slaan - en toen tot Duroy - Wat zou jij zeggen, Theo, als jou Lucy, je mooie, teere Lucy veroordeeld was geworden tot zoo'n leven - is de dood dan niet honderd maal verkieselijker, dan kan men zich onderwerpen, je dringt je er van door dat het Gods Wil is, dat het kind bewaard is voor alle ellende van de wereld en dan komt langzamerhand vrede en berusting - zooals ik ondervond na Fransje's sterven.

- Had ik mijn Lucy nog maar, zuchtte Theo, desnoods als Carmelites.

- Dat is onchristelijk gezegd van iemand zoo fijn als jij, viel Alfred uit, en dan nog, dan nog... ik zelf zou er mij nog misschien in schikken, maar mijn arme vrouw is wanhopend, verbitterd tegen alles wat roomsch is. Ons heele huishouden lijdt mede, als dat de vrucht is van Mia's vroomheid, dan bedank ik er voor.

- 't Is nog de vraag òf zij het volhoudt, zeide

Elisabeth om hem te kalmeeren - zoovelen komen terug.

- Geen week houdt zij het vol, dat verwende kind, zij die zoo'n heerlijk leven leidt, zoo'n mooie kamer heeft, die doet wat haar belieft, en als zij terug komt, wat dan?

- Dat moeten wij afwachten, merkte Pia op, voor zoover ik Mia ken, geloof ik niet, dat zij haar besluit genomen heeft dan na zwaren strijd en ernstig nadenken.

- Ja natuurlijk, jij geeft haar gelijk.

- Maar Alfred, je begrijpt toch wel, dat men zulke offers niet brengt uit grilligheid of uit opgewondenheid!

- Wat anders? Mia is een geëxalteerd kind en die ongelukkige tweespalt bij ons aan huis heeft haar nog meer geprikkeld om den anderen kant op te gaan, om te bidden en te boeten voor ons...

Dat klonk onuitsprekelijk bitter en scherp.

- Je hebt er het voorbeeld van gezien aan Felix, zeide Duroy, wat joeg hem uit een leven van geluk en wereldsch succes in het klooster, waar hij nu sinds jaren zoo gelukkig en tevreden is?

- Dat was ook groote onzin.

- Niet voor degenen, die zijn strijd meemaakten, fluisterde Pia.

Gerard stond op en ging naar zijn boekenkast, daar nam hij een boek uit ‘les Moines d'Occident,’ van de Montalembert, even zocht hij, en las toen met van aandoening trillende stem:

- Twaalf eeuwen na die Angelsaksische vrouwen, waarvan wij gesproken hebben, valt dezelfde hand neer op onze haarden, op onze bedroefde harten om hun onze dochters en zusters te ontrooven - ja, iederen dag verlaten duizenden geliefde wezens kasteelen en hutten, paleizen, werkplaatsen, om aan God hun jeugd, hun ziel, hun maagdelijk lichaam, hun liefde en hun leven aan te bieden. Dagelijks, overal, geven dochters van goeden huize en anderen, wier hart grooter is dan haar fortuin, zich zelf, in den ochtend van haar leven aan een onsterfelijken bruidegom.

- 't Is de bloem van het menschelijke geslacht, de bloem nog bepareld van haar druppeltje dauw, dat nog niets heeft weerkaatst dan de eerste straal der opgaande zon, en door geen aardsche stof is verdoft, de bloem maar ook de vrucht, het zuiverste sap, het edelste bloed van Adam's stam, want dagelijks behalen deze heldinnen de grootste overwinningen, dank aan de moedigste poging, die een schepsel kan outrukken aan aardsche instincten en sterfelijke banden.

- Is er heerlijker schouwspel dan dat van de jonkvrouw stralend in jeugd en schoonheid, zich afwendend van alle zoete geuren des levens om niets dan den hemel te beschouwen en in te ademen?...

- Overal, waar het Evangelie wordt gepredikt, overal waar een kruis zich verheft, weet de Christus met zijn onoverwinnelijke handen, deze aardsche bloemen te grijpen en te ontwortelen, om ze over te planten in een tuin dichter bij den hemel.

- De kerkroovers en godsdiensthaters kunnen telkens en telkens weer hun arbeid hervatten, - op de zolders en in de kelders der paleizen, bewoond door de overwinnaars der toekomst, boven hun hoofden en aan hun voeten zullen er steeds maagden zijn, die Jezus Christus hebben gezworen, slechts Hem toe te behooren en die dezen eed zullen houden desnoods ten koste van haar leven. In deze eeuw van groote weekelijkheid en algemeene verslapping hebben deze overwinnaressen het geheim bewaard van de kracht en in de zwakheid van haar sekse toonen zij de mannelijke en volhardende energie, die ons ontbreekt om het egoïsme, de lafheid en de zinnelijkheid van onzen tijd en van alle tijden te beheerschen. Zij toch begrepen het leven vóór het geproefd te hebben.

- Wie leerde haar dan die smartelijke geheimen, haar zoo blank, zoo rein - wie openbaarde haar de droeve broosheid der aardsche genegenheden, hoe edel, zoet en teer ook? - Zij brengen God, in de eerste frischheid alle schatten eener diepe, groote liefde, eene volkomen overgave, die zij den mensch hebben geweigerd. Zij gaan alles begraven en alles verteren in het geheim der vrijwillige onthechting, en der verborgen offeranden en dan verzekeren zij ons dat zij vrede en vreugde hebben gevonden in het offer van zich zelf, in de volmaaktheid der liefde, zij hebben hun hart bewaard voor Hem, die niet verandert en nooit bedriegt, en in zijn dienst ontvangen zij een troost en een vreugde, opwegend tegen alles wat zij wegschonken en durend tot aan het graf.

- En is dit een droom, een bladzijde uit een roman? Of ten minste geschiedenis uit een dood verleden? Neen, 't is wat dagelijks onder ons gebeurt. Op zekeren morgen zegt zij tot haar vader en haar moeder... Vaarwel! Alles is gedaan. Ik ga sterven voor u, sterven voor alles. Ik zal nooit vrouw of moeder worden, zelfs niet meer uw dochter blijven. Ik zal slechts van God zijn...

- Ja, ja, snikte Alfred - juist dat heeft zij ons gezegd.

- Niets houdt haar tegen - gesierd voor het offer, schitterend en bekoorlijk met engelen-glimlach, stralend van schoonheid en gratie - het meesterwerk der schepping.

- O mijn kind, mijn mooi, heerlijk kind...

Gerard's stem verhief zich meer en meer.

- Trotsch in haar laatsten, schoonsten tooi, moedig en blijde, gaat zij naar het altaar of liever, zij snelt er heen, nauwelijks het vuur bedwingend, dat haar verteert om haar hoofd te buigen onder dezen sluier, die een juk zal zijn voor haar toekomstig leven, maar haar kroon voor de eeuwigheid...

- 't Is gedaan, zij heeft de klove overschreden met die verheven zelfvergetelheid, de glorie der jeugd, met die reine, onuitdoofbare geestdrift, door niets ter wereld uit te blusschen. Maar wie is dan die onzichtbare Geliefde, op een schandhout gestorven vóór negentien eeuwen, en die zoo tot zich trekt de jeugd, de schoonheid, de liefde, die aan de zielen verschijnt in een

glans van bekoring, waaraan zij geen weerstand kunnen bieden? Die plots zich op haar neerwerpt en er zijn prooi van maakt? Die trillend van leven neemt, het vleesch van ons vleesch en zich laaft met het zuiverste van ons bloed? Is het een man, neen! het is een God! Dat is het groote geheim, de sleutel van dat verheven en smartvol mysterie. Een God alleen kan zulke triomfen behalen, zulke offers verdienen...

- Montalembert, sprak uit eigen ondervinding - zijn liefste dochter brak ook zijn hart door haar vertrek en toen hij den geest vol opstand en het hart vol smart haar vroeg, wie haar het eerst op deze gedachte had gebracht, wees zij hem op zijn eigen boeken, waarin hij het groote offer had verheerlijkt - en hij heeft toegestemd - haar laten gaan, haar gegeven aan God...

- 't Is zoo hard, zij het liefste, het mooiste van onze kinderen...

- Daarom vraagt God haar, Hij is met het hoogste en beste alleen tevreden.

Alfred drukte de hand op zijn natte oogen.

- Als Louise het eens las, maar het is zoo'n geheel andere sfeer voor haar, zij kan er zich niet in verplaatsen. Voor 't hoogste, het mooiste in onzen godsdienst heeft zij geen gevoel.

- Dat komt door het flauwe, bloedlooze christendom van jullie. Wat is godsdienst anders voor je dan een ornament, een dun vernisje, jullie bent en blijft overigens honnête homme, honnête femme - 't eenige verschil tusschen jullie en achtenswaardige onkatholieken is,

dat je min of meer druk naar de kerk gaat en zoolang je geen dispensatie noodig hebt op vastendagen visch eet - liefst zoo lekker mogelijk. En wanneer jullie eens ziet hoe diep de godsdienst grijpt in het leven en in het hart van een man of vrouw, van een jong kind zelfs, dan sta je als met stomheid geslagen en vindt, dat het overdreven is. Zoo iets moet de godsdienst niet eischen, 't is niet van onzen tijd. Wel neen, religie moet ons niet hinderen, altijd op zachte temperatuur staan, vooral niets te veel, niets te druk. Dat is 't, wat ik steeds heb beweerd; als de wereld godsdienstloos is, - heel iets anders dan ongodsdienstig - dan moeten wij goeie, brave katholieken 't eerst zeggen: Mea culpa!

- Gerrit is weer aan den gang, lachte Elisabeth. Wat kon Lucy naar hem luisteren, als hij electrisch werd, zoo noemde zij 't.

Later zei Pia, toen Alfred weg was:

- Weet je wat Louise zou zeggen, als zij dat mooie stuk uit Montalembert te hooren kreeg.

- Nu, wat dan?

- Een heele mooie woordenkeus, maar geen modern Fransch - meer romantiek toch dan klassiek.

- Die arme Alfred, hij weet niet òf hij dichter bij haar moet komen of verder afdrijven, maar Pia zeg! jij wist er toch zeker meer van. Mia schreef je stellig over haar plan.

- Eerst nadat zij 't haar ouders had gezegd. Zij vertrouwde het mij toe onder strikt geheim. Zij

heeft ontzettend geleden evenals - als - Felix.

- En hoe kwam zij er toe?

- Langzamerhand, zij voelde zich onverschillig worden voor alles van de wereld, zij moest zich geweld aandoen om er zich mee bezig te houden - en toen veranderde alles, kwamen er dagen van verzet, van duisternis, die haar wanhopend maakten. Zij twijfelde aan God, aan hemel, aan alles, zij voelde zich wereldsch worden en verlaten van alles wat haar zoo lief was geweest, haar eigen ziel zich zelf vreemd worden.

- Dat had Louise moeten weten...

- Zij heeft heldhaftig gestreden en plotseling werd zij weer kalm, gelukkig, zij zag haar weg duidelijk voor zich en toen begreep zij langzamerhand dat zij tot het beschouwende leven was geroepen - natuurlijk moet zij zich nog beproeven - misschien is alles verbeelding, maar juist de wijze, waarop zij den tegenstand van haar ouders opneemt doet mij denken, dat zij zich niet vergist. Er is in haar geen spoor van exaltatie, die haar tot doordrijven aanspoort.

XXIII.

Mita zat met haar jongste kind op den schoot in het prieel, de meisjes naaiden en handwerkten om haar heen, in de naaste weide voetbalden de jongens. Een heerlijke, warme zomermiddag, de tuin een en al zon en licht, de boomen even trillend in het zachte briesje, als van blijdschap, dat het eindelijk eens warm en koesterend was, maar in Mita's hart bleef het droevig, koud en stil.

Vóór haar lag een brief, dien zij haastig verborg toen Dominé uit het huis naar hen toe kwam - 't was wel niet erg oprecht, Louise bijvoorbeeld, zou 't zeer afkeuren, maar de brieven van Bruno waren haar grootste troost, zij ontving ze door tusschenkomst van goeie menschen, die medelijden hadden met haar, omdat alle band met haar oudste, haar trots en lieveling, verbroken was. De meisjes wisten er van, zij vonden het ook zoo vervelend, dat Bruno niet met vacantie thuis kwam. Hij schreef zoo hartelijk, zoo innig, maar over zijn intiemste gedachten en gevoelens zeide hij niets.

- Ik ben zielsbedroefd maar rustig en kalm,' schreef hij, 'ik draag vader's vonnis als een kruis - ik leef

heel eenvoudig en studeer hard, dat geeft mij alleen troost en afleiding.

Van zijn groot leed vermoedde zijn moeder iets, maar niet den vollen omvang; op haar bezorgde vraag, òf hij in plaats van dominé nu priester ging worden, antwoordde hij beslist:

- Neen, in geen geval. 't Is al erg genoeg dat vader een katholieken zoon moet dulden. Ik heb er geen roeping, zelfs geen karakter voor, zelf heb ik te veel gebreken en ben ik te zwak om anderen vóór te gaan. Of ik ooit zal trouwen weet God alleen, maar eerst moet ik zorgen voor mijn gezin, mijn moeder, mijn broertjes en zusjes. Tegen dat ik geld ga verdienen zal Paatje's boosheid wel gezakt zijn en hij mij toestaan hem te helpen in zijn taak. Nu geef ik repetitielessen en zoo kan ik met behulp van tante Jona's steun en tante Cecile's legaat een heel eind opschieten...

- Hij is zoo lief en goed, zuchtte Mita, en toch blijft Paatje zoo onverzoenlijk, hij is er immers niet slechter door geworden, omdat hij roomsch is. Wij dienen allen één God'

- Zijn éénige fout is te denken dat de roomschen hem het best dienen, zei Annie.

- Die doen er ook 't meest moeite voor, dat zie je aan Mia...

Dominé kwam nader en het gesprek stokte. Hij zag zijn vrouw doordringend aan en zij begon reeds weer nieuw onheil te vreezen, - zij zag er ellendig uit zoo geel bleek, de oogen donker omkringd, wangen en

mond diep ingevallen, hij werd er niet knorrig door als anders, maar voelde iets als medelijden of spijt.

- Ik krijg daar juist een brief van je zuster Louise. Zij vraagt je zeer dringend te logeeren.

- Hè ja, Ma, dat moest u doen, riepen de meisjes. Wij zorgen voor Broer en voor Paatje.

- Och! kinderen! Ik ben nergens zoo goed als thuis en Paatje...

- Waarvoor heb je zulke groote dochters, als die je niet voor een tijdje kunnen vervangen?

Daar roosde plots een kleurtje over haar wangen.

Naar Den Haag, naar Scheveningen, wat kon 't haar schelen, maar dan was zij dicht bij Amsterdam, zij kon er een dagje heen of Bruun kwam haar bezoeken en toen begon zij te huilen en snikte:

- 't Is zoo lief van jullie en van Paatje ook, en als je denkt dat het gaat... misschien knapt het mij wel op, de zeelucht... ik ben in den laatsten tijd zoo gauw moe en ik slaap slecht, en - en ik heb onze Lou in zoo lang niet gezien.

Wat voelde zij zich nu slecht en onwaar, de eerlijke Louise zou er haar zeker om beknorren, maar alléén de gedachte haar lieveling terug te zien, doortrilde haar reeds met nieuwen levensmoed en levensblijheid.

Dominé Wegers wist niet dat ook Jona in Scheveningen logeerde in het Oranje-Hotel; op haar dringend verzoek had Louise er niets van geschreven aan haar zwager, die 't haar geducht kwalijk nam, dat zij den weerspannigen zoon in zijn verzet stijfde.

- En dan kom ik je afhalen - zoo moedigde hij zijn vrouw aan - ik moet toch naar de Koninklijke Bibliotheek een paar oude handschriften raadplegen.

En zoo kwam het, dat de drie gezusters Elspeet op een zeldzaam mooien zomeravond zaten thee te drinken op het terras van het Oranje-Hotel.

De tijd en het leven hadden met de drie eens zoo mooie meisjes, niet zacht gehandeld, al waren Louise en Jona nog knappe en elegante vrouwen en al had Mita haar tenger, bijna kinderlijk figuur nog behouden, In hun gezichten waren diepe, scherpe runen gegrift. Over Louise's lief gelaat lag een harde trek van verbittering en ergernis; haar lippen hield zij stijf gesloten, als in een poging om scherpe woorden niet te laten ontsnappen. Jona's geheele wezen teekende verveling, lusteloosheid, haar eens schitterende, levendige oogen hadden hun glans verloren en alleen overdreven zorg voor haar uiterlijk, verfijnde pogingen om de onherstelbare beleedigingen der jaren te herstellen of ten minste te verbergen, gaven haar nog een schijn van jeugd en zelfs schoonheid.

Louise en Mita hadden gesproken van haar groot leed, maar voor de jongste zuster had de zwarte wolk een zilveren rand; zij had nu juist zulke heerlijke dagen beleefd met haar jongen in Amsterdam, den heelen dag met hem uit, en hij was dezelfde, alleen misschien nog hartelijker, nog liever, zoo belangstellend in alles van huis - zelfs van de bloemen en de kippen en de kat had hij alles moeten weten en van kleine Broer en van Paatje's werk.

Zij hadden bij Kras geluncht en in American gedineerd, 't morgens naar het Museum, 's middags naar Artis - 't was wel vermoeiend geweest dat dagje, maar zoo'n heerlijke moeheid, heel anders dan thuis en je dacht er nog telkens weer aan met zoo'n trilling van stille blijheid.

En 's avonds had zij nog iets durven doen op Bruno's aandringen - ô 't was vreeselijk als Paatje het te weten kwam, - zij hadden thee gedronken bij Dr. van Berne. Wat vonden zij elkander veranderd, Gerard en Mita! Hij ging nog gebukt onder het verlies van zijn Lucy, maar jegens haar was hij zoo hartelijk en goed en Pia ook - zij behandelden Bruno altijd zoo vriendelijk. Juist zooals zij vreesde, keurde Louise, die geheimdoenerij ten sterkste af, maar Jona had beslist verklaard:

- Gun dat arme schaap toch een pretje, waarlijk het leven heeft haar 't minst verwend en daarom is zij misschien juist het gelukkigste van ons drieën en den volgenden Zondag komt Bruno hier als mijn gast. Wanneer Mita hem niet wil zien, dan moet zij maar wegblijven.

- Verrukkelijk! en de verdoofde oogen glansden met iets van hun vroegeren gloed, 't is misschien niet mooi van mij en Louise vindt het zeker verkeerd...

Mevrouw van Berne haalde de schouders op.

- Je moet het weten, je bent oud en wijs genoeg en ik wasch mijn handen in onschuld. Over mijn eigen

kinderen heb ik niets te zeggen - dus over mijn getrouwde zuster nog veel minder...

- 't Is ook zoo onrechtvaardig van Dirk, klaagde Mita voort - onverzoenlijk te blijven. Er valt niets, niet zooveel op Bruno te zeggen - als je toch wist hoe de notaris en de dokter verdriet hebben van hun jongens, de eene die student was in Groningen is gesjeesd en naar Argentinië, - en de andere maakt schatten geld op, hij zakt telkens en leeft heel slecht, zeggen ze - en onze Bruno werkt zoo hard en gunt zich geen uitspanning, alleen om maar gauw klaar te komen en ons te steunen...

- Ja, hij verdient zoo'n kind niet, die man van jou, zei Jona.

- Zijn eenige fout is, dat hij te veel gelooft en anderen te weinig.

- Wat komt het er op aan, wat wij gelooven, ieder is er toch vrij in, zou ik denken, zuchtte Mita, als hij maar goed leeft.

Louise glimlachte medelijdend en toch bitter.

- Goeie, lieve ziel! wat ben je nog onnoozel! Ik dacht het vroeger ook en al mijn verdriet, al mijn ellende komt juist door het geloof. Ik moet mijn liefste kind er aan offeren, evenals jij Mita...

- Maar je staat het ook niet toe.

- Evenmin als Dirk, maar wat helpt het? Iederen dag dat zij bij ons blijft schijnt haar gestolen van dat benijdenswaardige, goddelijke kloosterleven - zij blijft, maar hoe? Zij is meerderjarig, zij kan heengaan als

zij wil, dat zij het niet doet is een aalmoes aan ons.

- Maar van je andere kinderen heb je toch plezier...

- Jij dan niet? Een troost is, dat Agnes haar artistiekerige plannen heeft opgegeven en zij nu geheel naar onzen zin geëngageerd is met een officier, hij is wel roomsch maar niet bigot zooals de van Berne's dat zou niets voor mijn Agnes zijn.

- Zoo als de Erleburgen...

- Neen, hij is wel wat degelijker. Hoe gek toch, dat roomschen, die wat luchtig over hun godsdienst denken dadelijk zoo frivool worden, of zij gaan een anderen kant uit als Otto - Hans is precies Agnes en Bernard? Die wordt een tweede Mia.

Zij zuchtte smartelijk.

- Ik ken en begrijp mijn eigen kinderen niet, hun zielen zijn zoo heel anders dan de onze.

Jona sprak niet, haar moede blik richtte zich strak naar de zee in haar volle avondschoonheid, rood, lila, oranje, groen door de laatste stralen der ondergaande zon in een glorie van goud, neerdalend in een andere, misschien veel schooner wereld.

- Vervelen wij je? vroeg Louise.

- Mij vervelen? Ik verveel mij altijd.

- Hoe is 't mogelijk, jij, in je leven zonder zorgen, zonder verdriet, in volle vrijheid...

- Ja, zonder zorgen, zonder verdriet maar daarom ook zonder geluk, zonder belangstelling voor iets.

- 't Is jammer, dat je geen kinderen hebt...

- Kinderen? Dat hoor ik van jullie, hoe kinderen

je gelukkig maken en hoe zij hun eigen geluk zoeken zonder hun ouders... neen! 't is mijn eenige vreugd, dat mijn man mij met geen kinderen heeft belast... Voor de zijne voel ik niets - zij zijn woedend op mij, omdat hij mij zoo schitterend achterliet - 't minste wat hij mij kon geven - ik bracht hem toch alles aan.

- Behalve je hart...

- Dat had ik niet meer, ik heb mijn best gedaan mij gelukkig te voelen met hem. Wat heb ik al die jaren van mijn getrouwd zijn moeten redeneeren om mij wijs te maken, dat ik gelukkig was - maar geluk dat je beredeneeren moet, is geen geluk meer.

- Dat weet ik ook, zeide Louise, bij ondervinding!

Mita zag haar zusters aan of zij hen niet volgen kon, zij had nooit tijd gehad tot redeneeren.

- En toen hij dood was, heb ik van alles geprobeerd alleen maar om gelukkig te zijn, om geluk te koopen. Handen vol geld gooide ik er voor weg. Liefdadigheid kostte mij schatten, ik ondervond niets dan ondankbaarheid - nu geef ik nooit meer iets uit dan voor mijzelf. Ik deed zelfs mijn best om lief te hebben, om passie te voelen, 't kon mij niet schelen of de wereld, of 't fatsoen mij had veroordeeld, - maar 't hielp niets, ik bleef zoo wanhopig koud en leeg, - toen heb ik 't gezocht in kunst, in studie, in allerlei liefhebberijen. Bah! ik verveelde mij hoe langer, hoe meer.

- Je hebt te veel geld en te veel vrijheid.

- Jullie hebt leed, dat is ten minste nog iets, maar ik heb alleen geld en niets anders, geen hoop,

geen geloof, wat ook ter wereld - geen liefde, zelfs voor geen hond of kat... Jullie hebt ten minste nog hoop en al je zorg komt eigenlijk voort uit je liefde.

- Hoe bedoel je dat?

- Jullie verdriet kan geluk worden. Verbeeld je Mita, wat je blij zoudt zijn, als je dochters goed trouwden en als Bruno weer thuis mocht komen en je man altijd in goed humeur was...

- O, - en Mita's oogen straalden, als dat gebeurde...

- En ik stierf en jullie kon je ruim bewegen van mijn geld.

- Jona, foei!

- En jouw jongens Lou, komen door al hun examens en Mia blijft thuis en geeft niets meer om fijnheid.

- Das ware zu schön gewesen, - zuchtte Louise.

- Hoor je nu, hoe jullie nog vol wenschen zit en vol hoop? Maar er is niets wat mij kan gelukkig maken.

- Zelfs niet als... als... Felix terugkwam, omdat hij jou niet kon vergeten... aarzelde Mita...

- Neen, antwoordde zij energiek, dan zou ik hem verachten, van hem gruwen, - en dat gevoel is toch ook al dood, ook al begraven...

- Is er dan niets wat je verlangt of vreest?

- Ik heb angst voor een kwaal, en of die zich vertoont of wegblijft, dat is tegenwoordig mijn eenig belang in 't leven...

- Kom je overdrijft, zei Louise, je bent altijd een beetje geëxalteerd geweest.

- Geëxalteerd? Dat was ik maar tweemaal na

mijn trouwen, of als dat woord te sterk is, geëmotionneerd. Eens in Maastricht, weet je nog Wies, die dolle autotocht om hem eventjes te hooren preeken?

- Ja, hoe lang is dat geleden, was Agnes toen niet een paar maanden oud, of was het Hans?

- En nu laatst dezen winter nog. Ik zat in Brussel in de tram, en toen kwam er een vrouwtje naast mij zitten, heel eenvoudig gekleed in 't zwart... ik keek naar haar, ik weet zelf niet waarom, en zij naar mij - en toen zochten wij blijkbaar in onze verre herinneringen, eindelijk vroeg het menschje in goed Hollandsch:

- Is u niet een juffrouw Elspeet, zuster van mevrouw van Berne? - Ja, maar u dan? Ik herken u niet!

- Ik ben ook een juffrouw van Berne, getrouwd geweest met...

- Brouwer? Je bedoelt Sophie.

- Juist, dat begreep ik toen, de arme Sophie, die zoo'n slampamper van een man had, waarvan jullie zooveel pret hebt gehad... Ik ben weduwe, zeide zij, ik had op mijn lippen te zeggen. - Gelukkig, wel gefeliciteerd! maar toen zei ik alleen. - Ik ook. - Mijn man is tien jaar dood. - Woont u hier? - Ja, ik ben Dame du Calvaire. - Dat was natuurlijk voor mij chineesch, en zij merkte dat ik er niets van begreep. Toen legde zij mij uit dat zij tot een soort van vrouwenvereeniging behoorde, die kankerlijdsters, melaatschen en ik weet niet wat voor vuile, ongeneeslijke zieken meer verpleegde - nu rook ik duidelijk een

vaag luchtje van carbol en jodeform - 't vieste parfum dat ik ken.

- En wil u niet eens komen zien wat wij doen? - Ik ben protestant, - zij lachte. - o, Dat doet er niets toe. Wij hebben ook verscheidene protestanten onder onze zieken. - Ik beloofde eens te komen en zij gaf mij haar adres op. Reeds den volgenden dag ging ik er heen, dat was eens iets nieuws. - 't Was juist tijd voor het verbinden der patiënten - en toen ik die ruime zaal in kwam en ik zag die vreeselijke, verminkte wezens, met hun verrotte gezichten en opgevreten lijven - en die dames in haar witte schorten knielend voor de bedden en met vriendelijke woorden hen troostend en verbindend, na eerst met haar gebeden te hebben kon ik het niet langer aanzien en liep weg; buiten gekomen, begon ik te huilen, voor 't eerst sedert mijn jonge jaren... En zoo vond mij Sophie.

Even zweeg zij...

- En toen verder? drong Mita aan.

- Ik sprak haar mijn bewondering uit. - En wat zullen zij u dankbaar zijn! - Haar gezicht scheen geheel getransformeerd, ik vond haar zelfs mooi. - Somtijds maar meestal niet, zij zijn zoo ongelukkig en daarom wat ontevreden en moeilijk te voldoen, maar wij doen het niet daarvoor. - Waarvoor dan? - Omdat elke zieke voor ons Christus is... Zij zag op naar het groote kruis aan den muur - ter liefde van Hem valt ons niets zwaar meer. - En toen begreep ik het hoe Zijn leer goed gevolgd, de menschen hoog kan

doen stijgen, hooger dan wij ons verbeelden kunnen, het tot echte Uebermenschen maakt en dat Zijn stem nog altijd door de wereld klinkt, naar d' overkant. Hij heeft Felix geroepen en jou Bruno en Mia... en 't helpt niets of jij je verzet en tegenstribbelt zooals ik eens deed.

- Verschrikkelijk! ongeloofelijk dat Hij onze verlichte eeuw nog zoo beïnvloedt...

- En tot hun geluk, dat zag ik aan Sophie - wat benijdde ik haar nu haar jodeform en carbol. Wat helpt het je of je naar de fijnste bloemenessence ruikt, als je hart dood is en je leven leeg blijft...

- Ja, ik ben mijn Dirk dankbaar, dat hij mij leerde gelooven en bidden. 't Helpt mij over zooveel, verzekerde Mita uit de volheid van haar hart.

De zon ging onder, naar alle kanten spatten de kleuren uit en de golven tooverden zich om in een bad van goud, van robijnen en smaragden.

- Hoe heerlijk! riep Louise, wat 'n vuurwerk!

- Zoo schittert Hij over de wereld, fluisterde Jona.

- Illusie te mooi om waar te zijn! spotte Louise.

- Neen, fluisterde Mita, te mooi voor een illusie.

Stilte daalde neer, in de verte klonk zacht en droevig de muziek van het Kurhausterras.

XXIV.

Dien avond toen Louise den slaap maar niet vatten kon, sloop zij naar de kamer van haar oudste dochter. Haar hoofd roesde van zoovele dingen, de troostelooze woorden van Jona galmden in haar na, - dan had zij nog van andere akelige dingen gehoord, schandelijke flirtations van meisjes uit hun kring, een echtbreukgeschiedenis, die door scheiding zou worden gevolgd, veroorzaakt door een der kennissen van Agnes.

Haar ziel schrikte terug voor zooveel onreins en het diepst trof haar de koele manier van Agnes om de zaak op te nemen.

- Och, en zij schokschouderde philosophisch, - c'est pire qu'un crime, une sottise. Ik begrijp niet, dat men zoo oliedom kan zijn.

- Ça promet! lachte haar verloofde, en hun luchtige, mondaine wijsheid deed haar zeer.

Zij trad geruischloos bij Mia binnen, 't lichtje voor het Mariabeeld glansde flauw over het witte bedje. Daar lag zij in diepen slaap, vredig en kalm, de lange blonde vlecht over den schouder geslagen, de lelievingers ineengestrengeld op het dek - zoo

rein, zoo blank als de witte kanten om haar hals en polsen. Regelmatig verhief zich en daalde haar adem, trillend onder het smettelooze kleed, - een glimlach gaf leven aan haar kinderlijke trekken, vol ongerepte, zoete onschuld. 't Was bijna eerbiedig dat zij het jonkvrouwelijke rustbed naderde.

Haar kind zoo mooi, zoo teer in haar rust! Al het kwade, het slechte, het gore van de wereld was haar vreemd, al het afschuwelijke, waarvan zijzelf ondanks haar leeftijd en ondervinding instinctmatig gruwde, scheen zoo ver van het slapende meisje, wier lippen zich in gebed hadden gesloten, wier oogen op niets wilden rusten, dan op wat goed en heilig was. - Geen man zou ooit haar aanraken met wulpsch gebaar, geen wilde passie haar ontheiligen - zoo maagdelijk rein zou zij blijven tot op haar doodsbed.

Zij stelde zich Mia voor door hooge muren afgesloten van de woelige, rustelooze wereld, van al haar laagheden en onreinheid, steeds vervuld van hooge, mooie gedachten - tot nu toe had zij een klooster slechts beschouwd als de toevluchtsplaats van arme, gewonde, liefdezieke vrouwen, die er vergetelheid zochten voor haar smart, maar haar eigen dochter had nooit aardsche liefde gekend, nooit door iets anders geleden dan misschien door haar en zij smachtte naar den stillen Carmel, zooals anderen jagen naar wereldsch geluk, glans en goed.

Voor 't eerst overkwam haar een stille huivering, voelde zij iets als de nabijheid van iets groots, iets

onbekends, iets dat buiten de waarneming van haar verstand, haar zinnen lag. Even begreep zij heel vaag en onbestemd iets van die macht, waartegen men zich vergeefs verzet, die men verwenschen, vloeken kan, maar toch moet gehoorzamen.

In al de jaren tusschen menschen van zulk geheel ander geestesleven doorgebracht, had zij het verschil niet zoo diep, zoo intens gevoeld, - haar kind weggeroepen van haar zijde, tot een leven van offer en boete, door wien, zij wist het nu, door den Man, die daar hing aan het kruis, die eeuwen geleden den dood des misdadigers was gestorven en nu nog zulk een geheimzinnige toovermacht uitoefende juist op de besten, de reinsten, de edelsten... En dat kind, haar oudste dochter, was bestemd om heen te gaan, alle geluk, alle mooiheid van het leven te vertrappen, in dienst van een Ideaal, dat zij valsch wist, maar voor haar lieveling het hoogste ter wereld was, een leven te leiden, armer dan van de armsten der armen, vrijwillig heette het, maar nu voelde zij het in gehoorzaamheid, in onderwerping - en toch glimlachte zij in haar slaap, toch scheen zij zoo kalm, zoo gelukkig...

De tranen stroomden uit haar oogen, zij beefde over geheel haar lichaam - zij voelde zich overwonnen. Had een keizer het niet stervend uitgeroepen:

- Gij hebt overwonnen, Galileër!

Moest zij dat ook bekennen? Reeds zoovele offers had hij gebracht, nu ook dit? 't Wreedste, het zwaarste!

Zij wilde nog strijden, zich verzetten zoo lang zij kon, maar reeds bij voorbaat, voelde zij haar nederlaag. Mia behoorde haar niet meer, had haar nooit toebehoord, de Gekruiste van zoovele eeuwen geleden, wiens bestaan zij zelfs betwijfelde, aan wiens wondermacht zij niet geloofde, wenkte haar, - vroeg of laat zou zij haar moeten laten gaan, waarheen Hij haar riep.

Wat hielpen haar tranen, haar verzet, haar spot en haat, - even weinig als de tranen van de Duroy's toen de dood hun Lucy opeischte. Zij stond aan d'overkant, zij bleef hier alleen met haar smart, haar verbittering, haar onmacht - zij strekte haar armen uit, en omhelsde slechts lucht - een wolk. Haar dochter was door den steeds breeder stroom gescheiden van haar liefde, zij ontsnapte haar geheel, zij kon haar niet volgen.

Zoo stond zij haar snikken smorend, de handen gewrongen voor het rustbed van haar kind, dat rustig voort bleef slapen en glimlachen in den slaap.

Een arm voelde zij om haar hals geslagen, een kus op haar voorhoofd gedrukt en langzaam voerde Alfred haar naar buiten. Op haar kamer barstte zij in onbedaarlijk weenen uit, het hoofd tegen zijn borst gedrukt.

- O Alfred - Alfred - 't helpt alles niets, zij wil - zij moet weg - wij staan er machteloos tegen - ik begrijp het niet, zal het nooit begrijpen, maar 't is zoo - 't kan niet anders.

- Wiesje-lief! houd je bedaard! Morgen spreken

wij nader - ga nu rusten - niets heeft haast. Zij denken in Amsterdam ook al dat zij 't niet zal volhouden. - Zij komt terug na een proef.

- Neen, hoofdschudde Louise, neen - zij gaat heen, waar Hij haar roept - er helpt niets aan - niets. - Hij trekt immers alles tot zich 't beste - edelste - 't reinste! - Hij overwint!